

vilenica

23.

mednarodni
literarni festival
*international
literary festival*

2008

**Nagrajenec Vilenice 2008 /
Vilenica 2008 Prize Winner**

Andrzej Stasiuk

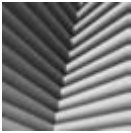
**Literarna branja Vilenice 2008 /
Vilenica 2008 Literary Readings**

Jurij Andruhovič
Laslo Blašković
Cvetanka Elenkova
Iztok Geister
Andrej Hadanovič
Kica Kolbe
Florin Lăzărescu
Arian Leka
Diego Marani
Irina Neki
Imre Oravecz
Ulrich Peltzer
Ivana Sajko
Peter Stamm
Magdalena Svetina Terčon
Dušan Šarotar
Bina Štampe Žmavc
Jüri Talvet
Andrea Winkler
Inga Žolude

Gostje Vilenice / Vilenica guests

Yang Lian
Jean-Michel Maulpoix
Marina Palej
Zoé Valdés
Yo Yo

Društvo
slovenskih
pisateljev
*Slovene
Writers'
Association*

vilenica

23. **mednarodni
literarni festival**
*international
literary festival*

Vilenica 2008

Urednici

Miljana Cunta, Tanja Petrič

Založilo

Društvo slovenskih pisateljev / zanj Slavko Pregl

Lektura

Jožica Narat, Alan McConnell-Duff

Grafično oblikovanje naslovnice

Goran Ivašič

Stavek

Klemen Ulčakar

Tehnična ureditev in tisk

Ulčakar&JK

Ljubljana, avgust 2008

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

061.7(497.4 Vilenica)"2008"
821(4)-82

MEDNARODNI literarni festival (23 ; 2008 ; Vilenica)

Vilenica / 23. mednarodni literarni festival = 23rd
International Literary Festival ; [urednici Miljana Cunta, Tanja
Petrič]. - Ljubljana : Društvo slovenskih pisateljev = Slovene
Writer's Association, 2008

ISBN 978-961-6547-27-7

1. Gl. stv. nasl. 2. Cunta, Miljana
240152064

KAZALO / CONTENTS

Nagrajenec Vilenice 2008 / Vilenica 2008 Prize Winner

Andrzej Stasiuk	8
-----------------	---

Literarna branja Vilenice 2008 / Vilenica 2008 Literary Readings

Jurij Andruhovič	48
Laslo Blašković	60
Cvetanka Elenkova	72
Iztok Geister	86
Andrej Hadanovič	96
Kica Kolbe	114
Florin Lăzărescu	126
Arian Leka	138
Diego Marani	154
Irina Nekt	166
Imre Oravecz	184
Ulrich Peltzer	194
Ivana Sajko	202
Peter Stamm	216
Magdalena Svetina Terčon	226
Dušan Šarotar	236
Bina Štampe Žmavc	244
Jüri Talvet	254
Andrea Winkler	266
Inga Žolude	278

Gostje Vilenice 2008 / Vilenica 2008 guests

Yang Lian	290
Jean-Michel Maulpoix	306
Marina Palej	324
Zoé Valdés	336
Yo Yo	352

Mlada vilenica 2008 / Young Vilenica Award 2008

Liam Visentin	362
Ana Šemrov	364

Dosedanji udeleženci in nagrajenci Vilenic/ Previous Participants and Vilenica Prize Winners	368
Člani žirije Vilenice /Vilenica Jury Members	378
Konzultanti / Advisory Panel	379

*Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 2008, ki jo podeljuje
Društvo slovenskih pisateljev, dobi*

*Der Verein Slowenischer Schriftsteller verleiht den Internationalen
Literaturpreis Vilenica für das Jahr 2008 an*

*The Slovene Writers' Association presents the Vilenica 2008
International Literary Prize to*

Andrzej Stasiuk

Andrzej Stasiuk

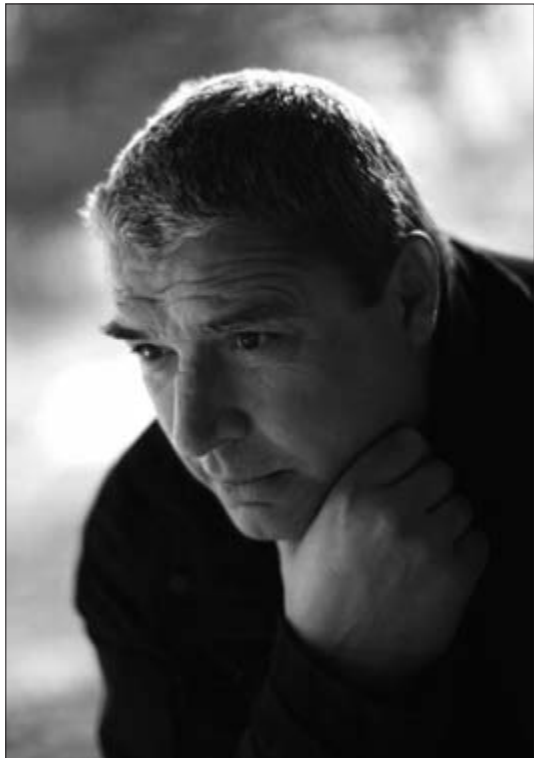

Foto © Adam Golec / Agencja Gazeta

Poljski pisatelj, pesnik, esejist in literarni kritik Andrzej Stasiuk se je rodil leta 1960 v Varšavi. V zgodnjih osemdesetih letih je kot aktivist pacifističnega gibanja dezertiral iz vojske in zato leto in pol preživel v zaporu. Pozneje je živel v okolju, povezanem z glasbeno, rockovsko in punkovsko sceno, ter objavljaval v fanzinih in alternativnih časopisih, dokler ni leta 1986 zapustil Varšave in se preselil na deželo. Šele po padcu komunizma je objavil svoj prvenec, zbirko kratkih zgodb, ki so nastale na podlagi izkušnje zapora, v katerih pa je glavni junak jezik.

Še danes živi in ustvarja v kraju Wołowiec v Nizkih Beskidih, delu Karpatov na jugu Poljske. Poleg literarnega ustvarjanja piše tudi literarne kritike in feljtone ter jih objavlja v Tygodniku Powszechnem, Gazeti Wyborczy in Frankfurter Allgemeine Zeitungu. Za svoje književno delo je prejel več literarnih nagrad, med njimi nagrado sklada Kulture (1994), nagrado sklada Kościelskich (1995), nagrado knjižnice Raczyńskich za delo *Dukla* (1998), nagrado Machiner (1999), literarno nagrado Samuela Bogumiła Lindeja (2002), nagrado Adalberta Stifterja (2005), nagrado Nike 2005 za *Jadąc do Babadag (Na poti v Babadag)* in nagrado Arkadyja Fiedlerja »jantarni metulj« za literarni potopis *Fado* (2007).

Skupaj z ženo Moniko Sznajderman se ukvarjata tudi z založništvom. Njuna družinska založba Czarne je specializirana za sodobno vzhodno- in srednjeevropsko prozo in esejistiko. Med drugimi sta izdala tudi številne knjige avtorjev z bosanskega, hrvaškega in srbskega govornega območja, med njimi Danila Kiša, Dubravko Ugrešić, Muharema Bazdulja, Dašo Drndić, Tatjano Gromačo, Boro Ćosića, Miljenka Jergovića, Nenada Veličkovića in Vladimirja Arsenijevića, od slovenskih avtorjev pa Janija Virka.

The Polish writer, poet, essayist, and literary critic Andrzej Stasiuk was born in 1960 in Warsaw. As an activist in the pacifist movement, he deserted the army in the early 1980s and spent a year and a half in prison. Later he started moving in circles close to the music, rock, and punk scene, publishing articles in fanzines and alternative newspapers until he left Warsaw for the countryside in 1986. It was only after the fall of the communist regime that he made his literary debut with a short story collection based on his prison experience, although the main protagonist in the book is language.

He still lives and writes in a village called Wołowiec in the Low Beskids, a mountain range in the Carpathians, in the South of Poland. Besides fiction, Stasiuk writes book reviews and feuilletons, which he publishes in the weeklies *Tygodnik Powszechny* and *Gazeta Wyborcza*, and in the daily *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. He has received several literary awards for his achievements, including the Foundation for Culture Award (1994), the Kościelski Foundation Prize (1995), the Raczyński Library Prize for *Dukla* (1998), the Machiner Prize (1999), the Samuel Bogumił Linde Literary Prize (2002), the Adalbert-Stifter-Prize (2005), the Literary Prize NIKE 2005 for *Jadąc do Babadag* (Going to Babadag), and the Arkady Fiedler Award, known as the “Amber Butterfly”, for literary travelogues *Fado* (2007).

Together with his wife Monika Sznajderman, Andrzej Stasiuk also runs a publishing company. The family publishing company, *Czarne*, specialises in contemporary Eastern and Central European prose and essays. Their publications include numerous works by authors from the Bosnian, Croatian, and Serbian language areas, such as Danilo Kiš, Dubravka Ugrešić, Muharem Bazdulj, Daša Drndić, Tatjana Gromača, Bora Ćosić, Miljenko Jergović, Nenad Veličković, and Vladimir Arsenijević, as well as the Slovene author Jani Virk.

Izbrana bibliografija

Poezija

Wiersze miłosne i nie (Ne samo ljubezenske pesmi), 1994

Proza

Mury Hebronu (Zidovi Hebrona), 1992, kratke zgodbe

Biały kruk (Beli krokar), 1995, roman

Opowieści Galicyjskie (Galicijske zgodbe), 1995, kratke zgodbe

Przez rzekę (Čez reko), 1996, novele

Dukla, 1997, kratke zgodbe

Jak zostałem pisarzem, Próba biografii intelektualnej (Kako sem postal pisatelj, Poskus intelektualnega življenjepisa), 1998, avtobiografska proza

Dziewięć (*Devet*), 1999, roman

Opowieści wigilijne (Božične zgodbe, skupaj z Olgo Tokarczuk in Jerzyjem Pilchom), 2000, kratke zgodbe

Zima i inne opowiadania (Zima in druge zgodbe), 2001, kratke zgodbe

Jadąc do Babadag (*Na poti v Babadag*), 2004, literarni potopisi

Fado, 2006, literarni potopisi

Dojczland (Dojčland), 2007, literarni potopisi

Eseji

Moja Europa, Dwa eseje o Europie zwanej środkowa (Moja Evropa, Dva eseja o Evropi, imenovani srednja, skupaj z Jurijem Andruhovičem), 2000

Tekturowy samolot (Kartonasto letalo), 2000

Drame

Dwie sztuki [telewizyjne] o śmierci (Dve [televizijski] igri o smrti), 1998

Noc. Słowiańsko-germańska tragifarsa medyczna (Noč. Slovansko-germanska medicinska tragifarsa), 2005

Ciemny las (Temni gozd), 2007

Selected Bibliography

Poetry

Wiersze miłosne i nie (Verses Amorous and Otherwise), 1994

Prose

Mury Hebronu (The Walls of Hebron), 1992, short stories

Biały kruk (*White Raven*), 1995, novel

Opowieści Galicyjskie (*Tales of Galicia*), 1995, short stories

Przez rzekę (Across the River), 1996, novellas

Dukla, 1997, short stories

Jak zostałem pisarzem, Próba biografii intelektualnej (How I Became a Writer. Attempt at an intellectual biography), 1998, autobiographical prose

Dziewięć (*Nine*), 1999, novel

Opowieści wigilijne (Christmas Tales, together with Olga Tokarczuk and Jerzy Pilch), 2000, short stories

Zima i inne opowiadania (Winter), 2001, short stories

Jadąc do Babadag (Going to Babadag), 2004, literary travelogues

Fado, 2006, literary travelogues

Dojczland (Doychland), 2007, literary travelogue

Essays

Moja Europa, Dwa eseje o Europie zwanej środkowa (My Europe: Two Essays on So-Called Central Europe, together with Yuri Andrukhovych), 2000

Tekturowy samolot (Cardboard Airplane), 2000

Drama

Dwie sztuki [telewizyjne] o śmierci (Two [Television] Plays on Death), 1998

Noc. Słowiańsko-germańska tragifarsa medyczna (Night. A Slavo-Germanic Medical Tragifarce), 2005

Ciemny las (Dark Woods), 2007

Prevodi

Knjige Andrzeja Stasiuka so prevedene v skoraj vse evropske jezike, korejščino in japonščino. V slovenščino: *Devet*, 2004, *Na poti v Babadag*, 2007; v albanščino: *Rrugës për në Babadag*, 2006; v angleščino: *Tales of Galicia*, 2003, *White Raven*, 2000, *Nine*, 2007; v češčino: *Haličské povídky*, 2001, *Jak jsem se stal spisovatelem*, 2004, *Dukla*, 2006; v finščino: *Valkoinen korppi*, 1998, *Matkalla Babadagiin*, 2006; v francoščino: *Par le fleuve*, 2000, *Dukla*, 2003, *Contes de Galicie*, 2004, *Mon Europe*, 2004, *Sur la route de Babadag*, 2007; v hrvaščino: *Devet*, 2004, *Moja Europa (dva eseja o takozvanoj Srednjoj Europi)*, 2007, *Zima*, 2007; v italijanščino: *Corvo bianco*, 2002, *Il Cielo sopra Varsavia*, 2003; v litovščino: *Pakeliui á Babadagà*, 2006; v madžarščino: *Galíciai történetek*, 2001, *Fehér holló*, 2003, *Az én Európam*, 2004, *Dukla*, 2004, *Útban Babadagba*, 2006; v nemščino: *Der weisse Rabe*, 1997, *Die Welt hinter Dukla*, 2000, *Wie ich Schriftsteller wurde*, 2001, *Neun*, 2002, *Galizische Geschichten*, 2002, *Die Mauern von Hebron*, 2003, *Über den Fluss*, 2004, *Unterwegs nach Babadag*, 2005; v nizozemščino: *De witte raaf*, 1998, *Dukla*, 2001, *Galicische vertellingen*, 2007; v norveščino: *Dukla*, 2004; v romunščino: *Europa mea*, 2003, *Cum am devenit scriitor*, 2003; v ruščino: *Belyj voron*, 2003, *Duklja*, 2003; v slovaščino: *Dukla*, 2004; v srbsščino: *Beli gavran*, 2004; v španščino: *El mundo detrás de Dukla*, 2003, *Nueve*, 2004; v švedščino: *Världen bortom Dukla*, 2003, *Nio*, 2004; v ukrajinščino: *Moja Jevropa*, 2001, *Dev'jat*, 2001.

Translations

The books by Andrzej Stasiuk have been translated into almost every European language, as well as into Korean and Japanese. Slovene translations: *Devet*, 2004, *Na poti v Babadag*, 2007; Albanian translation: *Rrugës për në Babadag*, 2006; English translations: *Tales of Galicia*, 2003, *White Raven*, 2000, *Nine*, 2007; Czech translations: *Haličské povídky*, 2001, *Jak jsem se stal spisovatelem*, 2004, *Dukla*, 2006; Finnish translations: *Valkoinen korppi*, 1998, *Matkalla Babadagiin*, 2006; French translations: *Par le fleuve*, 2000, *Dukla*, 2003, *Contes de Galicie*, 2004, *Mon Europe*, 2004, *Sur la route de Babadag*, 2007; Croatian translations: *Devet*, 2004, *Moja Europa (dva eseja o takozvanoj Srednjoj Europi)*, 2007, *Zima*, 2007; Italian translations: *Corvo bianco*, 2002, *Il Cielo sopra Varsavia*, 2003; Lithuanian translation: *Pakeliui á Babadagà*, 2006; Hungarian translations: *Galíciai történetek*, 2001, *Fehér holló*, 2003, *Az én Európám*, 2004, *Dukla*, 2004, *Útban Babadagba*, 2006; German translations: *Der weisse Rabe*, 1997, *Die Welt hinter Dukla*, 2000, *Wie ich Schriftsteller wurde*, 2001, *Neun*, 2002, *Galizische Geschichten*, 2002, *Die Mauern von Hebron*, 2003, *Über den Fluss*, 2004, *Unterwegs nach Babadag*, 2005; Dutch translations: *De witte raaf*, 1998, *Dukla*, 2001, *Galicische vertellingen*, 2007; Norwegian translation: *Dukla*, 2004; Romanian translations: *Europa mea*, 2003, *Cum am devenit scriitor*, 2003; Russian translations: *Belyj voron*, 2003, *Duklja*, 2003; Slovak translation: *Dukla*, 2004; Serbian translation: *Beli gavran*, 2004; Spanish translations: *El mundo detrás de Dukla*, 2003, *Nueve*, 2004; Swedish translations: *Världen bortom Dukla*, 2003, *Nio*, 2004; Ukrainian translations: *Moja Jevropa*, 2001, *Dev'jat*, 2001.

Andrzej Stasiuk

Nagrajenec Vilenice 2008

Jana Unuk

V književnem opusu Andrzeja Stasiuka, ki nam s posebno pisateljsko občutljivostjo na novo približuje in osvetljuje pokrajine srednje in vzhodne Evrope, so se v stalno, koherentno ter zelo prepoznavno literarno podobo zlili geografija, spomin in domišljija. Z leti iz Stasiukovega pisanja vse bolj izginja fabulativni votek in vse bolj stopa v ospredje lirična osnova, v kateri se pretanjen opis prostora, pokrajine, poti prepleta z občutljivostjo za metafizično podlago sveta in človeškega življenja.

Kaj novega je danes še mogoče povedati o srednji Evropi, kako jo je še mogoče pokazati v novi luči in približati bralski izkušnji? Ko piše o Stasiukovi knjigi *Fado*, se poljski literarni kritik Michał Paweł Markowski zaveda kočljivosti naloge, pred katero se znajde pisatelj, če želi danes dodati svoj kamenček v mozaik že obstoječih opisov in definicij srednje Evrope: »Na videz so skoraj vsi Stasiukovi zadnji teksti napisani *on the road*, na poti, nekje v srednji Evropi, ki je njegova prava domovina, med Albanijo, Romunijo, Madžarsko, Slovaško, v krogu s polmerom 300 kilometrov, s središčem v Wołowcu, karpatski vasi, kjer Stasiuk danes živi. Toda o srednji Evropi je bilo napisano že vse in še več, iz nje so naredili žlahten mit, ki se počasi spreminja v prhlo odlagališče klišejev, ki jih producirajo intelektualni sovražniki Zahoda. Težko je k tej biblioteki dodati vsaj eno samo originalno stran, zlasti če nisi – kot to ni Stasiuk – idejni pisatelj, pač pa pisatelj izkušnje, ki jo je preobrazil spomin« (v: M. P. Markowski, *Nepredvidljivo*, Austeria, Krakov 2007, str. 122). Stasiuk odgovarja na ta izziv na sebi lasten način. Srednja Evropa je zanj fikcija, zato pa tudi svojevrstno območje svobode, kjer je, kot je povedal pisatelj v intervjuju za *Delo* marca 2005, še vse mogoče: »Torej se je od tega 'raztegljivega pojma' [srednje Evrope] ohranila 'ciganska fikcija', ohranili sta se sleparija in laž, ohranilo se je to, iz česar se je mogoče vsak hip umakniti, ostala je zgodba, katere resničnosti ne more nihče preveriti. To geografsko območje je legenda, je literatura v najčistejši obliki.« V eseju *Ladijski dnevnik* iz knjige *Moja Evropa, Dva eseja o Evropi, imenovani srednja* je ta pojem še radikalneje odtrgal od zunajliterarne, nefiktivne resničnosti, ko je srednjo Evropo, razpeto med »*Vzhodom, ki ni nikoli obstajal, in Zahodom, ki je obstajal preveč*«, primerjal z ladjo, prepuščeno vetrovom, ki pihajo z vzhoda na zahod in nazaj. Stasiukov odgovor na enigma srednje Evrope se skriva v množenju njene literarnosti.

Vse od Stasiukove prve knjige je njegov prepoznavni znak zgoščena liričnost, ki se izraža v epifaničnih razsvetljenjih lepote in empatije, postavljena nasproti stanjem s povsem drugega konca lestvice človeških občutij: brutalnosti in opisom skrajnega ponižanja v *Zidovih Hebrona* (1992), skoposti reportažnega poročila o življenju preprostih ljudi v času prehoda iz komunizma v kapitalizem na poljskem podeželju v *Galicijskih zgodbah*

Andrzej Stasiuk

The Vilenica 2008 Prize Winner

Jana Unuk

The oeuvre of Andrzej Stasiuk, whose unique literary sensitivity freshly illuminates and brings within our grasp the landscapes of Central and Eastern Europe, merges geography, memory, and imagination into a lasting, coherent, distinctive literary image. Over the years, the plot weft of Stasiuk's writing seems to be disappearing, giving way to the lyrical warp where exquisite descriptions of places, landscapes, roads intertwine with a sensitivity to the metaphysical basis of the world and of human life.

What news remains to be told about Central Europe, how can it be shown in a still new light and brought closer to the reader's experience? Reviewing Stasiuk's book *Fado*, Polish literary critic Michał Paweł Markowski acknowledges the delicacy of the task faced by a writer who wants to add his own pebble to the mosaic of already existing descriptions and definitions of Central Europe: "*Almost all of Stasiuk's latest texts seem to have been written on the road, somewhere in Central Europe, which is his true homeland, between Albania, Romania, Hungary, Slovakia, encompassed within a radius of 300 kilometres and centred at Wołowiec, a Carpathian village where Stasiuk lives today. About Central Europe, however, everything has already been written and more; it has been transformed into a myth, precious but gradually decaying into a brittle dump for the clichés produced by the intellectual opponents of the West. It is difficult to add a single original page to this library, particularly if – like Stasiuk – one is not a writer of ideas but of experience transformed by memory*" (in: M. P. Markowski, *The Unpredictable*, Austeria, Cracow, 2007, p. 122). Stasiuk meets the challenge in his own way. To him, Central Europe is a fiction, but its very fictionality makes it a peculiar domain of liberty, where, as the author said in an interview for the Slovene newspaper *Delo* in March 2005, everything is still possible: "*What is left of that 'capacious concept' [Central Europe], then, is 'gypsy fiction', trickery and lies, something we can pull away from any time, a tale that can't be verified by anyone. This geographical area is a legend, it is literature in its purest form.*" This concept is even more radically severed from extra-literary, non-fictional reality in his essay *The Logbook*, included in the book *My Europe: Two Essays on So-Called Central Europe*, which compares Central Europe, torn between "*an East which never existed and a West which existed too much*", to a ship drifting with the winds, which blow from the East towards the West and back again. Stasiuk's answer to the enigma of Central Europe lies in enhancing her literary quality.

Ever since Stasiuk's first book, his trademark has been a compact lyricism, expressed in revelatory illuminations of beauty and empathy and set against its opposites on the scale of human emotions: the brutality

(1995), pozabi, zapuščenosti in dotiku ničnosti v karpatski vaški osami, kot v *Dukli* (1997), ali na »*poti pobega, ki pelje na jug*«, v Stasiukovih literarnih potopisih: *Na poti v Babadag* (2004), *Fadoju* (2006) in *Dojčlandu* (2007). Tudi v obeh Stasiukovih romanih, *Beli krokar* (1995) in *Devet* (1999), je fabularno dogajanje, tako imenovane človeške zgodbe, v veliki meri izhodišče za opisovanje prostora, karpatske pokrajine v prvem in velemestnih obrisov Varšave v drugem. Zgodba *Belega krokarja*, postavljena v hribe ob slovaški meji, je *hommage* mladostniški moški tovarišiji, ki je v realnem svetu odraslega življenja obsojena na propad, podobno kot v romanu poskus njene oživitve po letih: sodobni mit iskanja, lova na prigodo, se konča z nasiljem, nesmiselno smrtjo in begom. Roman *Devet* slika stvarnost posocialistične Poljske in varšavski podjetniško-prestopniški svet po uvedbi prostega trga v 90. letih dvajsetega stoletja. Po zbirkah novel, ki se v glavnem godijo v podeželskem okolju, je *Devet* spust v »trebuh Varšave«. Medtem ko je dogajalni čas romana zgoščen skoraj do meje mogočega, pa je dogajalni prostor razpreden v širino, saj Varšava v Stasiukovi upodobitvi prestopa svoje meje velemesta, ne sestopa le v brezna svojih podhodov in se dviga v nebo nad svojimi ulicami, ampak se tudi širi v prostoru kot mreža, tista, ki se zarisuje na zemljevidu, in pajkova mreža, v katero so ujeti nemočni, po človeško nebolgljeni junaki romana.

Prostor zaznamuje Stasiukovo pisanje bolj od časa ali zgodovine. Njegove zadnje knjige se godijo na poti, v nenehnem gibanju in raziskovanju prostora. Stasiuk v svojih literarnih potopisih izpopolnjuje slog liričnega opisa, meječega na epifanijo, in krhkega spominskega tkanja, podoben tistemu, ki ga je že ustvaril v *Dukli*, samo da se njihov dogajalni prostor širi v pokrajine srednje in občasno tudi južne Evrope. Odkar je Czesław Miłosz v *Rodni Evropi*, zavestno napisani za zahodnoevropskega bralca, uvedel ironični koncept tako imenovane druge, manjvredne Evrope, ležeče *ubi leones*, na belih lisah zemljevidov, je bilo prelito veliko črnila v poskusih, da bi ovrgli plosko, stereotipno podobo te druge Evrope, osvetlili njeno zgodovino in prednosti, ki iz nje izvirajo. Stasiuk ne želi dokazovati ničesar, z gombrowiczevsko subverzivno gesto si je zase izbral to »drugo« Evropo in ugledal njen čar prav v njeni navidezni manjvrednosti.

Za Stasiuka zahodna Evropa ni ogledalo, v katerem bi se ogledoval – sebe ali svoj konec Evrope. Ne hrepeni po njej in je ne občuduje – prej bi lahko rekli, da se zanjo ne zmeni, saj ne more nahraniti njegove domišljije. Zahodna Evropa sama po sebi ni zanimiva, nas prepričuje Stasiuk v *Dojčlandu*, humorni, v eni sapi zapisani pripovedi o pisateljski gastarbajterski tlaki v »*šestdesetih nemških mestih*«, zanimiva je samo na svojih razcefranih obrobjih, kjer po šivih poka njena gladka, plastična polnost, samo tam, kjer odseva motno podobo prašnih, blatnih, poletnim pripekam in zimskim mrzovom izpostavljenih periferij kontinenta. V farsah *Noč* (2005) in *Temni gozd* (2007) je razmerje med evropskim zahodom in evropskim vzhodom prikazano kot groteskna blagovna izmenjava med bogatimi naročniki na eni ter črno delovno silo in prodajalci telesnih rezervnih delov na drugi strani. Esez *Parodija kot način preživetja kontinenta iz Fadoja* izraža skrb, da bo edinstven življenjski svet vzhoda Evrope

and the description of utter humiliation in *The Walls of Hebron* (1992), the spare report on ordinary people's lives in the Polish countryside during the transition of communism to capitalism in *Tales of Galicia* (1995), the oblivion, neglect, and void experienced in the isolation of a Carpathian village, as in *Dukla* (1997), or on the "escape route leading south" in Stasiuk's literary travelogues: *Going to Babadag* (2004), *Fado* (2006), and *Doychland* (2007). Similarly, Stasiuk's two novels, *White Raven* (1995) and *Nine* (1999), largely use their plots – the so-called human stories – as starting-points for describing the settings, the Carpathian landscape in the former and the metropolitan skyline of Warsaw in the latter. The story of *White Raven*, set in the hills near the Slovak border, is a homage to adolescent male camaraderie, which is, like the characters' later attempt at reviving it, doomed to fail in the stark reality of adult life: the myth of a present-day quest, of an adventure hunt, ends in violence, senseless death, and flight. The novel *Nine* portrays the reality of post-socialist Poland and the Warsaw world of shady entrepreneurs after the 1990s introduction of the free market. Coming after the short story collections, which are mainly set in the countryside, *Nine* is a descent into "the belly of Warsaw". In contrast to the narrative time of the novel, which is compressed almost to the limit, the narrative space expands in breadth, for the Warsaw of Stasiuk's portrayal transcends her metropolitan boundaries, not only diving into the chasms of her underpasses and rising into the sky above her streets, but also spreading out in space like a web – both the grid on the map and the spiderweb enmeshing the helpless, humanly powerless protagonists of the novel.

Stasiuk's writing is marked by place more deeply than by time or history. His latest books are set on the road, in perpetual motion and exploration of the place. Stasiuk's literary travelogues elaborate the style of the lyrical description bordering on epiphany and of memory's fragile fabric, similar to the style he had created in *Dukla*, except that their setting spreads to the landscapes of Central and sometimes of Southern Europe. Ever since the book *Native Realm* by Czesław Miłosz, consciously written for the Western European reader, introduced the ironic concept of the so-called "other", "lesser" Europe, lying *ubi leones*, on the blank areas of maps, much ink has been spilt in attempts to refute the flat, stereotypical image of that other Europe, to shed light on its history and on the advantages arising from it. Stasiuk, however, seeks to prove nothing: with a Gombrowicz-like, subversive gesture he has chosen this "other" Europe for himself, perceiving its charm precisely in its apparent inferiority.

For Stasiuk, Western Europe is not a mirror in which to observe himself – either himself or his corner of Europe. He neither longs for it nor admires it – he may sooner be said to ignore it because it cannot feed his imagination. As Stasiuk tries to persuade us in *Doychland*, a humorous narrative about a writer's *Gastarbeiter* drudgery in "sixty German towns", written at a single stroke, Western Europe by itself is not interesting. It is interesting only at its tattered edges where its sleek plastic fullness splits along the seams, only where it reflects a dim image of the continent's

izginil, zato da bi kot papiga oponašal propad Zahoda, potem ko ni bil udeležen v njegovem razcvetu.

Stasiukov poetični literarni potopis izstopa iz tradicije poljskega potopisnega eseja. Če je Zbigniew Herbert nekoč v svojih esejih s potovanj po sledih evropske sredozemske civilizacije in po zahodnevropskih muzejih bralcem, zaprtim v ozke meje totalitarne države, želel prinašati zahodno kulturo, Stasiuk svojim bralcem prinaša razpoloženje in domišljijsko projekcijo krajev, ki jih ne bodo nikdar obiskali, ker jim to ne bo nikoli padlo na pamet. Stasiukove poti se začenjajo v Karpatih, zakrožijo po dvorišču njegove srednje Evrope, se včasih razpotegnejo tudi na Balkan, predvsem v Albanijo, in se v loku vrnejo v njegovo karpatsko domovino. Na njih so kot jagode na paternoštru nanizana imena krajev in zdi se, da so magična vloga, moč in ves pomen teh krajev zbrani v pozvanjanju njihovih imen. To so pogosto majhni kraji iz obmejnih krajin, ki premorejo tri, štiri, celo pet imen. Iz knjige, na primer, ne bomo izvedeli, kakšen je Babadag, kraj s čarobnim turškim imenom, ki mu dolguje svoj zagonetni, pravljčni naslov. Zaman bi pričakovali, da bomo v njej brali o resničnih krajih, ki nas bodo tam nekje počakali, da zberemo čas in pogum in jih še sami obiščemo. Resničnost je mogoče zgrabiti šele, ko se je že odmaknila v preteklost, zato se pripovedovalec knjige ni zaustavil v Babadagu, zaustavil se ni niti v Abonyju, kjer je leta 1921 sloviti fotograf André Kertész posnel fotografijo slepega goslača in njegovega sinčka – čeprav je ta fotografija pisatelju tako pomembna, da v nekem smislu ponazarja, kako se umetnost in prostor pri njem prežemata in nalagata drug na drugega. »Prostor te fotografije me je hipnotiziral in vsa moja potovanja služijo samo temu, da bi naposled našel skriti vhod v njeno notranjost,« je zapisal v *Ladijskem dnevniku*.

Literatura ne nastaja na poti, ampak v zavetju doma, ob obujanjih spominov na videne kraje, ob ogledovanju lastnih fotografskih posnetkov in fotografij velikih mojstrov, ob otipavanju bankovcev in kovancev, ki so že davno šli iz obtoka in so samo še nostalgичen spomin ... Njen predmet je prostor, kot sta ga spremenila domišljija in spomin. Spomin je bil vsaj od druge svetovne vojne naprej beseda ključ poljske literature. Toda Stasiuk se ne sklicuje na kolektivni zgodovinski, ampak na osebni spomin, ki je tesno povezan z domišljijo in je pogoj ustvarjanja. »Vsako jutro se zbudim in čakam, da se dogodki izgubijo v preteklosti. Šele takrat postanejo izraziti, šele takrat dobijo kakšen pomen,« beremo v *Fadoju*. Ni mogoče opisati surove snovi dogodkov, ampak šele spomin nanje, in kadar spomin pisatelja pusti na cedilu, ga mora nadomestiti domišljija. »Kadar se ju poskušam spomniti, si ju moram predstavljati,« pravi pisatelj v zapisu o svojih starih starših. Če pomislimo, kako krhek, nezadosten in nezanesljiv je človeški, posameznikov spomin, pozabimo na paradoks, ki se skriva v tej izjavi.

Pisatelj, ki ga neubranljivo privlačijo razpadanje, razkroj, prah, grdota in neznosna vročina, išče na svojih poteh isto, znano, domače in pričakovano, značilno orkestracijo, posebno štimungo, skoraj baročni lirizem razkroja, minevanja, stapljanja s sivino in nepomembnostjo vsakdanjika, krajev bogu za hrbotom in ljudi, ki živijo v njih. Takšnih, ki jih ima najraje

dusty, muddy peripheries, exposed to scorching summers and freezing winters. The farces *Night* (2005) and *Dark Woods* (2007) portray the relationship between the European West and East as a grotesque bartering of goods between wealthy clients on the one hand and black labour force and sellers of spare body parts on the other. The essay *Parody as a Way of the Continent's Survival* in *Fado* expresses the concern that the unique lifestyle of Eastern Europe may disappear in order to parrot the decline of the West, in whose flowering it had no part.

Stasiuk's poetic literary travelogue stands out from the tradition of the Polish travelogue essay. If Zbigniew Herbert's essays, describing his travels in the footsteps of the European Mediterranean civilisation and through Western European museums, once sought to bring Western culture to readers trapped in the narrow confines of a totalitarian state, Stasiuk brings to his readers the atmosphere and imaginary projection of places they will never visit because it will never occur to them to do so. Stasiuk's roads start in the Carpathians, circle around the backyard of his Central Europe, sometimes extending to the Balkans, particularly Albania, and curve back to his Carpathian homeland. They bear place names strung out like beads on a rosary, and it seems as if the magical role, power, and significance of these places were gathered in the ringing sound of their names. Often they are hamlets in border regions, bearing three, four, or even five names. We will never learn, for example, what Babadag looks like – the place with the magical Turkish name to which the book owes its enigmatic, fairytale title. In vain would we expect to read about real places which might wait for us out there until we had mustered the time and courage to visit them ourselves. Reality can only be grasped after it has withdrawn into the past, therefore the narrator of the book does not stop at Babadag, nor at Abony, where André Kertész, the famous photographer, took the picture of a blind fiddler and his little son in 1921 – although this picture is so important to the writer that it becomes a symbol of the mutual immersion and layering of art and space in his work. *"The space of this picture has hypnotised me, and all my travels serve a single purpose: to find at last the secret entrance into its interior,"* he wrote in *The Logbook*.

Literature does not take shape on the road but in the haven of the home, with the writer reminiscing about the places seen, looking at his own snapshots and at photographs taken by the great masters, fingering banknotes and coins long withdrawn from circulation, which are nothing but nostalgic souvenirs today ... Its subject is space, space altered by imagination and memory. Memory has been the key to Polish literature at least since World War II. What Stasiuk appeals to, however, is not the collective historical memory but rather his personal memory, closely linked to his imagination and a prerequisite for his creativity. *"Every morning I wake up and wait for events to fade into the past. It is only then that they become distinct, acquire a meaning,"* we read in *Fado*. What can be described is not the raw material of the events but their memory, and when memory lets the writer down, it must be replaced by imagination. *"When*

in ki je vanje najbližje iz vasi Wołowiec v Nizkih Beskidih. Zdi se, da na svojih popotovanjih v geografskem prostoru ne išče nič novega, prej nasprotno, vedno in povsod išče ponovljivo, poznano, domače in svoje – in za povrhu prej konec, razkroj in propad kot pa nov začetek. Stasiuk povsod videva iste scene, prizore sivila, obubožanosti, proletarske Poljske, tiste iz svoje mladosti in te iz sodobnega vsakdanjika, in zanj se od južne Poljske, Ukrajine, Češke ... pa vse do južnega roba Evrope vleče en sam, nediferenciran svet. Kot piše na platnicah poljske izdaje *Na poti v Babadag*, je knjiga »pot v globino zavesti prebivalca tega dela Evrope, ki so jo od nekdaj šteli za slabšo, zapoznelo, primitivno in zaostalo«. Gotovo, vendar je to morda še najbolj in predvsem pot v eno samo, pisateljevo oziroma pripovedovalčevo zavest in v tem smislu je podoba srednje, pa tudi vzhodne ali južne Evrope, kot jo razbiramo iz Stasiukovih del, očarljiva, prepričljiva izmišljija, hkrati pean na čast temu našemu koncu sveta in lahko-dušna odpoved »zlatim stolpovom Zapadne Evrope«.

I try to recall them, I have to imagine them,” says the author in a passage on his grandparents. When we consider how fragile, inadequate and unreliable human, individual memory is, we forget the paradox inherent in this claim.

Irresistibly attracted to decay, decomposition, dust, ugliness, intolerable heat, the writer seeks the same on his journeys – the familiar, homely and expected, the characteristic orchestration, the unique atmosphere, the almost Baroque lyricism of decomposition, of transience, of merging with the greyness and insignificance of everyday life, backwater places, and the people living there. The kind of places that he likes best and that are soonest reached from the village of Wołowiec in the Low Beskids. When travelling in geographical space, he never seems to be searching for anything new. On the contrary, he is ever in quest of his own – the repeatable, the familiar, the homely; rather than for a new beginning, he searches for an end, for decomposition, for decline. Stasiuk sees the same tableaux everywhere: scenes of greyness, poverty, a proletarian Poland – both of his youth and of the contemporary everyday life. From Southern Poland, Ukraine, the Czech Republic, etc., he sees stretching all the way to the southern edge of Europe a single undifferentiated world. According to the jacket of the Polish *Going to Babadag* edition, the book is “a journey into the inmost consciousness of one living in this part of Europe, which has always been considered inferior, belated, primitive, and backward”. Certainly, but perhaps it is above all a journey into a single consciousness, the writer’s or the narrator’s. In this sense, the portrayal of Central – as well as of Eastern or Southern – Europe emerging from Stasiuk’s work is a charming, persuasive fiction, both a paean to our corner of the world and an easy renunciation of “Western Europe’s golden towers”.

Translated by Nada Grošelj

Dojčland

(Odlomek)

Na železniški postaji v Stuttgartu mi je star možki dal list iz koledarja: „Petek, peti avgust dva tisoč pet.” Na listu je bil navedek iz prve Samuelove knjige: „(...) ti pa zdaj postoj, da ti dam slišati Božjo besedo.” Potem je odšel. Videl sem ga, kako se oddaljuje v notranjost postajne dvorane in poskuša obdarovati naslednje. Visok, suh, siv in počasen sredi hiteče množice. Nekateri so jemali, toda večina se mu je izogibala, tako kot se izogibamo vsem tistim, ki delijo reklamne letake za poceni pico in razprodaje.

Že peti dan sem bil na poti in nisem se mogel ustaviti. Moral sem potovati naprej v Tübingen. Stuttgartska železniška postaja je spominjala na bukareško Garo de Nord. Samo varnostnikov, ki bi preganjali brezdomce in otročaje, ki so vohali lepilo, ni bilo. Preostalo je bilo zelo podobno. Tako se mi je zdelo. Že peti dan sem bil na poti in moral sem iskati podobnosti, da bi ohranil ravnovesje. Moral sem si v Stuttgartu priklicevati v spomin Bukarešto, da bi si bolje zapomnil Nemčijo. Tako ali drugače, dostop na perone je bil zelo podoben. Na Gari de Nord sem si nekoč kupil črno rutko z vzorcem, sestavljenim iz desetih majcenih belih okostnjačkov. Okostnjački so se ljubili v vseh mogočih položajih. Potoval sem v delto Donave, pa sem pozabil kapo, torej sem si moral kupiti rutko. Toda zdaj sem čakal na vlak za Tübingen. Stari možki je v drenju na postaji izgledal kot prerok, ki kliče v puščavi. Iztegnil je roko z listom, malo počakal na odziv, potem pa jo umaknil in krenil naprej.

Vlak je bil eden od tistih primestnih, natačen. Peljala se je sama mladina. Bil sem najstarejši. Potem je vstopil tip v usnjeni jakni. Pod pazduho je nesel nove registrske tablice. Vzel je telefon in začel govoriti po srbsko, mogoče po hrvaško, vsekakor nekaj od tam. Iztegnil je noge daleč predse in govoril, govoril, govoril. Poskušal sem si ogledovati pokrajino, toda Srb, ali pa mogoče Hrvat, me je raztresal. Govoril je, kot bi bil doma, kot da čas ne bi obstajal, kot da bi sedel kje v senci, ga cukal, kadil in besedičil o politiki, naravi sveta in motorizaciji. Za oknom je bil bavarski november, jaz pa sem začutil balkansko poletje. Nekakšen Beograd, Tivat, vsekakor tisti kraji z njihovo klepetavostjo, lenobo in predrznostjo. Na nogah je imel pošvedrane čevlje in sintetične nogavice. Naposled je nehal govoriti, ker je bila ravno postaja, na kateri je izstopil.

Peljal sem s sabo čez Nemčijo vse, kar sem videl kdaj prej. Moral sem vzeti s sabo vse te reči, da bi bil kos osemintridesetim nemškimi mestom. Moraš biti prej v Tulcei, da se lahko spopadeš s pogledom na Frankfurt na Majni, medtem ko se mu vlak približuje s severa in za kakšnih pet, šest sekund z mostu uzreš preplete tirov, stolpnice in elektrarne, vse to pa je veliko, nevarno in lepo kot babilonska alegorija. Morala se ti je vtisniti v srce podoba romunske stepe, da se lahko iz tega izmažeš živ in zdrav.

Toda zdaj sem se peljal v Tübingen, da sem potem s hotelskih oken gledal na Neckar. Glavo bi stavil, da so na zelenih valovih plavali labodi.

Dojczland

(Fragment)

W Stuttgarcie na dworcu stary mężczyzna dał mi kartkę z kalendarza: "Piątek, piąty sierpnia dwa tysiące pięć". Na kartce był cytat z Pierwszej Księgi Samuela: "Zatrzymaj się teraz, bym ci oznajmił słowo Boże". Potem odszedł. Widziałem, jak idzie w głąb dworcowej hali i próbuje obdarowywać następnych. Wysoki, chudy, siwy i powolny wśród spieszącego się tłumu. Niektórzy brali, ale większość omijała go, tak jak omija się tych wszystkich rozdawczy ulotek o taniej pizzy i wyprzedazach.

Byłem piąty dzień w drodze i nie mogłem się zatrzymać. Musiałem jechać do Tybingi. Stuttgarcki dworzec przypominał bukaresztański Gara de Nord. Brakowało tylko ochroniarzy przeganiających bezdomnych i dzieciaków wachających klej. Reszta była bardzo podobna. Tak mi się wydawało. Byłem piąty dzień w drodze i musiałem szukać podobieństw, żeby zachować równowagę. Musiałem w Stuttgarcie przypominać sobie Bukareszt, by lepiej zapamiętać Niemcy. W każdym razie wyjście na perony było bardzo podobne. Na Gara de Nord kupiłem kiedyś czarną bandanę we wzór złożony z dziesiątków maleńkich, białych kościotrupów. Kościotrupy uprawiały seks we wszystkich możliwych pozycjach. Jechałem w deltę Dunaju i zapomniałem czapki, więc musiałem kupić bandanę. Ale teraz czekałem na pociąg do Tybingi. Stary mężczyzna w dworcowej ciżbie wyglądał jak prorok wołający na puszczy. Wyciągał dłoń z kartką, czekał chwilę na reakcję, potem cofał ją i ruszał dalej.

Pociąg był w rodzaju tych podmiejskich, zatłoczony. Jechali sami młodzi. Byłem najstarszy. Potem wsiadł facet w skórzanej kurtce. Pod pachą miał nowe tablice rejestracyjne. Wyjął telefon i zaczął mówić po serbsku, może po chorwacku, w każdym razie jakoś tak stamtąd. Wyciągnął nogi daleko przed siebie i mówił, mówił, mówił. Próbowałem patrzeć na pejzaż, ale Serb, czy może Chorwat mnie rozpraszał. Gadał, jakby był u siebie, jakby czas nie istniał, jakby siedział gdzieś w cieniu, popijał, palił i mądrzył się o polityce, naturze świata i motoryzacji. Za oknem był bawarski listopad, a ja czułem bałkańskie lato. Jakiś Belgrad, Tivat, w każdym razie tamte strony z ich gadatliwością, lenistwem i tupetem. Na nogach miał rozdeptane pantofle i skarpetki ze sztucznego tworzywa. W końcu przestał mówić, bo akurat była stacja, na której wysiadał.

Wiozłem przez Niemcy wszystko, co wcześniej widziałem. Musiałem zabrać ze sobą te wszystkie rzeczy, żeby poradzić sobie z trzydziestoma ośmioma niemieckimi miastami. Trzeba być wcześniej w Tulczy, żeby uporać się z widokiem Frankfurtu nad Menem, gdy pociąg wjeżdża od północy i przez pięć-sześć sekund widać z mostu sploty torowisk, wieżowce i elektrownię, i to jest wielkie, groźne i piękne niczym babilońska alegoria. Trzeba mieć w sercu odcisnięty obraz rumuńskiego stepu, żeby wyjść z tego cało.

Ale teraz jechałem do Tybingi, by z okien hotelu patrzeć na Neckar. Dałbym głowę, że na zielonych falach unosiły się łabędzie. Po drugiej

Onkraj reke se je mesto pelo na griče. Vile, dvorci, lepотиje, slaščičarstvo, kot da bi se čas ustavil pred stotimi leti. Pozna, blaga jesen zlati to pokrajino, jo zapreda v sinjo meglo, jo prime med prste in nežno povleče iz resničnosti kot spominček. Pil sem rdeče vino iz steklenice in gledal čez most Eberhardsbrücke proti gornjemu toku reke. Ob vznožju Hölderlinovega stolpa je bilo privezано nekaj črnih čolnov. Ta barva mi je priklicala v misli drevake iz Sfântu Gheorgheja. In čolnice iz Gródka ob Bugu. Tako eni kot drugi so zaudarjali po smoli, ribah in mulju. Te druge so uporabljali za lovljenje jezerskih brezzobk, s katerimi so potem krmili svinje. Na bregu so ležali kupi ovalnih, zelenkastih školjčnih lupin. To je bilo v sedemdesetih letih. Nekateri čolnici so bili privezani med obrežnim trstičjem, bili so polni vode. Njihovi lastniki so umrli ali pa so se postarali.

Prevedla Jana Unuk

stronie rzeki miasto wspinało się na wzgórze. Wille, pałacyki, śliczności, cukiernictwo, jakby czas zatrzymał się sto lat wcześniej. Późna laskawa jesień złoci ten pejzaż, zasnuwa błękitną mgłą, bierze w palce i delikatnie wyjmuje z rzeczywistości niczym pamiątkowy bibelot. Piłem czerwone wino z butelki i patrzyłem ponad Eberhardsbrücke w górę rzeki. U stóp Wieży Hölderlina cumowało kilka czarnych łodzi. Ten kolor przywodził mi na myśl czołna ze Sfântu Gheorghe. I łódki z Gródka nad Bugiem. Jedne i drugie cuchnęły smołą, rybami i mułem. Tych drugich używano do połowu szczężuj, którymi później karmiono świnie. Na brzegu leżały sterty zielonkawych owalnych skorup. To było w latach siedemdziesiątych. Niektóre łódki cumowały w przybrzeżnych zaroślach, wypełniała je woda. Ich właściciele umarli albo się zestarzelili.

Dukla

(Odlomek)

Moj ded je bil zelo veren. V njegovi hiši so potekale nekakšne šmarnične pobožnosti. V sobi je na komodi stal majhen oltarček: pelargonije v lončkih, ovitih v bel svileni papir, rože iz krep papirja, masivni kovinski svečniki z rumenimi svečami in temna, ugasla podoba Matere božje čenstohovske. Shajale so se ženske. Nikoli nisem videl moških. Prihajale so v rutah, v pošvedranih moških čevljih na bosih nogah ali v črnih sandalah na paščke. To ni bila velika vas, zato so se nekako stisnile v sobo. Poleg tega seveda niso prihajale vse, čisto gotovo pa ne tiste mlajše. Ded je prižigal sveče, se križal, molil očenaš, potem pa začel z litanijami. Bil je strog, delaven človek. Neprestano v gibanju, zmeraj v temno modrem cajgu, nenehoma zaposlen z opravili, ki jim ni bilo ne konca ne kraja, ker se v njegov spomin zagotovo ni vtisnilo nič takega, kot je brezdelje. Imel je suh, podolgovat obraz in suhljato telo. Rad sem ga imel in bal sem se izbruhov njegove jeze. Zdelo se mi je, da je osornost lastnost vseh starejših moških. Podobno kot robata, patriarhalna nežnost, ki si jo je včasih dovoljeval zvečer, ko ni bilo več drugega dela. Vzel me je na kolena in se smejal. Zelo mogoče je, da ga je razveseljevalo dejstvo, da lahko obstaja tako majhno, slabotno in za nič uporabno bitje.

Njegova srajca iz kepra je bila tako močno prepojena z vsemi vonjavami sveta, da je bilo njega samega vse težje ločiti in si nisem znal predstavljati tega, da bi kam odpotoval, da bi zapustil zeleno sive meje pokrajine. Ko je zvečer sedel v letni kuhinji, je bila njegova pojava prepojena z vsem minulim dnem. Za njim je vstopal suhi, prašni zrak skednja, vroči konjski znoj, zatohli, amoniakov sopuh hleva, zemeljski hlad kleti in smolnata megla borovega gozdička, če je ta dan ravno privažal kurivo. Vse to se je zlivalo z vonji krajev in predmetov, ob katere se je podrgnila moja koža: temni prehod med hišo in plotom, kjer gosto zelenje ni prepuščalo svetlobe niti opoldne, toda kadar si razgrnil navpično bezgovo protje, se je odprl zaslepljujoč pogled na sosedovo dvorišče, po katerem so se sukali ljudje, ki niso ničesar sumili. Čeprav sem jih poznal, so bili videti bleščeči in tuji, kot da bi kupal v onstranstvo. Zemlja je bila peščena in hladna. Potem si šel na desno, končala se je senca, razgreti zelenjavni vrt je izpuhteval užitne vonjave, pomešane s kovinskim duhom plevela, ki se je vraščal v plot in so ga puščali pri miru, zato se je vzpenjal vse višje in zagrajeval vrt s pasom hladu. Vrtna vratca so bila vegasta in trhla. Zastekljena veranda je zbirala vročino kot leča, toda dovolj so bili trije koraki v notranjost in že je vladal hlad lesene hiše, v kateri od pomladi nihče ne kuri v peči. Na majhnih okencih so stale pelargonije, dišalo je torej po polmraku, preperelosti, in svetloba je bila tako razredčena, da so vsi predmeti po vsem videzu živeli samo zahvaljujoč lastni slabotni svetlobi. Ogledalo je viselo na steni nagnjeno in ni nikoli odsevalo tistega, kar bi bilo mogoče pričakovati. Podobno poročna fotografija: nagibala se je nadme šestletnega, ni gledala naravnost,

Dukla

(Fragment)

Mój dziadek był bardzo religijny. W jego domu odbywało się coś na kształt nabożeństw majowych. W pokoju na komodzie ustawiony był mały ołtarz: Pelargonie w doniczkach owiniętych białą bibułą, kwiaty z krepiny, metalowe masywne lichtarze z żółtymi świecami i ciemny, przydymiony obraz Częstochowskiej. Schodziły się kobiety. Nigdy nie widziałem mężczyzn. Przychodziły w chustkach, w rozdeptanych męskich pantoflach na bose stopy albo w czarnych paskowych sandałach. To nie była duża wieś, więc mieściły się jakoś w pokoju. Poza tym nie przychodziły przecież wszystkie, a już na pewno nie te młodsze. Dziadek zapalał świecę, żegnał się, odmawiał pacierz, a potem rozpoczynał litanie. Był surowym, pracowitym człowiekiem. Bez przerwy w ruchu, zawsze w granatowym caju, nieustannie pochłonięty zajęciami, które nigdy nie miały końca ani początku, bo zapewne jego pamięć nie zarejestrowała niczego takiego jak bezczynność. Miał suchą, pociągłą twarz i szczupłe ciało. Lubiałem go i bałem się wybuchów jego gniewu. Wydawało mi się, że szorstkość jest cechą wszystkich starszych mężczyzn. Podobnie jak chropawa, patriarchalna czułość, na którą pozwalał sobie niekiedy wieczorem, gdy nie było już innych zajęć. Brał mnie na kolana i śmiał się. Bardzo możliwe, że bawił go fakt, iż może istnieć stworzenie tak małe, kruche i do niczego nieprzydatne.

Jego drelichowa bluza była tak mocno przesiąknięta wszystkimi zapachami świata, że on sam stawał się trudny do odróżnienia i nie mogłem sobie wyobrazić tego, że wyjeżdża gdzieś, że opuszcza zielonosiwą granicę pejzażu. Gdy siedział wieczorem w letniej kuchni, jego postać była nasiąknięta całym minionym dniem. Wchodziło za nim suche, pyliste powietrze stodoły, gorący koński pot, amoniakalny, duszny odór obory, ziemny chłód piwnicy i żywiczna mgła sosnowego zagajnika, jeśli tego dnia zwoził akurat opał. To wszystko łączyło się z wonią miejsc i przedmiotów, o które otarła się moja skóra: Ciemne przejście między domem a płotem, gdzie gęsta zieleń nie przepuszczała światła nawet w południe, lecz gdy rozchyliło się pionowe pręty bzu, otwierał się oślepiający widok na podwórko sąsiada, po którym poruszali się nie podejrzewający niczego ludzie. Chociaż ich znałem, wyglądali jaskrawo i obco, jakbym zaglądał w zaświaty. Ziemia była piaszczysta i chłodna. Potem szło się w prawo, kończył się cień, rozgrzany warzywnik wydzieliał jadalne wonie pomieszone z metalicznym zapachem chwastów, które wrastały w płot i zostawiono je w spokoju, więc wspinały się coraz wyżej, odgradzając ogród pasmem chłodu. Furtka była kulawa i krucha. Przeszklona weranda skupiała upał jak soczewka, ale wystarczyły trzy kroki w głąb i już panował chłód drewnianego domu, w którym od wiosny nikt nie pali w piecu. W małych oknach stały pelargonie, więc czuć było półmrokiem, zbutwiałością i światło było tak rozrzedzone, że wszystkie rzeczy wydawały się żyć tylko

ampak malce zviška. Na črni postelji je bila nakopičena grmada posteljnine s Ciganko v obleki z bleščicami na vrhu, v obleki, pod katero sem nekoč pokukal, toda našel sem samo šiv na ometico po robu z žaganjem naphane vrečke. Pod je škripal mokro in mehko. Predali mračne komode so bili od znotraj nepričakovano svetli, oskobljani, dišeči po naftalinu in belilu, v katerem je bilo čutiti blatni odtенок reke, ker se vetru ni posrečilo, da bi ga do konca izprašil iz rjuh. Zrak je bil negiben. Stene zelene. Celo kadar so vstopali ljudje, se ni nič spremenilo v tej enkrat za vselej izoblikovani atmosferi.

Ravno v tej sobi je ded v maju opravljal miniaturne maše. Bil je v beli srajci. Klečal je pred okinčano komodo in ta za njegovo živahno postavo nenaravni položaj me je vznemirjal. Rjave roke so molele iz tesno zapetih manšet in niso počele nič. Poslušal sem raskavi glas, s katerim je ob navadnih dneh ukazoval, nergal in preklinjal. „Stolp slonokoščeni“, „hiša zlata“, „skrinja zaveze“, „sedež modrosti“, „devica čudovita“, „devica prečista“ ... Te nenavadne, ekstravagantne in eksotične besede je izgovarjal enako kot poimenovanja vsakdanjega sveta. Trdo, bez modulacije, kot da bi predstavljal stare, dobro znane predmete. V očeh je imel solze. Ženske so odgovarjale s svojim „Prosi za nas“ večglasno in svobodno, hitele so k zadnjemu zlogu, ki je določal ritem. Klečal sem pri steni in preudarjal pomen podob stolpa, skrinje, sedeža in device. Ni se mi posrečilo razvozlati nasprotja. V dedovih ustih so te besede zvenele objestno, skoraj nespo- doбно. Razkol med njegovim konkretnim obstojem in fikcijo, ki ji je posojal svoj skozinskoz snovni glas, je bil kriv, da sem zardeval. Preprosto me je bilo sram, imel sem ga vendar za resnega in strogega človeka, on pa je nagovarjal nekaj nadvse neobstoječega, nekaj, kar je bilo zapovrhu naj- očitneje ženska. Čutil sem, kako me izdaja resničnost.

Čakal sem, da bo vsega konec, in potem stekel k reki. Na obzorju je ozek zelen pas spajal nebo z zemljo. Pesek je bil še topel, in kolikor daleč je segel pogled, ni bilo nikogar. Nad ravnico je vstajal modri zrak večera. Tukaj, pod prostranim nebom, so se stvari držale svojih mest in usod. Dva deblaka s ploskim dnom sta negibno počivala na vodi. Nekje je mukala krava. Lulal sem v pesek in gledal, kako postaja temen. Bil sem majhen in moje kratke hlačke še niso imele razporka. Šel sem naravnost na vzhod s senco, ki se je iztezala daleč naprej. Zataval sem dovolj daleč proč, da sem se nanagloma preplašil in obrnil nazaj.

Sonca ni bilo več. Izgubilo se je za hrbtom vasi, ki je zdaj stala črna in ploska kot odrske kulise. Nekje zadaj je gorel negibni ogenj, ki ni ničesar osvetljeval. In začutil sem mračni strah, ker nisem mogel uzreti nobenega vhoda, nobene špranje niti napokline, skozi katero bi se lahko vrnil. Čisto tako, kot bi se vsa pokrajina razen mene spremenila v nekakšno antimate- rijo, dedek, hiša, dvorišče in vse preostalo pa bi ostali uklenjeni vanjo ali pa bi, kar je še hujše, postali ona sama. Vedel sem, da sem vse to izgubil, in nisem se mogel ganiti. Šele ko se je od hiš približala noč in me zalila kot topla voda, sem stekel v tisto smer.

Zdaj poskušam vse to sestaviti v neko zaporedje, čeprav se spominjam samo okruškov, odtisov stvari v tistem prostoru, nikakor ne stvari samih z

dzięki własnemu słabemu blaskowi. Lustro na ścianie wisiało pod kątem i nigdy nie odbijało tego, co spodziewane. Podobnie ślubne zdjęcie: pochylało się nade mną sześćioletnim, patrzyło nie wprost, ale trochę z góry. Na czarnym łóżku piętrzyła się kopa pościeli z Cyganką w cekinowej sukni na wierzchu, sukni, pod którą kiedyś zajrzałem, ale znalazłem tylko szew na okrętkę na brzegu wypchanego trocinami woreczka. Podłoga skrzypiała mokro i miękko. Wnętrza szuflad mrocznej komody były niespodziewanie jasne, oheblowane, pachnące naftaliną i bielą, w której czuć było mulisty odcień rzeki, bo wiatr nie potrafił go do końca usunąć z prześcieradeł. Powietrze było nieruchome. Ściany zielone. Nawet gdy wchodzili ludzie, nic się nie zmieniało w tej raz na zawsze ukształtowanej atmosferze.

Właśnie w tym pokoju dziadek odprawiał miniaturowe msze w maju. Był w białej koszuli. Klęczał przed ustrojoną komodą i ta nienaturalna dla jego ruchliwej postaci pozycja budziła we mnie niepokój. Brązowe ręce wystawały z ciasno opiętych mankietów i nie robiły nic. Słuchałem chropawego głosu, którym na co dzień wydawał polecenia, zrzędził i przeklinał. „Wieżo z kości słoniowej”, „Domie złoty”, „Arko przymierza”, „Stolico mądrości”, „Panno przedziwna”, „Panno czysta...” Wymawiał te niebywale, ekstrawaganckie i egzotyczne słowa w ten sam sposób, co nazwy codziennego świata. Twardo, bez modulacji, jakby przedstawiał stare, dobrze znane przedmioty. W oczach miał łzy. Kobiety odpowiadały swoim „Módl się za nami” wielogłosowo i swobodnie, zmiernając ku ostatniej sylabie, która wyznaczała rytm. Klęczałem pod ścianą i rozważałem znaczenie obrazów wieży, arki, stolicy i panny. Nie potrafiłem rozwiłać sprzeczności. W ustach dziadka te słowa brzmiały frywolnie, prawie nieprzyzwoicie. Rozdwojenie jego konkretnej egzystencji i fikcji, której używał swego materialnego na wskroś głosu sprawiało, że się czerwieniłem. Było mi zwyczajnie wstyd, bo przecież uważałem go za poważnego i surowego człowieka, a tymczasem zwracał się do czegoś wysoce nie istniejącego, w dodatku będącego najwyraźniej kobietą. Czulem, jak zdradza mnie rzeczywistość.

Czekałem aż wszystko się skończy i biegłem nad rzekę. Na horyzoncie wąski zielony pasek sklejał niebo z ziemią. Piach był jeszcze ciepły i jak okiem sięgnąć, nikogo. Nad równiną wstawało niebieskie powietrze wieczoru. Tutaj, pod wielkim niebem, rzeczy trzymały się swoich miejsc i przeznaczeń. Dwie płaskodenne krypy nieruchomo spoczywały na wodzie. Gdzieś ryczała krowa. Sikałem w piach i patrzyłem, jak ciemnieje. Byłem mały i moje krótkie spodenki nie miały jeszcze rozporoka. Szedłem prosto na wschód z wyciągniętym hen do przodu cieniem. Zawędrowałem dość daleko, by raptem się wystraszyć i odwrócić.

Słońca już nie było. Przepadło za plecami wsi, która stała teraz czarna i płaska jak dekoracja. Gdzieś z tyłu płonął nieruchomy ogień i niczego nie oświetlał. I poczułem ciemny strach, bo nie mogłem dostrzec żadnego wejścia, żadnej szczeliny ani pęknięcia, przez które mógłbym wrócić. Zupełnie tak, jakby prócz mnie cały pejzaż zamienił się w jakąś antymaterię i dziadek, dom, podwórko i reszta zostały w niej uwięzione albo, co gorsza, stały się nią samą. Wiedziałem, że straciłem to wszystko i nie mogłem się

njihovo neponovljivo strukturo prask, razpok in gub. Kar me dosega, so samo njihove sledi, fantomi označencev, zaustavljeni na sredi poti med obstojem in poimenovanjem. Spominjajo na idealizirane posmrtno fotografije.

Vsekakor sem bil med tistimi zadnjimi dolgimi počitnicami temu nekako kos. S peskom pomešani gosji drek je spominjal na zelenkast plastelin. V ozkem prehodu za konjskim hlevom je dišalo po koprivah. Segreta stena je povzročala, da se je vonj čez dan zgoščal in je tam nekje okrog dveh ali treh dosegel koncentracijo halucinacij. Težko je bilo ločiti vonj od pekočih ošvrknjenj. Tja sem hodil gledat dve dozorevajoči dekleti. Živeli sta na drugi strani plota. Mlajša je bila bela, polna in še ne do kraja izoblikovana. Malce tako, kot da bi se rodila prezgodaj in bi zrak enkrat za vselej zdrgnil z nje nedokončane poteze. Bila je čisto normalna, samo ne povsem formirana.

Druga je imela temno, suhljato telo. Spominjala je na fanta ali preprosto risbo. Njena postava je na svetli ploskvi dvorišča izgledala kot premičen, skop znak. Nosila je tesna rdeča oblačila, sestavljena iz kratkih hlačk in prekratke majčke z ozkimi naramnicami. Krmila je kokoši, hodila po drva in vodo, se pripravila z materjo. Tega ni bilo veliko. Opazoval sem njeno gibko telo, ne da bi prav vedel zakaj. Nikoli me ni pri tem nihče zasačil in mi pojasnil razlogov. Na nekakšen nejasen, toda močan način se je to v mojem neizoblikovanem in nenasitnem umu spajalo s preostankom sveta: ded je žebbral svoje litanije. V travi pred vrati letne kuhinje so se sušile ostrgane ribje luske. Trikotna mreža, razprostrta na soncu, je bila toga in hrapava. Za vogalom verande so stale leskove ribiške palice, okrog katerih je bila navita zelenkasta ribiška vrstica. Potemneli svinec uteži je bilo mogoče porisati, da se je pokazala srebrna barva. Trnki so bili zlati, enako kot „hiša“ iz molitve. Nisem znal najti drugečnega prevoda. „Stolp slonokoščeni“ je za vedno ostal nekaj gladkega, vitkega in privlačnega. Misel se je branila pred zamiranjem, tako da je privzela obliko v skladu z naukom o duši in telesu, praznina metafor pa je pri priči vsesala elemente in prvine, jih pregnetla in izoblikovala po svoji podobnosti. Na ta način je ogorelo dekle iz soseščine tako tesno napolnilo „devico prečisto in čudovito“ s svojim telesom, da sem najdeval njene poteze na podobicah, ki so padale iz črnih mašnih bukvic, ki jih je bilo v dedovi hiši petero ali šestero. Rdeče obreze strani so bile barve njenih tesnih oblačil.

* * *

Nekega dne se je izkazalo, da to ni prava reka. Z dedom sva s čolnom odplula na drugi breg in stopila v vrbičje. Tla so bila razmočena, pregreta voda je stala v negibnih mlakah. Vezike so mi zastirale pogled, toda dedu so segale samo do ramen, zato naju je vodil naravnost in gotovo. Samo od časa do časa se je ozrl čez ramo, da je preveril, ali se nisem ugreznil v kakšno blatno kotanjo. Golenice njegovih gumijastih škornjev so se drgnile druga ob drugo in tiho hreščale. Na modri srajci so se črnili temni madeži znoja. Moj pogled ni segal više od popokanega rjavega pasu na hlačah.

poruszyć. Dopiero gdy noc ruszyła od domów i zagarnęła mnie jak ciepła woda, zacząłem biec w tamtą stronę.

Teraz próbuję ułożyć to wszystko w jakiś sekwens, chociaż pamiętam tylko okruchy, odciski rzeczy w tamtej przestrzeni, bo przecież nie same rzeczy z ich niepowtarzalną strukturą zadrapań, pęknięć i zmarszczek. To, co dociera teraz do mnie, to tylko ich ślady, fantomy desygnatów, zatrzymane w pół drogi między istnieniem a nazwaniem. Przypominają wyidealizowane pośmiertne zdjęcia.

W każdym razie w tamte ostatnie długie wakacje jakoś sobie z tym wszystkim radziłem. Pomieszane z piaskiem gęsie gówno przypominało zielonkawą plastelinę. W wąskim przesmyku za stajnią pachniało pokrzywami. Nagrzany mur sprawiał, że woń gęstniała w ciągu dnia, by gdzieś koło drugiej-trzeciej po południu osiągnąć stężenie halucynacji. Trudno było odróżnić zapach od piekących liźnięć. Przychodziłem tam, żeby patrzeć na dwie kilkunastoletnie dziewczyny. Mieszkały za płotem. Młodsza z nich była biała, mięsista i nie do końca ukształtowana. Trochę tak, jakby urodziła się za wcześnie i powietrze ścięło jej nie dokończony rysy raz na zawsze. Była całkiem normalna, tylko nieco nieuformowana.

Druga miała ciemne, szczupłe ciało. Przypominała chłopca albo prosty rysunek. Jej sylwetka na jasnej płaszczyźnie podwórka wyglądała jak ruchomy, oszczędny znak. Nosila skąpy czerwony strój, złożony z krótkich spodenek i kusej bluzki na cieniotkich ramiączkach. Karmiła kury, nosiła drewno i wodę, klóciła się z matką. Nie było tego wiele. Obserwowałem jej sprężyste ciało nie bardzo wiedząc dlaczego. Nikt nigdy mnie na tym nie przyłapał i nie wyjaśnił powodów. W jakiś niejasny a mocny sposób łączyło się w moim nie ukształtowanym i zachłannym umyśle z resztą świata: Dziadek odmawiał swoje litanie. W trawie pod drzwiami letniej kuchni schły oskrobane rybie łuski. Wystawiona na słońce trójkątna sieć była twarda i szorstka. Leszczynowe wędki z owiniętą wokół seledynową żyłką stały za rogiem werandy. Pociemniały ołów ciężarków można było zarysować i ukazywało się srebrne. Haczyki były złote, tak samo jak „dom” z modlitwy. Nie potrafiłem znaleźć innego przekładu. „Wieża z kości słoniowej” na zawsze pozostała czymś gładkim, smukłym i pociągającym. Myśl ratowała się przed obumieraniem przybierając formę zgodnie z nauką o duszy i ciele, a próżnia metafor natychmiast wysysała elementy i żywioły, ugniatając je i lepiąc na swoje podobieństwo. W ten sposób śniada dziewczyna z sąsiedztwa wypełniła swoim ciałem „pannę czystą i przedziwną” tak ściśle, że odnajdywałem jej rysy w obrazkach sypiących się z czarnych książeczek do nabożeństwa, których w domu dziadka było pięć czy sześć. Czerwone grzbiety kartek miały barwę jej skąpego stroju.

* * *

Któregoś dnia wyjaśniło się, że to nie była prawdziwa rzeka. Przepląnęliśmy z dziadkiem łódką na drugi brzeg i weszliśmy w wikliny. Grunt był podmokły, nagrzana woda stała w nieruchomych bajorach. Wikliny zasłaniały mi widok, ale dziadkowi sięgały tylko do ramion, więc prowadził

Potem pa sem zagledal bleščéče vodno zrcalo, in to je bila največja brezmejnost v mojem kratkem življenju. Zaslepila me je prostranost srebrne gladine. Stal sem na bregu kot nad prepadom. V zračni praznini so lebdeli ptiči. Ob pogledu nanje sem začutil, da se mi vrtili v glavi. Nebo se je oddaljilo na nevidno višino. Nisem ga mogel uzreti. Tako je izgledala prava reka. Ta, h kateri sem zahajal doslej, je bila samo njen ozki rokav, ki ga je od glavnega toka ločeval ravni osredek vrbičja. Samotno je tekla nekaj kilometrov, potem pa jo je spet zajel resnični tok. Temu se je reklo „Vrzeli“, hodilo se je k „Vrzeli“. Nikoli ni imela leska. Vlekla se je zelenkasto in lenobno. Prava reka je bila živa, razžarjena in bleščéča, čeprav zaradi njene prostranosti pravzaprav ni bilo mogoče videti, ali teče, saj se je drgetajočo mejo med vodo in prostorom dalo razločiti edinole v domišljiji. Ded je iztegnil roko predse in rekel, da so ga tam krstili. Vendar jaz nisem videl ničesar, ničesar razen trepetajoče svetlobe. Kraj, ki mi ga je kazal, se ni nikjer niti začel niti končal. Napolnjevala ga je razpršena bleščava. Pomislil sem, da gre dedu za nebo ali za kaj podobnega, in se pravzaprav sploh nisem začudil, saj nekdo, ki vodi molitve žensk in časti nenavadne predmete, vendar ne more biti navaden človek. Poskušal sem gledati, kamor je kazala njegova roka, vendar mu to ni zadoščalo. Bil je nezaupljiv. Spraševal me je, ali vidim. Očitno nisem prikimaval dovolj prepričljivo, ker je nazadnje zakričal: „Tam! Tam! Ne pa tam!“ in že čez hip dojel mojo neboljenost. Robato me je potegnil k sebi in me vzel na roke. Šele takrat sem zagledal daljni, ozki pas kopnega. Taval sem s pogledom vzdolž sinjkaste črte, dokler nisem naposled naletel na oster, ošiljenemu svinčniku podoben obris cerkvenega zvonika. Le rahlo je izstopal iz ozadja in se po barvi ni razlikoval od nerazločne nitke obzorja. „Tam?“ sem vprašal. „Tam,“ mi je odgovoril. „Tam sem prejel sveti krst,“ je močno podkrepil. Čez daljši čas je, kot da bi se mi hotel za kaj oddolžiti, narediti nekaj posebej zame, skoraj veselo dodal: „Pejjali so me s čolničkom.“

Dolgo se nisem mogel osvoboditi te podobe: dva neznana človeka sedeta v čoln. Oblečena sta revno in praznično. Moški ima na sebi temno, oguljeno suknjo in belo, pod vratom zapeto srajco. Smrdi po naftalinu. Ženska je oblečena v skromno obleko v barvi fotografske sepije. Na glavi ima ruto. V naročju drži štručko. Čoln se ziblje. Ženska je prestrašena. Moški jo miri in ji veleval, naj sede na nizko klopco. Sam prime za dolgo, na koncu okovano veslo in se odrine od brega. Oba sta bosa. Čevlji ležijo na klopi poleg ženske. Čolnič pušča. Ni izključeno, da si je moški slekel suknjo. Vroče je. Sonce sije naravnost iznad glav. Njun breg je kmalu ravno tako daleč kot tisti, h kateremu plujeta. Na sredi razlitja postaneta skoraj nevidna. Ženska se vse bolj boji, saj ni bila še nikoli tako daleč od vsega sveta. Zapravhu se boji dvakratno. Moški ve za njen strah, toda tokrat se zaveda, da je ne more okregati, zato samo ponavlja, da ni več daleč. Tudi sam občuti bojazen, ki je prej še ni okusil. Nizko se sklanja in potaplja veslo vse do prečke na koncu držaja, toda tako ali tako se mu tla spodmikajo in mora zajemati vodo z ozkim, plitvinam prilagojenim peresom. Kot večnost dolg hip sta tako osamljena, kot nista bila še nikoli in zagotovo tudi nikdar več ne bosta. On stoji zadaj ter vidi samo njen hrbet in njena v

prosto i pewnie. Od czasu do czasu zerkał tylko za siebie, by sprawdzić, czy nie przepadłem w jakimś mulistym dole. Cholewy jego gumiaków uderzały o siebie z cichym trzaskiem. Na niebieskiej koszuli ciemniały gorące plamy potu. Moje spojrzenie sięgało na wysokość splekanego brązowego paska do spodni. A potem zobaczyłem lśniące lustro wody i to był największy bezkres w moim krótkim życiu. Oślepił mnie ogrom srebrnej tafli. Stałem na brzegu jak nad przepaścią. W powietrznej próżni unosiły się ptaki. Na ich widok poczułem, że kręci mi się w głowie. Niebo oddaliło się na niewidzialną wysokość. Nie mogłem go dostrzec. Tak wyglądała prawdziwa rzeka. Ta, nad którą dotąd przychodziłem, była jedynie jej wąską odnogą, oddzieloną od głównego biegu płaską wiklinową wyspą. Toczyła się samopas przez kilka kilometrów, a potem znów zagarniał ją prawdziwy nurt. Mówiło się na to „Przerwa”, szło się nad „Przerwę”. Nigdy nie miała połysku. Włókła się zielonkawo i leniwie. Prawdziwa rzeka była żywa, rozpalona i świetlista, chociaż jej ogrom nie pozwalał właściwie dostrzec, czy płynie, bo rozedrganą granicę między wodą a przestrzenią udało się ustalić jedynie w wyobraźni. Dziadek wyciągnął przed siebie rękę i powiedział, że tam go ochrzczono. Lecz ja nie widziałem nic, nic poza wibrującym światłem. Miejsce, które wskazywał, nigdzie się nie zaczynało ani nie kończyło. Wypełniał je rozpylony blask. Pomyślałem, że dziadkowi chodzi o niebo albo o coś podobnego i właściwie nawet się nie zdziwiłem, bo przecież ktoś, kto przewodzi modlitwom kobiet i wielbi niezwykle przedmioty, nie może być zwykłym człowiekiem. Próbowałem patrzeć w ślad za jego ręką, ale go nie zadowolilem. Był nieufny. Dopytywał się, czy widzę. Potakiwałem widać nie dość przekonująco, bo w końcu krzyknął: – Tam! Tam! A nie tam! – i chwilę później pojął moją bezradność. Przyciągnął mnie szorstko i wziął na ręce. Dopiero wtedy zobaczyłem daleki, cienki pasek łądu. Błądziłem spojrzeniem wzdłuż sinawej linii, by w końcu natrafić na ostry, podobny do zatemperowanego ołówka zarys kościelnej wieży. Ledwo wstawała i nie różniła się barwą od niewyraźnej tasiemki widnokręgu. – Tam? – zapytałem. – Tam – odpowiedział. – Tam przyjąłem chrzest święty – dodał mocno. Po długiej chwili, jakby chcąc mi coś wynagrodzić, zrobił coś specjalnie dla mnie, dodał prawie wesoło: – Zawieźli mnie łódką.

Długo nie mogłem uwolnić się od tego obrazu: Dwoje nieznanych ludzi wsiada do łodzi. Ubrani są biednie i odświętnie. Mężczyzna ma na sobie ciemną, niezgrabną marynarkę i białą, zapiętą pod szyję koszulę. Pachnie naftaliną. Kobieta ubrana jest w skromną sukienkę w kolorze fotograficznej sepii. Na głowie ma chustkę. W ramionach trzyma zawiniątko. Łódź kołysze się. Kobieta jest przestraszona. Mężczyzna uspokaja ją i nakazuje, by usiadła na niskiej ławeczce. Sam bierze długie, okute na końcu wiosło i odpycha się od brzegu. Oboje są boso. Buty spoczywają na ławce obok kobiety. Łódka przecieka. Niewykluczone, że mężczyzna zdjął marynarkę. Jest gorąco. Słońce świeci prosto z góry. Ich brzeg wkrótce staje się tak daleki jak ten, do którego płyną. Na środku rozlewiska stają się niemal niewidzialni. Kobieta boi się coraz bardziej, bo jeszcze nigdy nie była tak daleko od całego świata. W dodatku boi się podwójnie. Mężczyzna wie o jej strachu, lecz tym razem zdaje sobie sprawę, że nie może jej skarcić,

objemu zgrbljena ramena. Ona ne premore dovolj poguma, da bi se premaknila ali obrnila. Nemo pregiba ustnice. Ko se znajdeteta na sredi toka, prostor okrog njiju otrpne in prepričana sta, da ne bosta nikoli priplula, čeprav se na beli srajci moškega rišejo temni madeži. In ko se nazadnje kljun čolna zarije v bičevje, ne moreta verjeti. Ko plujeta nazaj, sta za eno bojazen mirnejša. Otrok je že krščen in grozi mu veliko manj. Sonce se je skotrljalo na zahod in z leve strani ju spremlja senca.

Ko sva se vračala preko otoka, sem deda vprašal, čemu so pluli čez reko, ko pa je bila cerkev tudi na tem bregu. Resda deset kilometrov stran, toda stala je na trdnih tleh in k njej je peljala navadna cesta. „Ne vem,“ mi je odvrnil. „Mogoče takrat niso imeli konja, čez vodo pa je bilo bližje. Takrat so otroci na veliko umirali in ljudje so se bali. Treba je bilo hiteti.“

„Vrzal“ sva premagala mimogrede. Postala je majhna. Komaj sva se odrinila, že sva bila na drugi strani. Na bregu so se zbrale krave iz vse vasi. Nekatere so pile, stale so v vodi do kolen. Poleg mulja, rib in vrbičja je bil to četrti vonj te napol mrtve vode: krave – duh po mleku, topli dlaki in zelenkastih kravjekih. Stale so na plitvini z dvignjenimi repi in izpuščale redke, ploskajoče curke. Nanje je pazil star berač. Klicali so ga „črednik“. Jedel je zapovrstjo v vsaki hiši na vasi. Ne vem, ali je dobival denar. Zdelo se je, da ga ne potrebuje. Poleg tega njegova prečudna razcapana oblačila najbrž niso imela žepov. Imel je palico in plašč s kapuco, ki ga ni slekel niti v najhujši pripeki. Ob svitu je živinčeta pobral z vaških dvorišč, zvečer pa jih je pripeljal nazaj. Gnal je čredo skozi vas in vsaka od krav je nezmotljivo našla svojo kmetijo. Dovolj je bilo, da je bila lesa odprta. Podobno so se zjutraj, ne da bi jih kdo priganjal, pridruževale povorki in se sklicevale z mukanjem. To je bilo kot počasno živo nihalo. Drselo je vzdolž plovov dvakrat dnevno tja in nazaj ter vasi odmerjalo čas. Ura iz mesa, mehanizem iz krvi in kosti, lenoben, razpotegnjen, toda pred njim ni bilo mogoče pobegniti. Bitja in tiktakanja stenske ure v temni sobi ni bilo nikomur nič mar, čeprav jo je ded vsak teden navijal s posebnim ključem. Mogoče je, da jo je imel za še en kos inventarja, ki je zahteval redni obred, ure, ki jih je bila, pa niso imele nič skupnega z resničnim časom in so bile zgolj preobilje, kaprica in razvedrilo kot radio Pionir, ki je iz prestolnice vrtel pesmi Stenie Kozłowske.

Ko sva stopila iz čolna, je ded med nekaj desetminami krav poiskal svoje. Stopil je k njim, si jih ogledal in rekel nekaj, česar nisem razumel. „Črednika“ ni niti pogledal.

Zdaj, v poznem aprilskem popoldnevu v Žmigrodu, pa sem bil odrasel in sem lahko počel, kar se mi je zahotelo. Šel sem na trg poleg pošte. Bil je prazen. Kramarji so se odpeljali. Pobrali so svoje stojnice, na katere so razobešali pisane elektrostatične kreacije. Kadar je pihal veter, so med bluzami in srajcami praskajoč preskakovale iskre. Bleščeče barvaste lupine je napolnjeval zrak, ženske pa so se dotikale teh fantomov, prijemale blago med dva prsta, ga otipavale z užitkom, poznavalsko in občudujoče, si predstavljale svoja telesa na mestu te gibke in rahle praznine. Rumena, oranžna, roza, zlati gumbi, pliseji, plastične broške, verižice, volančki, rdeči lak, krhka kovina zaponk, salonarji z ozčenimi konicami in visokimi

więc powtarza tylko, że to już blisko. Sam też czuje lęk, którego wcześniej nie doświadczał. Pochyla się nisko i zanurza wiosło aż po poprzeczkę na końcu rękojeści, ale i tak traci grunt i musi zagarniać wodę wąskim, przystosowanym do pływackiego piórem. Przez długie jak wieczność chwile są tak samotni jak jeszcze nie byli i pewnie już nie będą. On stoi z tyłu i widzi tylko jej plecy i skulone w uścisku ramiona. Ona nie ma odwagi poruszyć się ani odwrócić. Porusza bezgłośnie ustami. Gdy znajdują się w środku nurtu, przestrzeń wokół nich nieruchomieje i są pewni, że nigdy nie dopłyną, chociaż na białej koszuli mężczyzny występują ciemne plamy. I gdy w końcu dziób zanurza się w sitowie, nie mogą w to uwierzyć. Gdy płyną z powrotem, są spokojniejsi o jeden lęk. Dziecko jest już ochrzczone i grozi mu o wiele mniej. Słońce stoczyło się na zachód i z lewej strony towarzyszy im cień.

Gdy wracaliśmy w poprzek wyspy spytałem dziadka, dlaczego płynęli przez rzekę, skoro kościół był też po tej stronie. Wprawdzie o dziesięć kilometrów, ale stał na ziemi i wiodła do niego zwykła droga. – Nie wiem – odpowiedział. – Może nie mieli wtedy konia, a przez wodę było bliżej. Wtedy umierało dużo dzieci i ludzie się bali. Trzeba się było śpieszyć.

„Przerwę” pokonaliśmy w kilka chwil. Zrobiła się maleńka. Ledwo odbiliśmy i już byliśmy po drugiej stronie. Na brzegu zebrały się krowy z całej wsi. Niektóre piły zanurzone do kolan. Poza mułem, rybami i wikliną to była czwarta woń tej półmartwej wody: krowy – zapach mleka, ciepłej sierści i zielonkawego gówna. Stały na pływackim ze wzniesionymi ogonami i wypuszczały rzadkie, plaszczące strugi. Pilnował ich stary dziad. Mówiło się na niego „pastusz”. Jadał kolejno w każdym domu we wsi. Nie wiem, czy dostawał pieniądze. Wyglądało na to, że nie są mu potrzebne. Poza tym jego przedziwne strzępiaste ubranie nie miało chyba kieszeni. Miał kij i kapotę z kapturem, której nie zdejmował w największe upały. O świcie zbierał z obejść bydłeta, a wieczorem je odprowadzał. Pędził stado przez wieś i każda z krow bezbłędnie odnajdywała swoją zagrodę. Wystarczyło zostawić otwartą furtkę. Podobnie rano nie ponaglone dołączały do pochodu, nawołując się porykiwaniem. To było jak powolne żywe wahadło. Sunęło wzdłuż płotów dwa razy dziennie w tę i z powrotem i odmierzało czas wsi. Zegar z mięsa, mechanizm z krwi i kości, leniwy, rozwlekły, ale nie było przed nim ucieczki. Bicie i tykanie szafkowego zegara w ciemnym pokoju nikogo nie obchodziło, chociaż dziadek co dzień go nakręcał za pomocą specjalnego klucza. Możliwe, że traktował go jak jeszcze jedną sztukę inwentarza, która wymagała punktualnego obrządku, a wydzwaniane przez niego godziny nie miały nic wspólnego z realnym czasem i były jedynie zbytkiem, fanaberią i rozrywką jak radio Pionier, nadające ze stolicy piosenki Steni Kozłowskiej.

Gdy wysiedliśmy z łodzi, dziadek wśród kilkudziesięciu krow odnalazł swoje. Podszedł, obejrzał je i powiedział coś, czego nie zrozumiałem. Na „pastusza” nawet nie spojrział.

A teraz, w kwietniowe późne popołudnie w Żmigrodzie byłem dorosły i mogłem robić, co mi się podoba. Poszedłem na plac koło poczty. Był pusty. Handlarze odjechali. Zabrali swoje rusztowania, na których

petkami, tankimi kot špice dežnika, bogato nabrani žaboji, senčni dekolteji, flora in favna našitkov, steklaste pege bleščic, sintetični blesk kuščaričje likre in entomološka prosojnost napihnenih najlonov s pirogeno čipko, zvezde, daljne celine, koprneči planetariji, luciferske fikcije bombažne preje, mesečki uhanov na klipsno, pisan ništrc, kačja kožica in solarne težnje špang.

Vse to me je spominjalo na litanije mojega deda. Ko je poklekal med rože iz krep papirja, se je njegovo telo osvobajalo muke nenehnega gibanja, čudežne podobe so ga raztapljale in misel je spreminjala meso v svetlobo, „zlata hiša” pa ga je zapirala med svoje stene in dvigala v nadvaški, nadzemeljski prostor, kjer je bila resničnost spremenjena, kjer je bila spremenjena muka vsakdanjosti in je bilo spremenjeno celo članstvo v straži dobrovoljcev in položaj vaškega starešine. Ni izključeno, da je romal tja z vso vasjo, imetjem, krpico borovega gozdička, s svojimi „salamenskimi sinovi”, kot je imenoval moje strice, in vsem preostankom sveta, s klonico, nekdanjo graščino, in čisto mogoče, da je bila tudi „pariški komuni” podeljena ta milost, saj je snov vendar nedeljiva, in če pristaja na „a”, se potem ne more požvižgati na „b”.

Ko sem torej stal v Žmigrodu in si slikal jutranje trgovanje s cunjami, sem videl svojega deda, kako se naslaja z venomer novimi invokacijami, enako kot so se ženske danes na tem trgu pred pošto naslajale nad čudesi kreacij, v katere so se zarotile njihove sanje o oddihu, o nagli spremembi usode, o čudežu luči, čistosti in sijaja, ki bo ozdravil, povzdignil, potolažil njihova žalostna telesa, uklenjena v krožno in brezupno selitev med opravi, med začetkom enega in koncem naslednjega, koncem, ki ga ni videti.

Prevedla Jana Unuk

rozwieszali kolorowe elektrostatyczne kreacje. Gdy wiał wiatr, pomiędzy bluzkami i koszulami przeskakiwały z trzaskiem iskry. Błyszczące barwne powłoki wypełniało powietrze, a kobiety dotykały tych fantomów, ujmowały materiał w dwa palce, pocierając go ze smakiem, znanstwem i podziwem, wyobrażając sobie swoje ciała w miejscu tej ruchliwej i delikatnej próżni. Żółć, oranż, róż, złote guziki, plisy, broszki z plastiku, łańcuszki, falbanki, czerwony lakier, krucha blaszka sprzączek, szpilki o wąziutkich noskach i obcasach cienkich jak szpic parasola, pienne żaboty, cieniste dekolty, flora i fauna aplikacji, szkliste cętki cekinów, polimeryczny połysk jaszczurczej lycry i entomologiczna przejrzystość bufiastych nylonów z pirogenną koronką, gwiazdy, dalekie łądy, tęskne planetaria, lucyferyczne fikcje fildekosu, księżycy klipsów, cacka z dziurką, węzowa skórka i solarne aspiracje klamerek.

To wszystko przypominało mi litanie mojego dziadka. Gdy klękał wśród krepinowych kwiatów, jego ciało wyzwało się z udręki nieustannego ruchu, cudowne obrazy rozpuszczały je i myśl zamieniała mięso w światło, a „dom złoty” zamykał go w swoich ścianach i niósł w ponadwiejską, ponadświatową przestrzeń, gdzie rzeczywistość zostawała przemieniona, gdzie przemieniona zostawała męka codzienności i przemienione zostawało nawet członkostwo w ochotniczej straży i urząd sołtysa. Niewykluczone, że wędrował tam z całą wsią, dobytkiem, splechetkiem sosnowego zagajnika, ze swoimi „jebuckimi synami”, jak nazywał moich wujków, i całą resztą świata, z remizą, dawnym pałacem dziedzica i możliwe, że „Komuna Paryska” również dostępowała tej łaski, bo przecież materia jest niepodzielna i jak się godzi na „a”, to nie może wypiąć się na „b”.

No więc stojąc w Żmigrodzie i wyobrażając sobie poranny handel ciuchami, widziałem swojego dziadka jak smakuje kolejne inwokacje, tak samo jak kobiety smakowały dzisiaj na tym placyku przed pocztą cuda kreacji, w które zakłęły się ich sny o wytchnieniu, o nagłej odmianie losu, o cudzie światła, czystości i blasku, który uleczy, uniesie, ukoi ich smutne ciała, zamknięte w kolistej i beznadziejnej wędrówce między czynnościami, między początkiem jednej i końcem następnej, końcem, którego nie widać.

Doychland

(Excerpt)

At the railway station in Stuttgart, an old man gave me a slip of paper from a calendar: „Friday, the fifth of August, two thousand and five.” A quotation from The First Book of Samuel was written on the paper: „... but stand thou still a while, that I may shew thee the word of God.” Then he left. I saw him walking away toward the central part of the station hall, trying to bestow these gifts on others. Tall, meager, grey and slow, in the middle of the hastening crowd. Some took the paper, but mostly people avoided him, just as we avoid all those who distribute leaflets for cheap pizza and mid-season sales.

I had been travelling for five days already, and I couldn't stop. I had to move on to Tübingen. The Stuttgart railway station resembled the Bucharest Gara de Nord. Except that there were no security guards chasing the homeless and the kids sniffing glue. The rest was very similar. That was my impression. I had been travelling for five days already, and I had to search for similarities to keep my balance. In Stuttgart I had to recall Bucharest so that I could better remember Germany. One way or another – platform entrances were very similar. At Gara de Nord, I once bought myself a black bandana that had a pattern with dozens of tiny white skeletons on it. The tiny skeletons were making love in every possible position. I was travelling to the Danube Delta and forgot my cap, so I had to buy myself a bandana. But now I was waiting for the train to Tübingen. The old man among the swarm of people resembled a prophet calling in the desert. He stretched out his hand with the paper, waited for a while, then withdrew it and moved on.

The train was one of those suburban ones – and overcrowded. Nothing but youngsters on it. I was the oldest. Then a guy in a leather jacket entered. He carried new number plates under his arm. He took his phone and started speaking Serbian, maybe Croatian, definitely something from down there. With legs stretched out in front of him, he talked, talked, talked. I tried to observe the landscape, but the Serbian guy, or maybe Croatian, kept distracting me. He talked as if he were at home, as if there were no time, as if he were sitting somewhere in the shade, tipping and gabbing about politics, the nature of the world and motorization. There was a Bavarian November outside the window, and I started to feel the Balkan summer. Some sort of Belgrade, Tivat, definitely one of those places with their chattiness, laziness and boldness. His shoes were run-down and his socks synthetic. Eventually, he stopped talking, since we reached the station where he alighted.

Across Germany I carried with me everything that I had seen before. I had to take along all these things to be able to handle thirty-eight German cities. You have to be in Tulcea first to be able to cope with the view of Frankfurt am Main as the train approaches from the north, and from the

bridge you can observe the intertwined railway tracks for five or six seconds – skyscrapers and power plants, and everything is huge, dangerous and beautiful as the Babel allegory. You have to keep the image of the Romanian steppes in your heart to be able to pull through this hale and hearty.

But I was on my way to Tübingen now, so that I could later watch the Neckar River from my hotel windows. I could bet my life on it there were swans floating on the green ripples. Beyond the river, the city ascended to the hills. Villas, mansions, decorations, confectionery; as if time had stopped a hundred years ago. A mild, late autumn gilds this landscape, cocoons it with azure fog, holds it between the fingers and gently pulls it from reality just like a souvenir. I was drinking a bottle of red wine and gazing across the Eberhardsbrücke bridge toward the upper course of the river. A couple of black boats were moored under the Hölderlin Tower. This color called back the image of canoes from Sfântu Gheorghe. And dinghies from Gródek by the Bug River. Both were stinking of pitch, fish and slime. The latter were used for collecting swan mussels that were later fed to the swine. There were heaps of greenish, oval mussel shells all along the shore. That was in the seventies. Some dinghies were moored in the lakeside reeds; they were filled with water. Their owners had died or grown old.

Translated from Slovene by Ana Jasmina Oseban

Dukla

(Excerpt)

My grandfather was a deeply religious man. His house was home to peculiar May devotions. The chest of drawers in the room sported a miniature altar: pelargoniums in pots wrapped in white silk paper, crepe paper flowers, massive metal candlesticks with yellow candles, and a dark, faded image of the Mother of God of Czestochow. The worshippers were all women. I had never seen a man. They would arrive in scarves, their bare feet stuck in run-down men's shoes or black thong sandals. The village was not a large one, so they managed to squeeze inside the room. Besides, not everyone attended, most certainly not the younger ones. Grandfather would light the candles, cross himself, say the Lord's Prayer, and then begin the litanies. He was a stern, hardworking man. Ever on the move, always in dark blue denims, unceasingly busy with chores which had no end in sight because his memory certainly bore no stamp of anything close to idleness. He had a thin, long face and a gaunt body. I loved him and feared the outbursts of his anger. I believed that gruffness was a feature of all elderly men. As was the rough patriarchal tenderness in which he would sometimes indulge on an evening when no other work remained to be done. Then he would set me on his lap and laugh. He may well have been delighted by the fact that there could exist such a puny, weak, good-for-nothing creature.

His dimity shirt was so thoroughly soaked in all the smells of the world that he himself was becoming harder and harder to distinguish, and I could not imagine him leaving, forsaking the greenish grey borders of the landscape. Sitting in the summer kitchen in the evening, his presence was steeped in the day that had passed. In his wake there entered the dry, dusty air of the barn, the hot sweat of horses, the fusty ammoniac steam from the stable, the earthy coolness of the cellar, and the resinous mist of the pine wood if he happened to have been carting firewood. All of these would merge with smells of the places and things against which my skin had brushed: the dark passageway between the house and fence, with thick greenery which never let in daylight even at noon but revealed, when one parted the straight elder switches, a dazzling view of the neighbours' farmyard, teeming with unsuspecting people. Even though I knew them, they seemed splendid and foreign, as if I were peeping into the world beyond. The soil was sandy and cool. Then you would turn right and the shade would end, the steaming kitchen garden exhaled edible smells mingling with the metallic smell of weeds, which grew into the fence and were left alone to climb higher and higher, walling up the garden with a belt of coolness. The little garden gate was rickety and rotten. The glazed veranda gathered heat like a lens, but it only took three steps inside to reach the coolness of a wooden house where the stove has not been lit since spring. The tiny windows were lined with pelargoniums, there was

a scent of twilight, of dry rot, and the light was so diluted that all the objects seemed to live by their own weak light alone. The mirror hung on the wall at an angle, never reflecting what might have been expected. So did the wedding photograph: leaning over my six-year-old self, it did not look straight ahead but stood slightly aloof. The black bed was heaped with a pile of bedclothes and the Gypsy in a sequined dress, a dress under which I had peeped once but found only the whipstitch running along the edge of a sawdust-filled bag. The floor creaked moistly and softly. Inside, the drawers of the gloomy chest were unexpectedly bright, planed smooth, smelling of mothballs and of bleach tinged with the river's muddy flavour, which the wind could not fully dust from the sheets. The air was motionless. The walls green. Even with people coming in, nothing changed in that atmosphere which had set once and for all.

It was in this room that Grandfather would say miniature masses in May. He wore a white shirt. He knelt in front of the bedecked chest of drawers, and this posture, unnatural for his energetic figure, upset me. His brown hands, sticking out of tightly buttoned cufflinks, were doing nothing. I listened to the hoarse voice in which he would boss, nag, and swear on ordinary days. "Tower of ivory", "House of gold", "Ark of the covenant", "Seat of wisdom", "Virgin most admirable", "Virgin most pure" ... He would pronounce these unusual, extravagant and exotic words just like names from the everyday world. Harshly, without modulation, as if presenting old, well-known objects. There were tears in his eyes. The women would answer with their "Pray for us" polyphonically and freely, hurrying over to the last syllable, which set the rhythm. I knelt by the wall, pondering the meaning of the images of the tower, ark, seat, and virgin. I never managed to resolve the contradiction. On Grandfather's lips, these words rang wantonly, almost indecently. It was the gulf between his actual existence and the fiction to which he lent his thoroughly material voice that made me blush. I was, quite simply, embarrassed - I considered him a stern, serious man, yet here he was, addressing something emphatically non-existent, something that was, to cap it all, most evidently a woman. I felt reality betraying me.

I would wait for everything to be over, and then run down to the river. Far on the horizon, a narrow green strip joined the sky to the earth. The sand was still warm, and no one to be seen as far as the eye could reach. Blue evening air was rising above the plain. Here, beneath the vastness of the sky, things kept their proper places and fates. Two flat-bottomed logboats rested on the water, motionless. A cow was lowing somewhere. I peed in the sand and watched it turn dark. I was little and my shorts had no fly yet. I walked straight towards the east with my shadow stretching far ahead. I wandered far enough to feel a sudden jolt of fear and turn back.

The sun was gone. It had trailed down behind the village, now standing black and flat like stage scenery. Somewhere at the back there burnt a motionless fire, which lit up nothing. And I felt a dark fear because I could make out no opening, no crack or fissure through which I might return. Just as if the whole landscape but me had turned into antimatter while

Grandfather, the house, the farmyard and all the rest had remained chained within, or had, even worse, turned into it themselves. I knew I had lost it all, and could not stir a finger. It was only when night approached from the houses, washing over me like warm water, that I dashed in that direction.

Now I am trying to piece it all together into a sequence, even though I remember only the chips, the imprints of things in that place, not the things themselves with their inimitable structure of scratches, cracks, and wrinkles. What reaches me are but their traces, the phantoms of the objects signified, halted midway between being and naming. They recall idealised death photographs.

In any case, I somehow rose to it during that last long holiday. Goose turds mixed with sand looked like greenish plasticine. The narrow passageway behind the stable smelt of nettles. The steaming wall made the scent thicken over the day, reaching the concentration of hallucinations around two or three in the afternoon. It was difficult to separate the smell from the stinging cuts. I used to go there and watch two growing girls. They lived on the other side of the fence. The younger was white, full-bodied, not quite formed yet. Almost as if she had been born too early and the air had rubbed away forever her unfinished features. She was perfectly normal, just not fully shaped.

The other had a dark, scrawny body. She put one in mind of a boy or a simple sketch. Her figure looked like a scanty, mobile sign against the bright square of the farmyard. She wore close-fitting red clothes consisting of shorts and a too-short top with narrow straps. She fed the chickens, fetched firewood and water, bickered with her mother. There was not much of it. I watched her supple body without quite knowing why. Nobody ever caught me at it and explained the reasons to me. Vaguely yet powerfully, my unformed and insatiable mind merged this with the rest of the world: Grandfather was chanting his litanies. Scraped-off fish scales were drying in the grass in front of the summer kitchen door. The triangular net spread out in the sun was stiff and coarse. Behind the veranda corner stood hazelwood fishing rods wrapped in greenish fishing lines. You could scratch a drawing on the darkened lead of the weights, making the silver colour show. The fish-hooks were gold, just like the "house" from the prayer. There was no other translation I could find. The "tower of ivory" remained forever something smooth, slender and attractive. Thought struggled against dying by assuming a shape consistent with the doctrine of the soul and the body, while the emptiness of the metaphors promptly absorbed the elements, kneading and shaping them in its own image. And so the sun-tanned girl from the neighbourhood filled the "virgin most pure and admirable" so full of her own body that I would glimpse her features on prayer cards falling out of the black missals, of which there were five or six in Grandfather's house. The red edges of their pages were the colour of her close-fitting clothes.

* * *

One day the river turned out to be a sham. Grandfather and I had taken a boat to the other bank and stepped out into the willow bushes. The ground was sodden, the steamy water standing in motionless pools. The osiers obscured my view but reached no higher than Grandfather's shoulders, so that he led the way straight and surely. He would only glance back every now and then to make sure I had not sunk into a mud hole. The legs of his rubber boots rubbed against each other with a subdued crunch. His blue shirt was blackened with dark patches of sweat. My gaze reached no higher than the cracked brown belt of his trousers. Then, however, I caught sight of the shimmering water mirror, and this was the greatest infinity of my short life. I was dazzled by the vastness of the silver surface. I stood on the bank like on the brink of a precipice. Birds hovered in the airy emptiness. Looking at them, I felt my head spin. The sky had withdrawn to an invisible height. I could not glimpse it. That was what the real river looked like. The one I had been haunting so far was nothing but a narrow backwater, separated from the mainstream by the straight line of willow bushes. It flowed by itself for a couple of miles before being engulfed again by the real stream. It was called "the Gap", one went to "the Gap". Lustreless, it dragged along greenish and sluggish. The real river was alive, glowing and gleaming, although its vastness made it impossible to tell whether it was flowing: the trembling line between water and space could be traced by the imagination alone. Stretching out his hand, Grandfather said that he had been christened over there. But I could see nothing, nothing except the shimmering light. The spot he was pointing out had no beginning or end. It was filled with a diffuse dazzle. It occurred to me that Grandfather might mean the heavens or something like that, and I was not even surprised, for someone who led the women's prayers and worshipped strange objects could hardly be an ordinary person. I tried to look where his hand was pointing, but it did not do. He was mistrustful. He kept asking me if I could see it. I cannot have been nodding convincingly enough, because he shouted at last, "There! There! Not there!", and in a moment grasped my helplessness. Roughly pulling me closer, he lifted me up in his arms. Only then did I perceive the faraway, narrow strip of land. My glance wandered along the bluish line until it finally rested on the pointed outline of a belfry like a sharpened pencil. It barely stood out against the background, no different in colour from the indistinct thread of the horizon. "There?" I asked. "There," he answered. "There was where I received Holy Baptism," he underlined. After a while he added almost merrily, as if he wanted to make amends for something, do something especially for me, "It was in a skiff they took me."

For the longest time I could not get rid of the image: two unknown people sitting down in a boat. They are dressed in their shabby Sunday best. The man is wearing a dark, threadbare overcoat and a white shirt buttoned at the neck. He stinks of mothballs. The woman is dressed in a simple sepia-coloured dress. She has a scarf on her head. She is holding a

bundle in her arms. The boat is rocking. The woman is frightened. The man is calming her, telling her to sit down on the low bench. He himself takes hold of a long, iron-capped oar and pushes off. Both are barefoot. Their shoes are lying on the bench next to the woman. The skiff is leaking. The man may have taken off his overcoat. It is hot. The sun is shining directly overhead. Soon their own bank grows just as remote as the one they are making for. Midway across the spillover they become almost invisible. The woman grows more and more frightened, she has never been so far from all the world before. Besides, she fears doubly. The man knows about her fear but realises this time that he cannot scold her, so he only keeps repeating that it is no longer far. He, too, feels a dread he has not tasted before. He bends low, dipping the oar to the ring at the end of the grip, but the river bottom eludes him and he has to scoop the water with a narrow blade adapted to the shallows. For an eternal moment they are more alone than they have ever been or are ever likely to be again. He, standing behind, sees nothing but her back and her shoulders, hunched in the embrace. She has not the courage to stir or turn around. Her lips are moving soundlessly. As they find themselves in midstream, the space around them freezes and they are certain that they will never land, although the man's white shirt is spotted with dark stains. And when the boat finally noses into the rushes, they can hardly believe it. Rowing back, they are calmer by one worry. The child is already christened and in much less danger. The sun had trundled west and their shadow accompanies them on the left.

Cutting back across the island, I asked Grandfather why they had crossed the river when there was a church on the same bank as well. True, it was ten kilometres away, but it stood on firm ground and there was a proper road leading up to it. "I don't know," he replied. "Maybe they had no horse at the time and the way across the water was shorter. Children were dying by the dozen and people were afraid. It was necessary to hurry."

We conquered "the Gap" in no time at all. It grew small. No sooner had we pushed off than we were on the other side. Cows from all over the village had gathered on the bank. Some were drinking, standing in water up to their hocks. Besides the silt, fish, and willows, this was the fourth smell of that half-stagnant water: cows – the smell of milk, warm hair, and greenish cow-pats. They stood in the shallows with raised tails, releasing thin, snapping streams. They were tended by an old beggar. People called him "herdsman". He ate at each village house in turn. I do not know if he received any money. He did not seem to need any. Besides, his bizarre tattered clothes probably had no pockets. He had a staff and a cape, which he never took off even in the worst heat. At dawn he would pick up the animals from the village farmyards and bring them back in the evening. He would drive the herd through the village, and each cow would unerringly find her own farm. It was enough to keep the gates open. In the morning, too, they would join the procession with no one to drive them, summoning each other by lowing. They were like a slow, living pendulum. It glided along the fences twice daily, back and forth, measuring the village's time. A clock of flesh, a mechanism of blood and bone, sluggish,

sprawling, but impossible to escape. The striking and ticking of the wall clock in the dim room mattered to no one although Grandfather wound it up every week with a special key. He may have seen it as another piece of furniture calling for a regular ritual, while the hours it struck had nothing to do with real time and were a mere superfluity, whimsy and entertainment like the Pionier Radio, which broadcast the songs of Stenia Kozłowska from the capital.

When we climbed out of the boat, Grandfather looked through the dozens of cows for his own. Stepping closer, he inspected them and said something I did not understand. He never as much as glanced at the “herdsman”.

Now, on a late April afternoon in Žmigrod, I was grown up and could do whatever I pleased. I strolled to the market-place next to the post office. It was empty. The vendors had driven away. They had packed up their stalls, on which they used to hang out gaudy electrostatic creations. With each gust of the wind, crackling sparks would fly among the blouses and shirts. The gleaming colourful shells would balloon with the air, and women would touch these phantoms, finger the fabric, feel it voluptuously, expertly, admiringly, imagining their bodies in place of that supple, light emptiness. Yellow, orange, pink colours, golden buttons, pleats, plastic brooches, necklaces, flounces, red lacquer, the fragile metal of buckles, stilettos with tapering toes and high heels as narrow as umbrella spokes, richly pleated frills, shadowy plunging necklines, the flora and fauna of trimmings, glassy dots of sequins, synthetic sheen of reptile lycra and entomological transparency of ballooning nylons with their pyrogenic lace, stars, faraway continents, yearning planetariums, Luciferian fictions of cotton yarn, moons of clip-on earrings, gaudy baubles, snakeskin, and the solar aspirations of hairclips.

All this reminded me of my grandfather’s litanies. Kneeling down among crepe paper flowers, his body would be freed from the agony of unceasing movement, dissolved by the marvellous images, the flesh turned to light by thought, while the “house of gold” enclosed him with its walls, raising him to a sphere beyond the village, beyond the earth, which transformed reality, transformed the agony of everyday life, transformed even his membership in the volunteer guard and his position of a village elder. He may well have journeyed there together with the whole village, his property, his patch of pine wood, with his “darned sons”, as he called my uncles, and with all the rest of the world, with the shed, the former manor, and the same grace may have extended to the “Paris Commune”, for matter is indivisible and if it consents to “a”, it can hardly dismiss “b”.

Standing in Žmigrod, picturing the morning trade in those glad rags, I therefore saw my grandfather relishing ever new invocations, just as the women in the little market before the post office had relished the marvels of the creations into which their dreams had magically turned – dreams of a respite, a sudden turn of fortune, a miracle of light, purity, and splendour, which would heal, exalt, comfort their sad bodies caught in the circular, hopeless movement from chore to chore, from the beginning of one to the end of another, an end that was nowhere in sight.

Jurij Andruhovič se je rodil leta 1960 v Ivano-Frankivsku v Ukrajini. Leta 1985 je, skupaj z Viktorjem Neborakom in Oleksandrom Irvanetsom, osnoval popularno literarno kabarejsko skupino Bu-Ba-Bu (Burleska-Bahanje-Burka). Objavil je že štiri pesniške zbirke: *Небо і площі* (Nebo in mestni trgi, 1985), *Середмістя* (Center mesta, 1989), *Екзотичні птахи та рослини* (Eksotične ptice in rastline, 1991, novi izdaji 1997 in 2002) ter *Пісні для мертвого півня* (Pesmi za mrtvega petelina, 2004); pet romanov: *Рекреації* (Poustvaritve, 1992), *Московіада* (Moskovijada, 1993), *Перверзія* (Perverzija, 1996), *Дванадцять обручів* (Dvanajst prstanov, 2003) in *Таємниця* (Skrivnost, 2007) ter dve zbirki esejev: *Дезорієнтація на місцевості* (Dezorientacija na terenu, 1999) in *Диявол ховається в сирі* (Vrag se skriva v siru, 2006). Andruhovič je prejel številne domače in mednarodne nagrade, med drugim Herderjevo nagrado (2001), nagrado Ericha Marie Remarquaa za mir (2005), nagrado leipziškega knjižnega sejma za medsebojno razumevanje v Evropi (2006) in nagrado angelus (2006). Je član uredniškega odbora ukrajinskih publikacij Krytyka in Potyah 76.

Yuri Andrukhovych was born in 1960 in Ivano-Frankivsk, Ukraine. In 1985, together with Viktor Neborak and Oleksandr Irvanets, he founded the popular literary performance group Bu-Ba-Bu (Burlesque-Bluster- Buffoonery). He has published four poetry books: *Небо і площі* (Sky and Squares, 1985), *Середмістя* (Downtown, 1989), *Екзотичні птахи та рослини* (Exotic Birds and Plants, 1991, new editions 1997 and 2002) and *Пісні для мертвого півня* (The Songs for A Dead Rooster, 2004); five novels: *Рекреації* (Recreations, 1992), *Московіада* (Moscoviada, 1993), *Перверзія* (Perversion, 1996), *Дванадцять обручів* (12 Rings, 2003) and *Таємниця* (A Mystery, 2007) and two collections of essays: *Дезорієнтація на місцевості* (Disorientation in Locality, 1999) and *Диявол ховається в сирі* (The Devil is in the Cheese, 2006). Andrukhovych has been awarded numerous national and international prizes, including the Herder Prize (2001), the Erich Maria Remarque Peace Prize (2005), the Leipzig Book Fair Prize for Mutual European Understanding (2006), and the Angelus Prize (also 2006). He is Mutual a member of the editorial board of Ukrainian periodicals Krytyka and Potyah 76.

Jurij Andruhovič

Foto © by Marko Lipuš
www.literaturfoto.net

And Everybody Fucks You

Dekleta niso bila ne preveč lepa ne premajhna,
ampak eno dekle je dejalo drugemu:

»Ponujajo mi službo v firmi.

Delovno mesto poslovne tajnice, obvezno znanje računalnika,
sto dolarjev na mesec – in vsi te jebejo.«

Sto dolarjev na mesec, sem razmišljal.

In vsi te jebejo.

Ali je to v redu ali ni v redu, kako naj to razumem, sem razmišljal.

In v kakšnem pomenu, sem razmišljal, pa ja ne v dobesednem,
morebiti v prenesenem?

In v kakšnem pomenu bi bilo bolje?

V dobesednem? V prenesenem?

Imel sem o čem razmišljati, vlak

pa je drvel naprej in so kolesa

kot norci tolkla

eno in isto, eno in isto:

Sto dolarjev na mesec!

In vsi te jebejo, jebejo!

Sto dolarjev na mesec!

In vsi te jebejo, jebejo!

Sto dolarjev na mesec!

In vsi te jebejo, jebejo!

And Everybody Fucks You

Дівчата були не надто гарні й маленькі,
але одна сказала до іншої:
“Пропонують роботу на фірмі.
Секретарем-референтом, обов’язкове знання комп’ютера.
Сто баксів на місяць – і всі тебе трахають”.

Сто баксів на місяць, подумав я.
І всі тебе трахають.
Це плюс чи мінус, як це розуміти, подумав я.
І в якому сенсі, подумав я, невже в дослівному,
може, в переносному?
І в якому сенсі було би краще?
В дослівному? В переносному?
Я мав над чим задуматись, а поїзд
гнав собі далі й колеса
як дурні вибивали
одне й те саме, одне й те саме:

Сто баксів на місяць!
І всі тебе трахають, трахають!
Сто баксів на місяць!
І всі тебе трахають, трахають!
Сто баксів на місяць!
І всі тебе трахають, трахають!

California Dreaming

Pozabljam imena, še posebej španska.
Vse, kar ostaja, je San Francisco,
El Ei, nato, vsekakor,
Santa Barbara, Santa Monica, Santa Cruise.
Prej se jih spomnim iz nadaljevank, ki jih nisem gledal.
Kako pa naj z imeni ulic?
Otokov in zalivov, marin? Zaporov?

Drži, spominjam se skoraj vseh imen:
Veronika, Natalija (narobe, še enkrat!), Natalija,
Veronika, Jaroslav B. B., nato še tisti ruski
fant in, vsekakor – Longin.
Tisto, s čimer smo se nalivali ponoči na plaži –
je bila *hrvaška šljivovica* –
idealna reč, da si ogreješ
notranji svet, oziroma organe, po brcanju v mrzlem oceanu.
Vanj smo se zaganjali kot v noč,
nato tekli ven na obalo in vliвали
vase *hrvaško šljivovico*.
Seveda se spominjam, da je tisto bila šljivovica.
Spominjam se tudi, da je bila hrvaška.
Toda kako je bilo ime oceanu?

Vsekakor, tisti Kitajec, ki smo ga
ujeli dvanajst minut
pred gongom, torej pred zapiranjem vrat
kuhinje, si je izbral ne najboljše ime –
Dragon River (zamisli si samo te jointe in to
spako, ki bije z repom ob vodo in bruha ogenj!), toda kaj,
kaj je bilo potem? *City Lights*? Nekakšna križišča?
Janis Joplin in ostali?

Po poti iz Frisca v Palo-Alto
so zaspali vsi, tudi Longin.
Ki je bil za volanom.
Ocean je bil desno, mesec zgoraj,
življenje –
prav tako smrt –
pa pred nami.

California Dreaming

Забуваю назви, особливо іспанські.
Все, що лишається – Сан-Франциско,
Ел Ей, а відтак, безумовно,
Санта-Барбара, Санта-Моніка, Санта-Крус.
Пам'ятаю швидше за серіалами, яких не дивився.
Але як бути з назвами вулиць?
Островів і заток, бухт? В'язниць?

Гаразд, пам'ятаю чи не всі імена:
Вероніка, Наталя (збився, ще раз!), Наталя,
Вероніка, Ярослав Б.Б., потім ще той російський
хлопчина і, звісно – Лонгин.
Те, що ми розпивали вночі на пляжі,
було *сливовиця хорватська* –
ідеальна штука, щоб розігріти
внутрішній світ, себто органи, після борсання в зимному океані.
Ми забігали в нього, немов у ніч,
вибігали на берег і заливали
всередину *сливовицю хорватську*.
Гаразд, пам'ятаю, що це була сливовиця.
Пам'ятаю й те, що хорватська.
Але як називався океан?

Так, безумовно, китаєць, якого ми
застукали за дванадцять хвилин
до 'он'у, тобто до закриття брами
і кухні, вибрав собі не найкращу назву –
Dragon River (уявити лишень ці джонки і цю
потвору, що б'є хвостом по воді і плюється вогнем!), але що,
що було потім? *City Lights*? Якісь перехрестя?
Дженіз Джоуплін та інші?

Дорогою з Фриско до Пало-Альто
позасинали всі включно з Лонгином.
Він був за кермом.
Океан був справа, місяць угорі,
життя –
як і смерть –
попереду.

Welcome to my foolish dreamland

Taras ima prav, ko piše
Zjutraj nas budilke ne smejo vreči iz postelje.
Jutro je tudi brez tega čas zmede,
vsesplošna muka, najhujše, kar se lahko zgodi.
Nujnost, da nekako preživiš nadaljnji dan,
te veže na posteljo. Priigraj si še pol ure.
Premisli o videnem.

Premišljevanje o sanjah –
je poskus ureditve nočnih dogajanj,
da videno postane bolj jasno.
Kaj se je pravzaprav zgodilo? Zaradi katerega kurca
je pijani Tomas pustil pod sedežem suhe
ekskremente? Seksi nuna je
nekaj hotela in kazala s prstom
name? Še se spomnim ure.
Pred odhodom je bilo še ogromno časa,
toda ni bilo možnosti oditi s kamiona
s kupom znancev. Kaj me je motilo?

Veliko huje je, ko greš s šopkom rož
k nekemu, ki je v resnici že več kot mesec dni
ubit, in to na svoj jubilejni večer.
Zakaj jubilejni? Še dve minutki –
in bom ugotovil, dohitel nuno,
Tomasa prisilil,
da bo počistil za sabo ...

Premišljevanje o sanjah najpogosteje
nič ne da, razen vzporednih zaključkov:
življenje mineva, težavnost jutra je
v tem, da je življenja čedalje manj.
Le v sanjah, kjer je vse neumno,
življenje zgleda pravo.
Torej večno. Priigraj si še pol ure.

Prevedla Natalija Glažar Berčič

Welcome to my foolish dreamland

Тарас має рацію, коли пише
Нас не повинні зривати вранці будильники.
Ранок і без того пора сум'яття,
суцільна туга, найгірше, що може трапитись.
Необхідність якось прожити подальший день
в'яже до ліжка. Виграй ще півгодини.
Обдумай побачене.

Обдумування снів –
це спроба навести лад у нічних пригодах,
надати сюжетові стрункості, видінням ясності.
Що сталося насправді? Якого хріна
п'яний Томас лишив під сидінням сухі
екскременти? Сексапільна черниця
чогось добивалась, показуючи пальцем
на мене? Ще пам'ятаю годинник.
До від'їзду лишалося море часу,
але не було змоги покинути трейлер
з юрмою знайомих. Що заважало?

Значно гірше, коли з оберемком квітів
ідеш до когось, кого насправді вже місяць
як убито, на ювілейний вечір.
Чому ювілейний? Ще дві хвилини –
і я з'ясую, наздожену черницю,
Томаса змушу
після себе поприбирати ...

Обдумування снів найчастіше
не дає нічого, крім паралельних висновків:
життя минає, проблема ранку
в тому, що воно все меншає й меншає.
Тільки у снах, де все по-дурному,
воно виглядає справжнім.
Тобто вічним. Виграй ще півгодини.

And Everybody Fucks You

The girls weren't so pretty or graceful,
but one said to the other:
'They offered me work in the company.
Secretary /clerk, computer skills essential.
A hundred bucks a month – and everyone fucks you'.

A hundred bucks a month – I thought to myself.
And everyone fucks you.
Is it a plus or a minus, how to understand it? I wondered.
And in what sense, I thought to myself, in the literal
or maybe in the metaphorical?
And in which sense would it be better?
The literal? The metaphorical?

It gave me something to think about, and the train
rushed on and the wheels
tapped out stupidly
the one same thing the one same thing:

A hundred bucks a month!
And everyone fucks you!
A hundred bucks a month!
And everyone fucks you!
A hundred bucks a month!
And everyone fucks you!

California Dreaming

I forget names, particularly in Spanish.
All that's left is - San Francisco,
L.A., and also, without doubt
Santa Barbara, Santa Monica, Santa Cruz.
I remember those more quickly, thanks to soap operas I don't watch.
But what about the names of roads?
Islands and bays, reservoirs? Prisons?

Great, I remember almost all the names:
Veronica, Natalia (That's wrong. Once more), Natalia,
Veronica, Yaroslav B.B., then there was that
Russian boy, and, of course, Longin.
And what we drank that night on the beach
was plum brandy from Croatia -
just the thing for heating up
the inner world, the organs, after splashing in the cold ocean.

We ran into it, as into the night,
we ran along the edge and poured
Croatian plum brandy down inside.
Great, I remember it was 'Slivovitz'.
I remember it was Croatian.
But what was the ocean called?

Yes, without doubt, the Chinese guy, whose door
we knocked on twelve minutes
before the gong, before the closing of the gates
and the kitchen, chose not the most beautiful name -
Dragon River - (just imagine those sailing boats
and that monster who beats its tail on the water and spits fire!) but what
what was next? City Lights? Some crossroads?
Janis Joplin and others?

On the way from Frisco to Palo Alto
we all fell asleep, including Longin.
He was behind the wheel.
The ocean was on the right, the moon above,
life -
like death -
ahead.

Welcome to My Foolish Dreamland

Taras is right when he says:

Alarm clocks should not drag us up in the mornings.
Morning is a time of doubt anyway,
total nostalgia. The worst that could happen.
The necessity to survive the rest of the day somehow
pins you to the bed. Win another half hour.
Consider what you saw.

Considering dreams -

an attempt to bring order to the night adventures,
to give form to the plots, brightness to the pictures.
What really happened? Why the hell
did a drunken Tomas leave dry
excrement under the seat? The sexy nun,
was she demanding something, when she pointed
at me? I still remember the clock.
There was an ocean of time left before departure,
but no way of leaving the trailer
crowded with friends. Why not?

It's much worse, when you go, with a bunch of flowers,
to visit someone who actually
was killed a month ago, for a celebration evening.
Why the celebration? Another two minutes
and I'll explain, I'll chase the nun
I'll make Tomas
clean up after himself ...

Considering dreams

leads to nothing but parallel conclusions:
life passes. The problem of mornings
lies in the fact that life gets shorter and shorter.
Only in dreams, where everything is stupid,
does life look real.
And so, eternal. Win another half hour.

Translated by Sarah Luczaj

Laslo Blašković ml. je bil rojen leta 1966 v Novem Sadu v Srbiji. Diplomiral je na Filozofski fakulteti v Novem Sadu. Je pesnik, pisatelj, esejist in član uredništva zbirke Prva knjiga Matice srpske. Trenutno dela kot glavni urednik za publikacije Srbskega narodnega gledališča v Novem Sadu. Objavil je že sedem romanov in osem pesniških zbirk. Piše tudi za radio, televizijo in časopise. Izdal je naslednje pesniške zbirke: *Žene pisaca* (Ženske piscev, 2006), *Jutarnja daljina* (Jutranja daljava, 2002), *Životi bacača kocke* (Življenja kockarjev, 1997), *Ritam-mašina* (Ritem mašina, 1991), *Crvene brigade* (Rdeče brigade, 1989), *Zlatna doba* (Zlato obdobje, 1987) in *Gledaš* (Gledaš, 1986); romane: *Turnir grbavaca* (Turnir grbavcev, 2007), *Adamova jabučica* (Adamovo jabolko, 2005), *Madonin nakit* (Madonin nakit, 2003), *Mrtva priroda sa satom* (Mrtva narava z uro, 2000), *Svadbeni marš* (Poročna koračnica, 1997) in *Imenjake* (Soimenjak, 1994) ter radijsko igro *Priča o malaksalosti* (Zgodba o izčrpanosti, 2000). V slovenščino je Jaša L. Zlobec leta 1989 prevedel njegovo radijsko igro za otroke z naslovom *Obične priče o neobičajnem dečaku* (*Navadne zgodbe o nenavadnem dečku*), ki jo je izdala Radiotelevizija Ljubljana. Je dobitnik nagrad Pečat varoši sremskokarlovačke in Matičev šal, nagrade Branka Ćopića, nagrade Društva pisateljev Vojvodine za knjigo leta ter književne štipendije Borislava Pečića. Je član Srbskega PEN-centra, Srbskega pisateljskega društva in Društva pisateljev Vojvodine in eden od ustanoviteljev Srbske zveze književnikov. Organizira tudi različne literarne festivale in konference.

Laslo Blašković Jr. was born in 1966 in Novi Sad, Serbia. He graduated at the Faculty of Philosophy in Novi Sad. He is a poet, prose writer and essayist. He is also a member of the Editorial Board for the *First Book Edition* of Matica srpska book series. He currently works as the main publishing editor at the Serbian National Theatre in Novi Sad. He has published 7 novels and 8 books of poetry so far. He also writes for television, radio and newspapers. He has published the following poetry collections: *Žene pisaca* (The Writers' Women, 2006), *Jutarnja daljina* (The Morning Distance, 2002), *Životi bacača kocke* (The Lives of Dice Rollers, 1997), *Ritam-mašina* (The Rhythm-Machine, 1991), *Crvene brigade* (The Red Brigades, 1989), *Zlatna doba* (The Golden Era, 1987) and *Gledaš* (Looking, 1986); novels: *Turnir grbavaca* (The Tournament of the Hunchbacks, 2007), *Adamova jabučica* (The Adam's Apple, 2005), *Madonin nakit* (Madonna's Jewelry, 2003), *Mrtva priroda sa satom* (Still Life with a Watch, 2000), *Svadbeni marš* (The Wedding March, 1997) and *Imenjake* (Namesake, 1994) as well as the radio play *Priča o malaksalosti* (The Story of Exhaustions, 2000). In 1989 Jaša L. Zlobec produced a Slovene translation of his radio play for children entitled *Obične priče o neobičajnem dečaku* (Ordinary Stories about an Unordinary boy). It was published by Radiotelevision Ljubljana. He has won the following awards: Pečat varoši sremskokarlovačke award, Matičev šal prize, Branko Ćopić award and the book of the year award given by the Vojvodina Writers' Association as well as the Borislav Pečić literature grant. He is a member of the Serbian PEN-centre, the Serbian Writers' association and the Vojvodina Writers' Association. He is also one of the founders of The Serbian Association for literature and has organised various international literary festivals and conferences.

Laslo Blašković

Umetnikova mladost

To moraš videti, mu je razburjeno rekel Julijan, ves sijoč, dasiravno je bil tudi on moje sorte, eden tistih, ki se nahitro postarajo v vojski in potem sploh ne starijo več. Ne gre razlagati, da sta bila tačas, ko se je vse zgodilo, oba običajna fanta. Pripravljena umreti za prazen nič, iz kaprice ali dolgčasa.

Julijan je spal v prehodni sobi najetega stanovanja v Petrovaradinu, kamor se je priselil z materjo. Nekdo njegovih je bil kozak ali je imel bliskoma napredujočo tuberkulozo, pozabil sem. Neredko so ga trpinčili nečloveški glavoboli, ki jih je omamljal s cenenimi cigaretami. Tudi moj oče je zaradi nečesa hudo trpel. Oba sta hotela postati učitelja. Oče je bil nekaj mlajši, Julijan pa je pisal dolge, medle tekste (z drobnimi črkami in ukradenim nalivnikom), zgledujoč se pri nekem aktualnem Francozu, ter jih prebiral, s prepirljivim tonom, na literarnih krožkih Tribune mladih publiki, ki jo je zvečine sestavljal moj oče.

Ko je oče dokončal šolo in bil zavoljo slabega vida zavržen na naboru, je sklenil, da se bo zaposlil v neki bosanski samoti, malone popolni divjini. Moja mati je ves čas trepetala, zato sem postal tak.

Tod je tema ko v rogu, je oče, malce poetično, pisal Julijanu, kot da sam ne zna iz globokega gozda, in si obtipaval razboleno brado.

Julijana ni bilo treba prositi. Niti mesec ni pretekel, pa se je prikazal v Šibošnici, s starim vojaškim telečnjakom, in grizljal ob poti utrgano bilko. Moja mati ga je objela, čeprav ga ni mogla prenašati. Nežno ga je pogladila po kozavem obrazu.

Prihranil sem ti mesto, je rekel oče, ko sta čakala na kuhano žganje v vaški krčmi. Stari učiteljici se je zmešalo, in tu se boš mimogrede znašel. Jaz učim vse. Si prinesel s seboj orglice? Torej jih boš učil glasbo, če jih nisem že do konca uničil. Pa še nemščino bi lahko, starejše, boš videl, otroci so bistri in kar požirajo znanje.

In tale, ga je pogledal Julijan vprašujoče, z obrvmi namigujoč na natakario, ki se je odmikala od njiju, zibaje se kot mesečnik, z napitnino, ki ji je vzela sapo.

Pozabi, je odmahnil oče. Ta je od vsakogar.

Plačam, je glasno poklical Julijan in pomolil nad glavo bankovec, na katerem se je nasmihal tovarniški delavec.

Do počitnic je že živel s Kosaro. Bila je lepa kača. Julijan ni manjkal v njeni krčmi, posmehovala se je njegovemu ljubosumju in vpričo vseh praznila do dna frakeljce gostov, ki so razpirali roke in grizli zdrobljeno steklovino.

Vedeš se karseda predvidljivo, je oče ošteval tovariša. Mar sva o tem sanjarila? Če bi človek sodil po tebi, je vrnitev k naravi zgolj pijani nagon?! Kje so preobrazbe, ki jih bova sprožila? Zapostavil si delo, otroci se te bojijo, ljudje te doživljajo kot norca. Ko bi kdo hotel v to zakotje, bi že

Mladost umetnika

To moraš videti, rekao mu je Julijan uzbuđeno, sav zacakljen, premda je i on bio od moje fele, od onih koji se naglo zbabe u vojsci, i posle uopšte ne stare. Ne treba reći da su u vreme kada se sve dogodilo, obojica bili obični mladići. Spremni da umru ni za šta, iz hira ili iz dosade.

Julijan je spavao u prolaznoj sobi iznajmljenog stana u Petrovaradinu, gde se doselio s majkom. Neko od njegovih bio je kozak, ili je imao galopirajuću tuberkulozu, zaboravio sam. Često su ga mučile neljudske glavobolje koje je anestezizovao jeftinim cigaretama. I mom ocu je zbog nečega bilo nesnosno. Oba su želeli da postanu učitelji. Otac je bio malo mlađi, a Julijan je pisao duge, nepokretne tekstove (sitnim slovima i ukradenim naliv-perom), po ugledu na nekog aktuelnog Francuza, i čitao ih svadljivim tonom, na literarnim kružocima Tribine mladih, publici koju je uglavnom činio moj otac.

Pošto je završio školu i bio odbijen na regrutaciji zbog slabog vida, otac je odlučio da se zaposli u nekoj bosanskoj zabiti, divljini skoro savršenoj. Moja majka je stalno strahovala, zato sam ispaao ovakav.

Ovde je mrak bez dna, pisao je moj otac Julijanu, pomalo poetski, kao da ne zna sam da izađe iz duboke šume, opipavajući još bolnu bradu.

Julijana nije trebalo moljakati. Nije prošao ni pun mesec, a on se pojavio u Šibošnici, sa starim vojničkim rancem, grizući usput otkinutu travčicu. Moja mati ga je zagrlila, iako nije mogla da ga smisli. Pomilovala ga nežno po rošavom licu.

Sačuvao sam za tebe mesto, rekao je otac, dok su čekali kuvanu rakiju u seoskoj birtiji. Stara učiteljica je poludela, i ti se posve tu uklapaš. Ja predajem sve. Jesi li poneo usnu harmoniku? Onda ćeš ih ti učiti muzici, ako ih nisam totalno upropastio. A mogao bi i nemački, starijima, videćeš, deca su bistra i zadivljena.

A ona, pogledao ga je Julijan upitno, pokazujući obrvama put konobarice što se odlazeći od njih njihala kao mesečar, s napojnicom koju nije mogla da pojmi.

Pusti, odmahnuo je otac. Svačija je.

Platiti, povikao je Julijan, i iznad glave digao novčanicu na kojoj se smešio fizički radnik.

Do raspusta je već živeo s Kosarom. Bila je to lepa zmija. Julijan nije izbijao iz njene krčme, smejala se njegovoj ljubomori, naočigled dovršavajući fraklice gostiju koji su širili ruke i grizli smrvljeno staklo.

Ponašao se tako predvidljivo, korio je moj otac druga. Zar smo o ovome sanjarili? Po tebi ispada da je povratak prirodi samo jedan pijani nagon?! Gde su preobražaji koje ćemo inicirati? Posao si zapostavio, deca te se plaše, ljudi te doživljavaju kao ludaka. Da neko hoće u ovu vukojebinu, odavno bi dobio otkaz. Morao sam da lažem nadzornika kako si bolestan,

zdavnaj dobil odpoved. Ravnatelju sem moral lagati, da si bolan, pač, vem, kako se reče tej bolezni, je rekel ujedljivo in me mahnil z dnevnikom po prstih. Človek, zbudi se. A ti sploh spiš?

Nehaj govoriti, je zabrbľjal Julijan, poglej, kakšna je! No?

Navadna cipa je ...

Reci, pa bo po tebi!

Kar daj, ga je izzival oče, si snel očala in porinil naprej brado.

Raje nehaj, usekal te bom, prisežem, je neodločno mežikal Julijan.

Moji starši so v tistem kraju (nikdar nisem bil tam, a sem ga dolgo sanjal kot kosmato pošast) izgubili prvega otroka, slabotno deklico, ki je komajda utegnila dobiti ime. Očeta so razrvale skušnjave, Julijanu se je izogibal, sicer pa se je tudi sam zapil. In ko je ležal obnemogel in na pol trezen, premišľevaje, kako naj zbeži, ga je mati nenehno rotila in tudi samemu je postalo vse mučno.

Julijan se je s Kosaro vrnil v Petrovaradin in nadaljeval svoje vsakdanje neznosno življenje, zdaj z materjo in vsemi Kosarinimi bivšimi pa zdajšnjimi moškimi. Ko jo je oče videl po nekaj letih, je bila še zmerom lepa, po porodu se je obilno poredila in skoraj scela izgubila naglas.

A ko sta se, oba že v letih, nazadnje ločila, nizkotno in umazano obtoževaje drug drugega, sta si vse razdelila na pol, tisto pa, kar je bilo na voljo le v enem kosu, kot televizor, radio, nočno omarico, fotografijo, je Julijan med Kosarinim kričanjem prežagal na dvoje. Delitev se je iztekla z utripajočimi policijskimi lučmi in lučmi prve pomoči, o njej je v črni kroniki pisal lokalni časopis. To je bilo, z izjemo nekega davnega intervjujčka z obetavnim pisateljem (urednik ga je tolikanj zmaličil, da se ga ni dalo prepoznati), približno vse, ker je bil Julijan omenjen v bolj ali manj množičnih obćilih.

Oče je bil tudi sam že lep čas v Novem Sadu in ga je sem ter tja srečeval, včasih sta spila brizganec v *Jazbecu* pa poklepotala o tekoćih zadevah, vendar mu nikdar ni omenil ne tistega bednega in surovega udarca ne poznejšega Julijanovega priznanja, izrečenega očetu na uho, ko ga je grešnik držal za reverje, o tem, kako je baje opustil naivnega Rousseauja, a vendarle ostal zvest njunim starim idealom, njunemu hrepenenju po spremembi stvari, ker je, glej, on, Julijan, kot pri Dostojevskem, vzel lahko žensko (itak vse ve, saj ni bedak) ter jo kot plemeniti in vztrajni Pigmalion preobrazil v svetnico, s tem pa, ko bo rešil eno samo bitje iz zanikrnega gnezda, bo rešil tudi sebe, naučil jo bo govoriti, dihati in ljubiti, če pa bi si njegov tovariš (njegov brat!) drznil s kamnom nadnjo (ali razume, kaj hoće povedati?), se on, prisega, ne bo obiral, da bi ga udaril.

Toda kot se dogaja po navadi, je oče dvignil prst, ko sem mu med pripovedovanjem te zgodbe sedel v naročju, ker je usoda ironična, Julijan, v prejkone svetem cinizmu, ki je življenjsko pravilo, ne le da ni izpolnil tistega, česar Dostojevski niti ni hotel, ampak ga je Kosara povsem spreobrnila, preoblekla in prevzgojila, postal je njena kopija, samoživni požeruh, kar je bil že od nekdanj, in stariha slinasti, ki šćije na lastne čevlje, nekdo, ki nikdar ni imel mladosti,

znam ja kako se zove ta bolest, rekao je zajedljivo i lupio me koricama dnevnika po prstima. Čoveče, probudi se. Spavaš li ti uopšte?

Ostavi se priče, zafrfljao je Julijan, pogledaj kakva je! Ha?

Ona je obična drojla...

Reci to i udariću te!

Slobodno, izazivao ga je otac, skinuvši naočare i isturajući bradu.

Bolje prestani, opaučiću te, očiju mi, žmirkao je Julijan neodlučno.

Moji roditelji su u tom mestu (nikad nisam bio tamo, a dugo sam ga sanjao kao kosmatog monstruma) izgubili prvo dete, slabu devojčicu koja je jedva stigla da dobije ime. Ophrvan svojim iskušenjima, otac se manuo Julijana, uostalom i sam se propio. I dok bi ležao malaksao i polutrezan, razmišljao je kako da pobegne odatle, majka ga je neprestano molila, a i njemu je sve postalo mučenje.

Julijan se s Kosarom vratio u Petrovaradin, nastavljajući svoj uobičajeni nepodnošljivi život, sada sa njegovom majkom i svim Kosinim bivšim i sadašnjim muškarcima. Kada ju je otac posle nekoliko godina video, još uvek je bila lepa, posle porođaja se fino ugojila i skoro sasvim izgubila akcenat.

A kad su se, u poodmakloj dobi, konačno razveli, optužujući jedno drugo nisko i gadno, sve su razdelili napola, a ono što je bilo jedino, kao televizor, radio lampaš, noćni stočić, neparna fotografija, Julijan je pretesterisao, dok je Kosara vrištala. Deoba se završila rotacionim svetlima policije i hitne pomoći i o njoj su u crnoj hronici pisale lokalne novine. To je, sem jednog davnog intervjujčića s piscem koji obećava (urednik ga je toliko uneredio da se nije mogao prepoznati), bilo otprilike sve gde se Julijan pominje u manje-više masovnim medijima.

Otac je i sam već dugo bio u Novom Sadu i sretao ga povremeno, ponekad bi popili presečeno vino u *Jazavcu* i popričali o tekućim stvarima, ali mu nikad nije pomenuo niti onaj traljav i surov udarac, kao ni potonje priznanje Julijana, izgovoreno na očevo uho, dok ga je grešnik držao za revere, o tome kako se, navodno, manuo naivnog Rusoa, ipak ostajući veran njihovim starim idealima, njihovoj žudnji da promene stvari, jer će, eto, on, Julijan, kao kod Dostojevskog, uzeti laku ženu (zna on sve, nije budala), i preobraziti je, kao rasni, uporni Pigmalion, u sveticu, spasavajući jedno jedino biće, iz govornikave kasabe, spasiće i sebe, naučiće je da govori, diše i voli, a ako se njegov drug (njegov brat!) drzne na nju kamenom (shvata šta hoće da kaže?), on se, svega mi, neće libiti da ga udari.

Ali, kako to obično biva, dizao je moj otac prst poučno, držeći me na krilu, dok mi je pripovedao ovu priču, kako je sudbina ironična, u nekom svetom cinizmu koji je životno pravilo, ne samo da Julijan nije izvršio ono što Dostojevski i nije hteo, nego ga je Kosara sasma izokrenula, presvukla i prevaspitala, postao je njena kopija, samoživi halapljivac što je oduvek i bio, i matori keša koji mokri na sopstvene cipele, neko ko nikada nije imao mladost,

in ko sem ga ondan srečal na ulici, mu, ko me je vprašal po očetu, kaj počne, kako se ima, nisem povedal, da je umrl, saj sem dojel, da je o tem nekje slišal in zdaj tiplje vso reč, ampak sem mu odgovoril, da je dobro in zdrav, zroč vanj, ko je zmedeno dvigal obrvi,

a mu nisem razkril, da poznam vso zgodbo, da mu ni treba ravnati z menoj kot z otrokom, ker sem jaz pravi proizvod očetove želje po spremembi, po bistvu vzgoje, jaz, divji človek, ki govori z notranjim, izvornim jezikom,

in da ga bom prav zdajle, njega, starca nad starci, iz višjih, nerazumljivih mu razlogov, z vso silo udaril v popljuvano, tresočo se brado.

Prevedla Sonja Polanc

i kada sam ga tu nedavno sreo na ulici, kad me je upitao za oca, šta radi i kako mu je, nisam mu kazao da je tata umro, shvatajući da je to negde načuo i sada ispipava stvar, već sam odgovorio da je dobro i zdravo i gledao ga kako zbunjeno diže obrve,

a nisam mu otkrio ni da znam celu priču, da ne mora sa mnom postupati kao sa detetom, jer sam ja pravi proizvod očeve želje za promenom, za suštinskim vaspitanjem, ja, divlje čeljade, koje govori unutrašnjim, iskonskim jezikom,

i da ću ga upravo sada, iz viših, njemu nerazumljivih razloga, njega, starca nad starcima, u upljuvanu drhteću bradu, iz sve snage, udariti.

The Youth of an Artist

You've just got to see this, Julian told him in excitement, all radiant with joy, even though he was of my sort, one of those who get old suddenly in the army, and stop ageing afterwards. Of course, at the time when it all happened, they were both ordinary young men. Ready to die for no reason, on a whim, or out of boredom.

Julian used to sleep in the hallway of a rented flat in Petrovaradin. He had moved there with his mother. One of his ancestors had been a Cossack or perhaps had galloping tuberculosis; I forget which. Julian used to suffer from unendurable headaches that he anesthetized with cheap cigarettes. My father also found life unbearable for some reason. They both wanted to become teachers. My father was slightly younger than Julian, who wrote long, turgid texts (in small scripts and using a stolen pen), taking some French writer in the vogue at the time as a model, and read them in a contentious tone of voice at the literary circles of the Novi Sad Youth Cultural Centre, to an audience consisting mostly of my father.

When he had finished school and managed to dodge the draft using his bad eyesight my father decided to accept a job in some God-forsaken place in Bosnia, in almost complete wilderness. My mother was always afraid there, that's why I turned out this way.

The darkness here is unfathomable; my father used to write rather poetically to Julian, as if he was in the middle of a deep forest and couldn't find a way out of it by himself, still feeling his chin ache.

Julian was not hard to convince. Within a month he turned up in Sibosica, wearing an old army backpack, and chewing on a blade of grass he had picked on the way. My mother gave him a hug, even though she couldn't stand him. She stroked his pitted face gently.

I have something in store for you, my father said, while they were waiting for hot brandy in the local tavern. The old teacher went crazy, and so you fit in just perfectly. I teach all the subjects. Have you brought your harmonica? Then you can teach music to them, if I haven't completely ruined their potential. And you can teach German to the older kids, they are really bright and wide-eyed, you'll see.

What about her? Julian gave him a questioning look, raising his eyebrows in the direction of a waitress who was walking away from them swaying like a sleepwalker, with a tip beyond her wildest dreams.

Never mind her, my father shook his head. She belongs to everybody.

The bill please! Julian yelled, while waving a banknote in the air, a smiling miner picture on it.

Before the school holidays came, he was already living with Kosara. Beautiful snake, that she was. Julian would spend all his time in her tavern, and she used to laugh at his jealousy, openly finishing the little bottles of spirits belonging to customers that were spreading their arms wide and biting broken glass in their drunken stupor.

Your behaviour is so predictable; my father scolded his friend. Is this the stuff our dreams were made of? Looking at you, what could one think but that return to nature is nothing but following a drunken man's urges?! Where are the changes, that we wanted to set in motion? You've neglected your job, the children are scared of you, and people see you as a madman. You would have been fired a long time ago, if only someone else wanted to come to this God-forsaken place. I had to lie to the superintendent about your being sick. I know what sickness that is; he said to me sarcastically, slapping me on the fingers with a teachers book. Wake up, man! Do you get any sleep at all?

Oh, drop it, Julian slurred, just look how pretty she is! Hugh?

She's nothing but a slut...

Say that again and I'll hit you!

Go ahead, my father dared him, taking off his glasses and sticking out his chin.

You'd better stop, or I'll smack you, I swear by my eyes, I will; Julian blinked, hesitating.

In that place, my parents lost their first child, a frail girl who barely had the time to be named. (I've never been there, and for a long time in my dreams it was a hairy monster).

Crushed by the burden of his own temptations, my father gave up on Julian, and started drinking. And while he was lying faint and half-sober, he devised ways to get out of there, mother pleaded with him, and it all a torture for him too.

Julian returned to Petrovaradin with Kosara, continuing his usual unbearable life, now with his mother and all of Kosara's ex men. When my father saw her a few years later, she was still beautiful, nicely plump after giving birth, and had almost completely lost her Bosnian accent.

And when they finally divorced in mature years, blaming one another in a very base and nasty way, they divided everything in two. The things that were just one of, like the TV, the radio set, the bedside table, and the last, leftover photograph were sawn in two by Julian, while Kosara screamed. The partition of property ended up with police's rotating lights and an ambulance, and local newspaper wrote about it in their round-up of local sinister happenings. Besides an interview with a promising writer from a long time ago (which the editor massacred, rendering it unrecognisable), that was about the only mention of Julian in more or less mass media.

By then, my father had also been back in Novi Sad for a long time, and he used to meet up with Julian to drink watered-down wine in the *Badger* café and talk about current affairs. But he never mentioned either that cruel and sloppy punch, or Julian's subsequent confession to him. This confession, whispered into my father's ear while the poor sinner was grabbing him by his lapels, was about allegedly giving up on the *nad've Rousseau*, while remaining faithful to their old ideals, and their longing to change things, since he, Julian, like in Dostoevsky, will take a loose

woman (he's aware of everything and is nobody's fool) and, like a pure-bred persistent Pygmalion, will transform her into a saint. By saving a single human being from a shitty provincial town he would save himself, and teach her how to speak, breathe and love. And if his friend (his brother!) dare cast stones at her (does he understand?) he will not, swear by everything in the world, refrain from hitting him.

But as things go, my father used to raise his finger pedagogically, holding me on his lap while he was telling this story, since faith is ironic, by some sacred cynicism which is a rule in life, not only did Julian not achieve what Dostoevsky never wished to achieve anyhow, but it was Kosara who changed, inverted and re-educated him. He became her replica, the selfish, greedy man he had always been, and a dirty old man that pisses on his own shoes, someone who never had a youth at all.

And when I met him on the street recently, when he asked me about my father, what he was up to and how he was. I did not want to tell him that Dad had died, realising that he overheard it somewhere and was only investigating the situation. Instead I told him he was fine and in good health and watched him raise his eyebrows in confusion. I did not reveal that I knew the whole story, and that he need not treat me like a child, because I'm a true product of my father's will for change, for education, which cuts straight to the essentials, me, the wild child, who speaks the inner, original language.

Because, for some higher reasons that this old man of old men couldn't understand, I'm going to use all my might, and his trembling, drool-covered chin is to receive a punch.

Translated by Alison and Vladimir Kapor

Cvetanka Elenkova se je leta 1968 rodila v Sofiji v Bolgariji. Objavila je že tri pesniške zbirke – *Кладите на легиона* (Klade legionara, 1995), *Амфиполис на деветте пътя* (Amfipolis devetih cest, 1998) in *Седмият жест* (Sedma gesta, 2005) – in knjigo esejev o Balkanu *Времето и връзката* (Čas in relacija, 2007). Njene pesmi so v prevodu izšle v štirinajstih državah, med njimi so Združene države Amerike, Čile, Turčija in Ukrajina. Prevaja iz angleščine in grščine. Njen prevod antologije srednjeveške indijske poezije z naslovom *Слова за Шива* (Pogovori o Šivi) je bil nominiran za državno literarno nagrado Hrista G. Danova. Njen najnovejši prevod je antologija poezije Raymonda Carverja z naslovom *Luck* (Sreča). Je urednica in prevajalka zbirke moderne angleške poezije. Bila je soustanoviteljica prve zasebne literarne revije v Bolgariji po padcu socializma, ki se je imenovala Ah, Marija, in glavna urednica družbeno-kulturne revije Europe 2001, urejala pa je tudi Helios, grško revijo o kulturi. Je ena izmed direktorjev založbe Small Stations Press.

Tsvetanka Elenkova was born in Sofia, Bulgaria, in 1968. She has published three collections of poetry – *Кладите на легиона* (The Stakes of the Legion, 1995), *Амфиполис на деветте пътя* (Amfipolis of the Nine Roads, 1998) and *Седмият жест* (*The Seventh Gesture*, 2005) – and a book of Balkan essays *Времето и връзката* (Time and Relation, 2007). Her poems have appeared in translation in fourteen countries, from US and Chile to Turkey and Ukraine. She translates from English and Greek. Her translation of the anthology of medieval Indian poetry *Слова за Шива* (Speaking of Shiva) was nominated for the Hristo G. Danov National Literary Award. Her most recent translation is the anthology of Raymond Carver's poetry *Luck*. She also edits and translates a series of Modern English Poetry. She has co-founded the first private literary magazine in Bulgaria after the fall of Socialism, Ah, Maria, has been editor-in-chief of the socio-cultural magazine Europe 2001 and has edited the Greek cultural magazine Helios. She is co-director of the publishing house Small Stations Press.

Cvetanka Elenkova

Rane svobode

Eni kupujejo usnjene povodce za pse, take z določeno dolžino. Drugi imajo raje avtomatične, na rolo. Psu pustiš, da teče po mili volji, v določenem trenutku pa samo zategneš povodec. Jaz sem ga spuščala na svobodo. A odkar mi je pobegnil in se nato dvakrat ali trikrat vrnil, ves v ranah, ga spuščam na svobodo samo po mojem dvorišču. Moj pes laja na veverice, zvečer pa tuli v luno. Ko pa ob ograjo zložimo drva za kurjavo, se vzpne nanje in jo preskoči. In se spet vrača ves v ranah. Zato sem se odločila, da ga privežem na verigo. Da se moj pes ne bi več ranil.

Mazohisti

Ker od malega trpimo bolečino. Z izjemo rojstva morda, ko jo nase prevzamejo matere. In zato so porodne bolečine tako hude. Dokler ne potemni ovoj orehovega jedrca, dokler ne otrdi, dokler ne odpade zunanja zelena lupina. Dokler nam ne neha mazati prstov. Dokler grenčica ne izgubi vonjev. Dokler ne minejo meseci, veliko sezon in nekdo ne stre oreha. Ki je padel že iz torbe tvojega dedka. Ker je votel – v njem pa le ostanki jedrca. Od metra in šestdeset je ostalo kakšnih šestdeset. Zato smo mazohisti. V sebi.

S krili in zobmi

Kje je razlika? Ali v pomanjkanju perja pri enih in zob pri drugih? Edino ljudje, pomislim, se rojevajo brez zob in vse življenje upajo, da bodo dobili krila. Zagotovo so jih ustvarili demoni in angeli. Nekaterim zobje izpadejo, drugim samo ti ostanejo. Če si lovec na zaklade, boš razumel. Kril pa nisem odkrila pri nikomer. Samo izrastline, ki so mučile mojo babico in se ji je hrbet iz leta v leto bolj krivil – kot govnaču. Ko pa smo jo pokopali z dvema vejicama šmarnic in se je neka travica zasolžila od prelivanja, sem jih zagledala. Kako rastejo, prosojna.

Раните на свободата

Някои си купуват поводи за кучета от онези, кожените, с определена дължина. Други предпочитат автоматични на ролетка. Давах му да тича на воля, но когато решиш, го придърпваш. Аз го пусках на свобода. Откакто избяга обаче два-три пъти и се върна цялото в рани, пускам го на свобода, но само в двора ми. Кучето ми вие по катериците, вечер по луната. А когато натрупаме дърва за огрев до оградата, се качва и я прескача. И пак се връща с рани. Тогава реших да го държа на синджир. За да не се наранява кучето ми.

Мазохисти

Понеже от малки търпим болка. С изключение на раждането може би, защото майките ни я поемат. И затова са тъй силни родилните болки. Докато потъмнее люспицата на ореховата ядка, докато се втвърди, докато падне зелената отвън обвивка. Докато спре да цапа пръстите ни. Докато горчилката изветрее. Докато минат месеци, много сезони и някой разчупи ореха. Изпаднал още от торбата на дядо ти. Понеже е кух – същински мощи ядката. От метър и шейсет станал някакви си шейсет. Затова сме мазохисти. Вътре ние.

С криле и зъби

Къде е разликата? Дали в липсата на оперение у едните и на зъби у другите? Единствено хората, мисля си, се раждат без зъби и цял живот се надяват на криле. Сигурно демоните и ангелите са ги създали. На някои зъбите им окапват, а на други само те им остават. Ако си иманяр, ще разбереш. Криле обаче не открих у никого. Само шипове, които мъчеха баба ми и гърбът ѝ се изкривяваше година след година – торен бръмбар. Когато я заровихме с два стръка момина сълза, когато се насълзи една тревичка от преливане, тогава чак ги видях. Как порастват прозрачни.

Majhne postaje

Kot sence se podaljšujemo pod uličnimi svetilkami ali pod poševnimi sončnimi žarki, začeni z nogami, pa tudi odzgoraj – sami pot sebi. Delimo si svetlobo in se ne ustavimo, gremo naprej. Ni pomemben konec, temveč smer. Tudi ko sedemo pod trto, katere pisana senca spominja na svitanje in mračenje, pesem ptic, lajež psov, ali na kamen sredi ceste, na katerega sedemo, da bi si odpočili. Takšne so zgodbe o življenju in smrti. Prihod je kot tiste majhne postaje, na katerih se vlak ustavi za največ tri minute.

Dan

Dan se začena rožnat kot dojenčkova ritka. In mehak in dišeč po puhu. In rumen okrog ust. In s peresci po glavici. Na nebu en sam oblaček – slina, medtem ko sesa. Z gruljenjem ptic se začena dan. Včasih, če je fantek, je moder. Plenice iz čistega bombaža. A ga niti ne učimo niti ne oponašamo zvokov. Ne dajemo mu ropotuljice, niti gume, da si drgne zobe. Dan, tako osamljen kot zapuščen otrok pred domom »Mati in otrok«, čaka, da pride mimo kdo, ki bi ga hotel, da ga končno dajo v novice. Da pridejo ponj starši.

Pod nohti žrtve

Če ima koža spomin, kot trdijo zdravniki, tedaj še vedno pomni hišo, na katero sem se zadnjič naslonila, in morje, v katerem sem plavala. Edino mojih oblek se ne spominja, ker jih nosim na kemično čiščenje ali jih pogosto perem. Toda naše morje, ki je tako zaprto, da do njega ne pridejo nikakršni tokovi, in navpična stena pod previsom, ki je ne spira dež, zagotovo pomnita. Kot kljun pelikana, kot grbe kamel zadržujeta spomine za sušne dni. Kot nohti žrtve, ki še vedno hranijo kosme morilčeve kože.

Малките гари

Като сенките да сме удължени под уличните лампи или под косите лъчи на слънцето, от нозете тръгващи, но и отгоре – сами път на себе си. Да споделяме светлината, но и да не спираме да вървим. Не краят, а посоката е важна. И когато седнем под лозница, чиято шарена сянка така прилича на разсъмването и сдрачаването, песен на птици, лай на кучета, да е камък наред пътя, върху който присядаме да починем. Такива истории за живота и смъртта. Пристигането е като онези малки гари, на които влакът спира за не повече от три минути.

Денят

Денят започва розов като бебешко дупе. И мекотата му, и мирисът на пухове. И жълтото покрай устата. И перушинка по главичката. Само едно облаче – слюнката, докато бозае. С гукане започва денят, на птиците. Понякога, ако е момченце, в синьо. Пелени от чист памук. Но нито го учим, нито му подражаваме. Не му даваме залъгалки, нито гуми да си чеша зъбите. Денят, така самотен като изоставено бебе пред дом “Майка и дете”, чака някой да мине, да си го хареса, най-сетне да го дадат по новините. Дано да си го върнат родителите.

Под ноктите на жертвата

Ако кожата има памет, както твърдят лекарите, значи къщата, на която се опря последния път, морето, в което плува, още помнят. Единствено роклите ми не помнят, защото ги нося на химическо чистене или често ги пера. Но морето ни, което е така затворено, че до него не достигат никакви течения, вертикалната стена под навеса, която не се мие от дъждове със сигурност помнят. Като човки на пеликани, като гърбици на камили задържат спомените за постни дни. Като ноктите на жертва, които още пазят косми от кожата на убиец.

Iskra v nas

Obstaja neka žica med stegni in ustnim nebom. Neka žica, na katero so obešeni organi, kot perilo, ki se suši. Hlače s po dvema ščipalkama, stezniki, robčki vseh velikosti. Ko zapiha veter, se žica odpne in vse naenkrat popada. Obstaja neka žica, po kateri teče izmenični tok. Včasih pride do kratkega stika in takrat pridejo električarji. Odprejo okence in pogledajo na števec, pripet na steno, preverijo žige, plačoš. Če pa nočeš plačati, ti potegnejo žico pod zemljo.

Orfej in Evridika

Vsem, ki so mi lagali, sem verjela, najbolj pa tebi. Ki si mi lagal najbolj. Kot v *skriválnicah*, ko se pretvarjaš in daš prednost mlajšemu prijateljčku, svojemu otroku. Tako je z vsakim, ki mu podaš *kocko* ali *roko*. Potem mu stiskaš roko in ga poljubljaš na desno (ali levo) lice. Ti – iz ljubezni do njega. On – iz ljubezni do igre. V neki podobni situaciji se je Orfej obrnil in *ni prezrl* Evridike. *Ni je prezrl*. Ta pa se je oddaljila. Pravijo, da po volji bogov.

Daj mi onemoglost

Daj mi onemoglost sinjega oblaka, ki se je izcedil, žganja – ki je odležalo, polža – ki nekdo ga je pohodil, ko počasi in previdno se je spuščal po strmini, perila – ki se je že davno izsušilo, rok – s starčevskimi pegami, daj mi onemoglost sinjega oblaka, ki je obvisel nad mojo glavo, medtem ko čakam pred rdečo na semaforju in piha topel veter, ki nosi listje – snegojed, poslednji spomladanski, in sedimo v kratkih rokavih po kavarnah, daj mi onemoglost, drob razrezan.

Искрата в нас

Има една жица между бедрата и небцето. Една жица, на която органите са увисени като пране. Панталони със по два крачола, корсети, носни кърпички всякаква големина. Когато извие вятър, телта се откача и всички изпадат наведнъж. Има една жица, по която тече ток и в двата ѝ края по едно езиче. Случва се да стане късо съединение понякога и идват от електроснабдяване. Отварят прозореца на електромера, закачен за стената, проверяват печатите, плащаш. А ако не искаш да плащаш, прокарат ти жицата под земята.

Орфей и Евридика

Измежду всички, които са ме лъгали, на всички хващах вяра, но най-много на теб. Който си ме лъгал най-много. Онази част от *играта на криеница*, когато отстъпваш реда на по-малкото си другарче, на детето си, преструвайки се. Така е и с всеки, на когото подаваш *зар* или *ръка*. После му стискаш ръката и го целуваш по дясната (или лявата) буза. Ти – от любов към него. Той – от любов към играта. В една подобна ситуация Орфей се обърна и също *не заплю* Евридика. *Не я заплю*. Но тя се отдалечи. Казват, по волята на боговете.

Омаломощеното ти искам

Омаломощеното синьо на облака ти искам, изваляя се, на ракията – отлежала, на охлюва – случайно настъпен, дето бавно-бавно се спуска, сякаш по наклон на стръмна писта и внимава, прането – отдавна изсъхнало на простора, ръцете – с петна на старицата, омаломощеното синьо на облака ти искам, провиснал над главата ми, докато чакам на някой светофар на червено и духва вятър топъл, който носи листата – снегодът, последният пролетен, и сядаме по къси ръкави в кафенетата, омаломощеното ти искам, дроб разрязан.

Legenda o Narcisu

Vsak večer jo je čakal na oknu. A videl je le sebe in tako je šlo naprej. Dokler se nekega dne ni odločil, da jo bo dočakal in prenehal s čakanjem. Sklonil se je nad vodo, se odrinil in zaplaval. Ne kot ljudje, z glavo gor, ampak kot ribe. Na začetku se je pokazal enkrat ali dvakrat, kot kit ali delfin, da zajame zrak, potem pa je potonil za vselej. Z večno odprtimi očmi noter v ogledalo. Ostali so se še naprej učili o evoluciji – kako so vodne živali počasi prilezle na suho. Ostali so še naprej razlagali legendo o Narcisu.

Sedma gesta

S prstom na ustih, ko nočeš koga zbuditi ali ko vstopi učitelj. Položi prst na usta, ko hoče ukrotiti razred. Ali seveda – ti ukazuje, da umolkneš. A bolj me intrigira odmikanje, oddaljevanje prsta od ust. Potem ko dosežeš tišino. Nekateri enostavno spustijo roko, drugi jo iztegnejo naprej, kot bi nekaj kazali, tretji jo zadržijo malo dlje v tej pozi. Z nekakšno zaobljenostjo v prstih, nekakšno blaženostjo od utrujenosti zaradi nepristne geste. Tako so slikali bizantinski ikonopisci čez prve ikone. Svetnike.

Leonardov križ

Tako najdejo ubite žrtve – z razprtimi nogami in rokami narazen. Tako spijo otroci v najslajših sanjah. Tako se, obešena na kljuko nasproti tebe, premetavam pri vsakem tvojem dotiku. Na otrdelem telesu, razkrečenem do grla. Tako, z odprtimi usti, čakajoč, da spustiš zapah, da zapreš – vrata, na prepihu. Da narediš zanko, kot pri zobobolu. Da stisneš noge jagnjeta, potem ko si ga napolnil. Noge mlade neveste, ki si želi spočeti. Razlika med Leonardovim in Kristusovim križem.

Prevedla Namita Subiotto

Легендата за Нарцис

Всяка вечер я чакаше на прозореца. Но само себе си виждаше и все си тръгваше. Докато един ден реши да я дочака и спря да чака. Както беше надвесен над водата, се отпусна и заплува. Не подобно на хората с глава отгоре, а като рибите. В началото се показва един-два пъти, делфин или кит, за да си поеме въздух, и сетне потъна завинаги. С вечно отворени очи вътре в огледалото. Останалите продължаваха да учат за еволюцията – как водните излезли постепенно на сушата. Останалите продължаваха да тълкуват легендата за Нарцис.

Седмият жест

С пръст на уста, когато не искаш да събудиш някого или когато учителят влиза. Слага пръст на устата си, когато иска да укроти класа. Или направо – повелява ти да млъкнеш. Но повече ме интригува свличането му, отдалечаването от устните. Когато си постигнал тишината. Някои просто отпускат ръката си, други я изтеглят напред, сочат нещо, трети я задържат повече в това положение. И с едно заобляне в пръстите, една нега от умората на непривичния тям жест. Така ги нарисуваха византийските иконописци върху първите икони. Светците.

Кръстът на Леонардо

Ето така ги намират убити жертвите – с разперени крака и ръце встрани. Така спят децата в най-сладките си сънища. Така, окачена на ченгел срещу теб, да се мятам при всяко твое докосване. На втвърденото тяло, разчекнато до гърлото чак. Ето така – с отворена уста, чакаща да пуснеш резето, да я затвориш – врата, блъскана от вятъра. Да я вържеш, както при зъбобол. Да стегнеш краката на агнето, след като си го напълнил. Крака на млада булка, която иска да зачене. Разликата между кръста на Леонардо и Христовия.

The Wounds of Freedom

Some buy leather leads for dogs of a definite length. Others prefer automatic leads with a reel. You let the dog run at will but you decide when to retrieve it. I set mine free. But two or three times it ran away and came back covered in wounds, so now I set it free but only in my yard. My dog howls at the squirrels, in the evening at the moon. And when we pile firewood next to the fence it climbs up and jumps over it. And again comes back with wounds. After that I decided to keep it on a chain. For my dog to be free of wounds.

Masochists

Because from an early age we endure pain. Except for birth perhaps, which our mothers bear. And that's why birth pangs are so strong. Until the walnut's husk darkens, until it hardens, until the green outer covering falls away. Until it no longer dirties our fingers. Until the bitterness loses its taste. Until many months, seasons go by and someone cracks open the walnut. Fallen before from your grandfather's sack. Because it is hollow – a real relic, the nut. From a metre sixty to a mere sixty. That's why we are masochists. Inwardly.

With Wings and Teeth

Where is the difference? Is it in the lack of plumage or of teeth? Only people, I think, are born without teeth and all their life hope for wings. Demons and angels must have created them. Some lose their teeth, others only have teeth left. If you're a treasure-hunter, you'll understand. But I never found anyone with wings. Only with *shards*, which tormented my grandmother and bent her double – dung-beetle. When we buried her with two lilies of the *valley*, when a grassblade *welled* up from the sprinkling, I saw them. Growing transparent.

Small Stations

Like shadows we must be, stretching under the street lamps or under the slanting rays of the sun, starting from the feet but also from above – we are our own way. We must share the light but not stop, go on. Not the end but the direction is important. And when we sit under a vine, whose dappled shade so resembles the dawn and dusk, birdsong, a dog's bark, it must be a stone along the way, where we sit and rest. Such stories of life and death! The arrival is like those small stations at which the train stops for no more than three minutes.

The Day

The day dawns rosy as a baby's bottom. Soft and smelling of fluff. With yellow around its mouth. And down on its little head. Only one small cloud of saliva as it sucks. The day dawns with birds cooing. Sometimes, if it's a boy, in blue. Nappies of pure cotton. But we neither teach it nor mimic it. We do not give it rattles or teething rings. The day, lonely as an abandoned baby in front of an orphanage, waits for someone to pass, to take a fancy to it, finally to show it on the news. Let's hope the parents have it back.

Under the Victim's Nails

If skin has memory, as doctors maintain, it means the house you leaned on last, the sea you swam in, have not forgotten. Only my dresses have forgotten because I take them to be dry-cleaned or wash them often. But our sea, which is so enclosed streams can't reach it – the vertical wall under the eaves the wet can't get to – they have not forgotten. Like a pelican's bill or a camel's hump, they save the memory for a rainy day. Like a victim's nails, which still keep hairs from a killer's skin.

The Spark in Us

There is a wire between the thighs and palate. A wire on which the organs are hung like laundry. Trousers with their two legs, corsets, handkerchieves of various sizes. In a gust of wind the line comes undone and they all fall down. There is a wire that conducts electricity, and at each end a small tongue. Sometimes there's a short circuit and the electricity board sends someone out. They open the door of the meter affixed to the wall, check the seals, you pay up. If you do not wish to pay, they lay your wire underground.

Orpheus and Eurydice

Of all who lied to me, I believed all, but you most. Who lied to me the most. That part in hide-and-seek, when you pretend not to see your little friend, your child. It's the same when you let someone start or slip him a card. Then you shake his hand and kiss him on the right (or left) cheek. You – out of love for him. He – out of love for the game. In a similar situation Orpheus turned round and also didn't *spy* Eurydice. Didn't *spy* her. But she receded. They say, by the will of the gods.

I Want You Exhausted

I want you exhausted like a blue cloud which has just stopped raining, like a mature brandy, like a snail whose shell has been broken, which ever so slowly descends a steep slope, like laundry which dried long ago, like an old woman's mottled hands, I want you exhausted like a blue cloud hanging over me, as I wait at a red light and a warm spring breeze rises, melting the snow, sifting the leaves, and we sit in short sleeves at the café tables, I want you exhausted like a sliced liver.

The Legend of Narcissus

Every evening he waited for her at the window. But he only ever saw himself and left. Till one day he decided to wait her out and stopped waiting. Leaning over the water, he flopped and started swimming. Not like people with their head above water but like fish. He came up for air once or twice, a dolphin or a whale, and then he sank for good. With eyes ever open inside the looking-glass. The rest carried on learning about evolution – how creatures emerged from the water on to dry land. The rest carried on interpreting the legend of Narcissus.

The Seventh Gesture

With finger on mouth, when you do not want to wake someone or the teacher walks in. He puts a finger to his mouth when he wants to quieten the class. Or he tells you straight to shut up. But what intrigues me most is the way it slides down, pulls away from the lips. After you've imposed the silence. Some just loosen their hand, others draw it out to point, others hold it longer like this. And a fold in the fingers, bliss from the tiredness of the unwonted gesture. This is how the Byzantine iconographers first painted them. The saints.

Leonardo's Cross

They find dead victims like this, with legs outstretched and arms to the side. Children sleep like this in their sweetest dreams. Like this, hung on a hook against you, I writhe at your every touch. Of the hardened body, split open up to the throat. Like this, with open mouth, waiting for you to release the catch, to close it – a door banging in the wind. To tie it, as with toothache. To tighten the legs of the lamb after you've stuffed it. The legs of a young bride who wants to conceive. The difference between Leonardo's cross and Christ's.

Translated by Jonathan Dunne

Iztok Geister (s psevdonomim I. G. Plamen) se je rodil leta 1945 v Laškem. Po izobrazbi je pravnik, po poklicu pisatelj in po prepričanju zagovornik narave. Od leta 1988 je svobodni pisatelj. V šestdesetih letih preteklega stoletja je bil soustanovitelj skupine OHO. Sprva je pisal reistično poezijo kot: *OHO* (1966), *Pegam in Lambergar* (1968), *Žalostna majna* (1969), *Ikebana* (1969), *Pesmi* (1972), *Parjenje čevljev* (1977); kasneje naravo-hvalno: *Večni krog* (1995), *Ptičja strašila* (1996), *Hvalnica ruju* (2004), *Lepolistje* (2007), vmes pa tudi ljubezensko, kot v zbirki *Besede ženskega pomena* (2002). Je iniciator zanimanja za ornitologijo: *Ptice okoli našega doma* (1977), *Slovenske ptice* (1981), *Ornitološki atlas Slovenije* (1995), *Ali ptice res izginjajo* (1998). V obsežni esejistiki je uveljavil pojem zagovorništvu narave kot nasprotja varstva narave: *Nenavadni izleti* (1988), *Zgodbe iz grmovja* (1989), *Gozd skušnjav* (1990), *Zagovori narave* (1994), *Levitve* (2001), *Ko ogenj spi in je voda zvezana* (2002), *Popotovanje od Pirana do Ankarana* (2006), *Dopuščanje narave* (2006). Piše radijske igre in kratko prozo. Prevedel je tudi izbor haikujev z naslovom *Haiku* (1973). Prejel je nagrado zlata ptica za poezijo, Rožančevo nagrado za esejistiko in nagrado Prešernovega sklada za prozo.

Iztok Geister (using the pseudonym I. G. Plamen) was born in Laško in 1945. He graduated from law school. He is a writer by profession and an advocate of nature by conviction. He has been a freelance writer since 1988. In the 1960s he was one of the founders of the OHO group. He started by writing reistic poetry: *OHO* (1966), *Pegam in Lambergar* (Pegam and Lambergar, 1968), *Žalostna majna* (The Sad Common, 1969), *Ikebana* (Flower Arrangement, 1969), *Pesmi* (Poems, 1972), *Parjenje čevljev* (The Coupling of Shoes, 1977); and continued by writing poetry praising nature: *Večni krog* (The Perpetual Circle, 1995), *Ptičja strašila* (Scarecrows, 1996), *Hvalnica ruju* (An Ode to the Smoke Tree, 2004), *Lepolistje* (Beauteousleaves, 2007). As an interlude he has also written love poetry as in the poetry collection *Besede ženskega pomena* (Words with Feminine Meaning, 2002). He has initiated general interest in ornithology: *Ptice okoli našega doma* (Birds around Our Homes, 1977), *Slovenske ptice* (Slovene Birds, 1981), *Ornitološki atlas Slovenije*, (The Ornithological Atlas of Slovenia, 1995), *Ali ptice res izginjajo* (Are birds really disappearing, 1998). In his extensive essayistic writing he has established the concept of advocacy on nature's behalf as opposed to environmental protection: *Nenavadni izleti* (Unusual Outings, 1988), *Zgodbe iz grmovja* (Stories from the Bush, 1989), *Gozd skušnjav* (The Forest of Temptations, 1990), *Zagovori narave* (The Advocacy of Nature, 1994), *Levitve* (Sloughs, 2001), *Ko ogenj spi in je voda zvezana* (When the fire is asleep and the water is tied up, 2002), *Popotovanje od Pirana do Ankarana* (A Trip from Piran to Ankarana, 2006), *Dopuščanje narave* (Allowing Nature, 2006). He also writes radio plays and short stories. He has translated a haiku selection entitled *Haiku* (1973) into Slovene. He has received the following prizes: the Zlata ptica award for poetry, the Rožanc prize for essays and the Prešeren Foundation award for prose.

Iztok Geister

Sedem krvoločnih mačk

Gepardka

Skrito zadovoljstvo diha z njenih lic,
ko streže gostom, visokonoga mačka
nagajiva, skorajda nevidna čačka
ji valovi lahkih sapic okrog nosnic

Ne sprašuje in ne prikimava v veljavo
gost naroča v plahem tonu vljudnih kod
v strahu, da ga ne iztrga tropu varnih prispodob
ljubka zver srepo in neslišno zre v daljavo

Nemirno podrhtava onstran skladij
sunkovito meša barve, hlape omamne,
krasi kozarce s krvavordečo rezino pomaranče
opitim vzravnano nosi želja polni pladenj

Usločena preži napeto pred ekranom
vsa vitka ne napade, se samo prestopi
zaračuna kavo, podari življenje antilopi
smelo, z mrkim, le za silo strtim sramom

Seven Bloodthirsty Cats

The Cheetah

A hidden satisfaction breathes from her cheeks
While serving the guests a long-legged feline
Teasing with a near invisible line
Waving with the soft breath around her nostrils

She doesn't ask or nod in any friendliness
A patron orders in the fearful tone of the codes of niceties
Afraid she doesn't snatch him from the herd of safe allegories
The adorable predator stares blindly and quietly into the distance

Agitated beyond the syntax she quivers
Violently mixes the colours, intoxicating fumes
Adorning glasses with blood-red slices of oranges
Straightened brings the drunks a tray full of wishes

In front of the till she is lying in wait, bent
Slim she does not attack a foot is all that she shifts
Bills for a coffee and to the antelope life bequests
Bold with a grim barely quashed embarrassment

Risinja

Ljubke v frak odete muce črne očke
nihče ogovoriti zlepa si ne drzne
nasmeh želje nobene ne odmrzne
mačjega pogleda ne odvrne z mišje točke

Čop se sunkovito odriva od temena
stasit vihra visoko v zraku
se ne poleže v sončnem mraku
razgalja vrat, se razgleduje prek ramena

Visoko so dvignjeni oblaki iz blaga
se hrbet vpenja brez bremena
prepadno ozira se s slemena
nizko spuščeni so hribci iz snega

Se tiho plazi slaščic željna strežba
dokler se skriva za tort obronki,
ko pa slepih miši zadonijo glasovi zvonki
poskakuje vsa vesela, kakor mačja godba

Divja mačka

Telo ovito krog spokornega drevesa
v kavarni mačji svet tesno objet
životca pleten pulover do vratu zapet
v brezvetrju se prav na rahlo krošnja stresa

Nakodrani lasje vzvalovijo goste
moškimi dvigne izpod čela se pogled
ne moti jih kaj dosti slab razgled
v mislih zbežijo z njo v bolj temne hoste

Tam pojejo nekakšni trdokljuni ptiči
točajka si pomaga z naglo fračo
vrabci nemočni cepajo v pijačo
skačejo menda v perja gatah, fičfiriči

Mačka stisne vzvod za kavo
kapne mleko razigrano
nariše faco nasmejano
in vošči lep dan, kot nalašč za stavo

The Lynx

This lovely black eyed dress-coated kitten
Nobody dares to address
The smile of desire none melts
Her cat's gaze with a mouse is smitten

The ponytail lifts off the neck violently
Full bodied waves high in the air
When the sun goes down does not founder
Bares the neck, trims the shoulders glancingly

The clouds of cloth are raised high
The back taught without straining
From the ridge precipitously glancing
The hills of snow are stubby

This service for deserts stalks quietly
While she hides behind the cake slopes
But when the blind mice boom soundfull voices
Then like a cat's choir she prances gleefully

The Wild Cat

Wrapped around a repentant tree her body
In the coffee house the cats tightly fitted together
Buttoned up to the neck in a knitted pullover
No wind but the branches still shake softly

Curly hair excites the guests
Men lift their eyes from under their brows
Quite unbothered by the unrevealing views
Their thoughts escape with her to darker forests

It is there that sing those birds with harder beaks
The waitress helps herself with a quick sling
Into the drink the sparrows helplessly falling
Jumping it seems in feathered underwear, the geeks

The cat squeezes the coffee lever
Dispenses the milk playfully
Draws a face that is happy
And bids a good day as if making a wager

Črna panterka

Pri bančnem okencu sprejema vloge
skozi varno steklo gleda plimovanje
trume, ki jo mika zgolj obrestovanje
čakalne vrste, preplačane pologe

Zleknjena leži na dolgi in debeli veji
na drevesu z iztegnenimi prsti in rokami
se predaja cvrkutanju mrča med gorami
zazeha semterja v lenobni preji

Potem pa kakor strela z jasnega udari sporočilo
mali delničarji na žalost bodo vsi izpadli
dobro poučeni bodo zdaj blagoslovljeno kradli
je upanje v valovih treh pravičnih potonilo

Zdaj zdrsne z razsvetljenega drevesa na obzorju
plane nič hudega sluteči srni zviška dol na hrbet
se ji zagriže v vrat, da čuti poslednji nje drget
bliskavica zgodovine pa jo ovekoveči na trezorju

Puma

Včasih po mačje s kakšne police visi
včasih popisuje prodajane predmete
včasih predstavlja izdelke iz mete
včasih izložbe okna s sivko okraši

Je znanca pojočega vesela v dvoje
se ji v lok povzdigne naličena obrv
se dvigne lahkotno na mavrično brv
kaj pa, če omamno želi si peti po svoje?

Med pogovorom šobi ustnici, beba
obljublja sestanek, ne pride nikdar
se razdaja preveč, nikomur nič mar
se upreti ne more ženski nebodigatreba

Se srečanje vedno konča na blagajni
kjer izmenjata bankovce in kovance
poglede, ki družijo naključne znance
brez snidenja na sivkini gmajni

The Black Pantheress

At the bank counter she accepts deposits
Watching the tide through the safe glass
Lured solely by interest rates, the mass,
The queues, and the overpaid down payments

On a long and thick branch she is lying
On a tree with outstretched fingers and hands
Surrendering to the fizz of the fog between the mountains
To the left and to the right in a lazy yarn yawning

And then out of the blue comes the message
Small shareholders are all going to be cut out
The well informed will now steal with blessing
Hope sunk in waves of the righteous three

Now she slides from the illuminated tree
Jumps down on to the back of an unsuspecting deer
Bites into its neck to feel its final shiver
On the safe the flash of history stamps her immortality

The Puma

Sometimes catlike from some shelf she hangs
Sometimes of the items on sale makes a check-list
Sometimes presentations does of products of mint
Sometimes the shop windows with lavender adorns

She is happy to see a singing acquaintance, just they
Her painted eyebrow into an arch then rises
She lifts herself on to a rainbow footbridge
What if, intoxicatingly, she wishes to sing her way?

While talking she purses her lips
Promises a meeting but never arrives
Gives herself away too much, nobody cares
Finds it impossible to resist any woman, the stooge

Always at the till comes to an end this encounter
There they exchange bills, coins, and glances
That unite chance acquaintances
Without meeting again in the forest of lavender

Cibetovka

V ogledalo zrejo velike črne oči
ji je dovoljeno stopiti za hrbet
iz mošnjice skrite cediti cibet
se na stežaj odpirajo okna noči

Pograbi, privzdigne in razširi šop las
v levici, glej, škrbast glavnik
v desnici sodi škarjast sodnik
pomeri, pogleda in odstriže stoklas

Nekaj lepega se plazi okrog ušes
naj si bo ženeta, zvijavta ali civeta
se mirno upira ostrini dekleta
nekaj nezaslišanega se sklanja z nebes

Izpod repa nevidnega si kane dišavo
gre ostriženemu z rokami skozi lase
kakor jutranja rosa skozi jase
nežno utira mazilo; kako domišljavo

Tigrica

Predenj stopi iz množice deklet
»primi me za roko in pelji me v močvirje,
pokaži učitelj mi nebes preddverje«
ves čas spremlja neviden jo obstret

Nemirno trepetajo njene nežne risbe,
ko navdihnjeno upodablja ptice na skicirki
z razprtimi perotmi se upirajo radirki
s papirja se nevidno dvigajo prerokbe

V visoko travo ležejo besede
obotavljivo se vrtijo, lovijo se za rep
se valjajo po hrbtu, igrivo iščejo pretep
zapeljivo omamni vonj robide

Velikih zveri dotik brbončic
mik krhkkih učitelja ramen osvaja
razpuščenih las razvezana predaja
noč štirih nikdar ugaslih punčic

The African Civet

Big black eyes staring at the mirror
It is allowed behind her back to step
From a hidden pouch secrete civet
The windows of the night opening a sliver

She grabs, lifts, and broadens a clump of hair
A gap-toothed comb, look, in the left
Judging scissors in the right
She measures, looks, and cuts off the brome

Something beautiful crawls around the ears
Be it a linsang, genet, or a palm civet
The girl's sharpness it will quietly resist
Something unheard of is bowing from the heavens

From under the invisible tail perfume applied
Through her hair to where cut goes with her hands
Like the morning dew across the meadows
Tenderly rubs in the ointment; how conceited

The Tigress

Before out of a crowd of girls she steps forwardly
"By the hand take me, to the swamp take me,
The hallway of heaven, teacher, show me"
An invisible halo accompanies her constantly

Her tender drawings quiver restlessly
While making images of birds into her sketching pad, inspired,
These defying the eraser with wings outstretched
From the paper prophesies rise invisibly

The words come to lie in the high grasses
Catch each other's tails, spin hesitantly
Turn on their backs, seek a fight playfully
The intoxicating smell of raspberries

The touch of the papillae of the big beast of prey
The allure of the fragile is the teacher's seduction
Freely falling hair the bountiful submission
A night of four never extinguished pupils are they

Andrej Hadanovič (po beloruskem latiničnem zapisu Andrej Chadanovič) se je rodil leta 1973 v Minsku. Je beloruski pesnik, virtuozi prevažalec poezije in proze iz angleškega, francoskega, poljskega, ruskega in ukrajinskega jezika ter esejist. Zaključil je študij jezikoslovja na Beloruski državni univerzi BDU, kjer je trenutno zaposlen kot predavatelj za tujo književnost. Predava tudi na Beloruskem humanističnem liceju J. Kolasa. Je vodja prevajalske delavnice na Beloruskem kolegiju in koordinator posameznih natečajev za mlade literate, ki jih organizira beloruski center PEN. Njegova prva pesniška zbirka *Листи з-під ковдри* (Pisma izpod odeje, 2002) ni bila izdana v beloruščini, temveč v ukrajinskem prevodu v Ukrajini. Je avtor naslednjih pesniških zbirk: *Старыя вершы* (Stare pesmi, 2003), *Землякі, альбо Беларускія лімэрыкі* (Rojaki ali beloruski limeriki, 2005), *From Belarus with Love* (Iz Belorusije z ljubeznijo, 2005), *Święta Nowego Rocku / Калядны рэп* (Prazniki novega rocka / Božični rap, 2006), *Сто лі100ў на tut.by* (Sto pisem na tut.by, 2007), *Берлібры* (Berlibri, 2008). Kot sodobni beloruski avtor številnih pesniških zbirk velja Andrej Hadanovič za izrazito karizmatično osebnost. Od svetovne književnosti se najbolj posveča francoski, še posebej se navdušuje nad pesništvom Charlesa Baudelaira. Njegove pesniške zbirke in eseji so bili prevedeni v angleški, latvijski, litovski, nemški, poljski, ruski, slovaški, ukrajinski in češki jezik.

Andrej Khadanovich (Andrej Chadanovič, Roman alphabet transcription of the Belarusian) was born in 1973 in Minsk. He is a Belarusian poet as well as an ingenious poetry and prose translator. He translates from English, French, Polish, Russian and Ukrainian, as well as also being an essayist. He graduated in linguistics at the Belarus state university BDU where he is currently a lecturer in foreign literature. He also holds lectures at the Belarus J. Kolas National Humanities Lyceum. He is head of the translation workshop at Belarus College, besides being a coordinator of several competitions for young authors organized by the Belarus PEN centre. His first poetry collection *Листи з-під ковдри* (Letters from under a Blanket, 2002) was not published in the original language, it first came out as a Ukrainian translation in Ukraine. He is the author of the following poetry collections: *Старыя вершы* (Old Poems, 2003), *Землякі, альбо Беларускія лімэрыкі* (Compatriots, or Belarusian Limericks, 2005), *From Belarus with Love* (2005), *Święta Nowego Rocku / Калядны рэп* (The New Rock Holidays / Christmas Rap, 2006), *Сто лі100ў на tut.by* (Hundred Letters at tut.by, 2007), *Берлібры* (Berlibri, 2008). Andrej Khadanovich, as the contemporary Belarusian author of numerous poetry collections, is known for his outstandingly charismatic personality. His interest in world literature is directed particularly towards French literature, especially Charles Baudelaire. His poetry collections and essays have been translated into English, Latvian, Lithuanian, German, Polish, Russian, Slovak, Ukrainian and Czech.

Andrej Hadanovič

Balada o osemintridesetem trolejbusu

Osemintrideseti trolejbus vključi svoje reaktivne motorje:
ničesar drugega ni početi na postaji – lepše je zgoraj.

Leteti pozimi? Nikoli. To je jasno tudi krokarju.
Vendar, voznik trolejbusa ima v očeh božične zvezde.

Zunaj šepeče – naletava, ne splača se iti
in semafor zajeclja pri rdeči luči.

»Maska rdeče smrti,« bi dejal Edgar Poe.
Toda osemintrideseti trolejbus danes ne gre v depo.

Navzočim se pod zimskimi kučmami ježijo lasje,
ko se osemintridesetka odriva od ledenega pasu.

Kot pri valčku se vrti v glavah potnikov in njihovih dam.
»Trolejbus leti v nebo. Naslednja postaja – tam ...

Ne pozabite plačati, se sliši, kot parola,
na zračni liniji danes deluje kontrola ...

Prepovedano se je pogovarjati z voznikom v višini ...
Prepričljiva prošnja močno pritrditi varnostne pasove ...

Ne mečite žetonov, če imate mesečne vozovnice ...
Odstopite mesto starejšim angelom, drugače bodo oni odstopili ...

Biznis-razred za potnike z otroki in invalidi ...«
Ni več slišati obvestil z neba na zemlji ...

Zgoraj leti trolejbus, spodaj pluje njegova senca.
Nebeški dispečer je omagal pri štetju:
osemintrideseti trolejbus v enem dnevu!

Баляда пра трыццаць восьмы тралейбус

Трыццаць восьмы тралейбус запальвае свае бартавыя агні:
няма чаго болей рабіць на прыпынку – лепей на вышыні.

Палёты ўзімку? Ніколі. Ясна і крумкачу.
Але ў кіроўцы тралейбуса калядныя зоры ўваччу.

Надвор’е шэпча – нялётнае, і праўды няма ў крыле,
і светлафор заікаецца на чырвоным сьвятле.

“Чырвоная Маска Сьмерці”, – сказаў бы тут Эдгар По.
Але трыццаць восьмы тралейбус ня пойдзе сёньня ў дэпо.

У сьведкаў пад шапкай зімовай дыба ўстаюць валасы,
калі трыццаць восьмы ад ледзяной адрываецца паласы.

Як ад вальсу, галовы кружацца ў пасажыраў і іхных дам.
“Тралейбус ляціць у неба. Наступны прыпынак – там...”

Не забывайце аплачваць, – чуецца, як пароль, –
на паветранай лініі сёньня працуе кантроль...

Забараняецца размаўляць з кіроўцам увышыні...
Пераканаўчая просьба мацней падцягнуць рамяні...

Не кампастуйце талёнаў, маючы праязны...
Саступайце анёлам сталага веку, інакш саступяць яны...

Бізнэс-кляса для пасажыраў зь дзецьмі ды інвалі...”
Болей абвестак зь неба не чуваць на зямлі...

Тралейбус ляціць уверсе, унізе плыве яго цень.
Нябесны дыспэтчар стаміўся лічыць:
трыццаць восьмы тралейбус за дзень!

* * *

ti znaš vedeževati brez kave zadostujejo ti že cimet in klinčki
se spoznaš na glasbo in vzporedne svetove
si mladostna kot prvi še ne prižgan lunin krajec in
stara kot zadnji lunin krajec že davno ugasel na nebu

redna faranka v vsakem svetišču sinagogi in luteranski cerkvi
pripravljena iti na štop potem pa se peš vrniti po tirih
in se zibaje kot na pomolu pokazati na modni pisti
takšna lahkotna kakor da bi te sprale fotografske luči

medtem ko bo metro razvažal ko bodo nehale igrati novoletne orgle
medtem ko bom ves v rožicah pleteničil – mešal resnico s seboj
boš ti zaspala v nedosežni dekliški fatamorgani
in se prebudila v postelji z menoj

* * *

ты ўмееш гадаць бяз кавы досьць цынамону й гвазьдзікі
арыентуеся ў музыцы і паралельных сусьветах
юная нібы яшчэ не запалены маладзік і
старая як вечнасьць таму пагашаны ў небе ветях

заўсёдня ў кожным касьцёле сынагозе і кірсе
гатова ехаць стопам а потым вяртацца па шпалах
а потым выйсьці на подыюм хістаючыся як на пірсе
такая лёгкая што здаецца змые любы фотаспалах

покуль мэтро развозіць па навагоднім аргане
покуль мяне развозіць – праўду мяшаў з маною
ты засынаеш у недасяжнай дзявочай фата-маргане
і прачынаеся ў ложку побач са мною

Postimpresionizem

Kot otrok
sem poskušal zlesti na babičino peč -
in roke za rameni
potonejo v črnem morju
sončničnih semen,
ki jih poskuša babica posušiti.

Takrat
so se semena sušila neverjetno hitro,
prijateljicam
pa ni bilo nerodno luščiti jih
vpričo mene,
luščine so jim preprosto
visele z njihovih usten,
ne da bi povsem pozabile
na željo po poljubih.

Jaz pa sem jih dvignil -
previdno, kot podkopnik,
kajti prvi dotik
je preprosto lahko zadnji,
in kolikor večja je bila želja, da bi trajalo dlje,
tem bolj so se na peči
sušila nova semena.

Od takrat
se spoznam na sončnice
nič slabše od van Gogha,
na buče
pa še veliko bolje kot on.

Постымпрэсіянізм

Дзіцём
спрабую забрацца на бабуліну печ –
і рукі па самыя плечы
патанаюць у чорным моры
семак,
якое бабуля спрабуе высушыць.

Таго часу
семкі сохлі на дзіва хутка,
а сяброўкі
не саромеліся іх лузгаць
пры мне,
і шалупіньне проста
вісела ў іх на вуснах,
зусім не забіваючы
жаданьня цалавацца.

І я здымаў яго –
асьцярожна, як сапёр,
бо першы дотык
запраста мог быць апошнім,
а так хацелася працягу,
пагатоў на печы
высыхалі новыя семкі.

З таго часу
я знаюся на сланечніках
ня горш ад Ван Гога,
а на гарбузах
нашмат лепш за яго.

Parno število

Dekle pride v trgovino.
Dekle kupi kamilični čaj,
škatlico dvajsetih filter vrečk.
Dekle prinese škatlico domov.
Dekle vleče ven eno po eno vrečko,
nejevoljno ponavlja: »Ljubi. Ne ljubi.
Ljubi. Ne ljubi. Ljubi.«
Čeprav ve, kako je v življenju
s parnimi števili. Toda kaj storiti?
Kamilični čaj s petindvajsetimi filter vrečkami
so znova pokupila druga dekleta.

Božični rap

V deželi, kjer popolni norec pritiska na zavore;
kjer en in isti praznik praznujemo štirikrat,

kakor da bi prebivalci, kot narkomani, znova in znova doživljali prihod
novoletnega praznika z večno novim imenom »novo leto«;

kjer se ti fortuna, kot sneženi mož, v obraz smeji
in se z vsako izložbo razkazuje: »*Vesel božič in Merry Christmas!*«

ti ne vidiš, na polnočnih jelenih letiš proti Karagandi,
medtem ko dedek Mraz s svojo brado iz vate zabrisuje tvoje sledi.

Polnočni sij v očeh in zvezda severnica zgoraj,
in na vseh saneh svetega Miklavža tuje številke.

Sestavljaš kolednico, in nastane decembrski rap,
zapel bi, če bi ne bila polnoč in zunaj minus sedem.

Te polnoči je več kot dovolj za zadnjo polovico življenja ...
Naslednjega dne pa je v jaslih praznik – le vol, jagenjčki in otroci.

Aja-tutaja, mali Jezus,
v Betlehemu in v Belorusiji.

Парная лічба

Дзяўчына прыходзіць у краму.
Дзяўчына купляе рамонкавую гарбату,
пакунак на дваццаць аднаразовых пакецікаў.
Дзяўчына прыносіць пакунак дадому.
Дзяўчына выцягвае пакецікі па адным,
варожачы: “Кахае. Не кахае.
Кахае. Не кахае. Кахае”.
Хоць ведае, як бывае ў жыцці
з парнымі лічбамі. А што рабіць?
Рамокавую гарбату на дваццаць пяць пакецікаў
зноў раскупілі іншыя дзяўчаты.

Калядны рэп

У краіне, дзе поўны тормаз націскае на тармазы;
дзе адно й тое самае сьвята мы адзначаем чатыры разы,

каб насельнікі, як наркаманы, зноў і зноў адчувалі прыход
навагодняга сьвята зь вечна новай назваю “Новы год”;

дзе фартуна, як сьнежная баба, усміхнецца табе анфас,
павіншуе кожнай вітрынай: “*с рождеством и колядами вас!*” –

ты ня бачыш, ляціш на паўночных аленьях у кірунку Караганды,
покуль Дзед Мароз барадою з ваты замятае твае сьляды.

І паўночнае зьяньне ў вочы, і палярная зорка ўгары,
і на ўсіх санях сьвятога Міколы замежныя нумары.

І складаеш калядную песьню, і выходзіць сьнежаньскі рэп,
і сьпяваў бы, калі б ня поўнач і ня мінус сем на дварэ б.

Гэтай поўначы хопіць зь лішкам на астатнія паўжыцця...
А назаўтра ў ясьлях выходны – толькі вол, ягня і дзіця.

Баю-бай, маленькі Ісусе,
ў Бэтлееме і ў Беларусі.

na cesti

v džinsu s pasom hodiš utrujen proti toku ceste
tvoje neustrašne misli so kot onemogli konji v preriji
žvižgajoč prepah za dušo je veselje
z novim aranžmajem v kasetniku brni

oblaki zgoraj so neustavljivi kot avto
med petim in petintridesetim prevoženim kilometrom
ne ustaviš nikogar in tebe nihče ne ustavi
prvi, ki ga srečaš, je le veter

zidaš gradove iz zraka in tvoj prvi poskus
je nekaj vmes med knjižnico in stolpom
na tem svetu je tako veliko knjig in zidakov
ti pa od vseh akademij nisi končal niti medvedje

lahko se zgubiš med tremi obcestnimi stebri
in v mislih tako tiho – se lahko sliši kako se iz muhe
naredi slona in tako dolgo potuješ da se Bog
zdi kot sozvezdje Velikega Vini Puja

Prevedla Veronika Sorokin

на дарозе

па пояс у джынсах брыдзеш супраць плыні шашы
твае непужаныя думкі як іншаходцы ў прэрыі
і стэрэа-скавышы як госьці на сьвяце душы
новаю аранжыроўкай гудуць у плэеры

аблокі ўгары няспынныя як аўто
між пятым і трыццаць пятым агораным кілямэтрам
ня спыніш нікога й цябе ня спыніць ніхто
і першы сустрэчны акажацца проста ветрам

будуеш замкі з паветра і першы блін
выходзіць нечым сярэднім між бібліятэкай і вежай
на гэтым сьвеце так многа кніг і цаглін
а ты з усіх акадэміяў ня скончыў нават мядзьведжай

і можна згубіцца ў трох дарожных слупох
і ў думках так ціха – чуваць як робіцца муха
сланом і ты так доўга ў дарозе што Бог
здаецца сузор'ем Вялікага Віні-Пуха

The Ballad of the Thirty-Eight Trolley Bus

The jet engines of the thirty-eight trolley bus fire
Nothing else to do at the station – up there it is nicer.

To fly in the winter? Never. This even the raven can surmise,
The bus driver, however, has Christmas stars in his eyes.

Bad weather coming on, no use to go out ahead
And the traffic lights stuttered when turning red.

“The mask of the red death”, as Edgar Allan Poe would say
But the thirty-eight trolley bus is not going to the depot today.

Under their fur hats those present can feel their hair stand on end
As the thirty-eight starts to push away from the icy bend.

As in a waltz the heads of the passengers and their ladies turn and tear
“The bus is flying up to the sky. The next stop – is there ...

Don't forget to pay, it sounds like a slogan,
Today, this flight is having a ticket inspection ...

It is forbidden to talk to the driver ...
An urgent request strongly binds across the shoulder ...

If you have passes, then don't use your tickets! Give up
Your seat to older angels, otherwise they will give up ...

Business class for passengers with children, the physically challenged ...”
Down on earth the announcements from the sky can no longer be heard ...

Up there the trolley bus is flying; beneath its shadow is sailing.
And the heavenly dispatcher is weary with counting:
The thirty-eighth trolley bus in a single day!

* * *

you don't need coffee just cinnamon and cloves to tell the future
you're an expert on music and parallel worlds
are youthful as the not-yet-illuminated moon's first quarter
and as old as the last one long extinguished in the sky

in every temple synagogue and lutheran church you are ready
first to hitch-hike then walking on the tracks to return
as on a pier show yourself on the catwalk giddy
as if washed by photographer's lights without any burden

while the underground will run when silent the new year organ
intoxicated I will babble - mix the truth with myself
you will fall asleep in a girl's unrealized hallucination
and wake up in bed together with me

Post-impressionism

As a child

I wanted to climb my grandmother's stove -
And arms behind my back
Plunge into the black sea of
Sunflower seeds
My grandmother is trying to dry.

It was then

That the seeds dried incredibly fast,
But my girlfriends
Were not ashamed
To husk them in front of me.
The husks simply
Hung from their lips
Without fully forgetting
The wish to be kissed.

But I would lift them up
Carefully, like a soldier,
Because the first touch
Can quite easily be the last.
And the greater the desire
For it to last longer,
The more the stove
Saw new seeds drying.

Since then

I am no less knowledgeable
About sunflowers than Van Gogh is
But when it comes to pumpkins
I know quite a lot more than he does.

An Even Number

A girl comes into a shop.
The girl buys camomile tea,
A packet of twenty filter bags.
The girl brings the packet home
And takes out a bag at a time,
Sourly repeating: "He loves me. He loves me not.
Loves me. Loves me not. Loves me."
Even though she knows what even numbers
Are in life. But what to do?
Camomile tea of twenty five filter bags
Was bought up again by other girls.

A Christmas Rap

In a land where a complete fool is pressing the brakes;
Where we celebrate one and the same festival four times,

As though, like drug addicts, the inhabitants would keep on reliving
The arrival of the new year festival with an eternally newly named “new year”;

Where fortune like a snowman laughs in your face,
Displays in front of every shop window: “*Merry Christmas and carolling!*”

You don't see any of this, midnight deer carry you towards Karaganda
While Father Christmas uses his cotton wool beard to wipe your tracks.

The midnight aura in your eyes and the North Star above
And on all the sleds of Saint Nicholas there are foreign numbers.

You compose the carols and a December rap is born
And I would sing if it was not midnight and minus seven outside.

There is more than enough of this midnight for the last half of one's life ...
But the next day sees festivity in the crèche – merely an ox, lambs and children.

Lullaby baby now little Jesus,
In Bethlehem and in Belarus.

on the road

in jeans you walk against the flow of the road wearily
your fearless thoughts are like spent horses on the prairie
a whistling draught is joyful to the soul
hums in a new arrangement on the tape player

the clouds above are as unstoppable as a car
between the fifth and thirty-fifth kilometre
you stop no one and no one stops you
the wind is the first you encounter

you build castles in the air and on your first attempt
they look like something between a library and a tower
there are so many books and bricks in this world
but of all the academies you haven't even finished that for bears

you could lose yourself between three roadside pillars
in your thoughts so quietly - you can hear a mountain
being made out of a molehill and you have been travelling for so long
that God seems like the constellation of the Great Winnie the Pooh

Translated from Slovene by Nikolai Jeffs

Makedonska pisateljica, esejistka, prevajalka in slikarka Kica Kolbe, rojena 1951 v Makedoniji, živi od leta 1981 v Nemčiji. Študirala je filozofijo, umetnostno zgodovino in književnost v Skopju in Beogradu, doktorirala iz estetike na Filozofski fakulteti v Skopju, kjer je bila med letoma 1976 in 1984 docentka na področju estetike. Je avtorica številnih esejev, umetnostnih kritik in pripovedi ter učbenika o estetiki in dveh romanov v makedonščini. Njen roman *Снеžоиѝ во Казабланка* (*Sneg v Kazablanki*), izdan leta 2006, je bil marca 2007 kot roman leta nagrajen z najuglednejšo makedonsko literarno nagrado in je letos izšel tudi v slovenskem prevodu Klarise Jovanović pri založbi Tuma. Napisala je še avtobiografski roman z naslovom *Еџејци* (Egejci, 1999). Je članica Makedonskega združenja pisateljev, Makedonske zveze svobodnih avtorjev in Makedonskega združenja za filozofijo. V makedonščino je do sedaj prevedla dela in besedila Kanta, Kleeja, Adorna, Heideggerja, Schopenhauerja, Schellinga, Hegla, Steppana in Zsuzsanne Gahse. Kot slikarka je razstavljala svoja dela v Nemčiji, Poljski in Franciji.

The Macedonian writer, essayist, translator and painter Kica Kolbe, born in 1951 in Macedonia, has lived in Germany since 1981. She studied philosophy, art history and literature in Skopje and Belgrade. She is a PhD graduate in Aesthetics from the Skopje Faculty of Philosophy, where she lectured in aesthetics during the period 1976 - 1984. She is the author of numerous essays, literary reviews and tales, as well as being the author of a textbook on aesthetics and two novels in Macedonian. Her novel *Снежоиѝ во Казабланка* (Snow in Casablanca) published in 2006 has received the most prominent Macedonian literary award. The Slovene translation of the novel by Klarisa Jovanović was published by the Tuma publishing company this year. Kolbe has also written an autobiographical novel entitled *Еџејци* (Aegians, 1999). She is a member of the Macedonian Writer's association, the Macedonian Union of freelance authors and the Macedonian Philosophy association. She has merits for translating works by Kant, Klee, Adorno, Heidegger, Schopenhauer, Schelling, Hegel, Steppan and Zsuzsanne Gahse into Macedonian. As a painter she has exhibited her works in Germany, Poland and France.

Kica Kolbe

Foto © by Andrej Ginovski

Štorklja v predsobi

Čudna štorklja že leta in leta stoji na eni nogi in napeto posluša v predsobi tuje dežele. Vrata, pred katerimi stoji, kot bi bila zraščena s tlemi, so povsem običajna. Ko je srečna, pravi, da je ta dežela velika lepa hiša. Včasih pa reče samo: tuja hiša. Še zlasti, ko jo mimoidoči sprašujejo: »Hej, štorklja, še kar čepiš tukaj? Kaj čakaš, odleti! Že zdavnaj bi se morala vrniti na jug. Tukaj štorklja ne more preživeti. Poglej, zima je pred vrati. Pot pod noge. Vrni se domov, ti, čudno pernato bitje!« Takrat se štorklja skrrije. Pritaji se in posluša, zadržujoč dih. V teh dolgih letih si je izmislila posebno tehniko, s katero dihanje stiša do neslišnosti, ker želi biti tako rekoč neslišna za prebivalce tuje dežele. Nihče ne sme opaziti, da je še vedno tukaj. »Tako kot skozi usta izpljunemo grenko hrano, tako bom nekega dne iz svojega droba izkašljala vse zajedalce,« ji v grozljivih sanjah šepeta tuja dežela. Ko je dežela jezna, pravi tujcem zajedalci. Ona pa ne ve, ali imajo tukaj tudi štorklje za tujce. Zato si je izmislila posebno tehniko dihanja. Da bi to deželo preslepila. Kajti nekega dne bo ta gotovo ponorela in bo izgnala vse štorklje iz svoje predsobe. To se seveda lahko zgodi pozimi, ko zunaj ne more preživeti nobena štorklja. Od lakote se je stanjšala v črto navpičnico. Postala je skorajda nevidna, tako je shujšala. Vsi hodijo mimo nje, ne da bi jo opazili. To ji, resnici na ljubo, koristi, saj tukaj stanuje tako rekoč ilegalno. Kot ptica selivka na severu nima pravice do azila. Zares, nihče ne verjame ptički selivki, ki trdi, da je bila na jugu nesrečna, ko pa ves svet sanja o življenjski filozofiji južnjakov. Toda domov ne more odleteti. Četudi bi hotela. Leteti je že zdavnaj pozabila. Povrhu tega zdaj lahko uporablja samo eno nogo. Druga ji je odmrta, ker je tako dolgo stala na eni nogi. Zagotovo je minilo že celih dvajset let, odkar je zadnjič razširila peruti. Te so znotraj polne ran, ki jo hudo skelijo. Njena peresa so se zredčila in osivela. Med čakanjem se je počasi postarala.

Marsikdo se bo vprašal, zakaj se tako dolgo ni premaknila z mesta. Ker je pred mnogimi leti nasedla pravljici o sreči v tuji deželi. Neka stara, učena štorklja, ki je dobro poznala širni svet, je svetovala rumenokljunčici, ki je neke lepe pomladi v preteklem stoletju priletela sem in se v istem trenutku zaljubila v to deželo, naj kar ostane tukaj, na severu, kjer bo kot štorklja gotovo pognala globoke korenine. Ta dežela je zares čarobna. Ima čudovite muzeje in stare knjižnice. V tistem času je štorklja prav rada dolgo čepela na njihovih strehah. S svojimi občutljivimi ušesi je skozi dimnike, kot bi šlo za telefonsko slušalko, lovila šelestenje listov v starih knjigah. Seveda to ni bila navadna ptica selivka, temveč ptica, navdušena nad neznanim. Je kdo že kdaj slišal, da bi navadna štorklja tako zelo hrepenela po neznanem svetu? Doma, v egiptovski dolini ob Nilu, so se navadne štorklje, ki niso nikoli hrepenele po nečem, kar štorkljam ni dano, norčevale iz nje. Za razliko od njih je bila naša štorklja vsa

Штркот во претсобјето

Некој чуден штрк стои со години на една нога и прислушнува во претсобјето на непознатава земја. Вратата пред која стои чиниш вкоренет со подот е најобична. Кога е срекен, за туѓата земја вели, убавата голема куќа. Напати вели само, туѓинската куќа. Особено кога минувачите ќе го прашаат: “Еј, штрк, што клечиш уште овде? Што чекаш, одлетај! Одамна требаше да си се вратил на Југот! Овде штрк не може да преживее. Ете, зимата е на прагот! Бегај! Оди си дома, ти чудно пердувесто суштество!” Тогаш тој се крие. Станува сосем тивок, прислушнува без здив. Во долгите години во претсобјето разработи една посебна техника, со која дишењето го стишува до нечујност, за да остане речиси нечувлив за живеачите во туѓава земја. Никој не смее да забележи дека тој уште е тука. “Така, како што се исплукува горчлива храна од устата, така еден ден ќе ги исфрлам сите паразити од мојата утроба”, му шепоти земјава во најстрашните ноќни сништа. Кога земјава е лута, туѓинците злобно ги нарекува паразити. Тој, пак, не знае дали овде и штрковите ги сметаат за туѓинци. Затоа ја измисли техниката на дишење. Оти сака да ја прелаже земјава, кога таа бездруго еден ден ќе полуди и ќе ги протера сите штркови од нејзиното претсобје. А тоа може навистина ќе биде во зима, кога надвор не може да преживее ниеден штрк. Од изгладнетост е станат како линија во просторот. Речиси е невидлив, толку е слаб. Сите минуваат крај него без да го забележат. Тоа, за волја на вистината, за него е од полза, затоа што овде престојува тукуречи илегално. Како птица преселница тој на Северов нема право на азил. Навистина, никој не му верува на пилено преселниче кое тврди дека било несреќно на Југот, кога целиов свет сонува за животната философија на јужњаците. Но, да одлета дома, тоа не би можел. Дури и кога би сакал. Да лета заборава одамна. Згора на тоа, сега може да ја ползува само едната нога. Другата му атрофираше при долгото стоене на една нога. Ќе да има поминато цели дваесетина години откако последен пат ги беше раширил крилата. Отнаре тие се преполни со рани кои многу го болат. Пердувите му се разретчени и посивени. Чекајќи, тој полека стана стар штрк.

Ќе рече некој, а зошто толку долго не се помрднал од местово? Затоа што пред многу години поверува во приказната за среќата во непознатото. Еден стар, учен штрк, кој добро го познаваше големиот свет, му рече на ‘олтоклунчево, кога ова во една убава пролет во минатиот век долета овде и во истиот миг се вљуби во непознатава земја, за да остане овде, на Северот, тој како штрк би морал да пушти длабоки корени. Земјата е навистина чудесна. Таа има прекрасни музеи и древни библиотеки. Штрков на времето љубеше долго да клечи на нивните кровови. Со своите чувствителни штрковски уши тој низ одаците како низ телефонска слушалка го слушаше шумолењето на листовите во древните книги. Се разбира, тој не беше некоја обична птица преселница, туку птица восхитена од непознатото. Каде се чуло и видело обичен штрк толку многу да копнее

vznesena in je še vedno iskala svojo duhovno domovino. V tej neznanosti deželi na severu, ki ji je takrat navdušeno nadelo ime Velika knjižnica, se ji je zazdelo, da je končno našla svojo pravo domovino. Ko se je približala jeseni, je žalostno pomislila, da bo morala kmalu zapustiti to lepo deželo. V trenutku se je odločila, da bo ostala tukaj, vse dokler ne bo pognala globokih korenin. V temno grlo dimnika se je vrgla kot v kakšen predor. Med padanjem je zgrmela v veliko predsobo, se ustavila pred nekimi vrati in začela čakati, da se zraste s tlemi. Šele čez nekaj let so njene korenine prodrle do hišnih temeljev. Takrat je pomislila, da bi ji kak domačin lahko odprl vrata in jo povabil, naj vstopi. Toda doslej ji še nihče ni odprl vrat. Kljub temu je potrpljenje ni minilo in še vedno čaka, ker verjame, da še ni zrela za državljanstvo. Njene korenine morajo prodreti še globlje, tako se tolaži v dolgih nočeh, ko mrak grozi, da jo bo požrl. Tukaj je sčasoma postala čistilka molka in mističarka. Vse bolj opazuje neznanost življenje okrog sebe. To mora početi, če hoče pisati. Ponoči, ko prebivalci te dežele spijo in je predsoba samo njena, z dolgim kljunom piše po stenah svoja besedila. Zaradi omejenega prostora si je izmislila novo, stisnjeno, drobno pisavo. Piše vsa mrzlična, ker se strašno boji teme; takrat se predsoba spremeni v ječo in njej se zazdi, da je vanjo živa zakopana. Njena besedila so molitev proti strahu. Piše jih v temi. Seveda so jih stanovalci te hiše že večkrat prebelili. Toda ona jih vedno znova napiše, tako da jih vdolbe v steno. Zna jih na pamet, tolikokrat jih je že prebrala in popravila.

Prepričana je, da je že zdavnaj izpolnila skrivnosten pogoj za življenje v tujini: vkoreninjenost v to deželo. In vendar še vedno molče čepi na hodniku, ker se zdaj močno boji potrkati na vrata. Nekajkrat je sicer potrkala, toda to ni bilo dovolj glasno. Doslej je še nihče ni slišal. Nihče ji ni odprl vrat. Uboga ptica očitno ne ve, da vrata, pred katera je po naključju zgrmela med padanjem skozi dimnik, niso prava vrata. To so samo navidezna vrata. Vhod za njimi so zazidali že pred nekaj desetletji. To, kar v neznanosti deželah spominja na vrata, ni nujno vhod. Seveda je bilo še mnogo drugih vrat v predsobi te dežele. Toda ona je pognala korenine prav pred temi vrati, ker je takrat verjela stari, učeni štoklji, da je pomembnejše, da v neznanosti deželi poženeš nove korenine, kot da prestopiš mnogo pragov in se polastiš novih prostorov. Gledala je druge, kako vstopajo in izstopajo skozi nešteta vrata, toda sama ni nikoli zbrala dovolj poguma, da bi prestopila kateri koli prag, da bi razširila peruti in odletela. Če ne prav daleč, pa vsaj do okenskih šip, da bi vsaj enkrat videla nebo. A kdove. Morda je za enimi od številnih vrat soba z na stečaj odprtimi oknom. In ona bi lahko odletela, daleč, v daljno domovino, kjer so domači nanjo že zdavnaj pozabili. Njim bi lahko povedala zgodbe, ki jih tukaj z nevidno pisavo piše po stenah. Tedaj čakanje v predsobi ne bi bilo zaman. Toda – se je za katerimi od neštetihih vrat zares prav v tem trenutku odprlo okno, skozi katero bi lahko odletela? Takrat se spomni, da se je medtem že zrasla s temelji. Če bo odletela, se bodo njene korenine potrgale. Bolečina ji bo strla srce. Kaj pa, če njene korenine segajo še globlje? Kaj pa, če se bodo

по непознатиот свет, го исмеваа дома, во египетската долина крај Нил, обичните штркови кои никогаш не копнееја по нешто што не е штркосвојствено. За разлика од нив, нашиов штрк беше занесена птица, која уште трагаше по својата духовна татковина. Во оваа непозната земја на Северот, која тогаш восхитено ја нарече Големата библиотека, му се пристори дека конечно ја најде својата вистинска татковина. Кога се наближи есента, помисли со тага дека наскоро ќе мора да ја напушти убавата земја. Веднаш се одлучи да остане тука, сè дури не пушти длабоки корени. Во темното грло на одакот се фрли како во некој тунел. Во летот удола се струполи во големо претсобје, застапа брзо пред една врата и почна да чека, сè дури не се вкорени со тлото. Само по неколку години неговите корени се пробија до темелите на куќата. Си мислеше, сега би морал некој од тукашните да му ја отвори вратата и да го замоли да влезе. Досега никој не му ја отвори вратата. Сепак, тој има трпение и чека, затоа што верува дека сè уште не е подготвен за да стане штрк граѓанин. Неговите корени мора да се пробијат уште подлабоко во земјата, се теши себе си во долгите ноќи кога мракот се заканува да го проголта. Овде тој со време стана молкопоклоник и мистик. Многу повеќе го набљудува непознатиот живот околу себе. Тоа му треба за да пишува. Во ноќта, кога живеачите во земјава спијат и претсобјето е само негово, тој со долгиот клун ги испишува сидовите со свои текстови. Заради ограничениот простор си разработи метод на згуснато ситно пишување. Пишува како во треска, од преголем страв од мракот, кога претсобјето станува зандана и тој помислува дека во неа е жив закопан. Текстовите се неговата молитва против стравот. Ги пишува потамина. Се разбира, живеачите во куќава честопати ги пребојадисаа. Посетне тој повторно ги напиша гребејќи во сидот. Ги знае наизуст, толку често ги има препрочитано и поправано.

Верува дека одамна ја има постигнато таинствена претпоставката за животот во непознатото-вкоренетоста со земјата. И сепак, продолжува да клечи молчаливо во ходникот, затоа што сега, пак, премногу се плаши да тропне на вратата. А и кога напати беше тропнал, тогаш тоа не беше доволно гласно. Никој не го беше чул досега. Никој не му ја отвори вратата. Кутрава птица не знае очигледно дека токму таа врата, пред која случајно се струполи летајќи удола низ одакот, не е вистинска врата. Таа е само маска од врата. Однатре влезот беше засидан уште пред неколку децении. Сè што во непознатите земји личи на врата не мора и навистина да биде влез. Се разбира, имаше многу други врати во претсобјето на земјава. Тој, пак, остана вкоренет пред оваа врата, затоа што на времето имаше доверба во стариот учен штрк и поверува дека во непозната земја е поважно да се пушти нов корен, отколку да се мине низ многу врати за да се освојат нови простори. Тој ги гледаше другите луѓе како влегуваат и излегуваат низ неброени врати, но самиот никогаш не беше доволно храбар да го пречекори прагот, да ги рашири крилата и да одлети. Ако не подалеку, тогаш барем до стаклото на прозорците, за да може барем еднаш да го здогледа небото. А кој знае? Можеби зад една од многуте врати има една одаја со широко отворен прозорец? И тој би можел да одлети, далеку, во далечната родина, каде домашните одамна го заборавиле. Ним би можел

takrat, ko se bodo potrgale, razmajali tudi hišni temelji in se bo cela hiša podrla nanjo? Ob tej misli jo preplavi hud strah. Da bi se pomirila, začne razburjeno pisati na steno novo zgodbo o strahu.

Prevedla Klarisa Jovanović

да им ги раска‘е приказните кои овде ги пишува невидливо врз сидовите. Тогаш чекањето во претсобјето не би било попусто. Само, зад која од безбројните врати токму во мигов е отворен прозороцот, за да мо‘е да одлети низ него? Тогаш се сети дека тој овде е вкоренет со темелите. Кога ќе одлети, бездруго неговите корени ќе мора да се раскинат. Тоа од болка ќе му го здроби срцето. А што ако корените му се многу длабоки? Што ако, кога тие ќе се скинат, се разлишаат и темелите и се урне целата куќа врз него? При оваа помисла го обфати голем страв. За да се смири, почна растреперено да запишува врз сидот една нова приказна за стравот.

Der Storch im Flur

Ein seltsamer Storch hockt lauschend seit Jahren im Flur eines fremden Landes. Die Tür, vor der er wie verwurzelt steht, ist keine besondere. Wenn er glücklich ist, nennt er das fremde Land das schöne große Haus. Manchmal nennt er es nur das Fremdenhaus. Vor allem, wenn die Vorbeigehenden ihn fragen: „Du, Storch, was hockst Du denn noch hier? Flieg endlich weg! Du solltest schon lange weg sein. Kein Storch kann hier lange überleben. Bald kommt der Winter! Flieg weg, geh nach Hause, Du seltsames Federvieh!“ Dann versteckt er sich. Er wird ganz still, horcht nahezu atemlos. In den langen Jahren entwickelte er eine Technik, um seinen Atem still zu halten, damit er für die Bewohner des Landes unhörbar bleibt. Es soll niemand merken, dass er noch hier ist. „So, wie man ein bitteres Lebensmittel ausspuckt, so werde ich eines Tages alle Parasiten aus meinen Eingeweiden hinauswerfen“, flüstert ihm das Land in den schlimmsten Alpträumen zu. Wenn das Land wütend wird, beschimpft es die Fremden als Parasiten. Er weiß nicht, ob hier auch Storche als Fremde betrachtet werden. Deshalb dachte er sich jene Atemtechnik aus. Weil er das Land überlisten will, wenn es eines Tages gewiss Amok laufen und alle Storche aus dem Flur vertreiben wird. Dies wird vielleicht wirklich im Winter geschehen, wenn kein Storch im Freien überleben kann. Vor Hunger ist er zu einem Strich in der Flurlandschaft geworden. Er ist fast unsichtbar, so dünn ist er. Man geht an ihm vorbei, ohne ihn zu bemerken. Das ist allerdings von Vorteil, weil er sich hier sozusagen illegal aufhält. Als Zugvogel darf er kein Asyl im Norden beantragen. Niemand glaubt einem Wandervogel, der behauptet, er sei im Süden unglücklich gewesen, wo doch die ganze Welt von der südlichen Lebensart träumt. Doch weggehen könnte er nicht mehr. Auch wenn er es wollte. Zu fliegen hat er längst vergessen. Er hat nur noch ein gesundes Bein. Das andere ist durch das langjährige Hocken auf einem Bein fast abgestorben. Die Flügel hatte er zuletzt vor zwanzig Jahren aufgespannt. Innseitig sind sie wund und schmerzhaft. Seine Federn sind gelichtet und grau. Wartend ist er ein alter Storch geworden.

Warum hatte er sich so lange nicht von der Stelle fortbewegt? Weil er vor vielen Jahren der Geschichte vom Glück in der unbekannt Fremde geglaubt hatte. Ein alter, gelehrter Storch, der die große Welt kannte, sagte ihm, dem Grünschnabel, als er in einem schönen Frühjahr im vorigen Jahrhundert hier landete und sich sofort in das fremde Land verliebte, um hier bleiben zu dürfen, müsse er tiefe Wurzeln schlagen. Das Land ist wirklich wunderschön. Es hat herrliche Museen und alte Bibliotheken. Der junge Storch liebte es damals, auf deren Dächern zu hocken. Mit seinen feinen Storchenhoren hörte er durch die Schornsteine wie durch einen Telefonhörer das Rascheln der Blätter in alten Büchern. Natürlich war er kein gewöhnlicher Zugvogel, sondern einer, den das Fremde faszinierte.

Kein gewöhnlicher Storch sehne sich so sehr nach der großen Welt, verspotteten ihn zu Hause, im ägyptischen Flachland am Nil, die gewöhnlichen Störche, die sich niemals etwas wünschten, was nicht storchentypisch war. Dagegen war unser Storch ein verträumter Vogel, der nach seiner geistigen Storchenheimat noch suchte. In diesem Land im Norden, das er damals begeistert die große Bibliothek nannte, fand er seine wahre Heimat. Als der Herbst kam, dachte er voller Wehmut daran, dass er dieses schöne Land bald verlassen müsste. Dort zu bleiben entschied er sich dann, bis er Wurzeln geschlagen hatte. In den tiefen Schlund des Schornsteins stürzte er wie in einen Tunnel. Im Sturzflug landete er in einem weiten Flur, stellte sich rasch vor einer Tür und begann zu warten, bis er mit dem Boden verwurzelt war. Seine Wurzeln haben nach einigen Jahren die Grundmauern des Hauses erreicht. Er dachte, nun müsste einer der Einheimischen ihm die Tür öffnen und ihn hineinbitten. Niemand öffnete ihm bislang die Tür. Doch er ist geduldig, wartet, weil er glaubt, er sei noch nicht so weit, um hier ein Bürgerstorch zu werden. Seine Wurzeln müssen noch tiefer in den Boden wachsen, tröstet er sich in den langen Nächten, wenn ihn die Finsternis zu verschlingen droht. Hier ist er zum Schweiger und Mystiker geworden. Noch mehr beobachtet er das fremde Leben. Das braucht er allerdings für sein Schreiben. In der Nacht, wenn die Bewohner des fremden Landes schlafen und der Flur nur ihm gehört, beschreibt er mit seinem langen Schnabel die Wände mit Texten. Aus Platzmangel dachte er sich eine Methode des dichten Kleinschreibens aus. Er schreibt fieberhaft, aus übergroßer Angst vor der Finsternis, wenn der Flur zum Kerker wird und er glaubt, er sei darin lebendig begraben. Die Texte sind sein Stoßgebet gegen die Angst. Blindlings schreibt er sie auf. Die Bewohner des Hauses haben sie oft überpinselt. Danach ritzte er sie erneut ein. Er kennt sie auswendig, so oft hat er sie gelesen und korrigiert.

Die Verwurzelung, jene geheimnisvolle Bedingung für das Leben in der Fremde, glaubt er längst erreicht zu haben. Und doch hockt er noch immer still im Flur, weil er nun zu viel Angst hat, an der Tür anzuklopfen. Und wenn er manchmal angeklopft hat, dann war es wohl nicht laut genug. Niemand hat ihn jemals gehört. Niemand öffnete ihm die Tür. Der arme Vogel weiß wohl nicht, dass gerade diese Tür, vor der er einst beim Sturzflug durch den Kamin zufällig gelandet war, keine richtige Tür ist. Sie ist nur eine Verkleidung. Innseitig war der Eingang schon vor Jahrzehnten zugemauert. Was in fremden Ländern von außen wie eine Tür aussieht, muss nicht tatsächlich ein Eingang sein. Es gab natürlich viele andere Türen im Flur dieses Landes. Doch er blieb verwurzelt vor dieser Tür, weil er einst dem klugen Greisenstorch vertraute und glaubte, es sei wichtiger in einem fremden Land neue Wurzeln zu schlagen, als durch unzählige Türen zu gehen, um neue Räume zu erobern. Er sah die anderen Menschen durch viele Türen ein- und ausgehen und selbst war er nie mutig genug, über deren Schwelle zu treten, die Flügel aufzuspannen und wegzufiegen. Wenn nicht weiter, dann zumindest bis zu den Fensterscheiben, damit er einmal den Himmel sehen könnte. Doch wer weiß? Vielleicht gibt es hinter einer der vielen Türen ein Zimmer mit einem weit geöffneten Fenster?

Und er könnte wegfliegen, weit weg, in die ferne Heimat, wo ihn die Daheimgebliebenen längst vergessen haben. Er könnte ihnen die Geschichten erzählen, die er hier unsichtbar in die Wände einritz. Dann wäre das Warten im Flur nicht um sonst gewesen. Doch hinter welcher der zahllosen Türen dieses Landes ist ausgerechnet in diesem Augenblick ein Fenster weit geöffnet, damit er wegfliegen könnte? Dann erinnerte er sich, dass er mit dem Boden hier tief verwurzelt ist. Bei dem Wegfliegen werden seine Wurzeln abreißen müssen. Dies wird ihm vor Schmerz das Herz brechen. Und was ist, wenn seine Wurzeln sehr tief liegen? Was ist, wenn bei deren Abreißen das ganze Gebäude zusammenbrechen und ihn begraben würde? Diese Vorstellung machte ihm große Angst. Um sich zu beruhigen, begann er zitternd eine neue Geschichte über die Angst zu schreiben.

Florin Lăzărescu, rojen 1974 v Doroščanih blizu Iaşija, je romunski prozaist, novinar in scenarist. Njegov pisateljski prvenec je bila zbirka kratkih zgodb *Cuiburi de vişc* (Omelovo gnezdo 2000), sledila je digitalizirana prozna zbirka *Şase moduri de a-ţi aminti un cal sau şase povestiri* (Šest načinov, kako si zapomniš konja, 2003), nato pa romana *Ce se ştie despre ursul panda* (Kar vemo o pandah, 2003) in *Trimisul nostru special* (Naš posebni poročevalec, 2005), s katerim je leta 2006 zasedel drugo mesto na tekmo vanju za veliko nagrado za vzhodnoevropsko literaturo na Dunaju. Omenjeni roman je v slovenskem prevodu Aleša Mustarja izšel leta 2008 v zbirki Euroman založbe Modrijan. Poleg tega je Lăzărescu s številnimi avtorskimi prispevki sodeloval pri skupinskih antologijah. Je ustanovni član tednika o kulturi *Suplimentul de cultură*. Sodeluje z mnogimi romunskimi kulturnimi in literarnimi revijami, kot so *Dilema Veche*, *Observator cultural*, *Ziarul de duminică*, *Şapte seri*, *Timpul*, *Contrafort* in *Vatra*. Napisal je scenarij za kratki film *Lampa cu căciulă* (Svetilka s klobukom) režiserja Raduja Judeja, za katerega je leta 2005 prejel prvo nagrado nacionalnega scenarističnega natečaja, film pa je zmagal na več mednarodnih festivalih (Montpellier, Cottbus, Bilbao, Sundance). Je tudi eden od scenaristov za romunsko satirično risano serijo *Animat Planet Show*.

Florin Lăzărescu, born in 1974 in Doroşcani near Iaşi, is a Romanian prose writer, journalist and screenwriter. His first book was a short story collection *Cuiburi de vişc* (Mistletoe shrub, 2000); then followed an e-book with the prose collection *Şase moduri de a-ţi aminti un cal sau şase povestiri* (Six Ways to Remember a Horse, 2003), later on the novels *Ce se ştie despre ursul panda* (What We Know of Pandas, 2003) and *Trimisul nostru special* (Our Special Envoy, 2005) which won second place in the 2006 competition for the Great Prize in East European literature in Vienna. This novel was translated into Slovene by Aleš Mustar and was published in the Euroman book series by Modrijan publishing house. Apart from that, a number of Lăzărescu's works have also been included into group anthologies. Lăzărescu is also a founding member of a weekly on culture called *Suplimentul de cultură*. He writes for numerous Romanian magazines on literature and culture, such as *Dilema Veche*, *Observator cultural*, *Ziarul de duminică*, *Şapte seri*, *Timpul*, *Contrafort* and *Vatra*. He has also written a script for the short film *Lampa cu căciulă* (*The Tube with a Hat*) directed by Radu Jude, which won him the first place award in the national screenplay competition in 2005. The film has won at many international film festivals (Montpellier, Cottbus, Bilbao, Sundance). He is also one of the screenwriters for the Romanian satirical animated series *Animat Planet Show*.

Florin Lăzărescu

Naš posebni poročevalec

(Odlomek iz romana)

Zemlja je bila videti pusta in prazna, Antoniejevo telo pa je plavalo po vodi. In ne samo njegovo.

Plavalo je tudi nekaj živalskih trupel – konji, krave, ovce, psi, mačke –, sodi, deske, čevlji, ostanki streh, vrata, slama.

Na nebu je hitro letel helikopter, kar je bil znak, da je bilo divjanja vode konec. Pojavila se je tudi mavrica.

Potem ko je cele tedne deževalo, je jez v gorah popustil in reka, ki je bila ponavadi mirna, je poplavlila vse hiše ob bregovih. Štiri naselja je skoraj popolnoma preplavila voda. Kot da bi se zgodil čudež, je bilo žrtev malo. Tako malo, da so nekateri novinarji oklevali, ali bi sploh uporabili njim tako ljubo in tolikokrat uporabljeno besedo tragedija.

Če se voziš z vlakom ali letalom, ki eksplodira in nekaj deset ljudi umre, imaš opraviti s katastrofo. Če pride do orkana ali toče – s tragičnim razdejanjem. Če gre za prometno nesrečo z vsaj enim mrtvim – s tragedijo. Toda mrtvec mora biti dobro zmaličen.

Izraz »tragedija« in njene izpeljanke so vedno povezane s smrtjo. Toda ne kakršnokoli smrtjo. Mrtvec mora biti nedolžen. Če imaš opravka z mrtvecem, ki je kriv lastne smrti, to ni več tragedija. Voznik, ki se je prevrnil s tovornjakom – izguba zavesti za volanom. Upokojenka v stanovanju umrla od lakote – malomarnost vlade. Nekega moškega vrgli iz vozila reševalne službe – državne ustanove ne delujejo, kot je treba. Neka zvezda naredila samomor – »primer X«.

Izraz »tragedija« je treba vseeno uporabljati zmerno. Pri poročilih ga lahko uporabiš največ dvakrat ali trikrat. Ne glede na moč fascinacije ima tudi veliko pomanjkljivost, in sicer, da se ga ne da stopnjevati. Izraze »supertragedija« ali »bolj tragično«, »zelo tragično«, »popolnoma tragično« lahko uporabiš le, če si drzen novinar. Edini dovoljeni ognjemet je »precejšnja tragedija«.

Glede štirih poplavljenih naselij so se na kraju dogodka vsi poročevalci strinjali, da je šlo za srečo. Premalo ljudi je umrlo, in še ti po svoji krivdi, ker so se kljub vztrajnim opozorilom oblasti za trdno odločili, da svojih kmetij ne zapustijo.

Velika tragedija za novinarje je bila ta, da ni bilo nič spektakularnega za snemanje, ničesar, o čemer bi se lahko govorilo. Samo nekaj objokanih žensk in kopica otrok, ki so veselo poskakovali pred kamerami. Eden od njih je razkril svoje veselje:

»Nimamo kje spati, k hudiču pa je šla tudi šola!«

Oblasti so bile optimistične. Še posebej župan:

»Gospe in gospodje, samo v takšnih trenutkih se kaj sliši o nas. Dolga leta minejo, preden nas pride obiskat kak politik ali novinar. Zdaj nas bodo zagotovo razglasili za prizadete.«

Trimisul nostru special

(fragment de roman)

Pământul părea netocmit și gol, iar trupul lui Antonie plutea deasupra apelor. Nu doar el însă.

Mai pluteau câteva leșuri de animale – cai, vaci, oi, ciini, pisici –, butoaie, scînduri, pantofi, resturi de acoperiș, uși, paie.

Un elicopter străbătu în viteză cerul, semn că furia apelor era pe sfîrșite. Apăruse și curcubeul.

După ce plouase săptămîni în șir, barajul din munți se rupsesse și inundase toate satele de pe malul unui rîu, altădată liniștit. Patru așezări se scufundaseră aproape întru totul sub ape. Ca prin miracol, victimele erau puține. Atît de puține, încît unii jurnaliști ezitau dacă merită să utilizeze cuvîntul atît de drag lor și atît de des folosit: tragedie.

Dacă iei un tren sau un avion care explodează și mor câteva zeci de oameni, ai o catastrofă. O catastrofă tragică. Un uragan sau o ploaie cu grindină – un dezastru. Dacă sînt și mulți morți – un dezastru tragic. Un accident rutier cu cel puțin un mort – o tragedie. Dar mortul să fie strivit bine.

Termenul „tragedie” și derivatele sale sînt totdeauna legate de moarte. Dar nu de orice fel de moarte. Mortul trebuie să fie nevinovat. Dacă ai un mort vinovat de propria moarte, nu mai este tragedie. Un șofer care s-a răsturnat cu TIR-ul – inconștiență la volan. O pensionară moartă de foame în apartament – neglijență guvernamentală. Un om aruncat din mașina Salvării la colțul străzii – nefuncționarea instituțiilor statului. O vedetă care se sinucide – „cazul X”.

Termenul „tragedie” trebuie totuși folosit cu măsură. Nu-l poți pomeni mai mult de două-trei ori într-o emisiune de știri. În ciuda puterii sale de fascinație, prezintă marele dezavantaj că nu suportă grade de comparație. Nu poți zice „super-tragedie” sau „mai tragic”, „cel mai tragic”, „foarte tragic”, „absolut de tragic” decît dacă ești un jurnalist îndrăzneț. Singurul artificiu permis e „o tragedie de proporții”.

Cît despre cele patru așezări aflate sub apă, toți reporterii de la fața locului au căzut de acord că a fost un noroc. Muriseră prea puțini oameni și numai din cauza lor, pentru că se încăpățînaseră să nu-și părăsească gospodăriile la insistența autorităților.

Marea tragedie a jurnaliștilor era că acolo, în vale, nu aveai nimic spectaculos de filmat, de povestit. Doar câteva femei plîngînd și o droaie de copii țopăind veseli în fața camerelor. Unul și-a explicat bucuria:

– Nu mai avem unde dormi, dar s-a dus naibii și clădirea școlii!

Autoritățile erau optimiste. În special primarul:

– Domnilor, doar așa se mai aude de noi. Că trec ani de zile pînă să apară pe aici vreun politician sau cineva de la presă. Acum, sigur o să fim declarați sinistrați.

Iz množice novinarjev jih je le nekaj šlo do vode, da bi odkrili zanimivejše stvari. Večina je imela posnetke prejšnjih poplav. Zadovoljili so se z županovo izjavo in se naglo vrnili v glavno mesto. Predsednik vlade je objavil tiskovno konferenco, na kateri bo predstavil ukrepe za preprečevanje poplav, ki jih bo sprejela vlada.

Antonie je dobil vojaški čoln, skupaj z dvema TV-poročevalkama, ki sta ju spremljala fanta s kamerama.

»Joj, ljubica,« je ena kolegica očitala drugi, »v živo bi šla rada na dnevnik, pa si obuta v čevlje!«

»In kaj naj bi si obula?«

»Kot da bi včeraj zajadrala v novinarstvo! Škornje bi morala obuti!«

»To vem tudi sama. Toda mislim, da mora ženska delovati ženstveno tudi v najbolj nepredvidljivih okoliščinah. Če ne znaš obleči obleke in obuti čevlje, potem nisi več ženska!«

Dolge ure so pluli po vodi, kot da bi bili Noetovi otroci, ki jih je Bog ohranil, da bi bili priča novemu nastanku sveta.

Prva ovira, na katero so naleteli v vodi, je bilo drevo. Na ogromnih vejah so visele preproge in razna oblačila, da bi se posušila. Na drevesu so naleteli tudi na žrtev poplav z zadnjico na veji, glava in roke pa so visele navzdol. Moški se ni premikal. Zdelo se je, da je mrtev.

Ko je čoln prišel dovolj blizu, se je ena od rok žrtve premaknila in jih pozdravila.

»Dober dan, dobri ljudje!« jim je zavpil moški.

»Dober dan!« so mu odgovorili iz čolna.

Nastal je nemir. Poročevalki sta vpili proti kamerama:

»Snemaj! Snemaj!«

»Kaj delaš tam?« ga je pobaral Antonie. »Ti je slabo?«

»Dobro mi že ni, kajne?!«

»Kaj te boli? Koliko časa si že tam?«

»Od kdaj pa naj bi bil? Od včeraj zvečer, ko je prišla voda. Nič me ne boli.«

»In zakaj visiš z glavo navzdol? Se lahko dvigneš?«

»Seveda se lahko dvignem. Toda nočem, saj nisem bedak!«

»In kaj tam počneš?«

»Ali se ne vidi? Ribe lovim.«

»Kako pa loviš ribe, če nimaš niti trnka?«

Na obrazu moškega se je narisal nasmešek, toda zaradi obratnega položaja si po ustih sodeč mislil, da je jezen.

»Saj ne mislite, da me zdaj brigajo ribe? Tu lovim, kar mi pride pod roke. Stvari.«

Napel je moči, se z rokami prijel za vejo in se usedel. Potem ko je našel ravnotežje, je začel kriliti z rokami.

»Poglejte, kaj vse mi je uspelo nabrati, odkar so dali elektriko. Ta preproga je najboljše kakovosti in te hlače, takšnih hlač v naši družini še nihče nikoli ni imel. To so najlepše kavbojke, kar sem jih kdajkoli imel. Srajc, kolikor hočeš! Da o tem sodu s sirom v slanici ne govorim. Iz rok pa se mi je izmuznil pralni stroj, toda takšno je življenje. Tako ali tako ga ne

Din cohorta de jurnaliști, doar câțiva au hotărât să meargă în susul apelor pentru a descoperi lucruri mai interesante. Cei mai mulți aveau cadre de la inundațiile anterioare. S-au mulțumit să-i ia o declarație primarului și s-au întors în grabă în capitală. Premierul anunțase o conferință de presă în care urma să prezinte măsurile ce urmau să fie luate de guvern pentru preîntâmpinarea inundațiilor.

Antonie a nimerit într-o ambarcațiune militară, alături de două reporterițe TV, însoțite de băieții de la cameră.

- Vai, dragă, îi reproșă una din ele kolegei, tu vrei să intri în direct la știri și ești încălțată cu pantofi.

- Dar cu ce voiai să fii încălțată?

- Parcă ești de ieri, de azi în presă! Trebuia să-ți iei și tu o pereche de cizme.

- Atîta lucru știam și eu. Dar eu cred că o femeie trebuie să arate ca o femeie și în cele mai neprevăzute situații. Dacă nu știi să-ți pui o haină pe tine, o pereche de pantofi în picioare, nu mai ești femeie!

Au plutit ceasuri întregi pe deasupra apelor, de parcă ar fi fost copiii lui Noe, păstrați de Dumnezeu pentru a fi martori la refacerea lumii.

Primul obstacol pe care l-au întilnit pe ape a fost un copac. Pe ramurile uriașe fluturau covoare și felurite haine puse la uscat. În copac au dat și peste o victimă a inundațiilor cu fundul pe o creangă, atîrnînd cu capul și cu mîinile spre apă. Un bărbat nemișcat. Părea mort.

Cînd barca a ajuns destul de aproape, una din mîinile victimei se mișcă, salutîndu-le venirea.

- Bună ziua, oameni buni! le strigă bărbatul.

- Bună ziua, îi răspunseră cei din barcă.

Se produse agitație. Reporteritele țipară spre camerele de filmat:

- Filmează! Filmează!

- Ce faci acolo? îi strigă Antonie. Ți-e rău?

- Că doar nu mi-o fi bine?!

- Ce te doare? De cînd ești acolo?

- De cînd să fii? De azi-noapte, de cînd au venit apele. Nu mă doare nimic.

- Și de ce stai cu capul în jos? Poți să te ridici?

- Normal că pot să mă ridic. Dar nu vreau, doar nu-s prost!

- Ce faci acolo?

- Nu se vede? Pescuiesc.

- Cum pescuiești, că n-ai nici măcar undiță?

Pe fața bărbatului se arcui un zîmbet, dar, din cauza poziției inverse, linia gurii păru că indică supărarea.

- Doar nu credeți că de pește îmi pasă mie acum? Pescuiesc și eu ce trece pe-aici. Bunuri.

Se încordă, se prinse cu mîinile de creangă și se ridică în fund. După ce-și asigură echilibrul, gesticulă:

- Ia uitați cîte-am reușit să adun de cînd a dat lumina. Covorul ăsta e de cea mai bună calitate. Iar pantalonii ăștia, ei bine, neam de neamul meu n-a avut așa pantaloni. Sînt cei mai mișto blugi pe care i-am avut vreodată.

bi mogel dati na drevo ... Vsega ne moreš imeti! Pred kakšno uro sem ujel ta škorenj. Poglejte ga! Pravo usnje. Čakam še drugega. Če ga dobim, bo to dovolj!«

»Kaj pa družina? So se sorodniki rešili?«

»Rešili so se, ja. Skupaj z mano so zbežali.«

»Kje pa so?«

»Na varnem so. Proti hribom so šli.«

»Kako si pa ti prišel sem?«

»Jaz? Jaz sem bil tudi z družino. Potem sem šel plavat do tega drevesa. Nočem stati križem rok. Kaj pa naj bi počel v hribih? Dolgočasil sem se.«

»Daj, da te odpeljemo na breg.«

»Vi pojdite svojo pot, dobri ljudje. Naj tole, kar sem si težko prislužil, pustim tukaj? Da mi drugi vse ukradejo? Mislite, da sem nor?«

Niso ga mogli prepričati. Takoj ko se je njihov čoln oddaljil, je spet zavzel ribiški položaj: viseč z drevesa z rokami in glavo navzdol.

Prevedel Aleš Mustar

Florin Lăzărescu: *Naš posebni poročevalec*, Modrijan, Zbirka Euroman: zgodbe s pogledom, Ljubljana 2008. Z dovoljenjem založbe Modrijan.

Cămăși – câte vrei. Nu mai zic de butoiul ăsta cu brînză. Mi-a scăpat printre degete o mașină de spălat, dar asta-i viața. Nici n-aș fi fost în stare s-o aburc în copac... Nu le poți avea pe toate! Acum vreo oră am prins bocancul ăsta. Ia uitați-vă la el. Piele- –piele. Îl aștept pe celălalt. Dacă-l prind, m-am scos!

- Dar familia? Rudele au scăpat?

- Au scăpat. Au fugit odată cu mine.

- Și unde-s?

- Se află în siguranță, pe malul dinspre munte.

- Și dumneata cum de n-ai ajuns acolo?

- Eu? Și eu am fost cu familia. Dar am venit înot pînă la copacul ăsta. Nu suport să pierd vremea degeaba. Ce să fac în munți? Mă plictiseam.

- Hai să te ducem pînă la mal.

- Vedeți-vă, oameni buni, de drum! Să-mi las agoniseala aici? Să mi-o fure alții? Da' ce-s nebun?

N-au putut să-l convingă. Imediat ce s-au îndepărtat cu barca, omul și-a reluat poziția de pescuit: atîrnat de creangă, cu capul și cu mîinile în jos.

Unser Sonderberichterstatte

(Auszug aus dem Roman)

Die Erde erschien chaotisch und leer und Antonies Körper schwamm auf der Wasseroberfläche. Allerdings nicht nur er allein.

Es schwammen auch noch einige Tierkadaver herum – Pferde, Kühe, Schafe, Hunde, Katzen –, sowie Fässer, Bretter, Schuhe, Dachteile, Türen, Heu.

Ein Hubschrauber eilte quer über den Himmel, ein Zeichen dafür, dass die Gewalt der Wassermassen ein Ende gefunden hatte. Ein Regenbogen war auch schon da.

Nach wochenlangen Regenfällen war der Staudamm oben in den Bergen gebrochen, sodass alle Dörfer am Ufer des ansonsten ruhigen Flusses überschwemmt wurden. So gerieten vier Ortschaften fast gänzlich unter Wasser. Wie durch ein Wunder hatte es nur wenige Opfer gegeben, so wenige, dass manche Journalisten überlegten, ob es sich lohnen würde, das ihnen so liebe und oft benutzte Wort zu verwenden – Tragödie.

Wenn man ein Flugzeug hat, das explodiert, wobei einige Dutzend Menschen sterben, so hat man eine Katastrophe. Eine tragische Katastrophe. Ein Sturm oder Hagel – ein Disaster. Ein Verkehrsunfall mit wenigstens einem Todesopfer – eine Tragödie. Das Opfer muss allerdings ordentlich zerquetscht worden sein.

Mit dem Begriff Tragödie und dessen Derivaten verbindet man immer den Tod. Der Tote muss unschuldig sein. Wenn der Tote seinen eigenen Tod verursacht hat, dann ist es keine Tragödie mehr. Ein LKW-Fahrer, der sich mit seinem LKW überschlägt – Sekundenschlaf. Eine verhungerte Pensionistin, die tot in ihrer Wohnung aufgefunden wird – Fahrlässigkeit der Regierung. Ein Mensch, der an einer Straßenecke aus der Rettung herausgeworfen wird – Unzulänglichkeit der staatlichen Einrichtungen. Selbstmord einer Berühmtheit – der Fall X.

Man muss allerdings mit dem Begriff Tragödie maßvoll umgehen. Man kann ihn nicht mehr als zwei-, dreimal in einem Bericht bemühen. Trotz seines Faszinationspotentials hat er den Nachteil, dass er keine Vergleichsformen aufweist. Man kann von keiner „Supertragödie“ sprechen, und man kann auch nicht „tragischer“, „sehr tragisch“ oder „absolut tragisch“ sagen, außer man ist ein sehr mutiger Journalist. Die einzige zulässige Fügung ist „eine Tragödie grössten Ausmaßes“.

Was die vier sich unter Wasser befindenden Ortschaften betraf, so hatten sich alle Journalisten darauf geeinigt, das es ein Glücksfall war. Es hatte zu wenig Tote gegeben und die hatten auch noch selber Schuld, da sie sich starrköpfig geweigert hatten, den Aufforderungen der Behörden, Haus und Hof zu verlassen, Folge zu leisten.

Die grösste Tragödie der Journalisten bestand darin, dass es unten im Tal nichts Spektakuläres zu filmen und zu erzählen gab. Es gab nur einige

weinende Frauen und einen Haufen vor den Kameras fröhlich herumhüpfender Kinder. Eines von ihnen erklärte den Grund seiner Freude:

„Wir haben zwar keinen Platz mehr zum Schlafen, aber das Schulgebäude ist auch beim Teufel.“

Die Behörden waren optimistisch, vor allem der Bürgermeister:

„Meine Herren, nur so schaffen wir es, von uns reden zu machen. Sonst vergehen Jahre, ohne dass sich hier einmal ein Politiker oder einer von der Presse zeigt. Jetzt werden wir sicherlich zu Katastrophenopfern erklärt.“

Von der Journalistenhorde haben nur einige wenige beschlossen, sich flussaufwärts zu begeben, auf der Suche nach Interessanterem. Die meisten verfügten bereits über Bilder von vergangenen Überschwemmungen. Sie begnügten sich damit, den Bürgermeister zu interviewen, und damit kehrten sie eilig in die Hauptstadt zurück. Der Premier hatte eine Pressekonferenz angekündigt, in der er die Maßnahmen zur Prävention in Bezug auf künftige Überschwemmungen vorstellen wollte.

Antonie kam in ein Militärboot, zu zwei Fernsehreporterinnen, die von ihren jeweiligen Kameramännern begleitet wurden.

„Mein Gott“, sagte die eine Reporterin zu ihrer Kollegin, „du willst live vor der Kamera berichten und hast Schuhe an!?“

„Was hätte ich deiner Meinung nach sonst anziehen sollen?“

„Als wenn du erst seit gestern bei der Presse wärst! Du hättest dir Gummistiefel anziehen sollen!“

„Soviel wäre mir auch eingefallen. Ich finde aber, dass eine Frau auch in den unerwartetsten Situationen wie eine Frau aussehen soll. Wenn man nicht weiss, wie man ein Kleid oder ein Paar Schuhe anzieht, dann ist man keine Frau mehr!“

Sie schwamen stundenlang auf dem Wasser, als ob sie Noahs Kinder gewesen wären, von Gott verschont, um als Zeugen für die Wiedererschaffung der Welt zu dienen.

Das erste Hindernis, auf das sie auf dem Wasser trafen, war ein Baum. An seinen riesigen Ästen hingen Teppiche und verschiedene Kleidungsstücke, die zum Trocknen aufgehängt waren. Am Baum entdeckten sie auch ein Opfer der Überschwemmung, das mit dem Hintern auf einem Ast saß, Hände und Kopf hingen nach unten, im Wasser. Ein regungsloser Mann. Er schien tot zu sein.

Als das Boot nahe genug gekommen war, bewegte sich eine Hand des Opfers, zum Gruße.

„Tag, liebe Leute“, rief der Mann

„Tag“, antworteten die Bootsinsassen.

Im Boot entstand sogleich Unruhe, die Reporterinnen schrien zu den Kameralenten: „Drehen, drehen!“

„Was tust du da?“, fragte Antonie. „Ist dir schlecht?“

„Na, gut wird mir wohl nicht sein.“

„Wo tut es denn weh? Seit wann bist du schon hier?“

„Seit wann schon. Seit heute nacht, seit das Wasser da ist. Mit tut nichts weh.“

„Und warum hängst du mit dem Kopf nach unten? Kannst du dich aufrichten?“

„Na klar kann ich mich aufrichten, aber ich will nicht. Bin doch nicht blöd.“

„Und wozu das?“

„Sieht man das nicht? Ich angle.“

„Wie das? Du hast nicht einmal eine Angelrute.“

Das Gesicht des Mannes verzog sich zu einem Lächeln, aber da er kopfüber hing, schien die Form seines Mundes eher Unmut anzuzeigen.

„Ihr glaubt doch nicht, dass mir jetzt der Sinn nach Fischen steht. Ich angle, was hier so vorbei schwimmt. Güter.“

Sein Körper spannte sich, seine Hände ergriffen den Ast, und er setzte sich aufrecht drauf. Nachdem er sein Gleichgewicht gefunden hatte, machte er eine ausladende Geste:

„Schaut nur, was ich bereits einsammeln konnte, seit es hell ist. Dieser Teppich ist von bester Qualität. Und diese Hose hier, keiner in meiner Familie hat je solche Hosen gehabt. Das sind die besten Jeans, die ich je hatte. Hemden noch und nöcher. Von diesem Käsefass ganz zu schweigen. Eine Waschmaschine ist mir durch die Lappen gegangen, aber so ist das Leben. Die hätte ich auch nicht hier raufhieven können. Man kann nicht alles haben. Vor einer Stunde habe ich diesen Bergschuh erwischt. Schaut nur. Richtiges Leder. Ich warte auf den zweiten. Wenn ich den erwische, bin ich ein gemachter Mann!“

„Und die Familie? Sind die Verwandten davon gekommen?“

„Sind sie. Wir sind zusammen geflüchtet.“

„Und wo sind sie jetzt?“

„In Sicherheit, am Ufer, oben am Berg.“

„Und wieso bist du nicht auch dorthin gekommen?“

„Ich? Ich bin auch dorthin gegangen, mit der Familie. Aber dann bin ich zu diesem Baum hierher geschwommen. Ich kann nicht untätig herumsitzen. Was soll ich in den Bergen? Ich habe mich gelangweilt.“

„Komm, wir bringen dich ans Ufer.“

„Schaut, dass ihr weiterkommt, ihr lieben Leute. Soll ich vielleicht meine Sammlung hier lassen, dass andere sie stehlen? Bin doch nicht verrückt.“

Sie konnten ihn nicht überreden. Sobald sie sich von dem Baum entfernt hatten, nahm der Mann wieder seine Angelposition ein, so dass Kopf und Hände wieder im Wasser hingen.

Übersetzt von Aranca Munteanu

Arian Leka se je rodil leta 1966 v mestu Durrës v Albaniji. Pripada skupini albanskih avtorjev, ki jih lahko po odprtju albanskih meja označimo za avantgardne. Leka je študiral na Glasbeni akademiji Jana Kukuzelija v Durrësu. Svoje znanje o pentagramih in glasbenih strukturah je prenesel tudi v poezijo. Študij albanskega jezika in literature ga je pripeljal v Tirano. V Italiji je študiral moderno literaturo. Danes je avtor dvanajstih knjig, med njimi pesniških zbirk, pripovedi, romanov in knjig za otroke. Ukvarja se tudi s prevajanjem. V albanščino je prevedel dela nobelovcev, kot so Eugenio Montale, Salvatore Quasimodo in Italo Calvino. Izdaja revijo o liriki Poeteka in je organizator istoimenskega mednarodnega festivala lirike v Durrësu. Med njegovimi deli sta pesniški zbirki *Anija e Gjumit* (Ladja spanja, 2000) in *Strabizëm* (Strabizem, 2004), romana *Veset e të Vdekurve* (Razvrat smrti, 1997) in *Gjarpri i Shtëpisë* (Kača v hiši, 2002) ter zbirki kratke proze *Ky vend i qetë ku s'ndodh asgjë* (Ta mirna dežela, ko se ni nič zgodilo, 1994) in *Shpina e Burrit* (Hrbet moškega, 2004). Avtorjeve pesmi in eseji so izšli pod naslovom *Sakro&Profano* (1997). Njegova besedila so bila objavljena v mednarodnih publikacijah in prevedena v tuje jezike. Za poezijo je prejel številna priznanja doma in na tujem, med drugim tudi od Društva albanskih pisateljev. Nazadnje je dobil najpomembnejšo albansko nagrado za najboljšo pesniško zbirko v letu 2005, ki jo podeljuje albansko kulturno ministrstvo. Leta 2006 je prejel štipendijo Hiše Heinricha Bölla. Je član Društva albanskih pisateljev in Združenja pesnikov.

Arian Leka was born in 1966 in Durrës, in Albania. He belongs to the group of authors which have come to the forefront after the opening of the Albanian borders and are considered to be avantgarde. Leka studied music at the Jan Kukuzeli Music Academy in Durrës. Leka has transposed his knowledge of pentagrams and musical structures to poetry. He studied Albanian language and literature in Tirana, before travelling to Italy to study modern literature. Today he is the author of twelve books, including poetry collections, stories, novels and children's books. He is also a translator. Leka has translated works of Nobel prize winners such as Eugenio Montale, Salvatore Quasimodo and Italo Calvino into Albanian. He is the publisher of a magazine on lyric poetry Poeteka and organises the international lyric poetry festival in Durrës also named Poeteka. Among his works are the poetry collections *Anija e Gjumit* (The Ship of Sleep, 2000), *Strabizëm* (Strabismus, 2004), the novels *Veset e të Vdekurve* (The Vice of Death, 1997) and *Gjarpri i Shtëpisë* (The Snake of the House, 2002) as well as the short story collections *Ky vend i qetë ku s'ndodh asgjë* (This Quiet Country When Nothing Happened, 1994) and *Shpina e Burrit* (The Back of Man, 2004). He has also published poems and essays under the title *Sakro&Profano* (1997). His texts have appeared in international publications and have been translated into foreign languages. He has received numerous prizes for his poetry in his country and abroad, and has also received the Prize of the Albanian Writers' Union. His latest achievement is receiving the most distinguished Albanian award in the category of the best poetry collection, namely the Albanian Ministry of Culture award, for his poetry collection in 2005. In 2006 he received the Heinrich Böll House fellowship. He is a member of the Albanian Writers' Union and the Poetry Society.

Arian Leka

Andantino semplice

... to žito, ki se ga dotikamo, je bilo od vekomaj prst, in kar zdaj je prst, je bilo od vekomaj dež, imam jadra in vodo, jadram z vetrom, potrebujem barko, da ubežim s kopnega, potrebujem telo, obliko ..., potrebujem ladjo, da odlebdim proč, kajti življenje je bilo in je zgolj eno, ampak v umetnosti ni milosti, na noben način ...,

Andantino semplice

...ky grurë që prekim, dikur ka qenë tokë dhe ç'është tani tokë, ka qenë dikur shi, kam vela, kam ujë, kam erën për mbroth, ndaj duhet të jem sot anë, më duhet një trup, një trajtë..., më duhet një formë të më mbartë, se jeta ka qenë dhe është vetëm një, por mëshirë s'ka pasur në art...,

Majhen čevelj, v katerem je obtičal kamen

Kar koli se je zgodilo moji domovini,
se je zgodilo tudi meni.
V očeh sirot so stari ljudje obtičali kot sluz
nekaj gora, ki se imenujejo ravnine,
in modro slane osamelosti,
kjer s trnkom lovim ptice, ki kljuvajo možganske sode,
in kamor vlagamo Bogove,
katerih čas preporoda še ni prišel,
niti dan čaščenja, niti ura, govoriti albansko.
Domovina – materino darilo ob rojstvu.
Ampak danes so jabolka moje dežele
kupi sranja.
Moja dežela, moja domovina, tako slabotna kot učenec,
ki izumlja zastarele iznajdbe
in te dela sivega, naredi plešastega,
in ki deli z otroki ljubezen,
raztreseno kot drobtine na tleh, v temi.

Domovina so ostanki, edini ostanki, ki dišijo po parfumu.
Speča Ilirija ... šibka Arberija ...
Truplo, ki ga pokopljemo dan za dnem v srce,
v želodec, pod jezik in globoko v žep,
in ga mazilimo s čajem, lovorovim listom in smolo, tisto ime,
ki prosi za nič, ampak samo daje, daje.

Këpuca e vogël me guralec në thembër

Çdo gjë që i ka ndodhur vendit tim
më ka ndodhur dhe mua.

Në sytë e pleqve jetimë
kanë ngecur si sklep
ca male, fusha me emra
dhe një shkretëtirë e kaltër gjithë kripë
ku gjuaj me grep zogj që brejnë vozat e trurit
dhe ku bëjmë turshi Perënditë
që s'u erdh' koha të ngjallen
s'u erdh' dita t'u falem
s'u erdh' ora të flasin:
shqip.

Atdheu - dhurata e nënës kur lind.

Por vendit tim
sot nuk i hahen as mollët
nuk i durohen dot pordhët
vendit tim,
atdheut të vogël sa ninëza në sy
atdheut që bën shpikje të shpikura
të thinj, të bën qeros
dhe dashurinë e pakët ua ndan fëmijëve
si thërrime të rëna përtokë
në errësi:

Atdheu është kufomë
e vetmja kufomë që mban erë të mirë.

Iliria e fjetur...
Arbëria e tretur...
I vdekuri që varrosim çdo ditë në zemër
në stomak, ndënë gjuhë e në xhep
dhe e mirosim me çaj, me dafinë dhe rrëshirë
atë emër
që nuk pranon asgjë teksa jep:
Jep.

Obraz slavospeva

rondo

Bog ki jemlje in Bog ki daje
Je prst
Boga ki razpleta in Bog ki plete
Je roka
Boga ki ubija in Bog ki odpušča
Je stopalo
Boga ki čaka in Bog ki odhaja
Vsi enaki
Popolnoma enaki
Kot Bog ki govori in nemi Bog
Kot slepi Bog ali Bog ki straži
Kajti popoln Bog in On ki mi daje vzpodbudo
Je srce
Boga ki prezira in On ki navdušuje
Boga Umetnosti in Njega brez Muz
Je oko
Boga iz Neba ki vstopi skozi vrata
In um
Boga polja ki zapušča sobo za druge niso več
Vsi enaki
Kot tudi
Kot Bog ki se je pojavil in On ki ni bil nikoli viden
Kot zveličani Bog in On poln grehov
Kot Bog z oltarjem in On ki je hudoben
Je uho
Boga s sinom in Njega brez sina
In usta
Boga ki je prišel na oslu in Njega ki se je boril na žrebcu
So enaki
Vsi enaki
Samo poudarjajo
Da je slepa vera samo dvom
Brez ušesa
In prsta
Ali ust.

Fytyrë kantiku

rondò

Zoti që jep dhe Zoti që merr
Është gishti
I Zotit që shtur dhe Zotit që tjer
Është dora
E Zotit që fal dhe e Zotit që vret
Dhe këmba
E Zotit që shkon dhe Zotit që pret
Janë njëlloj
Krejt njëlloj
Me Zotin që flet dhe Zotin pa gojë
Me Zotin që s'sheh dhe Atë që bën rojë
Se Zoti perfekt dhe Ai që më ysht të gaboj
Është zemra
E Zotit që do dhe Atij që përbuz
E Zotit të Artit dhe Zotin pa Muzë
Është syri
I Zotit nga Qielli që hyn nga një derë
Dhe mendja
E Zotit nga Fusha që s'la vend për të tjerë
Janë njëlloj
Po ashtu
Me Zotin që u shfaq dhe Atë që s'u duk
Me Zotin plot lavde dhe me Zotin e sharë
Me Zotin pa ksojë dhe Atë me altar
Është veshi
I Zotit me bir dhe e Zotit pa djalë
Dhe goja
E Zotit që erdh' me gomar dhe Atij që lufton përmbi kalë
Janë njëlloj
Krejt njëlloj
Veç na shtyjnë të dëshmojmë
Se dyshimi është besim i verbër
Pa vesh
Pa gisht
Pa gojë.

Sam

Tako globoka je samotnost v dveh kozarcih vina,
rdeč konj in bel konj, tam sama.
V resnici ni nič tako, kot izgleda,
Imaš vse, a nikogar, s komer bi to delil.

Kmalu bo lilo in vrata se bodo zaprla,
kdor je vstopil, je vstopil, nihče več ne bo prišel.
Dva kozarca vina, črn konj globoko v vrču,
imam vse, a s kom naj to delim?

Razgaljen

sinkopa

Oh, ženska, ki stopicaš po morju
in ne razmišljaš, da so vode lahke in lahko utoneš,
kajti prepozno je verjeti, da so sončni žarki spet topli.
Beseda kot tvoj nasmeh.
Tvoje telo, morska deklica,
izkoreninjeno drevo,
pograbiš in primeš vse, kar si želiš,
ko stopicaš po nepristnih otokih.
In niti malo ne razmišljaš, saj se ne bojiš, svoje usode.
Zato te ljubim, oh ženska,
ki oropaš, kar hočeš.

Vetëm

E thellë vetmia në dy gota verë,
një kalë i kuq, një kalë i bardhë.
Asgjë nuk është ashtu sikundër sheh,
kur ke gjithçka, por s'ke me kë i ndan.

Pas pak do bjerë shi dhe do të mbyllen portat,
kush hyri hyri, s'ka të tjerë nga pas.
Dy gota verë, një kalë i zi tek broka.
Sot kam çdo gjë, por s'kam me kë i ndaj.

Jamb

sinkopë

O grua
ecën majgishtash mbi det dhe mendon
se ujrata të mbajnë është vonë
të besosh kur dielli ka dalë edhe ngroh
një fjalë buzëqeshja jote
ngjalë trupi yt pemë rrënjëdalë
thëthin e ngërthen çdo gjë që pëlqen
teksa ecën majgishtash mbi ishuj të rremë
dhe fare s'mendon përmbi det
ti s'ke frikë
ndaj të dua o grua
që rrëmben atë që s'të përket.

Ritmični heksameter

Spet je tu pomlad, morje je zavito v meglico,
Moja podobnost s čolni začenja bledeti,
Južni veter je razpršil nimbe, deževalo bo zgolj slučajno,
Preko neba, zemlje in duše in morja občasno,
Kaj sedaj, ko je Luna v popku in rože v svojem razcvetu?
Visoki, visoki so podstavki kipov, junaki se grozeče dvigajo,

Oblak raztrešči, oblike uničim, zaprem oči in moji možgani se izžamejo,
Vesel sem, da bo ta svet imel več ljudi in vedno manj angelov,
Miza je bila ladja v morju slavja, sanjajoč s polnimi jadri o lebdenju,
Nekoč sem imel nekaj prijateljev, zdaj je ostal samo papir.

Iz angleščine prevedla Kristina Kočan in Samo Šalamon

Hekzametër i ritmuar

U kthye përsëri pranvera, dhe mjegullat mbi det,
ngjasimi im me varkat, nga pak fillon e zhduket,
dhe shirat Juga i përndoqi, s'do bien rastësisht,
do laget qielli, toka, shpirti, dhe deti pjesërisht,
nga hëna sythat do kenë çelur, me lulet çdo të bëjmë,
të lartë, të lartë pjestetalet, dhe hokatarë heronjtë,
reja shpërthen, rrënoi format, mbyll sytë, e vras me mend,
gëzoj - kjo botë do ketë prapë njerëz - gjithmonë e më pak engj',
tryeza qe anija në detin e gostisë, ëndërr pas velave të vjetra,
dikur i kisha edhe unë dy miq, tani kam dy-tri letra...

Andantino semplice

...this wheat that we touch, of old has been soil, and what is now soil, of old has been rain, I've sails, and water, I'm sailing downwind, I need a boat to flee from the main, I need a body, a shape..., I need a vessel to waft away, for the life has been and is but just one, but there can be no mercy in art, in no way...,

The Little Shoe With the Stuck Stone

Whatever has happened to my homeland
to me has happened too.
In the eyes of orphan old men like mucus are stuck
a few mountains, named plains,
and a blue briny desolation,
where I hunt with a hook birds that peck the brain barrels,
and wherein we pickle the Gods,
whose time to revive has not yet come,
neither the day of worship, nor the hour, Albanian to speak.
Homeland - mother's gift upon birth.
But today, my country's apples
are a bunch full of crap.
My country, my homeland so puny as the pupil
that contrives hoary inventions,
and gets you grey, and makes you bald
and that shares with children the love
scattered like crumbs on the ground, in the dark.

Homeland is remains, the only remains that smell of perfume.
Sleeping Illyria...¹ Feeble Arberia...
The corpse we inter day to day in the heart,
in stomach, under tongue and deep in the pocket,
and anoint it with tea, bay leaf and resin, that name
that begs for nothing but only gives, gives.

¹ Illyria is the ancient name of the country inhabited by the eponymous people who are claimed by both Albanians and foreign historians alike to be the predecessors of modern Albanians. Arberia is the medieval ethnonym of Albania.

Canticle Face

rondo

God who takes and God who gives
Is the finger
Of God who unbraids and God who weaves
Is the hand
Of God who slays and God who forgives
Is the foot
Of God who waits and God who leaves
Are the same
Just the same
As God who speaks and the dumb God
As the blind God, or God who keeps guard
For the perfect God and He who gives me a prod
Is the heart
Of God who scorns and He who enthuses
Of God of Art and Him without Muses
Is the eye
Of God from the Sky who enters through a door
And the mind
Of Field God who leaves room for others no more
Are the same
As well
As God who appeared and He who was never seen
As the praised God and Him full of sin
As God with an altar and He who is mean
Is the ear
Of God with a son and Him without one
And the mouth
Of God who came on ass and Him who fought on a stallion
Are the same
All the same
They just go to point out
That blind faith is but doubt
Without ear
And finger
Or mouth.

Alone

So deep is solitude in two glasses of wine,
a red horse and a white horse, being there alone.
Nothing is in truth, as it seems to be,
You have everything, but none to share it with.

In a while it will pour down, and the doors will shut,
who entered, entered, no one will come behind.
Two glasses of wine, a black horse deep in the jug,
I have everything, but who to share it with?

Naked

syncope

Oh, woman who tiptoe on the sea
and don't think the waters are light and you may sink,
for it's late to believe the sun's rays are warm again.
A word like your smile.
Your body a mermaid,
a tree rooted out,
you grasp and grip all you like,
as you tiptoe on fake isles.
And a bit you don't think for you fear not, your lot.
For this I love you oh, woman
who rob what you want.

Rhythmic Hexameter

The spring is back anew, the sea shrouded in mist,
My semblance with the boats, is ceasing to exist,
The south wind dispersed the nimbi, it will rain only randomly,
Over the sky, the ground and soul, and sea sporadically,
What now that the Moon must be in bud, and flowers in their bloom?
High, high, are the statue bases, the heroes largely loom,

The cloud blows up, the forms I ruin, shut eyes and my brains press,
I'm glad, this world will have more humans, and angels all the less,
The table was the ship in the banquet's sea, dreaming in full sail to waft,
One time I did have a few friends, now only papers left.

Translated by Fredi Proko

Diego Marani se je rodil leta 1959 v Ferrari. Študiral je prevajanje in tolmačenje na univerzi v Trstu. Prevaja iz angleščine, francoščine, nizozemščine, finščine in slovenščine. Trenutno živi in dela kot tolmač pri Svetu Evropske unije v Bruslju. Izmisli si je umetni jezik, t. i. europanto, v katerem tudi piše in objavlja. Sodeluje tudi z različnimi italijanskimi časopisi, kot so *Il Piccolo*, *Il Gazzettino*, *La Nuova Venezia*. V europantu je objavil poleg številnih člankov tudi zbirko kratkih zgodb *Las adventures des Inspector Cabillot* (Pustolovščine inšpektorja Cabillota, 1999). Med njegova pomembnejša dela spadajo romani *Nuova grammatica finlandese* (Nova finska slovnica, 2000), *L'ultimo dei Vostiachi* (Poslednji Vostijak, 2002), *L'interprete* (Tolmač, 2004), *Il compagno di scuola* (Sošolec, 2005), *Enciclopedia tresigallese* (Tresigalska enciklopedija, 2006) in kratki roman *La bicicletta incantata* (Začarano kolo, 2007). Roman *Nova finska slovnica* je v slovenskem prevodu Veronike Simoniti izšel pri založbi Modrijan. Je avtor esejev *A Trieste con Svevo* (V Trstu s Svevom, 2001) in *Come ho imparato le lingue* (Kako sem se učil jezike, 2005). Za svoje romane je prejel številne nagrade, med drugim: Grinzane-Cavour, Stresa, Comisso po izboru žirije in nagrado Bruno Cavallini.

Diego Marani was born in 1959 in Ferrara. He studied translating and interpreting at the University of Trieste. Marani translates from English, French, Dutch, Finnish and Slovene. He is currently working at the Council of the European Union and is living in Brussels. Marani has even invented an artificial language in which he writes his works to be published and which he has named Europanto. He has collaborated with many Italian newspapers, such as *Il Piccolo*, *Il Gazzettino*, *La Nuova Venezia*. Besides publishing many articles in Europanto, he has also published the short story collection *Las adventures des Inspector Cabillot* (The Adventures of Inspector Cabillot, 1999) in that language. Among his most important works are *Nuova grammatica finlandese* (The New Finnish Grammar, 2000), *L'ultimo dei Vostiachi* (The Last of the Vostiachis, 2002), *L'interprete* (The Interpreter, 2004), *Il compagno di scuola* (Schoolmate, 2005) *Enciclopedia tresigallese* (The Encyclopedia on Tresigallo, 2006) and the short novel *La bicicletta incantata* (Bewitched Bicycle, 2007). Veronika Simoniti's Slovene translation of the novel *Nuova grammatica finlandese* was published by Modrijan this year. Marani is also the author of essays *A Trieste con Svevo* (In Trieste with Svevo, 2001) and *Come ho imparato le lingue* (How I Learned Languages, 2005). For his novels he has received the Grinzane-Cavour award, Stresa award, he has been the jury's choice for the Comisso award and has also won the Bruno Cavallini award.

Diego Marani

Začarano kolo

(Odlomek iz romana)

Če je bil moj spomin zmeraj nekako marmornat, je bil gotovo zaradi moje obsedenosti, da bi rešil čas. Pred kom ali čim ga hočem rešiti, pravzaprav ne vem. Morda podzavestno pred svojim varljivim spominjanjem. Če ga vklešem v kamen, čutim, da mi ne more več ubežati. Tudi če bo razpadel na nešteto koščkov, se bo vrnil k meni nespremenjen. Zato sem vedno ljubil ženske z zvenečimi imeni, ki jih dajejo vilam. Da bi pustil, da jih prekrije bršljan, in jih nekoč spet našel kot neokrnjeno staro dragotino zunaj pozabe. Moje početje je odkopavanje in odkrivanje. Sem arheolog tega, kar sam pokopavam in si spet natančno sestavljam v možganskih vitrinah. To zavetišče podob, za katero pravim, da v njem hranim spomine, ki so v resnici moji ujetniki, mi je v uteho spričo tistega, kar je bilo moje in se je za vedno izgubilo. Kajti ni dovolj restavrirati kipe, da bi spet priklicali njihovo občutje, in šele zdaj se zavedam, kako dragoceno je bilo tudi moje, ki sem ga veselo zapravil. In kako je treba precejati reke nostalgije, da sestaviš vsaj nekaj njenih koščkov. Predvsem eno ljubezen obžalujem, en neuspeh objem, iz katerega se je napajalo vse moje življenje. Posvetil sem se mu, kot se je verjetno Bog posvetil stvarjenju. In res sem ustvaril cel svet, kjer se je vsaka stvar vrtela okrog nje in je bil ves čas zajet v tistem marčevskem popoldnevu, ki se je neprestano polnil v najinem večnem združevanju. Če bi me pobožala po očeh, vem, da bi me njena nežnost nasitila in pogasila hkrati. Ker se tega zavedam, včasih obžalujem, da sem si oddahnil po zaslugi pomirjajoče pozabe. Toda spomin, ki spominja samega sebe, je v meni zbudil vzporedno spominjanje. Sem nesporni gospodar bolj preteklosti kot prihodnosti in to brez zadržkov izrabljam za to, da nastavljam zasede v suhoparni sedanjosti. Kar mi je manjkalo, je sčasoma postalo to, kar zdaj sem. Toda prav te prve, brezmejne ljubezni ne morem najti med vsemi ostanki sebe, ko jih pobiram na polju svojih razvalin. Brskam pod doprsnimi kipi kiklopskih žensk, ki so me pahnile v praznino svojih strasti brez vrnitve, vdiram v mavzoleje, ki sem jih iz nečimrnosti postavil nepomembnim ljubicam, ruvam spomenike, poimeno-vane po neznanih ljubeznih in drugih razsejanih ljubezenskih čustvih. Ampak sledi nje, ki mi je dovolila, da v njenem prividu ljubim samega sebe, nobene sledi nje ne najdem več. Da je tako velika zgradba izginila v nič, je vrzel, s katero se ne morem sprijazniti. Zato živim iščoč in moje iskanje je brezdanje beganje.

Nekatere stvari se lahko zgodijo samo ob svojem času. Breskve cvetijo, ko je marec še mrzel. Njihovi cvetni listi ne preživijo prvega vetra in z njimi se napolnijo luže. Jeseni listje platan odpade nazadnje in listi, ki ostanejo na najvišjih vejah, so samo zoglenele bube. Od žametnega puha topolov, ki ga v pomladanskih popoldnevih veter pripriha pod vrata, ostane konec poletja samo še prah. Tudi čustva imajo svoj letni čas. Če zacvetijo ob napačnem času, če trajajo dalj kot omama, ki jo razvnamejo, živijo

La bicicletta incantata

(Un brano del romanzo)

Se la mia memoria ha sempre avuto un che di marmoreo dev'essere per colpa di questa mia ossessione di portare in salvo il tempo. Da chi o da cosa io voglia salvarlo non so bene. Forse, inconsciamente, dal mio ricordo mistificatore. Scolpito, sento che non mi sfugge più. Anche ridotto in mille frammenti, tornerà a me inalterato. Per questo io ho sempre amato donne che portano nomi sontuosi cui si intitolano ville. Per lasciare che si coprano d'edera e ritrovarle un giorno come cimeli intatti fuori dalla dimenticanza. Il mio è tutto uno scavare e un rinvenire. Sono archeologo di quel che io stesso seppellisco e con minuzia ricompongo nelle teche della mia mente. Questo ricovero di simulacri dove dico di conservare memorie che in realtà tengo prigioniere è la mia consolazione per quel che di me è andato perduto per sempre. Che restaurare statue non basta per riaverne il sentimento, e anche il mio, allegramente speso, soltanto ora mi accorgo di quanto prezioso fosse. Di quanto poi bisogna setacciare i fiumi della nostalgia per rimetterne insieme anche solo qualche briciola. Un amore soprattutto rimpiango, un abbraccio mancato che ha nutrito tutta la mia esistenza. Mi ci dedicai come deve essersi dedicato Dio alla creazione. E davvero fu un mondo intero che creai, dove ogni cosa girava attorno a lei e tutto il tempo era racchiuso in quel pomeriggio di marzo che si ricaricava senza posa nel nostro eterno ricongiungerci. So che se la sua carezza si fosse posata sui miei occhi mi avrebbe al tempo stesso saziato e spento. Questa consapevolezza talvolta mi fa rimpiangere il sollievo d'un oblio pacificatore. Ma il ricordo che ricorda se stesso ha suscitato in me una memoria parallela. Del passato più che del futuro io sono incontestato padrone e me ne servo senza scrupoli per seminare l'insidia dell'arido presente. Quel che mi mancò è divenuto col tempo quel che io ora sono. Ma di tutti i resti che di me raccolgo, è proprio quel primo, smisurato amore che non riesco a rinvenire nel campo delle mie rovine. Frugo sotto i busti di donne ciclopiche che mi scagliarono nel vuoto delle loro passioni senza ritorno, sfondo mausolei che eressi per vanità ad amanti insignificanti, divelgo monumenti intitolati ad amori ignoti e altri affetti dispersi. Ma di lei che mi permise di amare nel suo miraggio me stesso, di lei non trovo più nessuna traccia. Che una costruzione così grande sia scomparsa nel nulla è una mancanza a cui non so rassegnarmi.

Così io vivo cercando e la mia ricerca è uno smarrimento senza fine.

Ci sono cose che possono accadere solo nel loro tempo. I peschi fioriscono quando marzo è ancora freddo. I loro petali non reggono al primo vento e le pozzanghere se ne riempiono. Le foglie dei platani sono le ultime a cadere d'autunno e quelle che rimangono appese ai rami più alti sono solo crisalidi carbonizzate. Dei pappi vellutati dei pioppi che nei pomeriggi di primavera il vento sospinge sotto le porte non resta che polvere alla fine dell'estate. Anche i sentimenti hanno una loro stagione. Se fioriscono nel tempo sbagliato, se durano più a lungo dello stordimento che

izmaličeno življenje. Takšna je bila moja ljubezen do Caterine. In ker ta ljubezen ni nikoli umrla, je morda ne najdem na pokopališču svojih čustev. Nekje še živi, nasedla na plitvini časa, s katere je iz strahopetnosti nisem znal odvleči. Danes, po tridesetih letih, čutim, da moram ponjo. Da jo odrešim oziroma pustim umreti, kar je eno in isto.

Zato sem se vrnil v Tresigallo, kjer se je vse začelo in kjer se še vedno skriva rodovitna razpoka, iz katere se napaja moj urok. V teh prividom naklonjenih krajih res obstaja samo to, kar si predstavljamo. Preveč surova resničnost je pokrajina sama, ki to resničnost žre in skriva za kosi zemlje, potemnelimi od spomina. S to milostjo je prežet, kdor si upa imeti svoje želje. Toda mi iz Tresigalla smo po naravi nagnjeni k utvaram. Verjamemo, da linearnost naših cest in popolna okroglost naših trgov zbudjata v nas naravno ravnovesje. Drugi so nam zmeraj zavidali naše velikanske hiše, ki so videti kot pod soncem zapuščeni azteški templji, hipnotično geometrično risbo naših tlakovanih drevoredov, kjer so tudi drevesa kipi. Res je, da je Tresigallo na prvi pogled podoben ogromnemu kopališču, ki stoji sredi blata namesto sredi mivke, in da so naše ceste včasih videti kot odskočne deske, ki se pnejo nad praznino. Včasih senca začasnosti zatemni ciklus, kot da so hiše samo vrste senčnikov, ki jih bodo po koncu sezone pospravili in stlačili v skladišče, in smo mi samo letoviščarji, ki smo prišli sem za dan ali teden, nezveste, nepopolne prikazni.

Zdelo se je, da je pomlad tisto leto koprenasta. Motna gaza je temnila popoldneve, notranja meglica stvari mi jih je kazala nepopolne. Skozi okno sem gledal drevje, polja, brezbrizne vrabce, ki so sedali na žice, cikl, ki je mineval v lužah, bled obris kraja v daljavi. Nekaj tam zunaj je manjkalo in ta odsotnost je okuževala tudi mene. Zavest o krhkosti, ki sem jo odkrival v duhu, me je napeljevala k samoti. Ko sem zjutraj stopal na avtobus, sta se me polaščala bežno veselje in obenem rahla bojazen zaradi nečesa, kar sem slutil, da se naznanja, vendar se še ni pokazalo. Poiskal sem sedež na samem ob zarošenem oknu in se zatekel tja kot v skrivališče. Ko sem zvečer ugasnil luč ob knjigi, ki me ni navdušila, sem si urejal misli, da bi sanjal o čem velikem, kar bi me prevzelo. Ko sem Caterino prvikrat zagledal na gimnazijskih hodnikih, sem si oddahnil. V hipu sem spoznal, da sem čakal prav njo, da sem pogrešal njo in tudi da me je ona klicala. Ko me je prešinilo to odkritje, sem ji to nagonsko hitel povedat. Saj ni šlo za kaprico. Nisem je šel prosit, naj mi posodi slovar ali ponudi kos malice. Šel sem jo prosit, naj mi pusti dihati, naj me potegne iz vrtinca otožnosti, v katerega sem padel. Pa tudi, zaradi njene odsotnosti je venela cela pokrajina. Zdelo se mi je naravno, da ji prihiti na pomoč. Ne, ni šlo samo za vprašanje oči in nasmeha. Njen skoraj bosonogi korak, njen nart, njen že takrat nekoliko skrhani glas, bel oblak, ki ga je puščala za sabo med premikanjem, otroški gib roke, ki mi je veselo mahala v pozdrav. Ni mi bila všeč samo Caterina, temveč vse, kar je vzbujala okrog sebe. Kmalu sem spoznal, da ne bi bilo dovolj, da bi jo imel, in da mi zato preostane samo, da postanem ona. Hotel sem biti ona, da bi ljubil samega sebe.

Med vsakim odmorom sem prežal na njenih poteh in bila je vesela, da me vidi. Vsakokrat sem si izmislil kaj novega, karikature sošolcev ali

suscitano, vivono una vita deforme. Così fu il mio amore per Caterina. È forse perché non è mai morto che non riesco a ritrovarlo nel cimitero dei miei sentimenti. Da qualche parte vive ancora, incagliato in una secca del tempo da cui io per viltà non lo seppi trarre. Oggi, dopo trent'anni sento che devo andare a cercarlo. Per salvarlo o lasciarlo morire, che è poi la stessa cosa.

Per questo sono ritornato a Tresigallo, dove tutto ebbe inizio e dove si nasconde ancora la feconda faglia che nutre la mia malia. In questi luoghi propizi all'allucinazione esiste davvero solo quel che si immagina. La realtà troppo cruda è il paesaggio stesso che se la mangia nascondendola dietro lembi appannati di memoria. Di questa grazia è pervaso chi ha il coraggio dei propri desideri. Ma noi di Tresigallo siamo per natura inclini all'abbaglio. Crediamo che la linearità delle nostre strade, la perfetta rotondità delle nostre piazze infonda in noi un naturale equilibrio. Gli altri ci hanno sempre invidiato le nostre case smisurate, che sembrano templi aztechi abbandonati sotto il sole, l'ipnotico disegno geometrico dei nostri viali piastrellati dove anche gli alberi sono statue. E vero che spicciativamente Tresigallo può anche assomigliare a un gigantesco stabilimento balneare eretto in mezzo alla melma anziché sulla sabbia e che le nostre strade hanno talvolta l'aria di pedane stese sul nulla. Certi pomeriggi, un'ombra di provvisorio viene a incupire il ciclo, come se le case fossero solo file di ombrelloni che a fine stagione verranno richiusi e stipati in un magazzino e noi soltanto villeggianti, arrivati qui per un giorno o per una settimana, infidi, incompiuti fantasmi.

La primavera quell'anno era come velata. Una garza opaca offuscava i pomeriggi, una nebbia interiore delle cose che me le faceva apparire imperfette. Guardavo dalla finestra gli alberi, i campi, i passeri indifferenti posarsi sui fili, il ciclo che trascorrevva dentro le pozzanghere, il profilo slavato del paese in lontananza. Mancava qualcosa là fuori e quella mancanza contaminava anche me. La consapevolezza della fragilità che andavo scoprendo nel mio animo mi induceva alla solitudine. Le mattine salendo in corriera provavo una fugace gioia e al tempo stesso una sottile paura per qualcosa che sentivo annunciarsi ma che ancora non si manifestava. Cercavo un sedile solitario accanto a un vetro appannato e mi ci rintanavo come in un nascondiglio. La sera, spegnendo la luce sul libro che non riusciva ad appassionarmi predisponevo i miei pensieri per sognare qualcosa di grande da cui lasciarmi rapire. Quando vidi Caterina per la prima volta nei corridoi del liceo, tirai un sospiro di sollievo. Di colpo mi accorsi che era lei che aspettavo, era lei che mi mancava e al tempo stesso mi chiamava. Pervaso da quella rivelazione, il mio spontaneo istinto fu di correre a dirglielo. Non era mica un capriccio il mio. Non andavo a chiederle di prestarmi un vocabolario o di offrirmi un pezzo di merenda. Andavo a chiederle di farmi respirare, di tirarmi fuori dalla voragine di malinconia in cui ero caduto. Poi c'era tutta una campagna che appassiva per la sua assenza. Mi parve naturale che lei accorresse a salvarla. No, non fu solo una questione di occhi e di sorriso. Il suo passo quasi scalzo, il dorso del piede, la sua voce già allora un po' spezzata, la nuvola bianca che lasciava muovendosi, il gesto infantile del braccio che agitava festoso per salutarmi. Non era solo Caterina che mi piaceva, ma

nespoštljive rime o profesorjih. Spravljal sem jo v smeh. Res je, da je bil to tudi pozneje moj največji dosežek pri ženskah, in morda je bilo to pravzaprav vse, kar sem želel od njih. Toda komaj sem odšel iz šole in v množici na cesti izgubil Caterino izpred oči, komaj sem spet sedel na avtobus, ki me je odpeljal daleč proč od nje, sem na svoji koži čutil ves nered tega sveta. Dogajalo se je, da sta se včasih na trgu pred obzidjem najina avtobusa srečala, preden sta zavila vsak v svojo ulico. Takrat sem na drugi strani šipe iskal njen obraz in če se mi ga je posrečilo presenetiti, so mi vsi drugi, ki so gledali ven, povedali, kako zmeden sem videti. Resnica je vedno neznosna in sreča žgoča. Zato sem moral pred Caterino zadrževati dih. Njena lepota je ostajala v zraku, tudi ko je že odšla, in jaz sem potreboval vse čute, da sem ujel vsak njen preblisk. Toda nikoli mi je ni nič ostalo. Razen poželenja, kot daru.

Včasih sem popoldne ostajal v mestu zaradi tečaja angleščine. Jedel sem v hrupni šolski menzi, ki je smrdela po kislu in mokri žagovini. Potem sem taval po praznih ulicah, čakal na tečaj in si predstavljal, da se bom nekoč tod sprehajal s Caterino. Prišel sem v park, potem pa krenil proti šoli, vedno nekoliko v upanju, da jo srečam. Sanjari sem, da so v njenem srcu po zaslugi moje vztrajnosti nenadoma zmagala čustva, namenjena meni, in je zato rajši ostala v mestu, da me poišče. Kaj ni mogoče, da bi me nekega dne tudi sama na vsak način hotela videti? Ampak vsi avtobusi so odpeljali in na ulicah je bilo le še nekaj trgovcev, ki so hiteli domov. Če me spomladi poldan preseneti v mestu, me še danes preplavi enaka bridkost. Kot bi neviden rabelj počasi in z večšo okrutnostjo trgal kožo z mene, medtem ko bi bil taisti cikel ravnodušna priča moji usmrtitvi.

Pred časom sem srečal Caterino prav na istih ulicah, na katerih sem zaman sanjal o njej. Skupaj sva kosila v restavraciji v središču mesta in ko sva stopila ven, sem končno lahko šel z njo na sprehod, na katerega sem čakal toliko let. V isti blede, vendar zaslepljujoči svetlobi brez sence, v mlačnem, a težkem zraku brez vonja. Gruljenje goloba med strešniki, avtobus, ki je peljal mimo, pozvanjanje zvonov, rolete trgovin, ki so se spuščale, vse se je po čudežu znova sestavilo, ko sva hodila mimo. Takrat sem Caterino vprašal, kaj vidi ona v tej uri, v tem slabotnem, zdaj že popoldanskem soncu.

»Lep pomladanski dan!« mi je odgovorila in skomignila z rameni, ker jo je moje vprašanje zabavalo. Zame pa je te kraje še zmeraj preplavljalo čakanje na njo. Njena odsotnost, ki je niti ona sama ni mogla potešiti. Tako odkrivam, da sem vsa ta leta skušal popraviti to napačno uro, da pa sem bil napaka verjetno jaz sam in me tudi ljubezen tisočih Caterin ne bo nikoli popravila.

Prevedla Veronika Simoniti

tutto quello che suscitava attorno a sé. Mi accorsi presto che averla non sarebbe bastato, che l'unica mia vera salvezza era diventare lei. Volevo essere lei per essere amato da me.

A tutte le ricreazioni mi appostavo sui suoi percorsi e lei era felice di incontrarmi. Io ogni volta preparavo trovate nuove, caricature di compagni, filastrocche irriverenti sui professori. La facevo ridere. È vero che anche più tardi questo fu il massimo risultato che ottenni con molte donne, e forse in fondo, tutto quello che volevo da loro. Ma appena uscivo da scuola e perdevo Caterina di vista nella folla della strada, appena risalivo sulla corriera che mi portava lontano da lei, io lo sentivo tutto sulla mia pelle il disordine del mondo. Capitava che talvolta nel piazzale davanti alle mura le nostre due corriere si incrociassero prima di imboccare strade diverse. Allora cercavo nei finestrini il suo viso e se mi capitava di sorprenderlo erano poi tutti gli altri affacciati a dirmi quanto dovevo avere l'aria smarrita. La verità è sempre insostenibile e la felicità bruciante. Per questo io dovevo trattenere il fiato davanti a Caterina. La sua bellezza restava nell'aria anche quando lei se n'era già andata e a me servivano tutti i sensi per coglierne fino all'ultimo lampo. Ma di lei non mi restava mai nulla. Tranne il desiderio, come un dono.

Certi pomeriggi restavo in città per un corso di inglese. Mangiavo in una mensa scolastica rumorosa, che puzzava di aceto e di segatura bagnata. Poi vagavo per le strade vuote ad aspettare l'ora del corso immaginando di fare un giorno quelle passeggiate con Caterina. Arrivavo al parco e tornavo indietro per la strada della scuola, sempre un poco sperando di incontrarla. Sognavo che nel suo cuore il sentimento per me, alimentato dalla mia assiduità, avesse di colpo prevalso inducendola a restare in città per cercarmi. Non poteva essere che anche lei fosse un giorno assalita dall'urgenza di vedermi? Ma tutte le corriere erano partite e per strada c'era solo qualche bottegaio che rientrava a casa frettoloso. Ancora oggi se di primavera l'ora del mezzogiorno mi sorprende in città io provo la stessa lacerazione. È come se un boia invisibile mi strappasse lentamente la pelle di dosso con sapiente ferocia, mentre lo stesso identico ciclo assiste impassibile alla mia esecuzione.

Qualche tempo fa ho rivisto Caterina, proprio nelle stesse strade dove la sognai invano. Abbiamo pranzato insieme in un ristorante del centro e uscendo ho potuto finalmente accompagnarla nella passeggiata che aspettavo da tanti anni. Nella stessa luce pallida ma accecante che non fa ombra, nell'aria tiepida eppure pesante e senza odore. Il tubare d'un piccione fra le tegole, il passaggio d'un autobus, i rintocchi delle campane, le saracinesche che s'abbassavano, tutto si è per magia ricomposto al nostro passaggio. Allora ho chiesto a Caterina cosa vedesse lei in quell'ora, in quel tenue sole ormai pomeridiano.

“Una bella giornata di primavera!” mi ha risposto alzando le spalle divertita dalla mia domanda. Per me invece era ancora l'attesa di lei che sovrastava quei luoghi. La sua mancanza che neanche lei in persona riusciva a placare. Così vado scoprendo che ho passato tutti questi anni cercando di correggere quell'ora sbagliata, ma che forse l'errore sono io e neanche l'amore di mille Caterine potrà mai correggermi.

Bewitched Bicycle

(Excerpt from a novel)

If my memory has always been somehow of marble, this must be so because of my obsession with saving time. I can not really tell from whom or what I want to save it. Unconsciously, perhaps, from my deceptive reminiscence. I feel it can no longer run away from me if I carve it into stone. Even if it falls into countless pieces, it will return to me unchanged. That's why I have always loved women with sonorous names that suit the fairies. To let them become ivy-clad and one day to find and remember them again, intact like an old jewel. My work is digging and discovering. I am an archeologist of that which I bury and build anew with great precision in the glass cases of my brain. This refuge of images where I hold the memories – my prisoners, actually, comforts me for what was mine and is now forever lost. Merely to restore the statues won't be enough when one desires to revive their feelings; until now, I was not aware of how precious my emotions really were, and I spent them lavishly. And how you need to percolate the rivers of nostalgia to combine some of its pieces. There is one love above all that I regret, one unsuccessful embrace, from which my whole life was nourished. I was devoted to it just as God must have been devoted to creation. And I created a whole world, indeed, where everything was focused on her, and time was fixed in that March afternoon, fulfilling itself again and again in our eternal union. If she caressed my eyes, I know I would be satisfied and at the same time extinguished by her tenderness. I am aware of that; and sometimes I regret the feelings of relief that appear from this solace of oblivion. Memory, remembering itself, has roused a parallel remembrance in me. I am the undeniable master of my past rather than my future, and I take advantage of this fact to waylay the aridity of the present. What I lacked before eventually turned into what I am now. But, somehow I can't detect this first limitless love when picking up my rests scattered all over these wreck fields. I rummage under the busts of Cyclops women who plunged me into the emptiness of their passion of no return; I break into mausoleums of vanity dedicated to unimportant mistresses; I pull out the monuments named after unknown lovers and other dispersed emotions of love. But traces of the one who let me love myself through her apparition – I find no trace of her any more. To see this grand structure vanish into nothingness opens a gap I can't bring myself to accept. That's the reason for my quest and this quest is an endless drift.

Some things can only happen when the time is right. Peach trees are in blossom when March is still cold. Their petals don't survive the first wind; puddles fill with them. In autumn, plane trees keep their leaves longest, and those lingering on the highest branches are merely charred chrysalides. Of the velvet poplar fluff blown under the doors by the spring afternoon winds, only dust remains at the end of summer. Emotions have their

seasons, as well. If they bloom at the wrong time, if they outlast the bewilderment they inflamed, then this is a distorted life. Such was my love for Caterina. And because this love never died, I could not find it in the graveyard of my emotions. It still exists somewhere; it ran aground on a shoal of time, and I was too much a coward to pull it back. Today, thirty years later, I know I have to find it. To save it, or to let it die – the same thing, anyway.

That's why I returned to Tresigallo where it all began and where the hidden fertile crack still nourishes my spell. The only thing really existing in this place of apparition is what we imagine to exist. A reality too cruel lies in the landscape that devours and conceals it behind the earth chunks darkening from memories. Only those who dare to wish are imbued with this grace. But we from Tresigallo are inclined to illusions. We believe that the linearity of our roads and the perfect roundness of our circus lead us to a state of natural equilibrium. Others have always envied us our giant houses that seem like abandoned Aztec temples in the sun, a hypnotic geometric sketch of our paved avenues where even trees are statues. At first sight, Tresigallo truly looks like an enormous swimming pool, standing in the middle of mud instead of in the middle of river sand, and our roads sometimes look like springboards, ascending above the emptiness. A shadow of temporariness sometimes darkens the cycle, as if the houses were mere rows of beach umbrellas, cleared away after the end of season and crammed into storerooms and as if we were nothing but holidaymakers spending the day or the week, unfaithful, incomplete apparitions.

The spring seemed veiled that year. Opaque gauze darkened the afternoons; in an intrinsic haze of all things, they appeared incomplete. I watched the trees and fields through the window, careless sparrows, sitting on the wires, a cycle gliding through the puddles, pale contours of a remote town. Something out there was missing and this absence was contaminating. The perception of fragility that I discovered in the spirit led me on to solitude. As I took the morning bus, I sensed both a fleeting joy and a slight anxiety, I felt that something was about to happen, but just what it could be – wasn't yet clear. I found a seat by a bedewed window and fled there as to a hiding place. When I turned the lights off in the evening, after reading an unimpressive book, I tried to arrange my thoughts in such a way as to help me dream of something grand, something that would engross me. Seeing Caterina for the first time in the grammar school hallway was a relief. I realized immediately she was the one I waited, she was the one I missed and she, too, was calling for me. Instinctively, I went to her and told her about this revelation. I wasn't swayed by whim. I didn't ask her to lend me a dictionary or share her meal with me. I asked her to let me breathe, to pull me from the whirl of melancholy that absorbed me. And also because the whole landscape faded when she was away. It seemed so natural for me to get her help. No, it wasn't only about eyes or a smile. Her barefoot step, her instep, her already somewhat jagged voice, a white cloud she left behind when moving, her child-like hand gesture greeting me happily. I didn't like only Caterina, I liked everything that happened in her presence. Soon I realized it wasn't enough

only to possess her and that my only chance lay in becoming one with her. I wanted to become one with her to be able to love myself.

During every school break I lurked in her path, and she was happy to see me. I always contrived something new; I drew funny caricatures of schoolmates or rhymed disrespectful lines about professors. I made her laugh. Even later, this was my biggest success with women, and maybe it was actually all I ever wanted from them. As soon as I left school and lost sight of Caterina in the crowded street, as soon as I was once again seated on the bus that was taking me far away from her, I learned all the chaos of this world to my cost. It sometimes happened that our buses met on the square in front of the town walls, right before they diverged into separate streets. I sought her face on the other side of the window pane, and when I succeeded in surprising it, then everybody else also looking outside at that moment told me how confused I looked. Truth is always unbearable, and happiness is ardent. That's why I had to hold my breath before Caterina. Her beauty lingered in the air even after she had left, and it took all my senses to catch her every flash. But there was nothing left of her. Except for lust, given as a gift.

Sometimes I had to stay in town for the afternoon English course. The school canteen where I had my lunch smelled of vinegar and sawdust. Then I wandered the empty streets, waiting for the course, and imagined taking a stroll with Caterina there one day. I came to the park, then headed for the school; always hoping to come across her. I was dreaming she would choose to stay in town and look for me, because I was persistent enough to rouse in her these sudden feelings for me. Wasn't it possible she would some day absolutely want to see me too? But the last buses were gone, and on the streets were only a couple of merchants in a hurry to get home. If noon in spring surprises me in town today, I still feel overwhelmed by the same bitterness. As if an invisible executioner slowly and with skilled cruelty ripped my skin off and the same cycle bore witness to my execution.

Some time ago I met Caterina on these same streets where I once dreamt in vain of her. We had lunch in a town center restaurant, and afterwards we could finally take the stroll that I had waited for all those years. In the same pale yet blinding light without a shadow, in the tepid but leaden air without a scent. Pigeons cooing on the roof, a bus driving by, bells ringing, shop shutters closing up – everything reassembled miraculously as we walked by. I asked Caterina how she perceived this hour, this weak afternoon sun.

»A nice spring day!« she answered and shrugged her shoulders, amused by my question. For me, this place was still overwhelmed with waiting for her. Her absence – not even she herself could appease it. All these years, I have been trying to repair that wrong hour but now I realize it must have been I who was the actual defect, and even if I had the love of a thousand Caterinas, I would never be repaired again.

Translated from Slovene by Ana Jasmina Oseban

Irina Nekiť se je rodila leta 1962 v Antonestiju v Republiki Moldaviji. Diplomirala je na Državni univerzi v Chisinauu. Je pesnica, dramatičarka in gledališka kritičarka. Njeni članki so bili objavljeni v mnogih publikacijah, kot so Basarabia, Sud-Est Cultural, Contrafort, România literara, Vatra, Poesis in Familia. Nekiťova ima tudi svojo kulturno rubriko v časopisu Jurnal de Chisinau. Med njenimi deli so naslednje pesniške zbirke: *Șarpele mă recunoaște* (Kača me prepozna, 1992), *Cartea rece* (Hladna knjiga, 1996), *Un viitor obosit* (Utrujena prihodnost, 1999), *Gheara* (Krempelj, 2003), *Un fel de liniște* (Neke vrste tišina, 2006). Njene gledališke kritike so izšle v zbirki z naslovom *Godot, eliberatorul* (Godot, osvoboditelj, 1999). Njena prva gledališka igra nosi naslov *Proiectul unei tragedii* (Tragedija kot projekt, 2001), ostale pa je izdala v zbirki z naslovom *Maimuța în baie* (Opica v kopalnici, 2006). Eno izmed njenih del je bilo leta 2003 uprizorjeno v gledališču Eugèna Ionesca v Chisinauu. Irina Nekiť je tudi koordinatorka delavnice sodobne drame v narodnem gledališču Mihaia Eminescuja v Chisinauu. Za svoje delo je prejela že tri nagrade Zveze moldavskih pisateljev in nagrado Frontier Poesis. Je članica Moldavske in Romunske zveze pisateljev kot tudi Mednarodne zveze gledaliških kritikov.

Irina Nekiť was born in 1962 in Antonesti in the Republic of Moldova. She graduated from the State University in Chisinau. She is a poet, a dramatist and a theatre critic. Nekiť's articles have been published in several publications, including magazines such as Basarabia, Sud-Est Cultural, Contrafort, România literara, Vatra, Poesis and Familia. Nekiť also writes a column on culture for the Jurnal de Chisinau newspaper. Among her works are the following poetry collections: *Șarpele mă recunoaște* (The Snake Recognizes Me, 1992), *Cartea rece* (The Cold Book, 1996), *Un viitor obosit* (A Tired Future, 1999), *Gheara* (The Claw, 2003), *Un fel de liniște* (A Sort of Silence, 2006). Her drama reviews were published in a collection entitled *Godot, eliberatorul* (Godot, the Liberator, 1999). Her first play bears the title *Proiectul unei tragedii* (The Project of a Tragedy, 2001), subsequently her other plays were published as a collection entitled *Maimuța în baie* (The Monkey in the Bathroom, 2006). One of her plays was staged at the Eugène Ionesco theatre in Chisinau in 2003. Irina Nekiť is also Coordinator of the contemporary drama workshop at the national Mihai Eminescu Theatre in Chisinau. For her work she has already received three Moldovan Writers' Union awards and she is also a Frontier Poesis award winner. Irina Nekiť is a member of the Moldovan Writers' Union, member of the Romanian Writers' Union and a member of the International Association of Theatre Critics.

Irina Nekit

Foto © by Nicolae Raileanu

Strel

pok!

si pošiljam metke v glavo in gledam
skozi luknjo ki jo še vedno osvetljuje morilski ogenj.
kar vidim ni podobno zlatim vratom
niti visokim vratom niti vencu
iz smrekovih vej.

kuli made in china vržem na tla
v vrelo luknjo vtaknem svojo roko
s petimi vlažnimi prsti
čutim da je veter začel pihati proti
polarnemu siju.

skozi tunel ki je nastal v moji glavi
potisnem svoja ramena prsni koš
spolzek trebuh široke boke in bose podplate
ko kroglja prebije desno teme
diham še desetinko sekunde.

upam da se mi življenje ne bo še enkrat odvrtilo kot v video spotu
tisti kadri z dekletcem na travi
ob otečenem deževniku in mladih starših
ki igra odbojko na igrišču na koncu
vasi in z okamnelimi starimi starši
pred belo vrtnico.

zaradi vseh teh slik mi gre
na jok in zdaj ni pravi trenutek.
tisti onkraj luknje z vonjem po cevi po dimu
pričakujejo da jim prinesem dobre novice
toda jaz jim bom s svojim goltnim glasom rekla:
pod soncem nič novega.

O împușcătură

poc!

îmi trag un glonte în cap și mă uit prin
gaura încă luminată de focul ucigaș.
ceea ce văd nu seamănă cu o poartă de aur
nici cu o ușă înaltă nici cu o coroană
din ramuri de brad.

scap stiloul made in china pe podea
îmi vâr prin gaura fierbinte o mână
cu cinci degete ude
simt că vântul începe să bată dinspre
aurora boreală.

îmi strecor umerii coșul pieptului burta lunecoasă
soldurile late și tălpile goale
prin tunelul rămas în capul meu
după ce glonte ieșe prin tâmpla stângă
mai respir o zecime de secundă.

sper să nu-mi revăd viața ca într-un videoclip
cadrele acelea cu fetița așezată pe iarbă
lângă o rămă umflată și cu părinții tineri
jucând volei pe stadionul de la marginea
satului și cu bunicii înmărmuriți
în fața unui trandafir alb.

toate imaginile astea m-ar face
să plâng și acum nu e momentul.
cei de dincolo de gaura mirosind a țevă a fum
mă așteaptă să le aduc vești bune
eu însă le voi spune cu vocea mea guturală:
nimic nou sub soare.

Mandlji

moji pomodreli prsti
niso hoteli
oživeti
tudi ti si imel vodo v čevljih v tankih nosnicah
tudi tebe je ujel dež
z mesa tvojih ustnic so padale
sence besed
kaj-si-mi-hotel-povedati nič o hropenju
voščeni figuric ki so v trebuhu
nosile po en voščeni zarodek
veličastno si šel skozi
rumeno listje se je vrtelo po dvoranah narodnega
arheološkega muzeja
po tleh so se kotalile okrogle glave
kazal si mi mokre dlani v naglici si na tleh
puščal odtise
ne bi rada
postavila pod vprašaj tvojega spomina
toda zakaj se ne spomniš mojega obraza
iz tvojih pustih oči je curljala mesečina
v ušesni školjki si imel vodo in nisi nič slišal
kričala sem dokler se mi niso strgali
mandlji in je iz njih priteknel
hladen alkohol

Amigdale

nu mi se
dezmorțeau
degetele vinete
aveai și tu apă în pantofi în nările subțiri
te-a prins și pe tine ploaia pe carnea
buzelor tale se prăbușeau
umbre de cuvinte
ce-ai vrut să-mi spui nimic despre horcăitul
figurilor de ceară ce purtau
câte un embrion de ceară în pântec
măreț ai trecut printre ele
frunze galbene se roteau prin sălile muzeului
național de arheologie
capete rotunde se rostogoleau pe jos
îmi arătai palmele ude îți lăsaî grăbit pe podea
amprente
nu că
aș pune la îndoială memoria ta
dar de ce nu mai ții minte chipul meu
dîn ochii pustii ți se prelingea clarul de lună
aveai apă în scoica urechii nu auzai nimic
am urlat până mi s-au
rupt amigdalele și a curs alcool rece
dîn ele

Pesem z žaluzijami

neverjeten zrak
ki se upira tvojemu vonju tvojemu trebuhu
jutro s telovadbo
z žaluzijami pribitimi na steno
z dvema ključema v žepu enim od doma
drugim od deviškega pasu
pred tabo sintetični pes
lisičji rep prilepljen na vetrobransko steklo
v vzvratnem ogledalu mačja glava
jagnječja kožica pod voznikovo zadnjico
na drugem bregu zla
se zamenja časovni pas
na oni strani šipe tečejo pokrajine
mečejo se pod kolesa
iz makovih polj se dviga krvava meglica
si si umil noge ljubezen moja?
si se ulegel na trebuh?
si se obrnil z obrazom proti steni?
na nočni omarici sem ti pustila aspirin
voda v kozarcu je prozorna
kot moja šipa skozi katero se vidi tvoj vrat

Poem cu jaluzele

incredibil aerul
împotrivindu-se mirosului tău abdomenului tău
o dimineață cu exerciții fizice
cu jaluzele izbite de pereți
cu două chei în buzunare una de la casă
una de la centura de castitate
un câine sintetic în fața ta
o coadă de vulpe lipită de parbriz
un cap de pisică în retrovizor
o pelicică de miel sub șezutul șoferului
pe celălalt mal al râului
se schimbă fusul orar
peisajele curg dincolo de geam
se aruncă sub roți
din câmpia de maci se ridică aburi de sânge
ți-ai spălat picioarele, dragostea mea?
te-ai culcat pe burtă?
te-ai întors cu fața la perete?
ți-am lăsat o aspirină pe noptieră
apa din pahar e străvezie ca
geamul meu prin care se vede gâtul tău

Pesem resignacije

Pri neopaženem nasmešku
zarodka v trebuhu
se začne resignacija.

Otrok bo imel jamice na licih.
Na slepo bo vrgel kamen
in ubil raco.
Naučil se bo da v kalni vodi
ga ga požre
kvak kvak.

Na srcu bo vedno nosil kamen
v najlepših letih pa
se mu bo s kamenčki napolnil žolčnik.
Pozabil bo da je v senci mrka
videl mačjo svatbo.

Vnuikom bo govoril
da je najdaljša telenovela
vseeno krajša od človekovega življenja.

Povedal jim bo epizodo
svojega prvega ah!
in devetega oh!
v devetih nebesih.

Pomiril se bo pred svojo podobo,
ki jo je zastrupilo živo srebro ogledala.
Potipal si bo
jamice na licih
in pomislil na smrt neke podobe
pod svodom prazničnih sanj.

Škrlaten krempelj bo podpisal
pesem resignacije.

Poemul resemnării

De la zâmbetul neobservat
al fătului din pântec
începe resemnarea.

Copilul va avea gropițe în obraji.
Va arunca o piatră la întâmplare
și va ucide o rață.
Va învăța că mac-mac
îl înghite în apa tulbure
pe oac-oac.

Va purta mereu o piatră pe inimă
iar în floarea vârstei
vezica biliară i se va umple cu pietricele.
Va uita că la umbra eclipsei
a văzut nunta pisicilor.

Nepoților le va spune
că cea mai lungă telenovelă
e totuși mai scurtă decât o viață de om.

Le va povesti episodul
despre primul său ah!
și despre al nouălea of!
din al nouălea cer.

Se va resemna în fața imaginii sale otrăvite
de argintul viu al oglinzii.
Își va pipăi
gropile din obraji
gândindu-se la moartea unei mutre
sub bolta viselor festive.

O gheară purpurie va semna
poemul resemnării.

Črto zamenjujem s piko

Začetek zamenjujem s koncem
mir s tišino
črto s piko.
Nisem mogla izvedeti
zakaj se obzorje zasveti
ko nas obkroži.

Ob robovih moje poti
je umrlo toliko upanj.
V mojem srcu ihti toliko senc.
Ne razumem kako se ljubezni
prepletajo z nogami
noči z jutri
vetrovi s peskom.
Nisem si mislila da je sreča
praznično oblačilo žalosti.

Kar se dogaja zamenjujem
s tem kar se ne bo zgodilo.
V meni živi konec
ki se nikoli ne začne.

Prevedel Aleš Mustar

Confund linia cu punctul

Confund începutul cu sfârșitul
liniștea cu tăcerea
linia cu punctul.
Nu am putut afla
de ce orizontul se luminează
încercuindu-ne.

Pe marginile drumului meu
au murit atâtea speranțe.
În inima mea hohotesc atâtea umbre.
Nu înțeleg cum se împletesc
iubirile cu picioarele
noapțile cu diminețile
vânturile cu nisipurile.
Nu bănuiam că fericirea
e haina de sărbătoare a tristeții.

Confund cele ce se întâmplă
cu cele ce nu se vor întâmpla.
Trăiește în mine un sfârșit
care nu mai începe.

Ein Schuss

Peng!

Ich jage mir eine Kugel durch den Kopf und schaue
durch das Loch das noch vom tödlichen Feuer erhellt ist.
das was ich sehe ähnelt keinem goldenen Tor
auch nicht einer hohen Tür oder einer Krone
aus Tannenzweigen.

Ich lasse die Fühlfeder *made in China* auf den Boden fallen
ich stecke eine Hand mit fünf nassen Fingern
durch das heiße Loch
ich fühle wie der Wind von der
Aurora borealis herweht.

Ich zwänge die Schultern den Brustkorb den glitschigen Bauch
die breiten Hüften und die nackten Füße
durch den in meinem Kopf entstandenen Tunnel
nachdem das Geschoss durch die linke Schläfe hinausfliegt
atme ich noch eine Zehntel Sekunde.

Ich hoffe dass ich nicht mein Leben wie in einem Videoclip sehen werde
jene Bilder mit dem im Gras sitzenden kleinen Mädchen
neben einem geschwollenen Regenwurm und mit den jungen Eltern
die Volleyball im Stadion am Dorfrand spielen
und mit den vor einer weißen Rose
erstarrten Großeltern.

All diese Bilder würden mich zum Weinen bringen
und das ist der falsche Moment dafür.
Diejenigen die jenseits des Lochs sind das nach Pistolenlauf und Rauch riecht
warten darauf dass ich ihnen gute Nachrichten bringe
ich werde ihnen aber mit meiner nasalen Stimme sagen
unter der Sonne nichts Neues.

Mandeln

Meine blauen
Finger wollten nicht
locker werden
du hattest auch Wasser in den Schuhen in den schmalen Nüstern
der Regen hatte dich auch erwischt auf dem Fleisch
deiner Lippen stürzten
Wortschatten
was wolltest du mir sagen nichts über das Röcheln
der Wachsfiguren die in ihrem Bauch
Wachsembryos trugen
grandios gingest du zwischen ihnen hindurch
gelbe Blätter wirbelten in den Sälen des Nationalmuseums
für Archäologie
runde Köpfe rollten über den Boden
du zeigtest mir deine nassen hände und ließest eilig
deine Abdrücke auf dem Boden
nicht dass ich
an deinem Erinnerungsvermögen zweifle
aber warum erinnerst du dich an mein Gesicht nicht
aus den leeren Augen floss der klare Mondschein
in der Ohrmuschel hattest du Wasser du hörtest nichts
ich schrie bis mir die Mandeln rissen und
kalter Alkohol aus ihnen floss

Gedicht mit Jalousien

unglaubliche Luft
sie sträubt sich gegen deinen Geruch den Geruch deines Bauches
ein Morgen mit Leibesübungen
mit an die Wand knallenden Jalousien
mit zwei Schlüsseln in der Tasche einer vom Haus
der andere vom Keuschheitsgürtel
vor dir ein synthetischer Hund
ein an der Windschutzscheibe klebender Fuchsschwanz
ein Katzenkopf im Rückspiegel
ein Lammfell unter dem Gesäß des Fahrers
am anderen Ufer des Bösen
ändert sich die Zeitzone
die Landschaften fließen jenseits des Fensters
werfen sich unter die Räder
aus dem Mohnfeld steigt Blutdampf
hast du deine Füße gewaschen mein Liebes?
liegst du auf dem Bauch?
hast du dich zur Wand gedreht?
ich habe für dich ein Aspirin auf dem Nachkästchen hinterlassen
das Wasser im Glas ist durchsichtig
wie mein Fenster durch das ich deinen Hals sehe

Übersetzt von Aranca Munteanu

Das Poem der Resignation

Mit dem unbemerkten Lächeln
des Fötus im Mutterleib
beginnt die Resignation.

Der Junge wird Grübchen in den Wangen haben.
Er wird einen Stein ins Blaue werfen
und eine Ente töten.
Er wird lernen: Mak-Mak
Schluckt in trüben Gewässern
Oak-Oak.

Er wird immer einen Stein auf dem Herzen haben
und in der Blüte der Jahre
die Gallenblase mit Steinchen gefüllt.
Vergessen, dass er im Schatten der Sonnenfinsternis
Den Katzen bei der Hochzeit zuschaute.

Seinen Enkeln wird er erklären
dass selbst die längste Telenovela
immer noch kürzer ist als ein Menschenleben.

Er wird ihnen die Episode erzählen
wie es zu seinem ersten Ah! kam
und wie er sein siebentes Oh!
im siebenten Himmel erlebte.

Beim Anblick seines vom Quecksilber vergifteten
Spiegelbildes wird er resignieren.
Er wird die Grübchen in den Wangen
betasten und nachdenken
über das Sterben eines Gesichts
unterm Gewölbe festlicher Träume.

Zeichnen
wird das Poem der Resignation
eine purpurrote Klaue.

Ich verwechsle die Linie mit dem Punkt

Ich verwechsle den Anfang mit dem Ende
die Stille mit dem Schweigen
die Linie mit dem Punkt.
Ich kam nie dahinter
warum der Horizont hell wird
da er uns umzingelt.

Entlang meines Weges
starben so viele Hoffnungen.
In meinem Herzen schluchzen so viele Schatten.
Ich verstehe nicht wieso die Liebesgefühle
mit den Beinen durcheinander geraten
die Nächte mit den Vormittagen
die Winde mit den Sandwehen.
Ich ahnte nicht dass das Glück
des Festtagsgewand der Trauer ist.

Ich verwechsle was geschieht
mit den Dingen die nie geschehen werden.
In mir lebt ein Ende
das ewig nicht beginnen will.

Übersetzt von Gerhardt Csejka

Imre Oravecz se je rodil v Szajli na Madžarskem. Je pesnik, romanopisec, esejist in prevajalec. Magistriral je iz humanistike na univerzi v Debrecenu, študiral je tudi na illinojski univerzi v Chicagu. Sodeloval je v mednarodnem programu pisateljjevanja na univerzi v Iowi, kot dobitnik Fulbrightove študentske stipendije pa je predaval na univerzi v Kaliforniji. Je avtor desetih knjig. Med njimi so naslednje pesniške zbirke: *Héj* (Lupina, 1972), *Egy földterület növénytakarójának változása* (Sprememba rastlinske odeje nekega zemljišča, 1979), *Máshogy mindenki más* (Drugače je vsak drugačen, 1979), *A hopik könyve* (Knjiga Hopijev, 1982), *1972. szeptember* (September, 1972, 1988), *Halászóember* (Človek ribič, 1998) in *A megfelelő nap* (Primeren dan, 2002). Njegovi zbirki esejev nosita naslov *Kedves John* (Dragi John, 1995) in *Egy hegy megy* (Gora se premika, 2006). Napisal je tudi roman z naslovom *Ondrok gödre* (Ondroška jama, 2007). Prevodi njegovih pesmi so bili objavljeni v najpomembnejših ameriških in nemških literarnih revijah. Ena izmed njegovih knjig z naslovom *1972. szeptember* je bila prevedena v angleščino, francoščino in italijanščino, izbor iz njegove pesniške zbirke *Halászóember* pa je izšel v srbskem prevodu.

Imre Oravecz was born in Szajla in Hungary. He is a poet, novelist, essayist and translator. He graduated from the University of Debreczen with an MA degree, and pursued graduate studies at the University of Illinois in Chicago. He has been a member of the International Writing Program at the University of Iowa and a Fulbright lecturer at the University of California. He is the author of ten books. Among them are the poetry collections *Héj* (Skin, 1972), *Egy földterület növénytakarójának változása* (Changes in the Vegetation of a Landscape, 1979), *Máshogy mindenki más* (Otherwise We Are Not the Same, 1979), *A hopik könyve* (The Book of the Hopi, 1982), *1972. szeptember* (September, 1972, 1988), *Halászóember* (The Fishing man, 1998) and *A megfelelő nap* (The Right Day, 2002). His books of essays are entitled *Kedves John* (Dear John, 1995) and *Egy hegy megy* (A Hill Walks, 2006). He has also written a novel entitled *Ondrok gödre* (The Ditch of Ondrok, 2007). Translations of his individual poems have appeared in leading American and German literary magazines. One of his books, *1972. szeptember* has been translated into English, French, Italian, and a short version of another one, *Halászóember* was published in Serbian.

Imre Oravecz

Sanje H. Boscha

Kdo je dvignil dež
in ga odnesel za goro?
Kdo je oslinil svetlobo
in si jo potisnil pod jezik?
Kdo je pogoltnil jezik
in ga zgovoril gor v zrak?
Kdo je prežvečil zemljo
in jo pljunil na krožnik?
Kdo je pregriznil grlo
in vanj potisnil piščal?
Kdo je izsesal zelenino iz dreves
in jo napeljal v žleze?
Kdo je napihnil sečni mehur
in ga privezal na prst?
Kdo je narasel vodo
in jo spustil na ledvico?
Kdo je odrezal ud pri korenu
in ga prevrtal s tanko trstiko?
Kdo je povečal semenčico
in se namestil v njej?
Kdo je odprl trebuh
in ga napolnil s sladkim plinom?
Kdo je izsušil vodnjačo
in si jo potegnil na vrat?
Kdo je premesil blato
in si ga privezal na podplate?
Kdo je skotalil skalo
in jo zmlel v mlinu?
Kdo je prebudil ribo
in jo pregnal na vejo?
Kdo je hodil nazaj
in našel samega sebe?
Kdo se je zaklenil v kroglo
in odtlej razbija v njej?
Kdo je belo prebarval miš
in jo pozabil pod sušilnikom?
Kdo se je pretihotapil v uho
in bobna noč in dan?
Kdo je zvrtil luknjo v steno
in kukal skozi njo?
Kdo je pojedel jabolko
in segel iz njega?
Kdo je klical ptice
in brezglavo zbežal?

H. Bosch álma

Ki emelte fel az esőt
és vitte a hegy mögé?
Ki nyálazta össze a fényt
és tolt a nyelve alá?
Ki nyelte le a nyelvet
és beszélte fel a levegőbe?
Ki rágta meg a földet
és köpte a tányérra?
Ki harapta át a torkot
és dugott bele sípot?
Ki szívta ki a fákból a zöldet
és vezette el a mirigyekbe?
Ki fújta fel a húgyhólyagot
és kötötte az ujjára?
Ki duzzasztotta fel a vizet
és engedte le a vesére?
Ki vágta le tőből a hímtagot
és fúrta át vékony náddal?
Ki nagyította ki az ondószálat
és foglalt helyet benne?
Ki nyitotta fel a hasat
és töltötte meg édes gázzal?
Ki szárította ki a lopótököt
és húzta a nyakára?
Ki dagasztotta meg a sarat
és szíjazta a talpára?
Ki görgette le a sziklát
és örölte meg a malomban?
Ki ébresztette fel a halat
és úzte fel az ágra?
Ki ment hátrafelé
és talált rá önmagára?
Ki zárta magára a gömböt
és dörömböl azóta?
Ki festette fehérre az egeret
és felejtette a búra alatt?
Ki lopózott a fülbe
és dobol éjjel-nappal?
Ki fúrt lyukat a falba
és kukucskált be rajta?
Ki ette meg az almát
és nyúlt ki belőle?
Ki hívta a madarakat
és menekült fejvesztve?

Kdo je ukradel modrino iz oči
in oslepel za vedno?
Kdo je priskrbel možgane
in jih čofnil po kuhinjski mizi?

Kdo me je zvezal
in me pribil sem na platno,
da se niti ganiti ne morem?

Srednjezahodna jesen

sonce še lepo sije, toda iz hladilnic že pronica
oster mraz in leze v zimski plašč, v rokavice,

včasih se dvigne veter, z višine odtrga velikanski WELCOME,
zanese ga v bližnje grmovje in pusti tam,

na meddržavni avtocesti št. 80 izginja vonj po bencinu in prašičji farmi,

pred rojstno hišo predsednika Hooverja se redčijo obiskovalci in
spomin na veliko gospodarsko krizo spet obledi,

kmetijski sejmi so se že končali in letos ne
bodo prodali več pitanih govedi in odpisanih krav,

malce se zadrži na legendarnih postajah *Union Pacific*,
proizvodnja soje v vagonih krene na vzhod in zahod,

v 50. nadstropju poslovne hiše star projektant misli na tradicionalna
poljedelska delovna orodja in s tušem nariše črno
solzo na načrt najnovejšega zračno hlajenega traktorja,

v domišljiji otrok nenadoma porumenijo in padejo
z oglaševalskih tabel zeleni stroji *John Deer Company*, pometejo jih,

pod škropljenimi polji v neoznačenih grobovih počiva prerija in tu pa tam
celo v mraku dela na njej kak zapoznel koruzni kombajn,

v majhnih mestih se ponoči zberejo mrtvi francoski, holandski in norveški
naseljenci in s semeni v rokah obiščejo nove priseljence

Prevedla Gabriella Gaál

Ki lopta ki a szemből a kéket
és vakult meg tőle örökre?
Ki szerezte meg az agyvelőt
és loccsantotta a konyhaasztalra?

Ki kötözött meg engem
és szegezett ide a vászonra,
hogyan moccani sem tudok?

Középnegyed őszi

még szépen süt a nap, de a hűtőházakból már csipős hideg
szivárog, és bebújik a nagykabátba, kesztyűbe,

olykor feltámad a szél, leszakít a magasból egy öles WELCOME-ot,
a közeli cserjésbe sodorja, és ott hagyja,

a 80-as államközi autópályán enyhül a benzin-és sertéshizlaldaszag,

Hoover elnök szülőházánál megritkulnak a látogatók, és
ismét elhalványul a nagy gazdasági válság emléke,

a mezőgazdasági vásárok már lezajlottak, és az idén nem
adnak el több növendékmarhát és kimustrált tehenet,

a *Union Pacific* legendás állomásain vesztegel kicsit,
s vagonokban keletre és nyugatra indul a szójababtermés,

egy irodaház 50. emeletén egy öreg tervezőmérnök a hagyományos
földművelés munkaeszközeire gondol, és tussal fekete könny-
cseppet rajzol a legújabb légkondicionált traktor tervrajzára,

a gyermekek képzeletében hirtelen megsárgulnak, és lehullanak
a hirdetőtáblákról a *John Deer Company* zöld gépei, és összesöprik őket,

a vegyszeres földek alatt jeltelen sírokban pihen a préri, és itt-ott
még sötétedés után is dolgozik rajta egy-egy megkészt kukoricakombájn,

a kisvárosokban éjjelente összegyűlnek a halott francia, holland és norvég
telepesek, és vetőmaggal a kezükben felkeresik az új bevándorlókat

December, jutro

Psi so bili nahranjeni
in so zaprti v pesjak,
da odspijo,

tudi maček je sit
in počiva
na toplem hodniku,

jaz pa, pozajtrkoval sem,
spil svoj čaj
in pomil posodo,

moje žene ni doma,
šla je na delo
in je ne bo pred popoldnevom,

nič se ne zgane v hiši,
vse je tiho,
samo grelec brni v kuhinji,

star sem šestdeset
in včeraj so me peljali v bolnico,
vendar ni bil infarkt,

sedim v kabinetu,
gledam skozi okno
in še čutim bolečine v prsih,

vendar se ne menim zanje
in čakam sonce,
da posije skozi meglo.

Prevedla Andreja Stajnko

December, morning

The dogs have been fed
and are locked in the kennel
to sleep it off,

the cat, too, is filled up
and is having a nap
in the warm hallway,

as for me, I've had breakfast,
finished my tea
and washed up the dishes,

my wife's not at home,
she's off to work
and won't be back before afternoon,

nothing moves in the house,
everything is quiet,
only the heater is humming in the kitchen,

I am sixty,
and was taken to hospital yesterday
but it wasn't a heartattack,

I am sitting in the study,
looking out the window
and still have chest pains,

but I am ignoring it
and waiting for the sun
to break through the fog.

The dream of H. Bosch

Who picked up the rain
and took it behind the mountain?
Who slobbered the light
and slid it under his tongue?
Who gulped down the tongue
and spoke it into the air?
Who chewed up the earth
and spewed it onto the plate?
Who bit through the throat
and stuck a whistle in it?
Who sucked the green from the tree
and shunted it into the glands?
Who blew the bladder up
and tied it on his finger?
Who dammed up the water
and let it out on the kidneys?
Who lopped the cock from its root
and bored a thin reed through it?
Who swelled the spermatic cord
and parked his carcass in it?
Who slit open the belly
and filled it with sweet gas?
Who dried the bottle gourd
and slipped it on his neck?
Who kneaded the mud
and strapped it on his feet?
Who rolled the rock down
and ground it in the mill?
Who woke the fish
and chased it up the branch?
Who marched backwards
and finally found himself?
Who locked himself in the sphere
and since then screams to get out?
Who painted the mouse white
and left it under the bell jar?
Who crept into the ear
and is drumming round the clock?
Who bored a hole in the wall
and stared straight out of it?
Who ate the apple
and poked his hand out of it?
Who sent for the birds
and flew off panic-stricken?
Who swiped the blue from the eye

and went blind from it for life?
Who got hold of the brain
and slopped it on the kitchen table?

Who tied me up
with grass, thread, hair,
and nailed me on this canvas
so that I can't budge?

Autumn in the Midwest

the sun is still shining beautifully, but a biting cold already
seeps from the cold-storage plants and steals into overcoat and gloves,

at times a gust of wind rips a big-lettered WELCOME from above,
whirls it into the nearby shrubbery, and leaves it,

on Interstate 80 the smells of gasoline and pig farms subdue,

at President Hoover's birthplace the visitors thin out, and
the memory of the Great Depression grows dim once more,

the cattle shows are already over, there' ll be no more sales
this year of young cattle and worn-out cows,

the Union Pacific will sit it out a while at its legendary depots,
the soybean crop in the freight cars will head east and west,

on the 50th floor of an office building an elderly structural engineer
thinks of the implements of traditional farming, and draws in ink
a black teardrop on a sketch of the newest air-conditioned tractor,

in the imaginations of children, the green machines of the John Deere
Company
suddenly turn yellow and fall from the billboards and are swept away,

under chemically treated fields in unmarked graves reposes the prairie
and here and there
even after dark a laggard corn combine is still working,

in the small towns at night the dead French, Dutch, and Norwegian
settlers gather together, and call on the new immigrants with seed
grains in hand

Translated by Bruce Berlind and Mária Kőrösy

Ulrich Peltzer se je rodil leta 1956 v Krefeldu, danes pa živi v Berlinu. Po koncu študija filozofije in psihologije v Berlinu je delal kot forenzični psiholog v Neaplju in na Siciliji. Nato je zamenjal nekaj služb in se ukvarjal z različnimi dejavnostmi. Leta 1992 je prejel štipendijo koncerna Bertelsmann v okviru nagrade Ingeborg Bachmann. Od sredine devetdesetih je za dalj časa zahajal v New York, vzporedno pisal filmske kritike in se udeleževal branj. K njegovim delom prištevamo romane: *Die Sünden der Faulheit* (Greh i lenobe, 1987), *Stefan Martinez* (1995), *Alle oder keiner* (Vsi ali nihče, 1999), *Teil der Lösung* (Del rešitve, 2007) in pripoved *Bryant Park* (2002). Knjiga *Bryant Park* je v slovenskem prevodu Amalije Maček izšla pri založbi Sanje. Peltzer je prejemnik številnih nagrad, med njimi berlinske nagrade za književnost, ki jo podeljuje Sklad pruske pomorske trgovine (1996), nagrade Anne Seghers (1997), nagrade najboljših del radiotelevizije SWR (2000), literarne nagrade Spodnjega Porenja (2001), literarne nagrade mesta Bremen (2003), nagrade Berlinske akademije umetnosti (2008). Leta 2006 mu je newyorška univerza dodelila rezidenčno pisateljsko štipendijo za bivanje v New Yorku.

Ulrich Peltzer was born in 1956 in Krefeld, although he now resides in Berlin. After graduating in philosophy and psychology in Berlin, he worked as a forensic psychologist in Naples and in Sicily. He then switched jobs and did various kinds of work. In 1992 he received the Bertelsmann corporation scholarship as part of the Ingeborg Bachmann prize. Since the mid-1990s he has travelled to New York to stay there for longer periods of time, all the while writing film reviews and attending readings. Among his works there are novels such as *Die Sünden der Faulheit* (The Sins of Sloth, 1987), *Stefan Martinez* (1995), *Alle oder keiner* (All or None, 1999), *Teil der Lösung* (Part of the Solution, 2007) and the tale *Bryant Park* (2002). The publishing company Sanje has released the Slovene translation by Amalija Maček of *Bryant Park*. Peltzer has received numerous prizes, among them there are the Berlin Literature Prize awarded by the Prussian Sea Trade Society (1996), the Anna Seghers Prize (1997), the SWR broadcaster award for best broadcasted works (2000), the Niederrhein literary award (2001), the city of Bremen literary award (2003), the Berlin art academy award (2008). In 2006 he was writer-in-residence at New York university.

Ulrich Peltzer

Foto © by K. Kollmeier

Del rešitve

(Odlomek iz romana)

Malo pred sončnim vzhodom ni bilo na ulici Kottbusser Damm na spregled nikogar, od časa do časa kakšen avto, en, dva prazna taksija, pometaç z vrtečimi se krtačami. Podrsavajoč šum po asfaltu, ki se je počasi oddaljeval proti jugu. Skoraj vsi izložbeni napisi so bili ugasnjeni, le neonska tabla na pročelju potovalne agencije je še ognjeno rdeče žarela: *Türk Hava Yollari*, na drugi strani pa modri napis noč in dan odprtega pobiralca stav: *Megabet.de*. Neka izložba je bila prelepljena s plastmi papirja, ki so jih strgali z nje ter jo ponovno polepili, vsepovsod letaki, ki so pozivali k demonstracijam proti nacističnemu shodu v Lichtenbergu, v turščini in nemščini, strela, ki je zadela kljukasti križ in ga raztreščila na kosce. To razume vsak, ki ima ščepec soli v glavi, manevrskega prostora za interpretacijo ni. Poskušala je ostati mirna in mirno dihati, medtem ko je v mislih še zadnjič obnovila potek akcije. Nobenega zbujanja pozornosti, nobenih člankov na naslovnica, toda kljub vsemu, začetek vendarle je. Stopila je iz vhoda poleg izložbe in se bežno ozrla naokrog. Ali je že kdo na poti na delo, ali že kdo reciklira odpadke in čisti, razvršča pisma po nabiralnikih? Sunek vetra je zašumel s časopisnimi stranmi, ki so ji ležale pred nogami na pločniku, ter ji osvežilno zapihal v razgreti obraz. Ne levo ne desno ni bilo na spregled žive duše, niti pijanca, ki bi se opotekal iz pivnice *Ankerklause* proti domu. Nekoliko si je popravila naramnico torbe, ki jo je začela nenadoma tiščati, nato si je na novo ovila tanko bombažno ruto okrog vratu in njene konce zataknila pod ovratnik svoje stare nacefrane jakne iz jeansa; včeraj jo je odkrila v skrinji na hodniku, natrpani s cunjami, ko je iskala nevpadljiv kos oblačil, leviske, kakršnih je na milijone. Hodila ni ne prepočasi ne prehitro, iz koticke očesa je opazovala okolico – vendar ni bilo ničesar, kar bi človeka moralo vznemirjati, nikjer nobenega raznašalca časopisov, nobenega nespečneža s svojim nespečnim psom. Pogledala je na uro, datum na njej še ni povsem preskočil, dve pred polno uro, kakor so se dogovorili in vadili. Druga dva bosta zadaj na peronu, kjer bosta z obratnimi gibi izvedla enako operacijo in se po manj kot sto sekundah, izmerjenih s štoparico, ponovno razšla. Kolikor bolj se je približevala stopnicam podzemne železnice na Schinkestraße, tem močnejše je čutila bitje svojega srca, koraki pa so se ji upočasnili. Ne smeš se ustaviti, je pomislila, hodi naprej kot običajno, samo domišljajš si nekaj. Obstajajo obveznosti, ki se jim ne moreš več izmakniti, nadrejeni interesi in cilji. Globoko je zajela sapo in nadaljevala pot, po kateri je stopala, dokler ni dosegla mednadstropja, katerega nizki strop so podpirali štirje stebri. Vse je bilo odeto v keramične ploščice, motna zelena, ki je sivina sten in bledikava svetloba iz štirikotnih ohišij iz mlečnega stekla nista bistveno osvetlili. Oglasni panoji brez plakatov, grafiti, počekčan telefon na kovance. Tišina, v kateri se ti je zdelo, da slišiš lastne misli, glasove, ki se tiho pomenkujejo med seboj, cele vojaške trume v glavi. Ko se je nekdo povzpел po

Teil der Lösung

(Auszug aus dem Roman)

Kurz vor Sonnenaufgang war niemand auf dem Kottbusser Damm unterwegs, ab und zu ein Auto, ein, zwei leere Taxis, eine Kehrmaschine mit rotierenden Bürsten. Schabendes Geräusch auf dem Asphalt, das sich langsam Richtung Süden entfernte. Die meisten Ladenschilder waren erloschen, einzig die Neontafel an der Fassade des Reisebüros brannte noch feurig rot: *Türk Hava Yollari*, und auf der anderen Straßenseite in blau der Schriftzug eines Tag und Nacht geöffneten Buchmachers: *Megabet.de*. Ein Schaufenster war zugekleistert mit Lagen von Papier, abgeschabt und neuerlich beklebt, und überall Flugblätter, die zu einer Demonstration gegen einen Naziaufmarsch in Lichtenberg aufriefen, türkisch und deutsch, ein Blitz, der eine Swastika in mehrere Teile sprengt. Das versteht jeder, der noch bei Groschen ist, Interpretationsspielraum gleich Null. Sie versuchte, ruhig zu bleiben, ruhig zu atmen, ging die Aktion in ihrem Kopf ein letztes Mal durch. Kein großes Aufsehen, keine Schlagzeilen, aber immerhin, es war ein Anfang. Sie trat aus dem Eingang neben dem Schaufenster und sah sich flüchtig um. Ob jemand schon auf dem Weg zur Arbeit war, Müll recyceln und Putzen, Briefe in Fächer sortieren. Ein Windhauch bewegte raschelnd die Seiten einer Zeitung, die zu ihren Füßen auf dem Bürgersteig lag, strich kühlend durch ihr erhitztes Gesicht. Weit und breit keine Menschenseele, nicht einmal ein Betrunkener, der aus der *Ankerklause* nach Hause wankt. Sie verrückte ein wenig den Riemen ihrer Tasche, der sie plötzlich zu kneifen begonnen hatte, dann wickelte sie sich das dünne Baumwolltuch neu um den Hals und steckte seine Enden in den Kragen ihrer alten zerfransten Jeansjacke; in der mit Plunder vollgestopften Kiste im Flur entdeckt, als sie gestern nach einem unverfänglichen Kleidungsstück suchte, eine Levis unter Millionen. Nicht zu langsam und nicht zu schnell gehend, behielt sie ihre Umgebung aus den Augenwinkeln im Blick - doch gab es da nichts, was einen irritieren müsste, nirgendwo ein Zeitungsbote, kein Schlafloser mit seinem schlaflosen Hund. Sie schaute auf ihre Uhr, deren Datumsanzeige noch nicht ganz umgesprungen war, zwei Minuten vor voll, wie besprochen und durchgespielt. Die beiden anderen würden hinten auf dem Bahnsteig sein, mit seitenverkehrten Handgriffen die gleiche Operation ausführen, sich wieder trennen nach weniger als hundert gestoppten Sekunden. Je näher sie der Treppe zur U-Bahn an der Schinkestraße kam, desto stärker fühlte sie ihr Herz schlagen, ihre Schritte wurden schwerer. Nicht stehen bleiben, dachte sie, weiter laufen wie normal, das ist Einbildung. Es gibt Verpflichtungen, denen man sich nicht mehr entziehen darf, übergeordnete Interessen und Ziele. Sie holte tief Luft und setzte ihren eingeschlagenen Weg fort, bis sie im Zwischengeschoss war, dessen niedrige Decke vier Pfeiler abstützten. Alles gekachelt, ein trübes Grün, das durch die grauen Wände, das fade Licht

stopnicah do perona, se je zdrznila, nato pa z olajšanjem ugotovila, da je to Holger v svojem črnem anoraku iz najlona, z nahrbtnikom v roki, ki ga je med hojo hlastno odvezal. Brez besed ji je dal poljub, jo na hitro objel. Odprla je torbo, v kateri je imela lepilo in šablono iz trdega kartona.

»Ena a,« je rekel Holger. »Spodaj ni nikogar.«

»Si že dolgo tukaj?«

»Od prvega vlaka, ki je ravnokar odpeljal.«

Segel je v nahrbtnik in na plan potegnili prenosni telefon, nekoga poklical in z napol odprtimi usti poslušal. Nato je nekaj zamrmral in ji prikimal. Telefon je spet pospravil, kakor ga je pospravil tudi nekdo na drugem koncu železniške postaje. Sinhroni gibi.

»Smo tako daleč,« je rekla, pri čemer ni bilo jasno, ali gre za vprašanje ali za poziv.

»Kar pojdi naprej,« je rekel Holger, medtem ko ji je izročil pločevinko s sprejem in si ponovno oprtal nahrbtnik. »Na zadnji stopnici te dvignem.«

V prsih razbijajoč, utripajoč kamen, katerega udarci so ji skorajda vzeli sapo. Saj je le simbolično, je pomislila, znamenje na aparaturah. Kot neke vrste dokaz, značilen zbodljaj z iglo. Iztegnila je levo roko, dokler s konicami prstov ni dosegla roba, kjer si zavil okrog vogala proti tiron. Oprijela se je roba, kakor da hoče skočiti, vzeti zalet za dolg skok na peron.

»Pripravljena?«

»Pripravljena,« je tiho rekla, Holger jo je prijel za boke, ona pa je odprla pokrovček pločevinke. Nato je bila že v zraku, močno je pritisnila na razpršilo, ki ga je usmerila proti kameri na začetku predora. Ta je od zgoraj brez izjeme posnela vsakogar, ki se je dotaknil elektronskega zaslona avtomata za vozovnice. S pršenjem je zameglila objektiv, dokler ni kapljajoča plast barve nepredirno prekrila leče, tako da na videokaseti ne bo mogoče ničesar več prepoznati, le še kaos v pomnilniku. Skočila je na tla in Holgerju podala šablono iz svoje torbe in kar sama odvila pokrovček tube sekundnega lepila. Živčnost jo je na mah minila. Pri avtomatu je konico tube potisnila v režo za kovance in je pol iztisnila, drugo polovico pa v prostor za bankovce in nato pospravila sploščeno izpraznjeno tubo spet v torbo. Medtem ko je njen spremljevalec z iztegnjenimi prsti pritiskal šablono ob kovino, je ona z barvo poškopila prazne prostore na kartonu, z ostrim rezilom v lepenko vrezano zaporedje črk: *Se še voziš ali že hodiš? Javni promet zastoj!*, nato pa še dve široki rdeči progi kot diagonali čez zaslon.

Na drugem koncu sta druga dva očitno prav tako že opravila, ničesar ni bilo videti, čista praznina na opustelem, dolgem peronu med tiri. Nikogar ni bilo, ki bi prihajal z ulice sem dol.

»Potem pa adijo,« je rekel Holger.

Na stopnicah je pospravila šablono in sprej v torbo, ki jo je imela obešeno čez rame, jo dobro zavezala in se mu nasmehnila. V skladu z njenim vznesenim občutkom je vse teklo preprosto popolno, kot po maslu. Nemudoma bo sledila še druga potegavščina. V mednadstropju je pokazala na izhoda na levi in na desni, kakor da še imata izbiro. Kakor da ne bi skrbno načrtovala vsake podrobnosti, on tu in ona tam, ona s kolesom prek

aus eckigen Milchglasgehäusen nicht wesentlich aufgeheilt wurde. Plakatafeln ohne Plakate, Graffiti, ein beschmiertes Münztelefon. Stille, in der man die eigenen Gedanken zu hören vermeint, Stimmen, die leise durcheinander sprechen, Heerscharen im Kopf. Als jemand die Treppe zum Bahnsteig hochkam, zuckte sie zusammen, um dann erleichtert festzustellen, dass es Holger in seinem schwarzen Nylonanorak war, einen Rucksack in der Hand, den er im Gehen hastig aufzurte. Ohne Worte ein Kuss, eine schnelle Umarmung. Sie öffnete ihre Tasche mit dem Kleber und der Schablone aus festem Karton.

„Eins a“, sagte Holger. „Ist keiner unten.“

„Bist du schon länger hier?“

„Seit dem ersten Zug vorhin.“

Er griff in den Rucksack und zog ein Handy hervor, wählte, lauschte mit halb geöffnetem Mund. Dann murmelte er etwas und nickte ihr zu. Ließ das Gerät wieder verschwinden, wie das andere verschwand auf der gegenüberliegenden Seite des Bahnhofs. Synchrone Bewegungen.

„Wir sind soweit“, sagte sie, wobei unklar blieb, ob es sich um eine Frage oder eine Aufforderung handelte.

„Geh vor“, sagte Holger, während er ihr eine Spraydose aushändigte und den Rucksack wieder schulterte. „Auf der letzten Stufe heb’ ich dich hoch.“

Ein hämmernder, pulsierender Stein in der Brust, dessen Schläge ihr fast den Atem nahmen. Es ist nur symbolisch, dachte sie, Zeichen an Apparaturen. Als eine Art von Beweis, ein Nadelstich mit Bewandtnis. Sie streckte den linken Arm aus, bis sie mit ihren Fingerspitzen die Kante erreichte, wo es ums Eck ging zu den Gleisen. Sie umfasste die Kante, als wollte sie springen, sich abdrücken für einen weiten Satz auf den Bahnsteig.

„Fertig?“

„Fertig“, sagte sie leise, Holger packte ihre Hüften, sie zog den Deckel von der Dose. Dann war sie schon in der Luft, drückte fest auf das Ventil, das sie auf die Kamera in der Tunneleinfahrt richtete. Die von dort oben lückenlos jeden erfasste, der den Touchscreen des Fahrkartenautomaten für ein Ticket berührte. Zischend nebelte sie das Objektiv ein, bis eine tropfende Farbschicht die Linse undurchlässig überzog, auf dem Videoband wäre nichts mehr zu erkennen, nur noch Chaos im Speicher. Sie sprang zu Boden und reichte Holger die Schablone aus ihrer Tasche, schraubte selbst die Tube mit dem Sekundenkleber auf. Ihre Nervosität war mit einem Schlag von ihr abgefallen. Am Automaten schob sie die Spitze der Tube in den Münzschlitz und drückte sie halb aus, der Rest kam in das Fach für die Scheine, die flachgepresste Tube zurück in ihre Tasche. Während ihr Begleiter die Schablone mit gespreizten Fingern gegen das Metall hielt, sprayte sie die Leerstellen im Karton aus, eine mit scharfer Klinge sauber in die Pappe geschnittene Folge von Buchstaben: *Fährst du noch oder läufst Du schon? BVG zum Nulltarif!*, anschließend zwei dicke rote Striche als Diagonalen über den Monitor.

Schinkestraße do kanala, on z mopedom v drugo smer, proti Hasenheide in Südsternu.

»Danes zvečer,« je rekla. »Pijača.«

»Veliko pijače. Ob osmih.« - In že ga ni bilo več.

Ko je stekla po stopnicah ven, ji je v nosnice udaril vonj po razredčilu, dlani je imela popackane z barvo in rdeče madeže na jakni. Tako ali tako bi jo vrgla stran, doma pa bo z nitorazredčilom in vato odstranila vse sledi. Temeljito se bo oprhala in opoldne odšla na delo. Kljub granitnim kockam na vozišču se s kolesom ni peljala po pločniku, temveč je ostala na cesti, konec koncev nikdar ne veš, kdaj se bo kakšna dvojica začela dolgočasiti v svojem patroljnem vozilu. Kako rada bi zdaj poslušala glasbo, *Song for the deaf* skupine Queens Of The Stone Age ali kar koli glasnega od Skunk Anansie. Na mostu Ohlauer Brücke si na vzhodu nad drevesnimi krošnjami lahko zaznal vlaknasto razpotegnjeno rožnato progo na nebu, sonce je bilo zdaj tik pod obzorjem, vsak hip bo tu. Vročina in zaslepljujoča svetloba, kakršno je imela rada. Morje, jezera njene domovine.

Prevedla Amalija Maček

Am anderen Ende müssten sie genauso weit sein, man sah nichts, gähnende Leere auf dem öden, langen Bahnsteig zwischen den Gleisen. Niemand, der von der Straße herunter kam.

„Und tschüss“, sagte Holger.

Auf der Treppe verstaute sie Schablone und Spraydose in ihrer Umhängetasche, schnürte sie gut zu, grinste ihn an. Ihrem Hochgefühl nach einfach perfekt, wie am Schnürchen. Zweiter Streich, folgt so-gleich. Im Zwischengeschoss deutete er auf die beiden Ausgänge links und rechts, als hätten sie noch die Wahl. Als hätten sie nicht jedes Detail sorgsam geplant, er da und sie dort, sie auf ihrem Fahrrad über die Schinkestraße bis zum Kanal, er mit seinem Roller in die andere Richtung, Hasenheide und Südstern.

„Heute Abend“, sagte sie. „Getränke.“

„Viele Getränke. Um acht.“ - und schon war er verschwunden.

Als sie die Stufen nach draußen hoch lief, stieg ihr der Geruch von Lösungsmittel in die Nase, an ihren Händen klebte Farbe, rote Spritzer auf ihrer Jacke. Die würde sie sowieso wegschmeißen, zu Hause mit Nitroverdünner und Watte alle Spuren beseitigen. Ausgiebig duschen, mittags zur Arbeit. Trotz des Kopfsteinpflasters fuhr sie mit ihrem Rad nicht über den Bürgersteig, sondern blieb auf der Fahrbahn, man weiß letztlich nie, zwei, die in ihrem Streifenwagen von der Langeweile geplagt werden. Musik hätte sie jetzt gern gehört, den *Song for the deaf* von den Queens Of The Stone Age oder irgend etwas lautes von Skunk Anansie. Auf der Ohlauer Brücke sah man im Osten über den Baumkronen einen zerfasernden rosa Balken am Himmel, die Sonne war jetzt knapp unterm Horizont, jeden Augenblick müsste sie da sein. Hitze und blendendes Licht, wie sie das liebte. Das Meer, die Seen in ihrer Heimat.

Ivana Sajko se je rodila leta 1975 v Zagrebu. Aktivna je na mnogih področjih, deluje kot scenaristka, režiserka in gledališka teoretičarka, piše tudi radijske igre in ustvarja multimedijske projekte. Kot gostujoča predavateljica predava na Akademiji dramskih umetnosti v Zagrebu, dela pa tudi kot dramaturginja. Ivana Sajko je ena izmed ustanoviteljev gledališke skupine BAD co. in članica uredništva *Frakcije* – revije o gledališki umetnosti. V svojih besedilih, ki jih režira in uprizarja, eksperimentira z interdisciplinarnimi pristopi k problematiki dramskega pisanja in dramatizacije. Med njenimi deli so: zbirka iger *Smaknuta lica* (Usmrčeni obrazi, 2001), trilogija monologov *Žena bomba* (Ženska bomba, 2004), roman *Rio bar* (2006) in teoretično delo *Prema ludilu (i revoluciji)* (Proti norosti (in revoluciji), 2006). Ivana Sajko je med drugim trikratna dobitnica hrvaške državne nagrade Marina Držića, nagrade sfera, nagrade hrvaškega gledališča in nagrade Vjesnika za roman *Rio bar*.

Ivana Sajko was born in 1975 in Zagreb. She is active as a playwright, director, theatre theoretician and author of radio productions and multimedia projects. Furthermore, she is the dramaturge and guest lecturer at the Academy of Dramatic Arts in Zagreb. The theatre ensemble BAD co. was partly her brainchild. In addition she is also a member of the editorial board of *Frakcija* – performing arts magazine. She performs and directs her own texts experimenting with interdisciplinary approaches to the problems of drama writing and performing. Her books include a collection of plays *Smaknuta lica* (Executed Faces, 2001), trilogy of monologues *Žena bomba* (Woman-bomb, 2004), novel *Rio bar* (2006) and theory book *Prema ludilu (i revoluciji)* (Towards the Madness (and Revolution), 2006). Ivana Sajko, a three time winner of the Croatian Marin Držić national award, has also been honoured by the Sfera award, the Croatian Theatre Award and the Vjesnik award for the novel *Rio bar*.

Ivana Sajko

Foto © by Goran Petercol

Rio bar

(Odlomek iz romana)

Zdrava Marija, dolgo se nisva videli, ker v to cerkev ne zahajam, odkar jo je tankovska granata zadela naravnost v sredo tvojega trebuha. Ta luknja me boli, kakor da so jo naredili meni, to okno, za katerim leži puščava, ta lekarniška pustota, kakršna zeva za popki vdov in devic, ta prepih v telesu, ki joka in nareka. Boli me in zato mi je težko gledati, kako se še naprej smehljaš: dojko si zvelkla iz obleke, dojiš otroka, blaženo mežikaš in se delaš, kot da se ni nič zgodilo in kot da se nič ne dogaja. Bejž no! Slabo si informirana, prijateljica, kajti ravnokar se stiska obroč okrog sovražnikovega vratu, jaz pa sem na prvi črti te ognjene zanke, zategujem jo z vso močjo in ne prosim za tvoj blagoslov, temveč te kličem, da mi prideš pomagat.

Ali pa vsaj stokaj – če ne zaradi sebe, pa zaradi mene, stokaj tudi zaradi sovražnika, ki beži ... če si upaš.

Po čeladah vsiljivcev je padlo že okrog tri tisoč granat, razstrelili smo jim bunkerje in moralo, ogenj je požgal, kar so razdrobili minometalci, ostalo je golo kamenje, obsijano s poletjem in našimi daljnogledi – sedaj se jasno vidi situacija in vsi vedo, kam je treba iti. V napad, Marija, pospravi dojko, vzemi bergle in v napad! Gremo, jaz, ti in ta debelušček, ki ti visi na bradavici! Naj sovražnik vidi, kako piha nevihta iz naših pustih lukenj! V napad, kajti če ne boš krenila sedaj, te bodo pozneje vprašali: KJE SI BILA?

Kje si bila, Marija, ko je bil sestanek visokih vojaško-administrativnih funkcionarjev in ko se je iskal politični izgovor za to zgodovinsko ofenzivo in je poveljnik posebnih policijskih enot predlagal, da bi lahko obtožili sovražnika za zahrbtnen diverzantski nepričakovan napad med mirovnimi pogajanjmi, kar je blagoslovil tudi poveljnik glavnega štaba, sam predsednik pa je sklenil odpotovati na pogajanja, da bi prikrl načrt, tako da, je dodal: zavrremo kakršenkoli argument v tem in takšnem svetu, da se mi nismo hoteli pogovarjati.

Kje si bila, Marija, ko je postalo jasno, da bo ta in takšen svet sprejel osvobodilni protiudar le, če bo trajal maksimalno osem dni, kajti po tem se začne svetovna vojna, mi pa pademo v diplomatski drek, zato je bolje, da smo kratki, jasni in ubijalski, k čemur je poveljnik logistike pripomnil, da takšen načrt sovпада tudi z dejstvom, da moramo varčevati s strelivom, ki ga nimamo za več kot pet dni boja, ker smo razmetavali z dragocnim tankovskim strelivom, kalibri premera 130 in 122 milimetrov pa so dobrodušno ždeli v skladiščih. Streliva porabimo toliko kot Rusi in Američani, je tedaj zavzdihnil predsednik, že načet s skrbmi za lokalno zmago in svetovni mir.

Nisi slišala za to?

Kje pa si bila, Marija, ko smo med podrobnim načrtovanjem operacije spoznali, da sovražnika ne smemo pobiti, temveč moramo pustiti koridorje, po katerih bo bežal, kajti ko bodo krenili civilisti, bo krenila tudi vojska in bo manj dela za naše junake in za naše strelivo. Še več, zvito jih bomo

Rio bar

(Odlomak iz romana)

Zdravo Marijo, dugo se nismo vidjele jer ne ulazim u ovu crkvu otkad joj je tenkovska granata opalila ravno sred tvoga trbuha. Boli me ta rupčaga kao da su je meni proboli, to okno iza kojeg leži pustinja, ta apotekarska pustoš kakva zjapi iza pupaka udovica i djevica, taj propuh u tijelu što cvili i nariče. Boli me i zato mi te je teško gledati kako se i dalje smješkaš; sisu si izvukla iz haljine, dojiš dijete, blaženo trepćeš i glumiš da se ništa nije dogodilo i da se ništa ne događa. Ma nemoj! Loše si informirana, prijateljice, jer se upravo steže obruč oko neprijateljskog vrata, a ja sam na prvoj liniji te vatrene omče, pritežem ju svom snagom i ne tražim tvoj blagoslov, već te zovem da mi pomogneš.

Ili barem jauči – ako ne zbog sebe, onda radi mene, jauči i radi neprijatelja u bijegu... ako se usuđuješ.

Po kacigama je uljeza palo već oko tri tisuće granata, razorili smo mu bunkere i moral, vatra je spalila ono što su usitnili minobacači, ostao je goli kamen obasjan ljetom i našim dalekozorima – sad se jasno vidi situacija i svi znaju kamo krenuti. U napad, Marijo, zakopčaj sisu, prihvati štake pa u napad! Idemo, i ja, i ti, i taj debeljuco što ti visi na bradavici! Neka vidi neprijatelj kako puše oluja iz naših pustih rupetina! U napad, jer ako ne kreneš sada, pitat će te poslije: GDJE SI BILA?

Gdje si bila, Marijo, kad je održan sastanak visokih vojno-administrativnih dužnosnika i kad se tražila politička izlika za ovu povijesnu ofenzivu, pa je zapovjednik specijalnih policijskih jedinica predložio da bi mogli optužiti neprijatelja za mučki diverzantski prepad tijekom mirovnih pregovora, što je pak blagoslovio i načelnik glavnog stožera, a sam predsjednik zaključio da će otputovati na pregovore kako bi prikrio cijeli plan, tako da, nadodao je: suzbijemo bilo kakav argument u tom i takvom svijetu da mi nismo željeli razgovarati.

Gdje si bila, Marijo, kad je postalo jasno da će taj i takav svijet prihvatiti oslobodilački protuudar samo u slučaju da traje maksimalno osam dana, jer nakon toga počinje svjetski rat, a mi upadamo u diplomatska govna pa stoga bolje budimo kratki, jasni i ubitačni, na što je zapovjednik logistike napomenuo da se takav plan poklapa i s činjenicom da moramo štedjeti municiju koje nemamo za više od pet dana borbe, budući da smo se razbacivali dragocjenim tenkovskim streljivom dok su kalibri promjera 130 i 122 milimetara dobroćudno čučali u skladištima. Trošimo streljiva poput Rusa i Amerikanaca, uzdahnuo je tada predsjednik već načet brigama za lokalnu pobjedu i svjetski mir.

Nisi to čula?

Pa gdje si bila, Marijo, kad smo u detaljnom planiranju operacije shvatili da neprijatelja ne smijemo pobiti već trebamo ostaviti koridore kojima će bježati, jer kad pođu civili poći će i vojska i bit će manje posla za naše junake i našu municiju. Mi ćemo ih, štoviše, lukavo pozvati da se ne ne ne

pozvali, da se jim ni ni ni treba umikati in da se jim nikakor ni ni ni treba bati, tako, da jim bomo po repih potresli letake s podpisom predsednika, v katerih sporoča: Takratko ste potegnili, kanalje, mrcine in jebivetri, vendar vas vseeno dobrososedsko pozivamo, da predate orožje, ob zagotovilu, da boste dobili amnestijo po veljavnih zakonih. Pozivamo vas, da se predate brez bojazni za svoja življenja in imetje ter da sprejmete naše odpuščanje in pravično sojenje za svoje prestopke. Predsednik jim bo torej modro in posredno ponudil izbiro med državljanskimi pravicami ali odprtimi koridorji za prebeg izdajalskih riti.

Ugani, kaj bodo izbrali.¹

Kje si bila, Marija, ko je bil iz tridesetih taktičnih smeri organiziran preboj na sovražnika in ko je karizmatični general z največ zmagovalnih črtic na ročaju svojega colta opogumil krizni štab z odločno izjavo: Če je ukaz gospoda predsednika udariti po sovražniku – ga bomo podrli v nekaj urah. Napadli bomo z izurjenimi silami, ki odlično poznajo to kamnito območje in ki jih je v tem trenutku težko – grozovito težko brzdati, saj imajo razlog za borbo. General ljubljenc je s tem dvignil moralo zbranih in si malo prestavil baretko, da bi prikril iskrico v očesu.

Jebenti, Marija, pa kje ti živiš? Transkripti tega sestanka so bili objavljeni celo v časopisih!²

¹ Predsednikovo sporočilo hrvaškim državljanom srbske narodnosti je bilo odposlano 4. avgusta iz osrednjih poročil Hrvaške televizije. Istega dne je vrhovni svet hrvaških Srbov v Kninu sprejel odločitev o evakuaciji civilnega prebivalstva, vojske in policije.

² T. i. *Brionski transkripti* so izhajali v nadaljevanjih v *Jutarnjem listu* 17., 18. in 19. oktobra 2004. Predstavljajo enega glavnih dokazov tožilstva v Haagu za tezo o operaciji Nevihta kot o zločinski ofenzivi Hrvaške vojske z namenom etničnega čiščenja. Na sestanku so bili tudi generali, proti katerim so pozneje vložili obtožnice Mednarodnega kazenskega sodišča za nekdanjo Jugoslavijo. Brionski sestanek je bil 31. julija 1995 in ob tej priložnosti je predsednik oznanil, da ima vojaška operacija podporo Združenih držav Amerike.

Tik pred začetkom Nevihte, tj. 1. in 3. avgusta, sta imela Franjo Tuđman in ameriški veleposlanik Peter Galbraith dva sestanka. Drugi dan operacije je vodja ameriške senatne večine Bob Dole izjavil, da »razume Hrvate«, vendar jih na najmočnejši možni način opozarja, naj »s Srbi ravnajo tako, kot bi radi, da se ravna z njimi«. Istega dne je češki predsednik Vaclav Havel rekel, da se »ne da vseh zoperstavljenih strani v balkanskem sporu metati v isti koš«. Ko je ameriški državni tajnik Warren Christopher med operacijo za televizijo ABC odgovarjal na aluzije, da so ZDA vpletene v načrtovanje vojaške akcije, je izjavil naslednje: »Mi si vsekakor nismo želeli, da bi se to zgodilo, mi nismo pozivali k temu, vendar bi dejstva mogoče lahko pripeljala do nove strateške situacije, ki bi se lahko pokazala kot naša prednost«, in dodal, da so »tisti, ki so sedaj začeli ofenzivo, Hrvatje, vendar se mi spominjamo, kako se je to začelo«. Zadnjega dne operacije, po sestanku ameriškega predsednika Billa Clintona in luksemburškega premiera Jean-Clauda Juenckerja, je bila Nevihta ocenjena kot vojaška operacija, ki vrača uravnovešene na območje nekdanje Jugoslavije, tj. na vojna žarišča na Hrvaškem ter v Bosni in Hercegovini, še posebej po pokolu v Srebrenici 6. julija 1995, ko je 3. Dutch Air Mobile Battalion pod poveljstvom polkovnika Tona Karremansa srbski vojski dopustil ubiti 8.000 Bošnjakov, s čimer je pokazal na nemoč mirovnih sil Združenih narodov. »Po enostranskih uspehih srbskih sil v Bosni in Hercegovini, kjer so osvojile 70 % ozemlja, imamo sedaj uravnovešeno stanje,« je povedal Juencker.

Navedene odzive sta prenašali agenciji HINA in Reuters.

ne moraju povlačiti i da se ne ne ne nikako ne trebaju bojati tako što ćemo im repove posoliti lecima s potpisom predsjednika gdje ovaj poručuje: Popušili ste gadovi mrcine i jebivjetri, no mi vas ipak dobrosusjedski pozivamo na predaju oružja uz jamstvo da će vam biti udijeljena amnestija prema važećim zakonima. Pozivamo vas da se predate bez bojazni za svoje živote i imovinu te da prihvatite naš oprost i pravično suđenje za svoje prijestupe. Predsjednik će im, dakle, mudro i neizravno ponuditi izbor između građanskih prava ili pak otvorenih koridora za prebjeg izdajničkih guzica.

Pogodi što će oni izabrati?¹

Gdje si bila, Marijo, kad je kroz trideset taktičkih pravaca organiziran proboj na neprijatelja i kad je karizmatični general s najviše pobjedničkih recki na dršci svoga kolta ohrabrio krizni stožer odvažnom izjavom: Ako je zapovijed gospodina predsjednika udar na neprijatelja – mi ćemo ga rušiti u nekoliko sati. Napast ćemo uvježbanim snagama koje odlično poznaju to kamenito područje i koje je u ovom trenutku teško – užasno teško držati na uzdi jer imaju razloga da se bore. General miljenik time je podignuo moral okupljenima i samo nakrivio beretku kako bi zasjenio iskru u oku.

Jebo te, Marijo, gdje živiš? Transkripti će tog sastanka biti objavljeni čak i u novinama!²

¹ Predsjednikova poruka hrvatskim građanima srpske nacionalnosti odaslana je 4. kolovoza sa središnjih vijesti Hrvatske televizije. Istog je dana Vrhovni savjet hrvatskih Srba u Kninu donio odluku o evakuaciji civilnog stanovništva, vojske i policije.

² Tzv. *Brijunski transkripti* objavljeni su u nastavcima u *Jutarnjem listu* 17. i 19. listopada 2004. Oni predstavljaju jedan od glavnih dokaza tužiteljstva u Haagu za tezu o operaciji Oluja kao zločinačkoj ofenzivi Hrvatske vojske s namjerom etničkog čišćenja. Na sastanku su sudjelovali i generali protiv kojih su kasnije dignute optužnice Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju. Brijunski sastanak održan je 31. srpnja 1995, a tom je prilikom predsjednik obznanio da vojna operacija ima podršku Sjedinjenih Američkih Država.

Netom prije početka Oluje, tj. 1. i 3. kolovoza Franjo Tuđman i američki veleposlanik Peter Galbraith održali su dva sastanka. Drugog dana operacije vođa američke senatske većine Bob Dole izjavio je da "razumije Hrvate", ali ih upozorava na najsnažniji mogući način da "tretiraju Srbe onako kako bi htjeli da se njih tretira". Istog je dana češki predsjednik Vaclav Havel rekao da se "ne može sve sukobljene strane u balkanskom sukobu trpati u isti koš". Tijekom operacije, odgovarajući na aluzije da je SAD umiješana u planiranje vojne akcije, američki je državni tajnik Warren Christopher za TV-mrežu ABC izjavio sljedeće: "Mi svakako nismo željeli da se to dogodi, mi nismo na to pozivali, no činjenice bi možda mogle dovesti do pojave nove strategijske situacije koja se može pokazati kao naša prednost", te nadodao da su "oni koji su sada krenuli s ofenzivom Hrvati, ali mi se sjećamo kako je to započelo...". Zadnjeg dana operacije, nakon sastanka američkog predsjednika Billa Clintona i luksemburškog premijera Jean-Claudea Juenckera Oluja je ocijenjena kao vojna operacija koja vraća ravnotežu na područje bivše Jugoslavije, tj. ratna žarišta u Hrvatskoj te u Bosni i Hercegovini, posebice nakon pokolja u Srebrenici 6. srpnja 1995, kada je 3. Dutch Air Mobile Battalion, predvođen zapovjednikom Tonom Karremansom dopustio srpskoj vojsci da ubije 8 000 Bošnjaka ukazujući na nemoć Mirovnih snaga UN-a. "Nakon jednostranih uspjeha srpskih snaga u Bosni i Hercegovini gdje su osvojile 70 % teritorija, sad imamo stanje ravnoteže", rekao je Juencker.

Navedene su reakcije prenosile agencije HINA i Reuters.

Še enkrat te vprašam: Kje si bila, ko se je začelo, in kje si sedaj, ko je vsakdo poklican in vsakdo dobrodošel, da se priključi splošni mobilizaciji? Propadli so torej vsi dosedanji poskusi za mirno reintegracijo okupiranih območij in narejeni so odločni vojaško-policijski koraki za ponovno vključevanje teh ozemelj v ustavno-pravno ureditev. Kaj čakaš, prijateljica? Ne govori mi, da te to ne zadeva, kajti za vojaki z orožjem pridejo ženske s svojim sovraštvom, s svojimi nerazplesanimi čevlji, s svojimi trebušnimi votlinami in s svojimi štrclji.

Za mano, Marija, in gospod s teboj, vodim te naravnost v srce boja, naravnost v ogenj in grmenje, da boš videla, kako se podirajo oddajniki, zavijajo mrtveci in menjajo zastave, da boš videla, kako se da iskreno veseliti smrti nasprotnika. Ostani z mano, prijateljica, pomagaj mi osvoboditi progo, da se vkrcam na vlak, ki me pelje k njemu. Ob progi se vleče, rožlja in krkuje na tisoče vojakov z zlomljenimi živci. Tudi on je nekje med njimi – ne vem, v koliko kosih, vendar je tam, tam je, mora biti, zato ostani, kajti štiri oči vidijo bolje kakor moji dve – nestrpni in črni od saj.

Resnično mi je težko, ko te gledam, draga moja pohabljen mamica, tako razparano po sredini. Tudi ti nisi imela sreče, zato sem besna zaradi tvoje pasivne drže v tem zgodovinskem trenutku, ko se uresničujejo naše stoletne želje po suverenosti, ko se borimo za ozemeljsko integriteto, ko zmagujemo, ko torej končno dosegamo vse strateške cilje in povzročamo sovražniku usodne vojaške izgube, ker bi radi, da ga zaboli do krvi, da ga boli do kosti, boli do solz, boli do mrtve očetnjave, boli do nerojenih potomcev, boli strašno in dolgo, kakor boli tudi tebe, draga moja Marija brez trebuha, Marija brez kolena, Marija brez stopala, Marija brez zvonika, ravno tako, kot bi te morale boleti, ponavljam, morale boleti vse te ogabne rane, vendar ti, klinčeva kokoš, odpuščaš.

Potem pa crkni na tem razdejanem zidu, ampak nikar mi potem ne jamraj, da te moti hlad, ki sili skozi sito, ki so ga naredili izstrelki!

Nimam ti več kaj reči, razen: zdravo!

Zdrava Marija, milosti polna, je ostalo kaj drobiža v cerkvenih pušicah? Denar potrebujem, pred mano je dolga pot. Sovraštvu me bo vkrcalo na tisti vlak, vožnjo po progi pa moram plačati. Za vozovnico potrebujem, mati, zato sprašujem, ali je ostalo kaj kovancev pod tvojo sveto sliko. Daj mi vbogajme, daj mi! – nimam veliko časa, paničen sovražnik pa morebiti že ždi skrit v spovednici, mogoče me že ima na muhi, morebiti mi že strelja v zatilje in mislim, da slišim sikanje prepriha skozi tvoje prerešetane zidove, vendar je že prepozno, da bi došla, da je to naboj – pravi pravcati aerodinamičen klinčev smrtonosen naboj iz jekla, ki gre ravnokar mimo mojega ušesa, zablodeli naboj, ki brenči skozi ta poletni večer kakor komar.

Bežim, Marija, piki teh žuželk povzročajo resne škode v organizmu, bežim, kajti tako ali tako ni kaj dosti pomoči v tvojih pušicah, niti polno milosti v tvojem odpuščanju. Vidim, kako stiskaš tega malega na prsih, ne misliš na mobilizacijo in osvoboditev, ampak samo na svoje mleko. Učili so me, da nesreča združuje ljudi, vendar se zdi, da ni tako. Vsakomur je njegova luknja od granate največja, tvoja jama, draga Marija, v hlevčku brez sten pa mora peči vsaj tako, kot mene pečejo nedolžne čipke te obleke,

Pitam te još jednom: gdje si bila kad je počelo i gdje si sad kad je svatko pozvan i svatko dobrodošao priključiti se općoj mobilizaciji? Propali su, dakle, svi dosadašnji pokušaji za mirnom reintegracijom okupiranih područja te su poduzeti odlučni vojno-redarstveni koraci radi ponovnog uključivanja tih teritorija u ustavnopravni poredak. Što čekaš, prijateljice? Nemoj mi reći da te se to ne tiče jer nakon vojnika s oružjem dolaze žene sa svojom mržnjom, svojim nerasplesanim cipelama, svojim trbušnim šupljinama i svojim batrljcima.

Za mnom, Marijo, i gospodin s tobom, vodim te ravno u srce borbe, ravno u vatru i gromove, da vidiš kako se ruše odašiljači, pakiraju mrtvaci i mijenjaju zastave, da vidiš kako se iskreno može radovati smrti protivnika. Ostani sa mnom, prijateljice, pomози mi da oslobodimo prugu pa da se ukrcam u vlak što me vodi k njemu. Duž tračnica se vuku, zvekeću i krepavaju tisuće vojnika pokidanih živaca. I on je negdje među njima – ne znam u koliko komada, ali tamo je, tamo je, mora biti, stoga ostani jer četiri oka bolje vide negoli moja dva – nestrpljiva i crna od čade.

Zaista mi te je teško gledati, draga moja sakata majčice, ovako rasparanu po sredini. Ni ti nisi imala sreće, pa me bijesni tvoj pasivni stav prema ovom povijesnom trenutku kad se ostvaruju naše stoljetne težnje za suverenitetom, kad se borimo za teritorijalni integritet, kad pobjeđujemo, kad, dakle, napokon dostižemo sve strateške ciljeve i nanosimo neprijatelju fatalne ratne gubitke jer želimo da ga zaboli do krvi da ga boli do kostiju boli do suza boli do mrtve djedovine boli do nerođenih potomaka boli strašno i dugo kao što i tebe boli draga moja Marijo bez trbuha, Marijo bez koljena, Marijo bez stopala, Marijo bez zvonika, baš kao što bi tebe trebale boljeti, ponavljam, trebale boljeti sve te odurne rane, ali ti, jebena glupačo, opraštaš.

Pa crkni onda na tom razrokanom zidu, samo mi nemoj poslije cviliti da ti smeta hladnoća što pišti kroz sito od gelera!

Nemam ti više što za reći osim: zdravo!

Zdravo Marijo milosti puna, je li ostalo što sitniša u crkvenim škrabicama? Treba mi lova jer preda mnom je dugi put. Mržnja će me ukrcati na onaj vlak, ali vožnju prugom moram platiti. Treba mi za kartu, majko, pa pitam je li ostalo što kovanica pod tvojom svetom slikom? Udijeli! Udijeli – nemam puno vremena, a neprijatelj u panici možda već čuči skriven u isповjedaonici, možda me već drži na nišanu, možda već opaljuje u moj zatiljak i ja pomišljam da čujem šištanje propuha kroz tvoje izbodene zidove, no već je prekasno da shvatim da je to metak – pravi pravcati aerodinamični jebeni smrtonosni metak od čelika koji upravo prolazi tik uz moje uho, zalutali metak koji zuji kroz ovu ljetnu večer poput komarca.

Bježim, Marijo, ubodi ovih kukaca ostavljaju ozbiljne štete u organizmu, bježim jer ionako nema mnogo pomoći u tvojim škrabicama ni puno milosti u tvom opraštanju. Vidim kako stišeš tog malog na prsima, ne misliš na mobilizaciju i oslobodenje, već samo na vlastito mlijeko. Mene su učili da nevolja spaja ljude, no čini se da nije tako. Svakom je njegova rupa od granate najveća, a tvoja rupčaga, draga Marijo u štalici bez zidova, mora da peče barem kao što mene peku nevine čipke ove haljine, jer kao

kajti – kakor veš – mojo poročno noč je prekinila ista raketa, ki je tebi razparala čreva. Prav imaš, vsak naj skrbi sam zase – ti za svoje mleko, jaz pa za kri, ki nikakor noče pokapljati moje neoporečne svile. Pa bo, kapnila bo, polila se bo, stuširala me bo – če ne moja, bo to tuja kri. Vsaj krvi je kot pečka, če že ni drobiža za brezdomce, kurba sebična.

Oprosti za besede, Marija, oprosti mi, čeprav te nisem prišla prosit odpuščanja. Oprosti mi, ker imam umazan jezik, umazane misli in umazane namene in ker se ne bom pokesala ... nimam časa za te pizdarije.

Prevedla Đurda Strsoglavec

što znaš, moja se prva bračna noć prekinula istom raketom što je tebi rasula crijeva. Imaš pravo, neka svatko brine sam za sebe – ti za svoje mlijeko, a ja za krv što nikako da pokapa moju besprijekornu svilu. No kapnut će, prolit će se, istuširat će me – ako ne moja, bit će to tuđa krv. Barem krvi ima na bacanje, kad već nema sitniša za beskućnike, kurvo sebična.

Oprosti na riječima, Marijo, oprosti mi, iako te nisam došla tražiti za oprost. Oprosti mi što imam gadan jezik, gadne misli i gadne namjere i što se neću pokajati... nemam ja vremena za te pizdarije.

Rio Bar

(Excerpt from a novel)

Hail Mary, I haven't seen you for a long time because I have not been to this church since that tank grenade went straight through your belly. The hole hurts as if it ran through me, that small window with the desert stretching behind it – the sterile waste land gaping from behind the widows and the navels of virgins – the draught in a body that whines and wails. It hurts and that is why it is so difficult to look at you still having that smile on your face; with your tit out, breast-feeding the baby, blissfully fluttering your eyelashes and pretending that nothing ever happened. You don't say! You are not well-informed, my friend, because the grip around the enemy's throat is tightening and I am in the frontline of that fire noose, I am tightening it with all my strength and I am not asking for your blessing, but calling out for your help.

Or at least howl – if not for your sake, then for mine, howl for the sake of the enemy put to rout ... If you dare.

Some three thousand mortar shells have already rained down upon the helmets of the intruder, we have shattered both his dugouts and his morale, the fire has scorched what had first been minced by the mortars, only the bare stone shone – in the glare of the summer and our binoculars – the situation is now resolved and everyone knows exactly where he has to go. Unto the breach once more, Mary, put your tits inside your shirt, grab a crutch, and unto the breach! Let's go, you, and me, and the chubby-cheeked one dangling from your nipple! Let the enemy see the storm blasting from all these sterile holes! Into the breach, because if you stay, some day you will think yourself accursed that you were not here. You'll be asked, WHERE WERE YOU?

Where were you, Mary, when the high-ranking military and administrative officers were holding their conferences, and when a political excuse for this historical offensive was to be concocted, and the head of the special police suggested to accuse the enemy of the treacherous sabotage during the peace negotiations, which in turn was approved of by the commander-in-chief, and the president himself concluded that he was to go to the negotiations in order to cover up the whole plan so that, the world being what it is, we can deny that it was we who refused to talk.

Where were you, Mary, when it became obvious that the world – the world being what it is – would accept the liberating counter-attack only in case it lasted up to eight days, because after that the world war would begin, and we'd fall up to our eyeballs into diplomatic shit, so let's better be brief, to the point, and deadly, which a certain general remarked upon by saying that such a plan coincided with the fact that we had to save the ammunition (which we had left for only five more days of combat), since we had been wasting the precious tank ammo, while 130 and 122 millimetre calibres were benignly crouched in the warehouses. We are wast-

ing the precious ammo as if we were the Russians or the Americans, sighed the president, his brow already knitting up due to the assorted worries about local victory and world peace.

You haven't heard that?

Well, where were you, Mary, when during our detailed preparations for the operation we realized we must not kill the enemy, but leave escape routes, because once the civilians start moving the military will follow and there will be less work for our heroes and our precious ammo. Moreover, we will cunningly invite them not not not to withdraw and not not not to have any fear whatsoever, there'll be leaflets distributed, signed by the president himself, saying: In the spirit of good neighbourly relations, we invite you twats, wankers, fuckwits, and bastards to lay down your weapons and we guarantee you would be granted amnesty in accordance with the law. We call upon you to surrender without having to fear for your lives and property and to accept our forgiveness, and fair trials for you offences. The president will, thus, wisely and indirectly offer them to choose between civil rights and open escape routes for their treacherous arsars.

Guess what they'll choose?¹

So where were you, Mary, when an attack in thirty tactical directions was organised and when a charismatic general, the one with most scalps under his belt, encouraged the Crisis Headquarters with this audacious statement: If Mr President's command is to attack the enemy – then bringing him down to his knees is a matter of hours. We will attack with well-trained units who know the rock-strewn grounds of the area and who, at this moment, are extremely difficult to keep on a short leash because they have a reason to fight.

With such words, the favourite general boosted the moral of all assembled and cocked his beret in order to conceal the spark in his eye.

Fuck you, Mary, where have you been living? The transcripts of that meeting will be published even in the newspapers!²

¹ The President's message to the Croatian citizens of Serbian nationality broadcast on the evening news on 4 August. On the same day, The Supreme Council of the Croatian Serbs in Knin decided to evacuate the entire civilian population, the army, and the police.

² The so-called Brijuni transcripts were published serially in *Jutarnji list* of 17, 18 and 19 October 2004. These are among the principal evidence the Prosecutor of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia offered in support of its allegation of Operation Storm as being a joint criminal enterprise the purpose of which was ethnical cleansing. The generals later indicted by the ICTY were also present at the meeting. The meeting took place on 31 July 1995, and the president stated that the United States support the operation.

Immediately prior to the beginning of Operation Storm, on 1 and 3 August, Franjo Tudman had two meetings with the American Ambassador Peter Galbraith. On the second day of the offensive, the Senate Majority leader Bob Dole said he can understand the action undertaken by the Croats, but also warned that the human rights of the Serbs should be respected. On the same day, the Czech president Vaclav Havel said that one cannot treat all sides in the Balkan conflict as if they

I'm asking you once again: where were you when it all started and where are you now when everyone is summoned and everyone is welcome to join the general mobilisation? All the attempts to re-integrate the occupied areas peacefully have so far failed and decisive military steps to reinstate those territories into the constitutional and legal system have been undertaken. Don't say it's none of your concern because after the soldiers there come women with their hatred, with their shoes that never trod the dance-floor, with their abdominal cavities and their stumps.

Follow me, Mary, Lord be with thee, I'm taking you into the heart of the battle, straight into the fire and brimstone, to see how the transmitters are being brought down, dead people packed and flags changed, to see that it is possible to sincerely rejoice at the death of your enemy. Stay with me, my friend, help me free the rail tracks and get on this train that leads to him. Along the tracks, thousands of soldiers with shattered nerves are dragging their feet, rattling, and croaking. He is somewhere among them - I don't know in how many pieces, but he is there, he has to be there, so stay because four eyes can see better than these two of mine - my two impatient and soot-black eyes.

It really is painful to look at you, my dear crippled, ripped-up mother. You were not lucky yourself, so I am infuriated by your passive attitude towards this historical moment at which all the centennial yearnings for our sovereignty are being realized, at which we are fighting for our territorial integrity, at which we are winning, at which we are finally achieving all the strategic goals and inflicting fatal losses upon our enemy because we want him to feel pain all the way to his bones to his tears to his dead patrimony to his unborn descendants to feel a long and horrible pain like your own my dear Mary without a belly, Mary without knees, Mary without feet, Mary without a bell-tower, just like you should, I repeat, should feel all those disgusting wounds, but you, the stupid woman that you are, you forgive.

Why don't you then just drop dead on that wall full of holes, only don't whine later that you mind the cold leaking through the debris sieve!

were from cut the same cloth. On 6 August, in response to the allegations that the US are involved in the planning of the military offensive, the Secretary of State Warren Christopher said the following on ABC-TV: "We certainly didn't want this to happen. We didn't urge it. But the facts may possibly give rise to a new strategic situation which turn out to be to our advantage," adding that "the Croats have now gone forward with an offensive. But we should remember how this began in this particular segment." On the last day of the offensive, at the meeting between the American President Bill Clinton and the Luxemburg prime minister Jean-Claude Juncker, Operation Storm was deemed to have restored stability in the region of the former Yugoslavia, i.e. the war zones in Croatia and Bosnia and Herzegovina, especially after the massacre at Srebrenica of 6 July 1995, when the 3rd Dutch Air Mobile Battalion, under the command of Ton Karremans, let Serbian army slaughter 8,000 Bosnians, plainly displaying the incapacity of the UN peace keeping forces. After the unilateral successes of the Serbian forces in Bosnia and Herzegovina, where they took over 70% of the territory, now we have an equilibrium, said Juncker.

HINA (Croatian Press Agency) and Reuters reported the above.

I don't have anything else to say to you except: Hail!

Hail Mary full of grace, is there any change left in the alms box? I need money because there is a long way in front of me. Hatred will get me on that train, but I must pay for the ride. I need it for the ticket, mother, so are there any coins left under your sacred image? Give alms! Give alms – I haven't got much time, the enemy is in panic and is maybe already crouching in the confessional, maybe already has my number, is maybe already firing at the back of my head and I think I can hear the rustling of the draught coming through your pierced walls, but it is already too late to realize it is a bullet – a real aerodynamic bloody lethal bullet made of steel, passing right next to my ear, a stray bullet buzzing through this summer evening like a mosquito.

I'm running away, Mary, these stings seriously damage the organism; I'm running away because there isn't much help in your poor boxes nor mercy in your forgiveness. I can see you pressing that kid on your breasts, you don't think about mobilisation and liberation, you only think about your precious milk. I was taught that misfortune brings people together, but it doesn't look that way. Everyone thinks his shell hole is the biggest one, and your hole, Mary in the manger without walls, must hurt as much as the innocent lace on my dress, because, as you know, my first wedding night was interrupted by the same shell that spilled your guts. You're right – everyone should take care of themselves: you of your milk, and me of the blood which hesitates to drop on my immaculate silk. But, it will drop, it will spill, it will shower me – if not my own, then someone else's blood. At least there is more than enough blood to spare, unlike the alms for the homeless, you selfish bitch.

Forgive me for my words, Mary, forgive me, although I have not come for forgiveness. Forgive me for having a foul mouth, foul thoughts and foul intentions and for not repenting ... I haven't got time for that crap.

Translated by Tomislav Brlek

Peter Stamm se je rodil leta 1963 v švicarskem kraju Weinfelden. Izšolal se je za trgovca in nekaj časa služboval kot računovodja. Pozneje je nekaj semestrov študiral angleščino, psihologijo in psihopatologijo, nato pa je dalj časa bival v New Yorku, Parizu in Berlinu. Kasneje se je kot svobodni pisatelj in novinar ustalil v Zürichu. Sledile so objave v časopisih *Neue Zürcher Zeitung*, *Tages-Anzeiger* in *Weltwoche*. Od leta 1997 je eden izmed urednikov literarnega časopisa *Entwürfe*. Živi v Winterthuru. Stamm je avtor več radijskih iger za radijske postaje DRS1, DRS2, Radio Bremen, WDR in Südwest Rundfunk. Piše tudi gledališke igre in spremna besedila. Izdal je naslednja dela: roman *Agnes* (1998), zbirko kratkih zgodb *Blitzeis* (Žled, 1999), roman *Ungefähre Landschaft* (Zabrisana pokrajina, 2001), kratke zgodbe *In fremden Gärten* (V tujih vrtovih, 2003) in roman *An einem Tag wie diesem* (Na dan, kot je ta, 2006). V slovenskem prevodu Slava Šerca je pri Cankarjevi založbi izšel roman *Agnes* (2002). Njegova dela so prevedena v dvajset tujih jezikov, gostoval pa je tudi v Estoniji, Mehiki, Rusiji in Iranu. Peter Stamm, od leta 2003 član Društva švicarskih pisateljev, je prejel sledeče nagrade: nagrado kantona Zürich (1998), nagrado mesta Rauris (1999), nagrado pokrajine Rheingau (2000), nagrado mesta Zürich (2001), nagrado švicarskega Schillerjevega sklada (2002), nagrado Carla Heinricha Ernsta (2002).

Peter Stamm was born in 1963 in the Swiss town of Weinfelden. He had training as a shop assistant and worked as an accountant for some time. Later on he spent some semesters studying English, psychology and psychopathology, before spending a longer period of time in New York, Paris and Berlin. He then settled down as a freelance writer and journalist in Zürich. There followed articles in the following newspapers *Neue Zürcher Zeitung*, *Tages-Anzeiger* and *Weltwoche*. Since 1997 he is one of the editors of the literary newspaper *Entwürfe*. He lives in Winterthur. Stamm has authored many radio plays for broadcasters such as DRS1, DRS2, Radio Bremen, WDR and Südwest Rundfunk. He also writes theatre plays and prefaces. Among his published works are the novel *Agnes* (1998), the short story collection *Blitzeis* (Sleet, 1999), the novel *Ungefähre Landschaft* (*Unformed Landscape*, 2001), short stories *In fremden Gärten* (*In Strange Gardens*, 2003) and the novel *An einem Tag wie diesem* (*On a Day Like This*, 2006). The Cankarjeva založba publishing company published his novel *Agnes* (2002), in a Slovene translation by Slavo Šerc. Stamm's works have been translated into twenty separate languages, he has had readings in Estonia, Mexico, Russia and Iran. Peter Stamm, a member of the Swiss Writer's Association since 2003, has received the following awards: the Canton Zürich Prize (1998), The Rauris Town Award (1999), the Rheingau County Award (2000), The City of Zürich Award (2001), The Swiss Schiller Foundation Award (2002), the Carl Heinrich Ernst Award (2002).

Peter Stamm

Foto © by Stefan Kubli

Tujek

(Odlomek iz zgodbe)

Christoph je ugasnil luč in občinstvo je obnemelo. Potem pa, že po nekaj sekundah teme, je postalo nemirno, škripali so stoli, nekdo je pokašljeval, zaslišali so se glasovi, za katere ni bilo čisto jasno, kaj jih povzročča. Ko so prvi gledalci začeli šepetati, je Christoph vključil mikrofon, nenadna ojačitev je prostor navidezno povečala, temo pa intenzivirala. Če bi bil zelo zbran, če bi mu uspelo, da bi svojo zbranost prenesel na občinstvo, bi se bilo morda mogoče popolnoma odpovedati slikam in končno tudi besedam in biti le še v temi in pustiti, da mineva čas, ura, dve uri.

Stotisoče let nobene svetlobe, nobenega vonja, nobenega življenja, edini hrup je bil kapljanje vode, žuborenje in pljuskanje vode, ki je prodirala skozi razpoke v skalovju, se zbirala v potočkih, razširjala špranje, delala poti, medtem pa so nastali že potoki in tisoč ali deset tisoč ali sto tisoč let pozneje jama, jamski sistem. Christoph je vključil projektor in pokazal se je vodni svod, z več bliskovkami osvetljen svod, ki se je izgubljal v temi. Prva fotografija je bila najpomembnejša, gledalce je najbrž takoj prevzela. Skrbno jo je izbral in jo dolgo predvajal, ne da bi spregovoril besedico. Začutil je, da bo uspešen večer.

Po tej prvi so bile na vrsti manj spektakularne fotografije, z rešetkami opremljen vhod v jamo, prvih nekaj sto metrov, zacementirane poti in jeklene vrvi, tu in tam kakšen majhen kapnik, odlomljen nekje v notranjosti in kot atrakcija za dnevne turiste zazidan v bližini vhoda. Občinstvo se je sprostito in poslušalo o prvih ekspedicijah, ko je Christoph pripovedoval o odkritju jame. Eden od diapozitivov je prikazoval zemljevid že raziskanih poti, labirint linij različnih barv. Raziskanih in kartografiranih je bilo sto osemdeset kilometrov, vendar je mogoče sklepati, da je jama še nekajkrat večja.

Fotografija stopnic, ki vodijo strmo navzdol in se nenadoma končajo na prodišču. Začenja se avantura, je rekel Christoph in pokazal fotografije, ki jih ni bilo treba komentirati. Težko zemljišče, ozki koridorji, prepadi, meandri, prelomi. Na nekaterih fotografijah so bili jamski raziskovalci v umazanih oranžnih kombinezonih in s karbidnimi svetilkami na čelu, kako se plazijo po ozkih grlih ali se z vrvjo spuščajo v jaške, o katerih se je zdelo, da so neskončni. Vedno znova preseneča, je rekel Christoph, kam vse se lahko poda človek.

Potem je bilo mogoče videti bivak in prvič vso skupino, sedečo ob mizah za kampiranje pri fondiju in vinu. Skoraj pozabiš lahko, da gre za jamo, je rekel Christoph, če odpove žepna svetilka, pa že v nekaj sekundah izgubiš orientacijo. Pokazal je fotografije skupin v spalnih vrečah, ljudje so ležali na debelih, v plastiko zavarjenih žimnicah iz penaste mase. Obrazi so bili umazani, delovali so utrujeno, vendar je bila v očeh blazna svetloba, kot v očeh prebujajočih se. In zdaj kratek odmor. V foajeu lahko kupite mojo

Fremdkörper

(Auszug aus der Erzählung)

Christoph machte das Licht aus und das Publikum verstummte. Dann, schon nach wenigen Sekunden der Dunkelheit, kam Unruhe auf, Stühle knarrten, jemand hustelte, Geräusche waren zu hören, deren Ursprung schwer auszumachen war. Als die ersten Zuschauer zu flüstern begannen, schaltete Christoph das Mikrophon ein, und die plötzliche Präsenz der Verstärkung schien den Raum größer zu machen und die Dunkelheit noch intensiver. Wenn er sehr konzentriert wäre, wenn er es schaffte, seine Konzentration auf das Publikum zu übertragen, müsste es möglich sein, ganz auf Bilder zu verzichten und schließlich auch auf Worte und nur noch in der Dunkelheit zu sein und die Zeit vergehen zu lassen, eine Stunde, zwei Stunden.

Hunderttausende von Jahren kein Licht, kein Geruch, kein Leben und als einzige Geräusche das Tropfen von Wasser, das Plätschern und Fließen von Wasser, das durch Ritzen im Fels dringt, sich sammelt zu Rinnsalen, Spalten erweitert, Gänge bildet, inzwischen sind es kleine Bäche geworden, tausend oder zehn- oder hunderttausend Jahre später, eine Höhle, ein Höhlensystem. Christoph schaltete den Projektor an und der Wasserdome war zu sehen, ein von mehreren Blitzgeräten ausgeleuchtetes Gewölbe, das sich in der Dunkelheit verlor. Das erste Bild war das wichtigste, es musste die Zuschauer sofort gefangen nehmen. Er hatte es sorgfältig ausgewählt und ließ es lange stehen ohne ein Wort zu sagen. Er spürte, dass es ein guter Abend werden würde.

Nach diesem ersten kamen weniger spektakuläre Bilder, der vergitterte Eingang der Höhle, die ersten paar Hundert Meter, zementierte Wege und Drahtseile, der eine oder andere kleine Tropfstein, irgendwo im Inneren herausgebrochen und in der Nähe des Eingangs eingemauert als Attraktion für die Tagestouristen. Das Publikum entspannte sich und hörte zu, während Christoph von der Entdeckung der Höhle sprach, von den ersten Expeditionen. Eines der Dias zeigte eine Karte der bereits erkundeten Gänge, ein Gewirr von verschiedenfarbigen Linien.

Hundertachtzig Kilometer sind erforscht und kartographiert, aber wir gehen davon aus, dass die Höhle um ein Vielfaches größer ist.

Das Bild einer Treppe, die steil nach unten führt und in einer Geröllhalde unvermittelt endet. Das Abenteuer beginnt, sagte Christoph und zeigte Fotos, die keiner Erläuterung bedurften. Schwieriges Gelände, enge Couloirs, Klüfte, Mäander, Verwerfungen. Auf manchen Bildern sah man Höhlenforscher in verdreckten orangefarbenen Overalls und mit Karbidlampen an der Stirn durch Engpässe kriechen oder sich in Schächte abseilen, die bodenlos zu sein schienen. Es ist immer wieder erstaunlich, sagte Christoph, wo ein Mensch durchkommen kann.

Dann war das Biwak zu sehen und zum ersten Mal die ganze Gruppe an Campingtischen sitzend bei Fondue und Wein. Man könnte fast vergessen,

knjigo. Tam dobite tudi informacije o vodenih eno- ali večdnevnih turah. Christoph je vključil glasbo in odhitel iz dvorane, da bi bil prvi ob mizi s knjigami. Neki moški Christophovih let je zdolgočaseno listal po oglednem primerku knjige. Ob njem je stala vitka ženska, ki je bila videti veliko mlajša od njega, na sebi je imela nekaj otroškega. Oba sta nosila jopič iz vlaknovine. Moški je vprašal Christopha, ali se je tudi on potapljal v jamah. Tikal ga je in, ne da bi počakal na odgovor, rekel, da je bil povsod po svetu, v vseh mogočih jamskih sistemih. Govoril je z agresivnim podtonom, ki ga je Christoph pri ekstremnih športnikih že večkrat opazil. Včasih je imel občutek, da prihajajo na njegova predavanja le zato, da bi mu pripovedovali o doživetjih, da bi se merili z njim in ga izzivali. Po odmoru bom pokazal fotografije iz delov jame, ki niso dostopne turistom, je rekel Christoph. Nekoliko se je sramoval, ker je čutil potrebo, da bi se kosal z moškim. Ta se ni odzval in je še naprej listal po knjigi. Fotografije so precej dobre, je rekel. Christopha je vprašal, ali je bil v jamah Gunung Mulu v Maleziji. K mizi je pristopil starejši moški. Kupil je knjigo, ne da bi si jo prej ogledal, Christopha pa zaprosil, naj mu vanjo napiše posvetilo, nekaj osebnega. Parček se je pobral.

Malo pred koncem odmora je Christoph oba opazil še enkrat. Obstala sta blizu mize. Moški je pogledal k njemu in nekaj rekel svoji prijateljici. Njegov obraz je imel porogljiv izraz.

In zdaj se podajmo v raziskovanje Nirvane, je, ne brez teatralike, rekel Christoph. Gre za sistem, ki je težko dostopen in v katerega je stopilo šele ducat ljudi. Fotografije so se izvile iz teme in se počasi vanjo spet potopile, tako se je v jami zabliskalo in spet izginilo na mrežnici: za moža visok svečni stalagmit, le nekaj milimetrov debeli stalaktiti, celi vrtovi kapnikov, ki so od zadnje ledene dobe zrasi v temi, da bi po deset tisoč letih postali vidni v kratkem šoku iz luči. Rjavi toni, belo, rumeno, srebrno bleščanje vlažnih površin. Vsakič, ko si je Christoph ogledoval fotografije, ga je stresalo. Spet je začutil pritisk kamnitih mas, strah pred popolno ravnodušnostjo hriba, ki bi ga lahko zmečkal z le drobno krettnjo. Nastavil je bliskovke, napolnil kamero, utečeni prijemi so imeli nekaj pomirjajočega, pregnali so ohromelost. Vendar je strah ostal. Vedno bo ostal.

Najbrž je na tisoče jam, kakršna ta, je rekel Christoph, v katere še ni stopil človek, v katere nikdar ne bo stopil človek. Pod nami v kamnu je svet, svet, poln čudežev in skrivnosti. Ni govoril naprej, ni vedel, kaj bi še rekel. Besede niso zadostovale, slike niso zadostovale. Treba je prehoditi pot, da bi odmerili to neskončno lepoto. Slišati je bilo le še šum projektorja, brenčanje in drdranje mehanike, ki je v luč potiskalo fotografijo za fotografijo.

Ko prideš spet ven, to ni več sonce, niso več barve tisto, kar te prevzame, marveč vonj gozda, vonj življenja, rasti in trohnenja. Jama nima vonja. Zadnja fotografija je gledalce spet spravila na površje, prikazovala je majhno idilično gozdno jezero, ki se je napajalo iz notranjosti hriba. Vsako leto odteče na tisoče ton v vodi raztopljenega apnenca, je rekel Christoph, voda dela dan in noč, uro za uro, in povečuje jamo. Projektor in ojačevalec je izključil in prižgal luč. Občinstvo je ploskalo.

dass man sich in einer Höhle befindet, sagte Christoph, aber wenn die Taschenlampe versagt, wenn das Licht ausgeht, verliert man innerhalb von Sekunden die Orientierung. Er zeigte Bilder der Gruppe in Schlafsäcken, die auf dicken, in Plastik eingeschweißten Schaumstoffmatratzen lagen. Die Gesichter waren verdreht und wirkten müde, aber in den Augen war ein irres Leuchten wie in den Augen Erwachender. Und jetzt eine kurze Pause. Im Foyer können Sie mein Buch erwerben. Dort finden Sie auch Informationen zu geführten ein- oder mehrtägigen Touren. Christoph machte Musik an und eilte aus dem Saal, um als Erster am Büchertisch zu sein.

Ein Mann in Christophs Alter blätterte lustlos im Ansichtsexemplar des Buches. Neben ihm stand eine schmale Frau, die wesentlich jünger zu sein schien als er und etwas Kindliches hatte. Beide trugen Faserpelzjacken. Der Mann fragte, ob Christoph auch in Höhlen getaucht habe? Er duzte ihn und sagte, ohne eine Antwort abzuwarten, er sei überall auf der Welt gewesen, in allen möglichen Höhlensystemen. Seine Stimme hatte einen aggressiven Unterton, der Christoph bei Extremsportlern oft aufgefallen war. Manchmal hatte er den Eindruck, sie kämen nur zu seinem Vortrag, um ihm von ihren Erlebnissen zu erzählen, um sich mit ihm zu messen und ihn herauszufordern. Nach der Pause werde er Bilder aus Teilen der Höhle zeigen, die für Touristen nicht zugänglich seien, sagte Christoph. Ein wenig schämte er sich, dass er es nötig hatte, sich mit dem Mann zu messen. Der reagierte nicht und blätterte weiter im Buch. Die Bilder seien ziemlich gut, sagte er. Er fragte, ob Christoph in den Höhlen von Gunung Mulu in Malaysia gewesen sei. Ein älterer Herr war an den Tisch getreten. Er kaufte das Buch, ohne es vorher anzuschauen, und bat Christoph, ihm eine Widmung hineinzuschreiben, etwas Persönliches. Das Paar trollte sich.

Kurz bevor die Pause zu Ende war, bemerkte Christoph die beiden noch einmal. Sie waren in der Nähe des Tisches stehen geblieben. Der Mann schaute zu ihm herüber und sagte etwas zu seiner Freundin. Sein Gesicht hatte einen spöttischen Ausdruck.

Und nun machen wir uns auf, das Nirwana zu erkunden, sagte Christoph, nicht ohne Theatralik. Es handle sich um ein System, das sehr schwer zugänglich und erst von einem Dutzend Menschen betreten worden sei. Er ließ die Bilder aus der Dunkelheit auftauchen und blendete sie langsam aus, so wie sie in der Höhle aufgeblitzt und langsam wieder von der Netzhaut verschwunden waren: ein mannshoher Kerzenstalagmit, wenige Millimeter dicke Stalaktiten, ganze Tropfsteingärten, die seit der letzten Eiszeit gewachsen waren in der Dunkelheit, um nach Zehntausenden von Jahren gesehen zu werden in einem kurzen Schock aus Licht. Brauntöne, Weiß, Gelb, ein silbernes Glänzen der feuchten Oberflächen.

Jedes Mal, wenn Christoph die Bilder sah, schauderte ihm. Er spürte wieder den Druck der Steinmassen, die Angst vor der vollkommenen Gleichgültigkeit des Berges, der ihn mit einer winzigen Bewegung hätte zerquetschen können. Er hatte die Blitzgeräte aufgestellt, die Kamera geladen, die eingeübten Handgriffe hatten etwas Beruhigendes gehabt, hatten die Lähmung vertrieben. Aber die Angst war geblieben. Sie würde immer bleiben.

Po predavanju je k njemu pristopilo nekaj gledalcev, ki so mu postavili vprašanja in se s svetlečimi očmi pozanimali o vodenih turah. Ko so odšli še zadnji, je Christoph pospravil projektor in diapozitive v škatle in jih z drugimi knjigami naložil na ročni voziček. Pred večnamensko dvorano si je prižgal cigareto. Ohladilo se je.

Greš z nama na pijačo?

Christoph se je prestrašil, potem pa meter pred sabo zagledal moža od prej. Na široko je stal pred njim, videti je bilo, kakor da ga hoče izzvati na dvoboj.

Samo na eno pivo, je rekel iz vljudnosti, čaka me še dolga vožnja.

Mož je pristopil in mu podal roko. Klemens, je rekel, in to je Sabine. Pokazal je v temo, kjer je Christoph zdaj zagledal obrise mlade ženske.

Že kar nekaj časa so sedeli v gostilni. Pogovor nekako ni stekel. Klemens je pripovedoval o ekspedicijah, pri katerih je sodeloval, o neskončnem seznamu jam, ki jih je opisoval z vedno istimi pridevniki. Na tisoče fotografij je poslikal, je rekel. Christophu bi jih enkrat rad pokazal. Sabine od pozdrava naprej ni spregovorila niti besedice. Tudi Christoph je večinoma molčal, tu in tam prikimal, se nasmehnil in se pretvarjal, da ga Klemensove zgodbe zanimajo. Ko je ta po dolgem pripovedovanju o potapljanju na kratko pomolčal, je Christoph Sabine vprašal, ali je bila tudi ona že v kakšni jami. Tako sva se spoznala, je rekla. In, kakor da bi kdo pritisnil na gumb, naštela jame, v katerih je bila. Navedla je le imena in leta ekspedicij. Potem je spet utihnila in Christophu se je zdelo, kakor da ni rekla ničesar.

Zakaj ne bi naredili kakšne ture v troje, je vprašal Klemens.

Christoph se je neobvezno smehljaj, nekoč, je rekel, in, tako, zdaj se moram podati na pot, potem pa pomahal natakarku. Za trenutek je bilo vse tiho, potem pa je Klemens rekel: v Nirvano. Govoril je tišje kot prej, Christoph najprej ni bil prepričan, ali ga je dobro razumel, dokler Klemens ni ponovil: v Nirvano.

Kako se pride tja? je vprašal z lačnim pogledom.

K mizi je pristopil natakark, Klemens je naročil še eno pivo. Boš tudi ti še kaj popil? Njegov glas je zdaj zvenel proseče, skoraj boječče. Christoph je naročil jabolčni sok z mineralno vodo. Počakal je, da je natakark prinesel pijačo, in potem začel pripovedovati. Med pripovedovanjem je imel občutek, kakor da se še enkrat spušča v jamo.

Prodiral je po jaških globoko v hrib. Voda je bila ledeno mrzla in postajala je vedno globlja, segala mu je do trebuha, do prsi, do brade. S konca jame, kjer je bilo med skalo in vodo le nekaj centimetrov zraka, je vodil jašek poševno navzgor, bil pa je tako ozek, da Christoph rok ni mogel več premakniti nazaj, ko je enkrat splezal vanj. S konicami nog se je potiskal navzgor, centimeter za centimetrom, nenehno tesno za vodjo. Nista se pogovarjala, slišati je bilo samo podrsavanje njunih škornjev, včasih vzdih ali pokašljevanje. Že zdavnaj je izgubil občutek za čas, ko se je mož pred njim nenadoma ustavil in rekel, da sta pred prelomom, da lahko še nekaj

Es muss Tausende von Höhlen wie diese geben, sagte Christoph, die noch nie ein Mensch betreten hat, die nie ein Mensch betreten wird. Es gibt eine Welt unter uns im Stein, eine Welt voller Wunder und Geheimnisse. Er sprach nicht weiter, er wusste nicht, was er noch hätte sagen sollen. Worte genügten nicht, Bilder genügten nicht. Man musste den Weg gemacht haben, um die sinnlose Schönheit zu ermessen. Nur noch die Geräusche des Projektors waren zu hören, das Surren des Ventilators und das Rattern der Mechanik, die ein Bild nach dem anderen ins Licht schob.

Wenn man wieder nach draußen kommt, ist es nicht die Sonne, sind es nicht die Farben, die einen überwältigen, sagte Christoph, es sind die Gerüche des Waldes, die Gerüche des Lebens, des Wachsens und des Vermoderns. Die Höhle riecht nicht. Das letzte Bild brachte die Zuschauer wieder an die Oberfläche, es zeigte einen idyllischen kleinen Waldsee, der aus dem Inneren des Berges gespeist wurde. Jedes Jahr fließen im Wasser gelöst Tausende von Tonnen Kalk ab, sagte Christoph, das Wasser arbeitet Tag und Nacht, Stunde um Stunde und lässt die Höhle immer weiter wachsen. Er schaltete den Projektor und den Verstärker aus und machte Licht. Das Publikum applaudierte.

Nach dem Vortrag kamen ein paar der Zuschauer zu ihm und stellten Fragen und erkundigten sich mit leuchtenden Augen nach den geführten Touren. Als die Letzten gegangen waren, verstaute Christoph den Projektor und die Magazine mit den Dias und lud sie zusammen mit den restlichen Büchern auf einen Trolley. Vor der Mehrzweckhalle zündete er sich eine Zigarette an. Es war kalt geworden.

Kommst du mit etwas trinken?

Christoph erschrak, dann sah er den Mann von vorhin wenige Meter vor sich stehen. Er stand da mit gespreizten Beinen, es sah aus, als wolle er ihn zum Kampf herausfordern.

Auf ein Bier, sagte er aus Höflichkeit, ich habe noch eine lange Fahrt vor mir.

Der Mann kam auf ihn zu und streckte ihm die Hand hin. Klemens, sagte er, und das ist Sabine. Er zeigte in die Dunkelheit, wo Christoph jetzt die Silhouette der jungen Frau sah.

Sie saßen schon eine ganze Weile in der Kneipe. Das Gespräch verlief stockend. Klemens erzählte von Expeditionen, die er gemacht hatte, eine endlose Liste von Höhlen, die er mit den immer gleichen Adjektiven beschrieb. Er habe Tausende von Bildern gemacht, sagte er. Er zeige sie Christoph gerne einmal. Sabine hatte seit der Begrüßung kein einziges Wort gesagt. Auch Christoph schwieg die meiste Zeit, nickte nur dann und wann und lächelte und tat, als interessierten ihn Klemens' Geschichten. Als dieser nach einer längeren Erzählung über einen Tauchgang kurz schwieg, fragte Christoph, ob Sabine auch schon in einer Höhle gewesen sei.

So haben wir uns kennengelernt, sagte sie. Und jetzt, als habe jemand einen Knopf gedrückt, zählte sie die Höhlen auf, in denen sie gewesen war. Sie nannte nur die Namen und die Jahre, in denen sie die Expeditionen gemacht hatte. Dann schwieg sie wieder, und es war Christoph, als habe sie nichts gesagt.

časa traja. Christoph je bil presenečen, kako blizu se je slišal njegov glas. Vodja se je preklinjajoč prebijal skozi najožji del. Christoph je čakal. Mraz je prodiral skozi neoprensko obleko, zdelo se mu je, da se mu je počasi razlezel po telesu. Zatisnil je oči in se že videl, kako zleknjen leži tam, uklenjen v skalo, tujek. Živa sva pokopana, je pomislil, od tod se ne rešiva več.

Prevedel Slavo Šerc

Warum machen wir nicht zu dritt eine Tour, fragte Klemens.

Christoph lächelte unbestimmt, sagte, irgendwann, und, so, ich muss los, und winkte der Bedienung. Einen Moment lang war es still, dann sagte Klemens, ins Nirwana. Er hatte leiser gesprochen als vorher, und Christoph war erst nicht sicher, ob er richtig verstanden hatte, bis Klemens noch einmal sagte, ins Nirwana.

Wie kommt man da hin?, fragte er. Sein Blick hatte etwas Hungriges.

Die Bedienung war an den Tisch getreten. Klemens sagte, er nehme noch ein Bier. Trinkst du auch noch was? Seine Stimme klang jetzt bittend, fast ängstlich. Christoph bestellte eine Apfelschorle. Er wartete, bis die Getränke kamen, dann fing er an zu erzählen. Während er sprach, war es ihm, als mache er den Abstieg noch einmal.

Er wartete durch einen Stollen tief im Inneren des Berges. Das Wasser war eiskalt und wurde immer tiefer, reichte ihm bis zum Bauch, zur Brust, zum Kinn. Vom Ende der Grotte aus, wo zwischen Decke und Wasser nur noch wenige Zentimeter Luft verblieben, führte ein Gang schräg aufwärts, der so eng war, dass Christoph, als er einmal hineingekrochen war, die Hände nicht mehr nach hinten nehmen konnte. Mit den Fußspitzen schob er sich nach oben, Zentimeter um Zentimeter, immer dicht hinter dem Führer. Sie sprachen nicht, nur das Scharren ihrer Stiefel war zu hören und manchmal ein Ächzen oder ein Husten. Das Gefühl für Zeit hatte er längst verloren, als sein Vordermann anhielt und sagte, wir sind bei der Verwerfung, das kann eine Weile dauern. Christoph war überrascht, wie nah seine Stimme klang. Fluchend kämpfte sich der Führer durch diese engste Stelle. Christoph wartete. Die Kälte drang durch den Neoprenanzug, sie schien sich langsam in seinem Körper auszubreiten. Er schloss die Augen und sah sich ausgestreckt daliegen, eingeschlossen im Fels, ein Fremdkörper. Wir sind lebendig begraben, dachte er, wir kommen hier nie mehr raus.

Magdalena Svetina Terčon se je rodila leta 1968 v Postojni. Srednjo družbo-slovno in jezikovno šolo je končala v Sežani, na Filozofski fakulteti v Ljubljani, kjer trenutno opravlja magistrski študij iz primorske književnosti, pa je diplomirala iz slovenistike in južnoslovanskih jezikov. Poučuje slovenski jezik in književnost. Piše pesmi, kratko prozo in časopisne članke. Objavlja v večini slovenskih literarnih revij in na radiu. Ukvarja se tudi z lektoriranjem, vodi literarne delavnice in sodeluje v žirijah literarnih srečanj. Živi v Štorjah. Izdala je štiri pesniške zbirke: *Prosojna galeja potepuška* (1994), *Za vrati 309* (skupaj z možem Davidom Terčonom, 1996), *V krošnji tišine* (2001) in dvojezično zbirko *Odenki v medprostoru / Sfumature nello spazio intermedio* (2007) z italijanskimi prevodi Jolke Milič. Za slednjo je prejela literarno nagrado Prem 2006. Nekatere njene pesmi so bile od leta 1989 objavljene v mnogih literarnih zbornikih in prevedene v tuje jezike, uvrščena pa je tudi v Antologijo slovenskih pesnic 3 (2007).

Magdalena Svetina Terčon was born in 1968 in Postojna. After attending the humanistic and linguistic secondary school in Sežana, she graduated in South Slavic languages and Slovene language and literature at the Faculty of Arts in Ljubljana, where she is currently working on her MA on Primorska literature. She is a teacher of Slovene language and literature and lives in Štorje. Apart from being a teacher she also writes poems, short stories and newspaper articles. Her writing has been published in most Slovene literary magazines and broadcast on radio. She proofreads, mentors literary workshops and participates in juries at literary competitions. Four of her already published independent poetry collections are: *Prosojna galeja potepuška* (Transparent Vagrant Galley, 1994), *Za vrati 309* (Behind Door 309, together with her husband David Terčon, 1996), *V krošnji tišine* (In the Tree Crown of Silence, 2001) and the bilingual *Odenki v medprostoru/Sfumature nello spazio intermedio* (Shades in Interspace/Sfumature nello spazio intermedio, 2007), the poems in the bilingual poetry collection were translated into Italian by Jolka Milič and received the Prem 2006 literary award. Many literary journals have published her poems since 1989, some of them have been translated as well. Magdalena Svetina Terčon was also included in the Slovene Anthology of Women Poets 3 (2007).

Magdalena Svetina Terčon

Nevidna krožnica

Na sprehodu skozi sivo pernico
gozda na dlani se je drevo,
stkano iz časa,
čisto tiho sklonilo nadme
in se zaledenelo v moje srce.
Sprva sem čutila samo drobno
vejo, ki me je obarvala rdeče.
Potem je bila dolgo časa modrina.
Večer mi je poslal črno luknjo,
da sem vstopila vanjo,
ker ni bilo druge poti.
Posrkana sem se znašla v lupini tega drevesa.
Naročilo mi je, naj čas, iz katerega je,
raztkem do nič.
Kar sem storila.
Nitke so uspele najti pot iz središča,
meni pa so pustile le korenine na dlani,
s katerimi lebdim po nevidni krožnici istosti.

Jaz in moje drevo

S svojim drevesom si nisva nikoli
rekla žalbesede
in vendar se zdi, da se njegova krošnja
podkvasto ukrivlja pred mano.
Ostajam sama na vzhodni strani
in ne jočem
za popoldanskim soncem
niti za begajočim jutrom.
Samo nekoliko nelagodno mi je,
ker postajam iz dneva v dan manjša
in ker se tanjšam proti konicam.
Danes sem se začela bati,
da me bo, ko bo spomladi
zakorakal svoj mimohod,
s pogledom opazil in me ranil v pregibu.
Moje drevo pa se najbrž ukrivlja zato,
ker bo zarezal vame bolela tudi njegovo
mogočno meso.

Invisible Circumference

Taking a stroll through a grey feather-bed
Of forest on my palm,
A time-woven tree
Silently leaned over me
And frosted my heart.
First, I only felt a tiny
Twig painting me red.
Then a long time of blue.
Evening sent a black hole
For me to step into,
As there was no other path.
I found myself sipped into the shell of this tree.
I was told to unweave the time it was made of
Into nothingness.
Which I did.
Threads found their way from the centre
And left me with nothing but roots on my palm
I'm floating with them along the invisible circumference of sameness.

Me and My Tree

There was never a harsh word
Spoken between me and my tree,
Although its crown seems to
Curve horseshoe-shaped before me.
In the east, I abide alone
And do not cry
For the afternoon sun
Or the wandering morning.
It only feels somewhat uneasy
To become smaller day by day
And thinner toward my tips.
Today, fear suddenly appeared,
Fear of being seen by him
During his spring march parade
And being pierced through the pith.
My tree is probably curving because
That jag will hurt its
Forceful flesh, as well.

Moja slika

Že zdavnaj sem videla sliko.
Mogočno sliko prihajanja.
Njena zgodba je povsem vsakdanja
in izčiščeno raste iz korenin.
Je tuja in vendar moja.
Narisala sem jo
pred nekaj dnevi. Zato.
V drugačnem odtenku.
Vendar ne pomaga.
Barve se vsak dan znova
prelijejo v izhodišče.
Od dne, ko se je v njej prikazal moj molk,
vem, da ne bo nikoli preperela v pozabi.
Njena ostra belina me
boža s svojimi rezi.

My Image

I saw an image long ago.
A mighty image of arrival.
Its story is quite ordinary
And grows cleansingly from roots.
It's strange, and yet it's mine.
I drew it
A few days ago. That's why.
In a different shade.
But it's no use.
Each day, the colors pour back
Into the source.
From the day my silence arose in it,
I know it will never decay in oblivion.
Its sharp whiteness
Caresses me with cuts.

Goli macesni

Sredi belih zabrisanih dežnikov
se sklanjajo goli macesni.
Drug pred drugim mečejo razkoščičene veje
pred poglede lebdečih senc.
Vse je kot pesem neslišna.
Njene besede razumejo samo osamelci.

Dvignila se bom nad to božanje
tvojih besed.
Dvignila se bom nad to jadranje
divjih misli.

Prehitela bom taljenje belega ledu,
tako da ne bom obstala na jezeru,
pač pa se bom vodasta, čisto vodena
razkapljila po bregu in čakala,
da mine.

Tam bom skupaj z macesni
šepetala veter.
Nihče ga ne bo preglasil.
Samo vihar mogoče, saj bo že v vrtincu rojstva
spremenil megleno sapico v rokavičenje.

Bare Larches

Amidst white blurred umbrellas
Bare larches bow.
One before another they throw
Their bony branches
In front of the floating shadows' gaze.
Like a soundless song.
Only solitaries seize its words.

I will ascend above this caressing
Of your words
I will ascend above this sailing
Of wild thoughts.

I will not await the white ice melting,
And will not linger on the lake
But watersome, entirely watery,
I will drip out across the bank and wait
Until it passes.

Along with larches standing there, I will
Whisper the wind.
No one will drown its sound.
Except for a storm; already in a whirl of birth
It will transform a misty breeze into the gauntlet.

Razlog

Zakaj si zjutraj tako zgodaj vstala iz pravljice
in se dopolnila?

Iz bele vile si postala utrujena vsakdanja ženska.
Dolgo prosojno obleko si zamenjala za tesne temne hlače.
Nektar mladosti si zamenjala s trpko kavo in
ples za vsakodnevno hojo po istem.

Ali samo zato, ker si verjela, da poljubi odrešijo
bolečino?

Ali samo zato, ker bi bila sicer prikrajšana za
večere, ki si jih ne znata deliti?

Ali samo zato, ker je rast minevanja bolj zanimiva
od plesanja v večnosti?

Samo zato, da bi bila jaz, si rekla.

Reason

Why did you wake up from fairy tale so early in the morning
Tessellating yourself?

Descending from a white fay to a tired ordinary woman.
Replacing long gauzy dress with tight dark trousers.
Replacing nectar of youth with bitter coffee and
Dance with an everyday walk in the sameness.

Just for believing that kisses salvage
From pain?

Or just for not being deprived of
The evenings you both cannot share?

Or just because the growth of passing surpasses
Dancing in eternity?

Just to be me, you said.

Translated by Ana Jasmina Oseban

Dušan Šarotar je rojen leta 1968 v Murski Soboti. Je pisatelj, pesnik in scenarist. V prvencu *Potapljanje na dah* (1999) je iz samotnega otoka ustvaril metaforo za notranje življenje. Sledila je zbirka kratke proze *Mrtvi kot* (2002), leto kasneje pa še novela *Nočitev z zajtrkom*, po kateri je napisal tudi filmski scenarij. Knjiga *Občutek za veter* (2004) je nastala v soavtorstvu s Ferijem Lainščkom, fotografom Jožetom Suhadolnikom in glasbeno skupino Občutek za veter. Po knjigi je bil posnet tudi igrano-dokumentarni film. *Krajina v molu* (2006) je avtorjev pesniški prvenec, istega leta pa je bila premierno uprizorjena tudi njegova lutkovna predstava *Mali ribič*. Roman *Biljard v Dobrayu* (2007) je zgodovinska freska o usodi judovske skupnosti v Prekmurju. Roman opisuje tisto dolgo noč, ko se glavni junak po vojni vrne iz koncentracijskega taborišča domov, naslednje jutro pa v mesto že vkoraka Rdeča armada. Šarotar je tudi avtor več dokumentarcev in filmskih portretov Mateta Dolenca, Staneta Jarma, Gregorja Strniše in Daneta Zajca. Njegova proza in pesmi so bile uvrščene v več antologij in prevedene v madžarski, nemški, ruski, španski, italijanski, češki in angleški jezik.

Dušan Šarotar was born in 1968 in Murska Sobota, Slovenia. He is a writer, a poet and a screen writer. In his first novel *Potapljanje na dah* (Free-diving, 1999) he wrote about a solitary island as a metaphor for inner life. There followed a short story collection entitled *Mrtvi kot* (Dead Angle, 2002) and a year later *Nočitev z zajtrkom* (Bed and Breakfast, 2003), which also inspired him to write a screenplay. His book *Občutek za veter* (Sense of Wind, 2004) was co-authored by Feri Lainšček, the photographer Jože Suhadolnik and the music group Občutek za veter. A semidocumentary was made after the book. *Krajina v molu* (Landscape in the Minor Scale, 2006) is the author's first poetry collection, which was published in the same year as the puppet show *Mali ribič* (The Little Fisherman) was first performed. The novel *Biljard v Dobrayu* (Billiards at the Dobray, 2007) is a historical fresco about the Jewish community in Prekmurje. The novel describes the long night after the hero's return from the concentration camp preceding the marching in of the Red Army the next morning. Šarotar is also the author of a number of documentaries and of the film portrayals of Mate Dolenc, Stane Jarm, Gregor Strniša, and Dane Zajc. His prose and poems have been included into numerous anthologies and translated into Hungarian, German, Russian, Spanish, Italian, Czech and English.

Dušan Šarotar

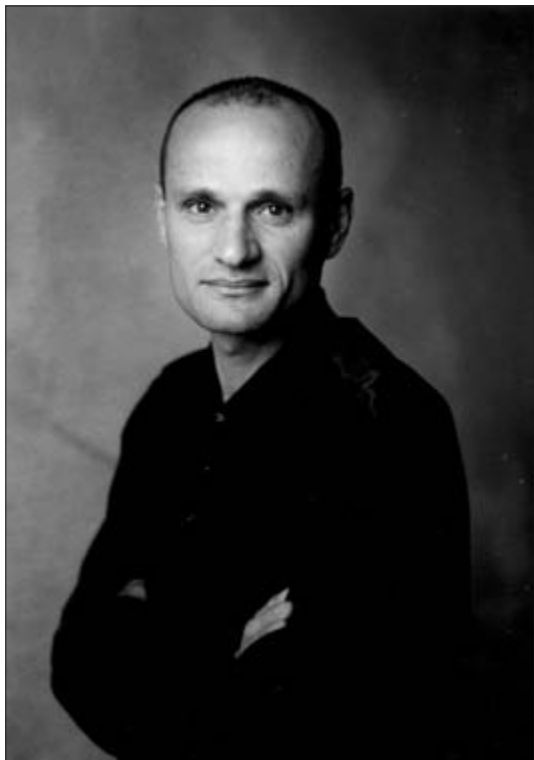

Foto © by Jože Suhadolnik

Biljard v Dobrayu

(Odlomek iz romana)

Kdaj sem nazadnje pela, jo je spreletela misel ob pogledu na zapuščeno hišo, kot bi se ji nenadoma stožilo po domu, ki ga morebiti nikoli zares ni imela.

Linna je odraščala pri revnem čevljarju Bubru, Židu iz Lendave, in njegovi čudaški ženski, ki je sanjala, da bo nekoč postala velika pevka. Čeprav je bila že od malega prepričana, da to ne moreta biti njena prava starša, nikoli ni zbrala volje niti poguma, da bi vprašala, čigava pravzaprav sploh je. Stari Buber, takšen se ji je zdel, odkar je pomnila njegov obraz, je bil z njo sicer dober, celo boljši, kot je bilo, glede na okoliščine, pričakovati. Ob njem se je dolgo počutila varno, še posebej ker jo je znal obraniti pred posesivno in bolešno ljubosumno Ano, kot se je zvala Bubrova ženska. Vendar prave ljubezni med njimi nikoli ni bilo.

Vedno so se klicali le po imenih, Linna nikdar ni rekla mama, oče. Pa vendar so ti ljudje imeli nekaj skupnega, kar jih vezalo močneje kot kri. To je zmogla edino muzika.

Čudaška Ana, ta razbolela in ljubosumna, prevečkrat pretirano razčustvovana diva, ki je že davno izgubila svoje občinstvo, ter stari Buber, ki je vedno smrdel po čevljarskem lepilu in se nikdar ni mogel znebiti vonja po ponošenih čevljih, sta oba imela izdelan odnos do glasbe. Buber je s svojim težkim telesom in grčastimi prsti izvrstno igral violino, Ana pa je z leti, ko bi glas v njej že moral umreti, zmogla celo vedno več. To ni bil več glas postarane dive na velikem odru, marveč nekaj povsem drugega, če to sploh obstaja. Pravila je, da je v sebi odkrila tišino in da zdaj poje samo skoznjo, govorila je o vetru, ki vleče po njeni duši. Tako sta Ana in Buber velikokrat zarana postala med lendavskimi goricami, na griču pri Hadiku, od koder se je odpiral najlepši razgled na ravnico, in poslušala samo njuno tišino. Seveda se je to prijelo tudi Linne, ki je kmalu tudi sama pričela peti in sanjati o svojem kavarniškem orkestru, s katerim bi potovala po tej naši zemlji gor in dol.

Kmalu po Bubrovi smrti, ki se je bojda zastrupil s tistim cenenim čevljarskim lepilom, je našla potujočo gostilniško bando. Sicer res niso zmogli sestaviti rednega kavarniškega orkestra, ker so se moški naveličali igranja in se čez noč poročili s katerim od premladih deklet ali pa so se prehitro zapili in omagali v občestnem jarku, od koder se niso več izvlekli. A Linna je vseeno vztrajala, občasno je pela v kavarni Pri kroni, vsaj dokler je tja še zahajala družba, ki se je spomnila njenega velikega talenta, kot so pravili. Želeli so si je še potem, ko se jih je ona že otepala, kajti zdaj se je vse pogosteje zgodilo, da jim je morala peti za denar samo še v postelji. Tako je Linna tudi sama prezgodaj odkrila tišino v sebi.

Ostala je brez glasu in doma, kamor ni več hodila. Čula je samo še občasno govoriti o ženski, bojda nekdanji veliki pevki Ani, ki blodi med goricami in vztrajno išče dušo. Res je večkrat tudi sama slišala tisto pesem

Billiards at the Dobray

(Excerpt from a novel)

When did I sing last? flashed through her mind at the sight of the forsaken house, like a sudden ache for a home which she had perhaps never truly had.

Linna had been raised by the poor shoemaker Buber, a Jew from Lendava, and by his quirky woman, who dreamt of becoming a great singer. Although convinced from her childhood days that they could not be her real parents, she had never mustered the will or courage to ask whose she really was. Yet old Buber, so he had seemed to her ever since she could remember his face, was good to her, better, in fact, than was to be expected under the circumstances. For a long time he had made her feel safe, especially as he could protect her from the possessive and painfully jealous Ana, as Buber's woman was called. Still, there had never been any real love between the three.

They always called each other by their names, with Linna never saying mother, father. And yet these people had a thing in common, something that bound them stronger than blood. This could only be done by music.

Quirky Ana, that smarting and jealous, often oversentimental diva who had lost her audience long ago, and old Buber, who always stank of shoemaker's glue and could never wash off the smell of worn-out shoes, had a distinct attitude to music. Buber, with his heavy body and gnarled fingers, was a brilliant violin player, while Ana, as the years went by and the voice within her should have died, in fact performed ever better. Hers was no longer the voice of an ageing diva on a grand stage but something wholly different, if there is such a thing at all. She said that she had discovered a silence within herself and that she now sang through it alone, she spoke of a wind blowing through her soul. At dawn, Ana and Buber would often halt among the Lendava vineyard hills, near Hadik's¹ shrine on the hill which gave the loveliest view of the plain, listening to nothing but their silence. This naturally caught hold of Linna, who soon began to sing herself and dream of her very own cafe orchestra with which to roam our native land.

Soon after Buber died, having poisoned himself with the cheap shoemaker's glue, as the story went, she found a roadhouse band of itinerant musicians. True, they never managed to form a regular cafe orchestra, since the men would tire of playing and rush into marriage with one of the too-young girls, or drink themselves into the ditch, never to surface again. But Linna persisted and occasionally sang at the Crown Cafe, at least as long as it was still frequented by those who remembered her great

¹ Captain Mihael Hadik, who fell in battle while defending Lendava against the Turks in 1603. His mummy is preserved in the Holy Trinity Chapel in the Lendava hills. (Translator's note.)

nad varašem, kot bi jo nosil veter. Potem je vedno prižgala svečo na pokopališču, gor na griču, kjer je sameval grob brez imena in od koder se je odpiral najlepši pogled na ravnico.

Po izbruhu 2. svetovne vojne je tudi za njo šlo vse samo še nekako navzdol. Morala je zapustiti tiste griče in se odpraviti peš čez ravnico, za tistim glasom, ki mu je zdaj sledila samo še ona.

Zavetišče je našla na Hotizi, pri židovskem gostilničarju, kjer so se še občasno ustavljale potujoče bande muzikantov, ki so igrale na porokah in pogrebih. Ti godci so bili tiste dni še zadnji popotniki na dolgi cesti med Sóboto in Lendavo. S temi redkimi dušami, ki so potovale čez ravnico kljub vojni in siromaštvu, ko si skoraj nihče ni več dal špilati, je Linna zadnjič pela.

Aprila 1944, ko so Prekmurje znova okupirali Nemci, so strogi rasni zakoni ujeli tudi Linno. Vsem Židom na Madžarskem je bila odvzeta pravica do služb v državni upravi, prepovedano jim je bilo zaposlovati v svojih obratih krščanske delavce in služinčad, nositi so morali razpoznavni znak, Davidovo zvezdo, mnogim so takoj zaprli tovarne in odvzeli premoženje, v gledališčih so odpustili vse igralce židovskega rodu in prepovedali izvajati židovsko muziko, kot je bilo zapisano.

Gostilna na Hotizi je tako ostala čez noč brez gostov. Ljudje so tukaj sicer ves čas pomalem omalovaževali Žide, češ, glejte oderuhe, so kazali s prstom nanje, samo za denar jim gre, pa še, vse imajo na naš račun. Vendar so ti siromaki in nimaki tudi vedeli, da brez Židov tudi ne morejo, vsi po vrsti so hodili v njihove gostilne, trgovine in si sposojali v njihovih bankah. Tako da so mnogim ob pogledu na obubožane in ponižane sosede, ki so bili čez noč brez vsega, celo zrasla krila, namalana iz nevoščljivosti.

Torej, Linna je bila spet na cesti. Ko se je že hotela izgubiti nekje v ravnici, je srečala trobentača, ki je igral samo še tišino na pogrebih, povedal ji je, da v sóboškem hotelu Dobray iščejo damo in priložnostno pevko, kot se je izrazil. Zaslutila je, da je to morebiti njena zadnja priložnost. Tam je nihče ni poznal, tako bi se rešila te židovske zvezde, ki jo je morala nositi samo zato, ker je bila Bubrova, toda čutila je, da on ni bil njen oče, pa tudi materin grob, na katerem je prižigala sveče, je bil brez imena. Pa še, je pomislila in se s tem nekako opogumila, tam bom lahko spet pela.

Hotel Dobray, si je ponavljala, zdelo se ji je imenitno.

26. aprila 1944, zgodaj zjutraj, je bila na vratih hotela Dobray. Hotelir Laci, ki je stal na stopnicah preh vhodom, jo je vprašal: »Kdo si?«

V Ascherjevi zapuščeni hiši, nasproti hotela Dobray, je zdaj bilo vse tiho. Ženska je še vedno gola in z visokomi vojaškimi škornji na nogah, ki jih ni sezula niti v postelji, stala sredi zatohlega prostora. V levici je stiskala pištolo in jo molela, ne da bi prav merila, nekam predse. Grbavec, tisti Puklasti Miha, kot ji je pravkar izdaval, ki ga je ponoči spravila v varaš, je še vedno negiben čepel na vseh štirih pred njo. »Kdo si,« se je v Linni spet oglašalo, pa ni vedela, od kod. Za njo je bila dolga, prekleta noč brez spanja.

Bedela je še potem, ko je oni že zaspal s svojo pištolo v roki. A še preden je to pohabljen in nebogljen bitje zasmrčalo, ji je šepetal, jo prosil s

talent, as they called it. They wanted her even after she had begun to fend them off because she was increasingly asked to sing for money only in bed. So Linna early discovered her own silence within herself.

She was left without voice, without home, where she never returned. She only heard occasional rumours of a woman, reputedly a one-time great singer named Ana, wandering among the vineyard hills and searching for her soul. Indeed, she would sometimes catch the song drifting over the *varas*² as if borne by the wind. Then she would light a candle in the churchyard, high on the hill which held a lone nameless grave and gave the loveliest view of the plain.

The outbreak of World War II sent her fortunes, too, spiralling downwards. She had to leave the hills and set off trudging over the plain, after the voice which she now followed alone.

She found a refuge at Hotiza with a Jewish innkeeper, at whose place there still stopped an occasional itinerant band playing at weddings and funerals. In those days, such musicians were the last remaining stragglers on the long road stretching between Sóbota and Lendava. It was with these rare souls who journeyed over the plain despite the war and poverty, when hardly anyone still called for music, that Linna sang for the last time.

In April 1944, when Prekmurje was retaken by the Germans, the strict racial laws struck Linna as well. All Jews in Hungary were deprived of the right to enter civil service, forbidden to employ Christian workers and servants in their factories, and forced to wear an identification badge, the Star of David. Many had their factories promptly closed and their property confiscated, while the theatres dismissed all actors of Jewish descent and forbade the performance of Jewish music, as the decree put it.

The Hotiza inn was thus overnight drained of its guests. True, the people of these parts had always looked slightly askance at the Jews, pointing the finger: Look at those sharks, money is all they care about, and They have everything at our expense. At the same time these have-nots, ever frequenting Jewish inns and stores and borrowing money from Jewish banks, knew that they could not do without the Jews. So the sight of their impoverished and humiliated neighbours, left destitute overnight, gave many people wings, wings daubed by envy.

And so Linna was out on the streets again. On the verge of vanishing into the plain, she met a trumpeter who only played *Il Silenzio* at funerals these days, and he told her that the Sóbota Dobray Hotel was looking for a lady and an occasional singer, as he put it. She sensed that this might be her last chance. No one knew her there, she could break free of the Jewish star which she had to wear only because she was Buber's, although she felt that he was not her father and even her mother's grave, where she lit candles, was nameless. And to cap it all, she said to herself, drawing courage from the thought, there I can sing again.

² A Prekmurje dialect word for "town", adopted from the Hungarian "város" with the same meaning. (Translator's note.)

tistimi velikimi otročjimi očmi, naj ga vzame, zasmejala se je, poznala je te moške, ranjene heroje, joj, koliko jih je imela, jih tolažila, te osamljene vojake, kot je rekla, je poznala v dno duše, potem je seveda pričel kričati, groziti, kar je bila spet samo igrica, nepotešenost in pretirana želja. Dvignila se je in mu pokazala prsi, tiho bodi, vse je tvoje, mu je šepetala, potem je spustila še blatno obleko, ki jo je samo nekaj ur nazaj, sredi njive, pod temnim, odprtim nebom, paralo in grabilo prav takšno lačno, željno in zapuščeno telo.

Linna je stala gola pred njim, s pištolo v levici, v samih škornjih, ki jih nikoli več ne bo sezula, Puklasti Miha jo je nemo gledal in na koncu, ko se je že vlekel proti izhodu, so se mu po nosu pocedile solze.

Takrat je Linna, ženska iz hotela Dobray, kot se je bodo spominjali, ali pa tudi ne, še zadnjič v življenju zapela. Bilo je, kot bi se dotaknilo celo zemlje. Odmevalo je tistega jutra, konec marca 1945, po cestah in se oglašalo v dušah tega zaspanega varaša. Tisti, če sploh kdo, ki je takrat gledal v nebo, je zagotovo opazil tisto očesno znamenje, kot bi z njimi jokalo tudi nebo.

Franz Schwartz, ki se je dotlej skrival v vrtni uti, je takrat že hodil proti sóboški sinagogi, pred katero se je smodilo in kadilo v nebo. Slišal je tisto petje, ko se je ozrl nekam gor, ali pa so bili samo premraženi otroci, ki so si greli roke.

Dušan Šarotar: *Biljard v Dobrayu*, Študentska založba, Knjižna zbirka Beletrina, Ljubljana 2007. Z dovoljenjem Študentske založbe.

The Dobray Hotel, she echoed to herself. It sounded glamorous.

On April 26, 1944, early in the morning, she was at the door of the Dobray Hotel. Hotelier Laci, standing on the entrance steps, asked her: "Who are you?"

Ascher's deserted house, lying opposite the Dobray Hotel, was silent now. The woman, still naked, her feet in high army boots, which she never took off even in bed, stood in the centre of the fusty room. Her left hand was clutching a gun, aimlessly pointing it ahead. The hunchback – Humpbacked Miha, as he had just gasped out – whom she had brought to the *varaš* at night was still squatting on all fours before her, motionless. "Who are you," the echo came to Linna again, but she did not know from where. She had a long, cursed, sleepless night behind her.

She stayed awake even after the other had fallen asleep with his gun in his hand. But before beginning to snore, the crippled and helpless creature had whispered to her, begged her with those huge childish eyes to take him, she laughed, she knew those men, those wounded heroes, goodness, how many she'd had and comforted, she knew them inside out, those lonely soldiers, as she called them, then of course he began to shout, to threaten, which was just another game, frustration and overwhelming desire. She rose and showed him her breasts, be quiet, it's all yours, she whispered to him, then went on to drop the muddy dress, which had been ripped and grabbed by just such a hungry, eager and forsaken body only hours ago, in the middle of a field, under a dark, open sky.

Linna stood naked before him, with a gun in her left hand, in nothing but boots which she would never take off again. Humpbacked Miha looked at her dumbly and in the end, when he was already dragging himself towards the exit, tears spilled down his nose.

And then Linna, the Dobray Hotel woman, as she would be remembered later (or perhaps not), sang for the last time in her life. Her song seemed to touch the very earth. It echoed through the streets on that morning, at the end of March 1945, ringing in the souls of the sleepy *varaš*. Anyone – if any – looking at the sky must have noticed the mark of the eye, as if the sky were weeping together with them.

Franz Schwartz, who had been hiding in the garden folly, was already walking toward the Sóbota synagogue, before which smouldering smoke rose into the sky. He heard the singing as he glanced up, or perhaps it was only the freezing children warming their hands.

Translated by Nada Grošelj

Bina Štampe Žmavc, rojena leta 1951 v Celju, je slovenska pesnica in pisateljica. Po maturi na gimnaziji v Celju je študirala primerjalno književnost in literarno teorijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Trinajst let je kot režiserka, dramaturginja in avtorica tekstov vodila otroško improvizacijsko gledališče, kjer so nastale številne pesmi, igre in pravljice za otroke. Bina Štampe Žmavc piše tudi šansone in poezijo za odrasle, kot je zbirka *Pesek v pesem* (1999). Med njena prozna dela in pesmi za otroke spadajo *Ukradene sanje* (2001), *Duhec Motimir* (2002), *Škrat s prevelikimi ušesi* (2002), *Pogašeni zmaj* (2003), *Živa hiša* (2004) in *Snežroža* (2006). Za svoja literarna dela je bila večkrat nagrajena, dvakrat v tujini, kjer je v Varšavi leta 2000 prejela prestižno nagrado Janusza Korczaka za pravljico *Muc Mehkošapek* in leta 2004 nagrado Parole senza frontiere v Trentu za pravljico *Škrat s prevelikimi ušesi*. Lansko leto je za pesniško zbirko *Živa hiša* prejela nagrado desetnica za najboljše otroško in mladinsko delo, bila je finalistka Grumove nagrade za najboljše dramsko besedilo in s svojo poezijo za odrasle dvakrat nominirana za Veronikino in enkrat za Jenkovo nagrado. Kar nekajkrat je prejela nagrado za najboljšo slovensko izvirno radijsko igro za otroke ter Klemenčičevo nagrado revije Lutka za najboljše izvirno lutkovno igro. Danes živi in ustvarja v Celju.

Bina Štampe Žmavc is a Slovene poet and writer born in 1951 in Celje. After completing grammar school in Celje, she studied comparative literature at the Faculty of Arts in Ljubljana. As director, dramatist and dramaturge, she headed the children's improvisational theatre in Celje for thirteen years. This is where a great deal of her poems, plays and fairy-tales for children were written and created. Bina Štampe Žmavc also writes chansons and poetry for adults, which include a collection entitled *Pesek v pesem* (Sand into Poem, 1999). Her poetry and prose books for children comprise, *Ukradene sanje* (Stolen Dreams, 2001), *Duhec Motimir* (Motimir the Ghost, 2002), *Škrat s prevelikimi ušesi* (Dwarf with Ears too Big, 2002), *Pogašeni zmaj* (The Burnt Out Dragon, 2003), *Živa hiša* (Living House, 2004) and *Snežroža* (Snowflower, 2006). Bina Štampe Žmavc has received many awards, two of them abroad. In 2000 she received the Janusz Korczak award in Warsaw for her fairytale *Muc Mehkošapek* (*Kitten Softpaws*), which was followed by the Parole senza frontiere prize 2004 in Trento for the fairy-tale entitled *Škrat s prevelikimi ušesi*. Last year her poetry collection *Živa hiša* was honoured by the Slovene Writers' Association prize Desetnica for best children's and youth book. Žmavc's play was shortlisted for the Grum award, her poetry for adults made her a Veronika nominee twice and a Jenko nominee once. She has received prizes for best original Slovene radio play for children, awarded by Radio Slovenia, as well as the Klemenčič prize presented by the Lutka magazine for best original puppet show for children. She lives and works in Celje.

Bina Štampe Žmavc

Foto © by Murr

Je moč

Je moč napisati na dlan besedo,
ko da nikoli ni šel mimo dan,
ne noč predvčerajšnja, od mor zavdan
spodmikav mesec, ptičja smrt minulo sredo ...

Poletje, kot v Provansi bi prebledo
premalo sinja sivka silila v roman
in sončnicam bi zmanjkalo poljan,
da bi razcvitale svoj zlati credo.

Je moč ugibati, je moč razbrati,
če veter kar naprej ne lista z vrati
in okni skoz pragove fantazije,

v na videz zapuščeni kamenati
zaznati duh prostrane galaksije
zasmrtno tih, je moč, in se ne bati? –

Zvezdna gaz

Prek neusnulih zvezd speljana gaz –
dejal bi astronom – zgolj rep kometa,
in pesnik – pesem duše nedopeta,
ki išče svojo pot si na Parnas.

In skeptik – čista optična prevara,
med zvezdami ni hiš in ne dvorišč,
da kdo bi odmetaval zvezdni blišč –
dokazi so, da je nebo utvara ...

Pa vendar je med zvezdami speljana,
kot dih zariše tenko sled v mraz –
ta gaz, od polne lune obsijana:

nekdaj je bil in zdaj ga več ne bo –
napotilo ga je v brezčas nebo,
tja onkraj nedosežnega pristana ...

Can One

Can one inscribe upon one's palm a word
As if the day had never come and fled,
Or night before the last, or moon, beset
By nightmares, or the death, last Wednesday, of a bird ...

A summer as if lavender, too bleak,
Too faintly blue, were creeping in a tale,
As if sunflowers had outgrown the plain
Where they might burst in bloom their golden creed.

Can one divine, can one cut to the core
Unless a ceaseless wind flips open doors
And windows through the gates of fantasy,

Or sense in what appears an empty hall
The spirit of a spreading galaxy,
Its after-deathly hush, yet fear no more? –

Star Trail

Running through stars unlulled to sleep, a trail –
As the astronomer would say, a comet –
The soul's unfinished song, would say the poet –
Which upward to Parnassus seeks its way.

The sceptic says – mere optical illusion,
Above there are no houses and no yards
Where one might strew the brilliance of the stars –
We have the proof that sky is a delusion ...

And yet it runs from one star to another,
Etching into the cold a breathlike trace –
This trail, lit up by brilliant moonlight shower:

Once he was here and shall not be again –
The sky has sent him on a timeless way
Away, beyond the far, elusive harbour ...

Navdih

Živiš počasi, čakajoč navdih
negibno, kot osuta otomana,
od vlage in od časa razdejana
živi, da leže nanjo vsaj prepih ...

Tišina, da se sam zloguje vdih,
in izdihuje z dolgim pomišljajem,
podaljša se z vsakim zanihljajem
ure v odsoten, nedosanjan stih.

Od blizu se oddaljena oblika
le tu in tam migljaje zasvetlika,
kot zroč v zvezde, šel bi mimo njih.

A slutiš jo, čeprav se ti izmika,
neizrekljiva v molku tajna slika
na tak večer, od zamaknjenja tih ...

Komoda

Zatišna, nepojasnjena jesen
plešočih senc na češnjevi komodi –
nemiren duh osutih vej, ki blodi
za dušo, ujeto v opaž lesen.

In znova zadiši spomin meglen
na čas, ko zunaj dihala je krošnjo,
na vonj pomladni in poletno košnjo,
na milo, nedosanjano jesen ...

Ko na komodi čas s fotografije,
obrazek črno bel v trenutku klipa
potihoma navdahnjeno zasije

z neponovljivim žarom hipca hipa,
neukročen čez rob razlije vonj davni –
kot da bi v sobi zadišala lipa.

Inspiration

Slowly you live, expecting to be roused,
Unmoving, like a threadbare ottoman
Which braves the ravages of time, the damp,
To have at least the blowing draught lie down ...

The silence makes each breath syllabify,
Escape upon a long dash, lengthening
Still more and more with every chiming swing
Into an absent and undreamt-out line.

A far-off shape will form when one is near
And send a twinkling glimmer there and here
As if one gazed at stars and passed them by.

You sense it, though unwilling to appear,
That secret painting, silently revered
On such an evening, rapturously quiet ...

The Commode

A leeward autumn, unexplained, of shades
Which dance across a cherry-tree commode –
Behind the soul, whom wooden panels hold,
The restless ghost of naked branches trails.

Again the misty memories invade
Of times when she breathed deep the spreading boughs,
Of mellow autumn which was not dreamt out,
Of fragrant spring, of making summer hay ...

When time caught in a frame on the commode,
A face in black and white, at camera's zoom
Is lit by an inspired, wordless glow,

In that split second of a radiant bloom
It pours, untamed, the brimming ancient scent,
As if a linden fragrance filled the room.

Preddverje dalij

Preddverje dalij sega do večera;
bilo je blago jutro, od poletja
poslan polnagi kerubin in cvetja,
da zlahka bi se prebudila lira.

Začuden Pan bi stopal preko trave,
ves buden od nenadnega nemira
zapiskal cvetu in iskal Zefira
v preddverju dalij, topel od pozlate.

In šele, ko nezmeren hlad večera
ošvrknil bi njegova gola meča,
bi zdrznil se. – In dalija goreča,

z obrazom vsa kot rožnati zaton,
prikleknila bi Panu v poklon.
Za hribom sonce – tenko kakor sveča.

Utvara

Vse je samo umišljena utvara,
prihuljena kristalna iluzija
avgusta, ločje v vetru, mimikrija
duhov sukljavih, ki fakir jih čara.

Vse je samo umišljena utvara,
iz goste megle izklesani vranec,
ki dviga grivo nad prestrmi klanec,
in hrzajoč sam sebi uzdo para

in dirja po umišljeni poljani –
z njim mojstri pevci, z goslimi cigani
upevajo na violinske strune

gozdove daljne, losose, tolmune
in sonce, ki mezi po južni strani,
in so že daleč ognji doigrani.

The Vestibule of Dahlias

The vestibule of dahlias spreads till evening;
It was a mellow morning, and the summer
Had sent a half-clad cherub and such flowers
That well they might arouse a lyre from dreaming.

In wonder Pan would wade through grasses, shaken
Awake by sharp unrest, and, warm with gilding,
Roam with his pipe in search of Zephyr, singing
To blossoms in the vestibule of dahlias.

And only when the coolness of the evening
Had lightly struck against his naked calves
Would he recoil. – A dahlia bright as stars,

Her face all rosy like a sunset burning,
Would honour Pan by dipping in a curtsy,
The sun's slim candle slowly gliding past.

A Figment

All is but a figment of our dreams,
A piece of crouching crystal imagination
Of August, wind-stirred rushes, imitation
Of swirling spirits conjured by fakirs.

All is but a figment of our dreams,
A stallion sculpted black from heavy smoke,
Who lifts his mane above the too-steep slope
And, neighing, rips his bridle at the seams,

And races over plains in his own mind –
While bards and gypsy fiddlers, running by,
Are singing to the tune of violin strings

Of forests far away, of salmons, springs,
Of sunlight oozing down the southern side,
The played-out fires left now far behind.

Vrtnice opoldneva

Je vrtnica od poldneva rumena –
avgust je in poševen zrak svilen –
in dalija široko razcvetena
razsiplje svoj nasmešek kot jesen ...

Razkošno in natančno naslovljena
na lokvanj, javorje, gracilne trave,
njen vonj iz nepopisane daljave
med pušpani in tiso pritajen.

Otožno naslovljena tudi name,
razglednica iz sivke in osame –
nekje iz davna zame odposlana

kot nepovabljen pozlačen večer
na belih čajevkah iz porcelana,
in tiha, bela slana, in jesen ...

Hortenzija

Občutek, da je votla sama vase,
v izrazu siva, komajda še živa,
in da požrešen zlati hrošč se pase
po prašnikih poroznih, jo pokriva,

boli ta polt iz jedkane melase,
preluknjana in sebi neumljiva,
brez vrča, ki ob jutrih dan zaliva,
prikrajšana za cvet in letne čase.

Hortenzija, ki posušena biva
onkraj življenja v medicjski vazi
in tuji so ji dnevi in obrazi

in tuja sonca in večerne zvezde,
tuje nebo, oblaki, tuje ceste,
tuje oči nad tujimi pejsaži ...

The Roses of Noon

There is a rose streaked yellow by the noon –
Late August and the slanting air is silk –
A full-blown dahlia generously spills
Her smiles to all, as Autumn spills her boon ...

Ornately and painstakingly addressed
To waterlilies, maples, slender reeds,
There wafts from untold distances its scent,
Concealed between the yew and boxwood trees.

And mournfully addressed to me as well,
A card of loneliness and lavender
Posted for me in ages long ago –

An uninvited evening painted gold
On white tea roses made of china clay,
And silent hoarfrost, and the Autumn's reign ...

The Hydrangea

A sense that she is hollow preys on her,
Sucked almost dry of life, her countenance grey,
And that a greedy golden bug disturbs
Her porous stamens, settling down to graze;

The skin of etched molasses stings and burns,
Pierced through, a mystery to her own gaze,
Without the morning jug to spray the days,
Deprived of blossoms and the year's returns.

A dry hydrangea drifting through her days
Beyond life in a Medicean vase,
A stranger to the suns and evening stars,

A stranger to the passing day and face,
To eyes which hover over strange landscapes,
A stranger to the sky, the clouds, the paths ...

Translated by Nada Grošelj

Jüri Talvet se je rodil leta 1945 v Pärnuju v Estoniji. Doktoriral je na univerzi v Leningradu, je predstojnik oddelka za primerjalno književnosti na univerzi v Tartuju, predsednik Estonske zveze za primerjalno književnost in urednik revije *Interlitteraria*. Napisal je naslednje pesniške zbirke: *Äratused* (Prebujenja, 1981), *Ambur ja karje* (Lokostrelec in krik, 1986), *Hinge kulg ja kliima üllatused* (Osebna rast in podnebna presenečenja, 1990), *Eesti eeleegia ja teisi luuletusi* (Estonska elegija in druge pesmi, 1997), *Kas sul viinamarju ka on?* (Imate vi tudi grozdje?, 2001), *Unest, lumest* (Iz sanj, iz snega, 2005). Pesniška zbirka *Eesti eeleegia ja teisi luuletusi* je bila prevedena v španščino. Talvet je napisal tudi mnoge eseje, med njimi *Teekond Hispaaniasse* (Potovanje v Španijo, 1985), *Hispaaniast Ameerikasse* (Od Španije do Amerike, 1992), *Hispaania vaim* (Španski duh, 1995), *Ameerika märkmed ehk Kaemusi Eestist* (Ameriški zapiski ali Kontemplacije o Estoniji, 2000), *Sümbiootiline kultuur* (Simbiotična kultura, 2005), *Tõrjumatu äär* (Nesporna meja, 2005) in *A Call for Cultural Symbiosis* (Poziv k simbiozi kultur, 2005). Talvet je prejel vsakoletno estonsko nagrado za književnost, nagrado Juhana Liiva in memorialno nagrado Ivara Ivaska.

Jüri Talvet was born in 1945, in Pärnu, in Estonia. He completed his PhD at Leningrad University, and is now Chair of Comparative Literature of Tartu University, Chairman of the Estonian Association of Comparative Literature, and Editor of *Interlitteraria*. He has written the following poetry collections: *Äratused* (Awakenings, 1981), *Ambur ja karje* (The Archer and the Cry, 1986), *Hinge kulg ja kliima üllatused* (The Soul's Progress and Surprises of Climate, 1990), *Eesti eeleegia ja teisi luuletusi* (Estonian Elegy and Other Poems, 1997), *Kas sul viinamarju ka on?* (Do You Also Have Grapes? 2001), *Unest, lumest* (From Dreams, from Snow, 2005). The poetry collection *Eesti eeleegia ja teisi luuletusi* has also been translated into Spanish. Talvet has also written numerous essays, including: *Teekond Hispaaniasse* (A Journey to Spain, 1985), *Hispaaniast Ameerikasse* (From Spain to America, 1992), *Hispaania vaim* (The Spanish Spirit, 1995), *Ameerika märkmed ehk Kaemusi Eestist* (American Notes or Contemplations on Estonia, 2000), *Sümbiootiline kultuur* (Symbiotic Culture, 2005), *Tõrjumatu äär* (The Irrefutable Border, 2005), *A Call for Cultural Symbiosis* (2005). Talvet has been awarded the Estonian Annual Prize of Literature, the Juhana Liiv Prize of Poetry, and the Ivar Ivask Memorial Prize.

Jüri Talvet

Foto © by Varje Sootak

Eugenio

V Holsteburu kjer vzame nekdo z letališča
 ekstra-drage limuzina-taksije in kjer
 lokalci jedo v fensi restavracijah
 živi Eugenio Barba ki nima brade
 ki ni Viking niti Danec
 toda s čigar bronastega profila
 Cicerova lahko-našobljena strast in Odinova
 enooka modrost mečeta plamene in ki ve
 kako pripraviti visokega gladko-kožnega Danca
 z uhanom da naredi vtis na odru tako da
 voda kaplja iz njegove jakne in ženska
 v katero je bila noro zaljubljena druga ženska
 (ki se je ubila) izstopi na napačni strani
 pred velikimi zelenimi očmi ki so prispele
 z limuzina-taksiji in se čeden kodrolas
 mladenič tako kot njegova harmonika nagiba naprej
 in nazaj njegovo telo je zdaj Guilhermino
 Barbosa (ali je imel brado? Cf. *Dicionario
 enciclopedico brasileiro*, D.2. str. 659) zdaj Ojdip
 (poglej: Freud, *Gesämmtliche Werke*, katera koli stran)
 ali pa tisti ki je celo brez pripovedk iz Nove
 zaveze živel v tebi od samega začetka
 časa in katerega je vsak sončni vzhod povišal
 v drugega tebe za horizontom ki danes
 natika zanko okrog tvojega vratu

Eugenio

Holstebros kuhu lennujaamast toovad hirmkallid limusiintaksod ja kus kohalik rahvas einestab luksusrestoranides elab Eugenio Barba kel pole habet ja kes pole viiking ega isegi mitte taanlane kuid kelle pronksjast profiilist korruga leeke heidab Cicero kergesti kipruv kirg ja Odini ükssilmne tarkus ja kes oskab panna kõrvarõngaga suure siledaninalise taanlase laval tatsama nii et pintsakust nõrgub vett ja ühe naise keda pööraselt armastas teine naine (kes endalt elu võttis) pahupidi pöörama oma sisemuse limusiintaksodega kohale sõitnud suurte roheliste silmade ees ja noore ilusa kahupäise poisi lõõtspilli järel ette ja taha looka vedama oma keha olles kord Guilhermino Barbosa (kas tol oli habe? vt. *Dicionário enciclopédico brasileiro*, V.2, p.659), kord Oidipus (loe: Freud *Gesämliche Werke*, mis tahes lehekülg) ja see, kes Uue Testamendi muinaslugudetagi on sinus elanud aegade algusest peale ja keda iga päikesetõus sinust ülendab teise sinusse silmapiiri taga mis täna sulle oma silmuse kaela heidab.

Podvodna Vilna

Dobro je da je tu trava še vedno zelena
in da obrazne poteze niso
tako zategnjene da bi
izključevale zadrego
Ščurek pod svojim trdim oklepom
z nepričakovano dovršenostjo caplja
direktno proti govorcu
čez parket ki se spreminja
v puščavo Proti prastarima
fonemoma kot sta Σ in Ω narejenima iz
gostega jantarja v zakotnih pragozdovih
večerne dežele Ti božji posvečenec
postajaš zmeden jezik
lapute na tvojem jeziku
dela nenaden voz ne da
bi ti to vedel Moral boš dvigniti
glavo in pogledati nad
nivo trave da bi videl
kako se gora – senca gregorja swifta –
grozeče dviguje nade v podvodnem mestu

T. S. Alighieri

V ustih cmokamo žagovino
Odmotavamo skrivnosti
četrverne ironije v »minorni
pesmi« T. S. Eliota Pri tretjem
obratu na petah si
izginemo iz vidika. *Oh selva oscura
fatta per l'amore!*

Vee all oli Vilnius

Tore et roheline püsib siin roheline
ja jooned nägudel polegi nii
pinguli kistud et ei mahutaks
kohmetust Kõvakuubne putukas
sibab ootamatult vapralt konverentsi-
saali keskele siirdub otseteed
kõneleja poole parketil mis muundub
kõrbeks Olematu õhtumaakolka
raskest merevaigust häälikute vastas
mis on niisama vanad kui Σ või Ω
kohmetud sina lemuel la puta keel
sinu keelel viskab sõlme sisse sinu
teadmata Pead pea püsti ajama
alt rohujuure juurest et näha kuidas
mägi – gregori kiire vari – libiseb
su peale veecaluses linnas

T. S. Alighieri

Maigutame saepuru suus
Selgitame T.S. Elioti *minor*
poemi neljakordse
ironia saladusi Kolmandal
kannapöördel kaotame
silmist iseenda. *O selva oscura,*
fatta per l'amore!

Poročilo o kolokviju v Odenseju

»Narava literature / littérature et nature«
(Odense, 30.-31. 8. 1996)

Iz majcenega otroškega doma
Hansa Christiana Andersena
na Kunkemollestraede 3/5
je nekega razposajenega jutra
prikorakala vrsta nemih kositrnih vojakov.

Istege dne smo v Hollufgardu začeli
pod energično taktirko Svenda Erika
diskutirati, kaj lahko pretrpi sneg
kot paradigma čistosti, če ga poserjejo muhe,
kaj je *razlíka*.

Potem je prišel Gudmundsson, islandski polarni medved,
s svojimi norci, ki je v dragi restavraciji
v Reykjaviku požrl še več specialitet,
kot jih lahko pojedjo bogati,
in je potem napisal na račun,
smo iz norišnice, pokličite policijo.

(Gudmundssonov brat je resnično v norišnici)

Gudmundsson se je med nemimi kositrnimi
vojaki premikal kot plesoči medved. Imeli smo
težavo dognati, ali se je uresničil
ali se ni.

Potovali smo nazaj k štirim vetrovom.
Možgani so nas boleli.
Misli smo pripravili do plesa,
rojevali smo znamenja iz
naših teles, naših poželenj,
ne da bi se znašli v vrsti.

Zvečer, sledeč flavti Hansa Christiana,
smo pod budnim očesom kositrnih
vojakov veselo razdrli vrsto
v bližini Munkemollestraede.
Tudi Gudmundsson je vstopil,
čeprav se je z glavo zadel v podboj.

Iz angleščine prevedel Uroš Zupan

Aruanne Odense kollokviumilt

“Literature’s nature/littérature et nature”
(Odense, 30.-31. 08. 1996)

Hans Christian Anderseni
tibatillukesest lapsepõlvemajast
Munkemøllestraede 3-5
veeres röömsal hommikul välja
tummade tinasõdurite rivi.

Samal päeval hakkasime meie Hollufgårdis
Svend Eriku tarmuka taktikepi all arutlema,
kuidas kannatab kärbsemusta välja lumi
kui puhtuse igimudel,
mis on *différence*.

Siis tuli Gudmundsson, islandi jääkaru,
oma hullukestega, kes Reikjaviki elegantse
grillbaaris pistid nahka head ja paremat rohkem
kui rikastele eales sisse oleks mahtunud
ja kirjutasid siis arvele, meie oleme
vaimuhaiglast, kutsuge politsei.

(Gudmundssoni endagi vend on)

Gudmundsson tantsis nagu laadakarur
tummade tinasõdurite vahel.
Meil oli tõsiseid raskusi,
et kindlaks teha, kui kaugele
ta oli end sisse kirjutanud.

Me sõitsime laiali nelja ilmakaarde.
Meie ajud valutasid.
Me olime tantsitanud oma mõtteid,
olime sünnitanud märke
oma kehadest, ihadest,
suutmata isennast üles leida rivis.

Õhtul Hans Christiani vilepillimängu peale
jooksime rivitult, röömuga
tummade tinasõdurite valve all
Munkemøllestraede poole.
Ka Gudmundsson mahtus sisse,
pead küll ülemise uksepiida vastu ära lüües.

Eugenio

In Holstebro where from the airport one takes
ultra-expensive limo-taxis and where
the locals dine at fancy restaurants
Eugenio Barba lives who has no beard
and who isn't a Viking not even a Dane
but from whose bronze profile
Cicero's easily-puckered passion and Odin's
one-eyed wisdom cast flames and who knows
how to make a big smooth-skinned Dane
with an ear-ring impose himself on the scene so that
water drips from his jacket and a woman
with whom another woman (who took her life)
was madly in love turns wrong side out
in front of big green eyes who have arrived
by limo-taxis and a wavy-haired handsome
young man bends like his accordion forward
and backward his body being now Guilhermino
Barbosa (did he have a beard? Cf. *Dicionário
enciclopédico brasileiro*, V. 2, p. 659) now Oedipus
(consult: Freud *Gesämliche Werke*, whatever page)
and the one who even without the fables of the New
Testament has lived in yourself from the beginning
of times and whom every sunrise elevates into
another yourself behind the horizon that today
draws its noose around your neck

Underwater Vilnius

It's good that grass is still green here
and the features in faces are not
so tight that they would
exclude embarrassment
A roach under its hard shell
scurries with sudden bravura
straight toward the speaker
across the parquet that becomes
a desert Against phonemes as
ancient as Ó or Û made of thick
amber in an obscure backwoods
of eveningland you lemuél
become embarrassed the language
of laputa on your tongue creates
a sudden knot without your
knowing it You will have
to lift your head look up from
the level of the grass to see how
a mountain – gregor's swift shadow –
looms over you in an underwater city

T. S. Alighieri

In our mouths we smack sawdust
We explicate the secrets of the
quadruple irony of a “minor
poem” by T. S. Eliot At the third
turn on our heels we disappear
from our own view. *Oh selva oscura
fatta per l'amore!*

A Report on a Colloqui in Odense

“Literature’s Nature / Littérature et Nature”
(Odense, 30.-31. 08. 1996)

From the tiny childhood home
of Hans Christian Andersen
at Munkemøllestraede 3/5
on a cheerful morning a rank
of mute tin soldiers marched out.

On the same day we started to discuss
in Hollufgård under the energetic baton
of Svend Erik how snow as the paradigm
of purity can suffer fly shit,
what *différence* is.

Then came Gudmunsson, Icelandic polar bear,
with his madmen who at an elegant restaurant
of Reykjavik had devoured more delicacies
than even the rich could consume,
and then written on the bill, we are
from a madhouse, call the police.

(as Gudmundsson’s own brother is)

Gudmundsson moved like a dancing bear
among the mute tin soldiers. We had
difficulty determining whether
or not he’d had himself committed.

We travelled back to the four winds.
Our brains ached.
We had made our thoughts dance,
we had born signs from our
bodies, from our desires,
without finding ourselves in the rank.

In the evening, following the flute of Hans Christian,
we broke the ranks, cheerfully,
under the watch of mute tin soldiers
near Munkemøllestraede.
Gudmundsson entered too,
though he hit his head on the doorframe.

Translated by the author and H. L. Hix

Andrea Winkler se je rodila leta 1972 v avstrijskem Freistadtu. Danes živi na Dunaju, kjer je študirala germanistiko in teatrologijo. Več let je delovala na področju izobraževanja odraslih, delala pa je tudi z mladino. Winklerjeva v svojih literarnoteoretičnih besedilih jezik secira, medtem ko ga v t. i. samogovorih potencira v vlogi subjekta. Je avtorica naslednjih del: *Schatten(spiele). Poetologische Denkwege zu Friederike Mayröcker* (Senčne igre. Poetološka razmišljanja o Friederike Mayröcker, 2004), *Arme Närrchen. Selbstgespräche* (Ubogi norčki. Samogovori, 2006) in *Hanna und ich* (Hanna in jaz, 2008). Med drugim je avtorica prejela štipendijo Hermanna Lenza, štipendijo Adalberta Stifterja dežele Gornje Avstrije, dobila pa je tudi nagrado Theodorja Körnerja in nagrado mesta Dunaj.

Andrea Winkler was born in 1972 in the Austrian town of Freistadt. She lives in Vienna where she studied German literature and teatrology. For many years, she taught adults and youngsters. Winkler dissects language in her texts on literary theory, whereas she intensifies it as a subject in the so called »monologues«. She is the author of the following works: *Schatten(spiele). Poetologische Denkwege zu Friederike Mayröcker* (Shadowgames. Poetological Contemplations on Friederike Mayröcker, 2004), *Arme Närrchen. Selbstgespräche* (Poor Fools. Monologues, 2006) and *Hanna und ich* (Hanna and Me, 2008). Among other awards the author has received the Hermann Lenz scholarship, the Adalbert Stifter scholarship of Upper Austria, besides receiving the Theodor Körner prize and the city of Vienna prize.

Andrea Winkler

Foto © by Doris Winkler

Hanna in jaz

(Odlomek iz romana)

I.

Hanno bom morala prijeti za roko. Ker jo vedno vidim povešati glavo, vidim, kako povesi glavo, oči zakoplje v preprogo, zviije prste. Nato tako sedi, včasih ure dolgo, pozabi na čas, ki teče in ga ne bo nazaj, in na stvari in dejanja, ki izginejo in nenadoma nič več ne pomenijo. To sem ji že večkrat povedala, na različne načine, sploh ne samo na enega: Zunaj sneži, se spominjaš zime? Ali: Si nisi že zdavnaj spet enkrat zaželela sprehajati se pol noči in gledati zvezde? Brez uspeha, Hanna še naprej sedi in molči, in ko se je njena nemost prenesla na vse predmete v prostoru – (in ko ti potem postanejo večji, bolj nebolgljeni, pa tudi močnejši) – stečem sama navzdol po stopnicah in pustim, da se mi na čelu topi sneg, snežinka za snežinko. Poklonim se tudi mesecu in vržem pogled na vrata Hannine knjigarnice, toda vse to ničesar ne spremeni: Hanna sedi in molči.

Kar se je s Hanno zgodilo in se še dogaja, je vdrlo tudi v moje življenje, v vse moje sobe, moje drobne navade in posebne ljubezni. Kadar je poleti deževalo, sva včasih poskakovali po cesti kot otroci, ali pa sva se, kakor hitro so se tla posušila, odpeljali v gozd, razgrnili odejo pod Hanninim najljubšim drevesom, razložili hrano in nato knjige. Kaj ti misliš? Vase potopim oblak: tako dolgo ga moraš gledati, dokler ne bosta na svetu samo še ti in oblak. In potem? To nas spreminja. Verjamem ali pa tudi ne. Včasih Hanna izgine, na kuhinjsko mizo položi listek: Se bo še enkrat nekaj začelo? Ne vem natanko, kako Hanna preživlja te dneve, koga srečuje in kolikokrat naguba čelo, razpre desno dlan, da bi vanjo položila prste leve, njeni drobni poskusi reševanja. Kakšen obraz pa delaš! Nikoli se ne ve, ali se ob meni počutiš dobro ali slabo, ni vse odvisno od enega samega vprašanja. Ti, ki ji to govorijo, je ne opazujejo dovolj časa, Hannini drobni gibi prerisujejo nekaj, kar prihaja od daleč, morda pa tudi z druge strani, vsekakor se upirajo nekemu vse preveč določenemu pojasnjevanju. Ali obstaja pozornost, ki nas ubije? vpraša, preden odide v sobo in pusti, da se vrata zaloputnejo. Tam potem leži s svojimi knjigami, s papirjem in barvicami ob sebi, da bi stavke pobarvala in jih pripela na steno. Se misliš tudi ti tukaj povsem prekriti, si jo nato drznem vprašati. Hočeš prav na ta način izginiti? Kakšno pravico pa imaš! Toda ne, narobe me razumeš, se zasliši iz njene sobe, nenavadno mirno, neke vrste mir, ki v meni vzbudi jezo, ker je vedno vse hkrati: negotova in premišljena, plašna in močna. To me bega bolj kot vse drugo na Hanni, ker me vedno uspe zveliči stran, na kraj, ki me osami, kjer ni ničesar, za kar bi zlahka našla besedo, ki ji zaupam. Hočem biti tu, in če naju je s Hanno od nekdaj kaj povezovalo, potem prav ta volja: biti tukaj. Biti stran, bi pristavila Hanna, zagotovo. Hanna s prsti drsi po obrisih, ki prodirajo skozi mlečna stekla, medtem ko odpira vrata in knjige, se

Hanna und ich

(Auszug aus dem Roman)

I.

Ich werde Hanna an der Hand nehmen müssen. Weil ich sie immer den Kopf senken sehe, ich sehe, wie sie den Kopf senkt, die Augen in den Teppich gräbt, die Finger einrollt. So sitzt sie dann, mitunter stundenlang, vergisst, dass es Zeit gibt, die vergeht und nie wieder kommt, und Dinge und Handlungen, die verschwinden und plötzlich nichts mehr bedeuten. Ich habe ihr das mehrmals gesagt, in unzähligen Varianten, nicht etwa nur in einer: Draußen schneit es, erinnerst du dich an den Winter? Oder: Wolltest du nicht längst wieder einmal eine halbe Nacht spazieren gehen und die Sterne sehen? Es geschieht nichts, Hanna sitzt da und schweigt, und wenn ihre Stummheit sich auf alle Dinge im Raum übertragen hat – (und wie sie dann größer werden, wehrloser, aber auch stärker) –, laufe ich allein die Treppe hinunter und lasse mir den Schnee auf der Stirn zergehen, eine Flocke nach der anderen. Ich würdige auch den Mond und werfe einen Blick auf Hannas Ladentür, aber all das ändert nichts: Hanna sitzt da und schweigt.

Was mit Hanna geschehen ist und geschieht, hat auch in mein Leben gegriffen, in alle meine Zimmer, meine kleinen Gewohnheiten und Vorlieben. Wenn im Sommer Regen fiel, hüpfen wir manchmal wie Kinder auf der Straße oder wir fahren, sobald der Boden trocken war, hinaus in den Wald, breiteten eine Decke unter Hannas Lieblingsbaum, packten das Essen aus und später Bücher. Was denkst du? Ich versenke die Wolke in mich: Du musst sie so lange ansehen, bis nur noch du und die Wolke auf der Welt seid. Und dann? Das verändert uns. Glaube ich, vielleicht auch nicht. Manchmal verschwindet Hanna, legt einen Zettel auf den Küchentisch: Wird noch einmal etwas anfangen? Ich weiß nicht genau, wie Hanna diese Tage zubringt, wen sie trifft und wie oft sie die Stirn faltet, die rechte Hand öffnet, um die Finger der linken hineinzulegen, ihre kleinen Bergungsversuche. Was du für ein Gesicht machst! Nie weiß man, ob du dich gut oder schlecht mit mir fühlst, man muss nicht alles einer Frage aussetzen. Die ihr das sagen, sehen nicht lange genug hin, Hannas kleine Gesten zeichnen etwas ab, das von weither kommt, vielleicht aber auch direkt von gegenüber, jedenfalls widerstreben sie einer allzu bestimmten Deutung. Gibt es eine Aufmerksamkeit, die uns umbringt? fragt sie, bevor sie in ihr Zimmer geht und die Tür ins Schloss fallen lässt. Da liegt sie dann bei ihren Büchern, Papier und Buntstifte neben sich, um die Sätze einzufärben und an die Wand zu pinnen. Willst du dich auch hier noch zuplastern, erlaube ich mir dann sie zu fragen. Willst du ausgerechnet auf diese Weise verschwinden? Was maßst du dir eigentlich an! Aber nein, du verstehst mich falsch, dringt es aus ihrem Zimmer, seltsam ruhig, eine Art von Ruhe, die meinen Zorn weckt, weil sie immer alles zugleich ist: unsicher und überlegen, furchtsam und stark.

izgublja v parkih in med ulicami, sedi nasproti prijateljev in neznancev. Če bi ji bila ta formulacija sploh všeč ali ne, če bi zanjo rekla, da je posrečena ali za lase privlečena, netočna in zavajajoča: Jaz sem tako videla, tako in nič drugače, in ne more biti, da prav Hanna blagoslovlja stvari in besede, jih razglaša za pravilne ali napačne, jih ima za nezadostne ali dovolj natančne. Slišiš, kako v tvojih stavkih vedno govori še en glas? sprašuje Hanna. Ga slišiš in veš tudi kateri? – Bi morala vedeti, zakaj? Takrat Hanna povesi pogled, za trenutek spusti ramena, odide k oknu in pogleda ven, išče odgovor v najneznatnejših premikih, odpor pred nenehno prežečim občutkom krivde, kakšen nesmisel. Hanna, rečem, pridi, ali pa vendarle ne rečem. Nobene druge želje več razen te: obstajati samo še iz ovojev, zračnih ovojev, in če kdo pride in se jih dotakne, potem –

Vedno znova bo prišel nekdo, v Hannino knjigarnico, vidim jih, kako vstopajo in izstopajo, in včasih ostanejo predolgo. Hannin čajnik med knjigami na pultu, Hannin nasmeh senca na preprogi, napeti čez lesene stopnice, bel papir na mizi. Napišiva, kar je ostalo od stavkov, česar ne moreš odstraniti, in če bo tako, bova zakrožili, in to natanko tukaj. Hanna, ali veš, kaj sploh počneš? – Potrebujeva kraje, kjer se sprehajajo besede, besede drugih, pa naj bodo izrečene v polsnu ali izgovorjene v popolni budnosti: prosim, sliši jih ali jih ne sliši. In potem se delava, kot da natanko veva, da se spoznava, ne da bi nama kdo kaj namignil ali prišepnil. Zoper Hannino trdovratnost ni pomoči, pogled se ne umakne s preproge, dokler se ne odprejo majceni prehodi v vzorcu: prepustimo se. Je torej to tisto, po čemer hrepenim, kar si želim in zaradi česar ne bom raje odnehala zvečer ponavljati svojih dveh vprašanj? ... Se spomniš na ...? Ali nisi hotela ...? Zgolj zato, da bi potem sama storila vse tisto, zaradi česar Hanna niti z očesom več ne trene, vsekakor ne da bi takoj zatem vprašala, čemu. Predmeti v prostoru boljčijo vame, smešno, vsi ti bedni začetki z njihovimi besedami, z njihovimi zahtevami, z njihovim seganjem v prazno, da bi tam zgrabili dar za Hanno, da bi lahko pod drevesi spet razgrinjali odeje, hrano in knjige. In da bi se s tem, česar pač ne veva, v kar verjameva zgolj iz veselja do lahkosti – da naju nekaj spreminja, vedno znova! – začeli igrati, resnobno kot našemljeni otroci. Kako govoriš, bi rekla Hanna. Če bi to rekla! Tako pa bom jaz tista, ki odpre vrata, dodaja prehode v vzorcu preproge, od tam prihajajo tisti, ki v Hannini knjigarnici predolgo stojijo, sedijo ali ležijo, vem, da nekaj počnejo, in vedeti hočem, kaj, dolgo bom prisluškovala, se spominjala, kaj Hanna v nočeh premleva, medtem ko ji roka počiva na trebuhu. Morda bi vedela več, če bi zamenjali roki, vsaj od časa do časa, in lažje bi povezala v celoto, kaj je Hanno razvedrilo. Kar se je zgodilo in se godi, pustila odteči, v enem curku. Mar nisem rekla, da je vdrlo tudi v moje življenje, v moje drobne ljubezni, v tistih nekaj gotovosti, da bodo tudi mene začele razkrajati stvari, ki nič več ne pomenijo, bolj ko se nebogljeno in močno nabirajo okrog mene? – Slišiš, kateri glas ...? Hanna, prosim te, nehaj s tem! Hanna, rečem, pridi. Glas drugega, kakor da bi ga slišala prvikrat,

Sie verwirrt mich mehr als alles andere an Hanna, weil sie es regelmäßig schafft, mich fort zu ziehen, an einen Ort, der mich absondert, an dem nichts ist, wofür ich leichthin ein Wort finden würde, dem ich vertraue. Ich will da sein, und wenn Hanna und mich von jeher etwas verbunden hatte, dann dieser Wille: da zu sein. Fort zu sein, würde Hanna hinzufügen, ganz sicher. Hanna streicht mit ihren Fingern über die Konturen, die sich durch Milchglasscheiben drücken, während sie Türen und Bücher öffnet, sich in Parks und Gassen verläuft, Freunden und Fremden gegenüber sitzt. Ob ihr diese Formulierung nun gefallen würde oder nicht, ob sie sie zutreffend nennen würde oder weither geholt, ungenau und den Blick trübend: Ich habe es gesehen, so und nicht anders, und es kann ja nicht sein, dass die Dinge und Worte ausschließlich von Hanna abgesegnet werden, für richtig oder falsch befunden, für unzureichend gehalten oder zielsicher genug. Hörst du, wie immer eine andere Stimme mitspricht in deinen Sätzen? lautet Hannas Frage, hörst du es, und weißt du auch, welche? – Muss ich es wissen, wozu? Dann schlägt Hanna die Augen nieder, lässt eine Weile die Schultern hängen, geht zum Fenster und sieht hinaus, sucht eine Antwort in den kleinsten Bewegungen, Widerstand gegen das stets lauernernde Gefühl von Schuld, so ein Unsinn. Hanna, sage ich, komm, oder sage ich es doch nicht. Keinen anderen Wunsch mehr als diesen: aus lauter Hüllen zu bestehen, luftigen Hüllen, und wenn einer kommt und sie antupft, dann –

Es wird immer wieder jemand kommen, in Hannas Laden, ich sehe sie ein- und ausgehen, und manchmal zu lange bleiben. Hannas Teekanne zwischen den Büchern am Pult, Hannas Lachen ein Schatten auf der Teppichstufe der Holzterrasse, weißes Papier auf dem Tisch. Schreiben wir auf, was von den Sätzen geblieben ist, was nicht weggeht, und wenn es kommt, drehen wir es im Kreis, und zwar genau hier. Hanna, weißt du, was du da tust? – Wir brauchen Orte, wo die Worte wandern, die der anderen, ob im Halbschlaf gesprochen oder hellwach hinausgesagt: bitte, hör sie oder hör sie nicht. Und dann tun wir, als ob wir Bescheid wüssten, uns auskennen, ohne jemandes Wink und Zuspruch? Gegen Hannas Hartnäckigkeit ist nichts auszurichten, der Blick im Teppich zieht sich nicht zurück, ehe sich die kleinen Schleusen in den Mustern öffnen: lass uns treiben. Ist es nun das, wonach ich mich sehne, was ich herbeiwünsche und weshalb ich nicht eher aufhören werde, abends meine zwei Fragen zu wiederholen ... Erinnerst du dich an ...? Wolltest du nicht ...? Nur, um dann alleine all das zu tun, wofür Hanna nicht einmal mehr mit der Wimper zuckt, jedenfalls nicht ohne gleich danach zu fragen, wozu. Die Dinge im Raum glotzen mich an, lächerlich, all diese kümmerlichen Anfänge mit ihren Wörtern, ihrem Verlangen, ihrem Hineinlangen in die Leere, um dort nach einer Gabe für Hanna zu greifen, damit wir wieder unter Bäumen Decken ausbreiten, Essen und Bücher. Und wir mit dem, was wir eben nicht wissen, woran wir nur aus Lust an der Leichtigkeit glauben, – dass uns etwas wandelt, immer wieder! – zu spielen beginnen, ernsthaft wie verkleidete Kinder. Wie du sprichst, würde Hanna sagen. Wenn sie das sagte! Aber so werde ich es sein, die die Tür

beseda kot vrtiljak, zamah v belem loku, lepši kot vse drugo. Ali železnica strahov, menjajoči se obrazi, in se začneš bati samega sebe? Morda rahel vzdihljaj, dovolj močan, da dvigne nekaj pepela v kozarcu, koščki žerjavice s prstov, ki so bili tu, se iztegovali in krčili. Čigavi prsti neki.

V knjigarnici

II.

Minevanje dnevov in noči je določeno po tem, ali zaupaš prstom, tako tujim kot svojim. Vrata se odprejo, vstopi gospod Emm, medtem ko nasproti na majhnih lesenih stopnicah sedi Hanna, glava lahka kot malokdaj. Obotavlja se, da bi se opogumila, brado rahlo potisne naprej, komaj opazno upogne koleno, naguba čelo. Bo nadaljevala, nikoli utrujena in budna hkrati, vedno le eno od tega? Gospod Emm rahlo drgeta, kot da bi ga zeblo in bi bil prerediti tkan, in v naslednjem trenutku zmrzne, dve telesi, dva glasova, krhek in pomanjšan tukaj, otrdel in povečan tam, in menjava iz enega v drugega se zgodi od časa do časa tako hitro, da ti zastane dih. Ampak da sploh še lahko hodi in govori! Se še spominjate poletja, ko je mladenič vsako noč odročil, noči so bile zelo svetle, in vedno je nekoga iskal, na bregu reke, v zavitih ulicah. Ne spominjam se več, ali je tudi našel, kar ga je gnalo naokrog, toda nekoč je vendarle moralo vziti jutranje sonce in se je on počutil srečnega. Kot da bi bil obdarjen z veliko molka, z očmi, ki se pozno utrudijo, in z nekim končno le skromnim pričakovanjem. Kajne, Hanna, nekoč je vendarle moralo biti tako? Prepričan sicer nisem, ampak -. Gospod Emm stopi bliže k stopnicam, s hrbtom se obrne proti Hanni, gleda skozi okno. Hanna vstane, naredi tri korake in njeni prsti drsijo po hrbtu gospoda Emma, drsijo čez lok preteklosti, ukrvljenosti in je ne zravna, je ne poravnajo, ne tukaj in nikjer. Naliže čaj v skodelici in eno ponudi gospodu Emmu. Zakaj kadarkoli ni mogoče biti ta človek, z njegovimi nogami, kratko pristrizhenimi lasmi, žalostnim pogledom. Mar ni cele večere poslušal nekoga, zvonek, mehak glas, mar ni zvenel kot obljuba? Je negoval željo, življenje, ki bi bilo mogoče, z ločeno sedanostjo in obilico zgodovine, ki jo je treba sleherni dan na novo ustvariti? Mu tega glasu niso pripisovali? Vprašanja gospoda Emma se lesketajo iz davnine, ki se svetlo razširja po sobi, po knjigah in policah, ki se dvigujejo do stropa. Gospod Emm se obrne in se dotakne Hannine lopatice. Takrat sva morala vedno začenjati od začetka, toda počutila sva se kot obdarjena, in zato hrepenenje po rokah drugega. Roka gospoda Emma je prijetna na otip, koščena, koža mehka, vsaj danes, vsaj zdaj. Tako bo nadaljeval, v tem tonu, kot pripovedovalec, ki stoji na prostranem trgu, okrog in vse naokrog nekaj vrvi in stare, podirajoče se hiše vsak dan obnavljajo, toda glas gospoda Emma ostaja vedno enako tih, začuden in topel. Mislim, da je bil mladenič osamljen, sicer ne bi tekal ven, sredi noči, zgolj zato, da bi se sprehajal. Zaupal je svojim nogam, verjel je, da ga bodo dobro nosile in tudi prinesle nazaj. Pred seboj je skrival, kar si je tako goreče želel najti, toda - toda -.

aufsperrt, die Schleusen in die Teppichmuster fügt, von dort lasse ich die anderen kommen, die zu lange in Hannas Laden stehen, sitzen oder liegen, ich weiß, sie tun etwas, und ich will wissen, was, ich werde lange hinhören, mich daran erinnern, was Hanna hin- und herschaukelt in den Nächten, während sie die Hand auf den Bauch legt. Vielleicht wüsste ich mehr, wenn wir die Hände tauschten, wenigstens hin und wieder, und es fiel mir leichter, in einen Zusammenhang zu bringen, was Hanna zerstreut hat. Was geschehen ist und geschieht, herausströmen lassen, in einem Guss. Habe ich nicht gesagt, dass es auch in mein Leben gebrochen ist, in meine Vorlieben, die paar Sicherheiten, dass auch ich anfangs, von den Dingen, die nichts mehr bedeuten, je wehrloser und stärker sie sich um mich sammeln, zersetzt zu werden? – Hörst du, welche Stimme ...? Hanna, ich bitte dich, Schluss damit! Hanna, sage ich, komm. Die Stimme eines anderen, wie zum ersten Mal gehört, ein Wort wie ein Karussell, ein Schwung im weißen Bogen, schöner als alles. Oder eine Geisterbahn, wechselnde Gesichter, und du fängst an dich zu fürchten? Vielleicht ein kleiner Seufzer, kräftig genug, ein bisschen Asche im Glas aufzuwirbeln, Glutstücke von Fingern geschnippt, die da waren, sich ausstreckten, sich einrollten. Wessen Finger nur.

Im Laden

II.

Der Verlauf der Tage und Nächte entscheidet sich daran, ob du den Fingern vertraust, denen der anderen und deinen. Die Tür öffnet sich, Herr Emm tritt ein, während Hanna gegenüber auf der kleinen Holzterrasse sitzt, der Kopf leicht wie selten. Sie zögert, sich aufzurichten, schiebt das Kinn leicht nach vor, beugt kaum merklich die Knie, legt die Stirn in Falten. Geht sie fort, niemals müde und wach zugleich, immer nur eins von beiden? Herr Emm zittert leicht, als ob ihm kalt wäre und er zu zart gewirkt, und im nächsten Augenblick friert er ein, zwei Körper, zwei Stimmen, zerbrechlich und verkleinert da, verhärtet und vergrößert dort, und der Wechsel vom einen zum andern vollzieht sich mitunter so schnell, dass dein Atem stockt. Aber dass er überhaupt noch gehen kann und sprechen! Erinnern Sie sich an den Sommer, in dem der junge Mann jede Nacht ausschwärmte, die Nächte waren sehr hell, und immer suchte er nach jemandem, am Flussufer, in den verwinkelten Gassen. Ich weiß nicht mehr, ob er auch fand, wonach es ihn umtrieb, aber einmal muss doch die Morgensonne aufgegangen sein und er sich glücklich gefühlt haben. Als ob er beschenkt worden wäre mit viel Schweigen, mit Augen, die spät ermüden und mit einer endlich nur kleinen Erwartung. Nicht wahr, Hanna, einmal muss es doch so gewesen sein? Sicher bin ich nicht, aber -. Herr Emm tritt näher zur Treppe, stellt sich mit dem Rücken zu Hanna, schaut zum Fenster hinaus. Hanna steht auf, geht drei Schritte, und ihre Finger streichen über Herrn Emms Rücken, streichen hin über einen Schwung Vergangenheit, eine Krümmung, und richten sie nicht auf,

Toda prostor za dihanje od prej, besede, ki so se zlivale in ponikale vanj! In potem? Verjemite mi, Hanna, mladi mož je tisti, ki me ovira pri moji pripovedi, ovira me način, s katerim zavrača, kar si želi. Hanna pogoltne in pokima. Mar ne bi bil najkasneje zdaj čas, da nekaj stori? Narediti tri korake, potegniti knjigo s police, polistati po njej in gospodu Emmu zastaviti vprašanje, ki vodi drugam, ker tukaj lahko le goltaš in kimaš, v stalnih ponovitvah nič drugega kot to. Gospod Emm, kam gre, ko ne gre nikamor? Včasih ponoči vstanem in grem v klet, da bi gor prinesla zaprašene škatle. Na nekaterih je napisana letnica, nekatere so ovite s pisanimi trakovi, česar, saj razumete, nisem storila jaz. Spet v svoji spalnici, škatle razpostavim drugo ob drugo, zaprem oči, z roko potegnem po pokrovih, samo to. Vedno bolj, kar je povezano z leti ali z nečim drugim, potrebujem občutek, da je to, kar počnem, prav, in zato prepuščam naključju, katero škatlo odprem. Kjer koli obleži roka, ko odprem oči. Vse ostalo si lahko predstavljate, če želite: kako kopljem med starimi listi, pismi, razglednicami, fotografijami, kako se sem ter tja nasmejim ob kakšni besedi, da mi v oči stopijo solze. Ampak, naj vam izdam, vse to se ne zgodi. Ne smejim se in ne jokam, samo sedim in gledam, začudena nad tem, da je to vse. – Gospod Emm se obrne stran, položi komolec na polico, privzdigne roko in otrese prah z jopiča. Hanna nalije še eno skodelico čaja in spet sede na preprogo na lesenih stopnicah. Okrog prsta si ovija koder las, stara otroška igra, tolažba za to, da se sanje nekje vedno prekinejo, prsti vedno najdejo rano in začneš kričati. Samo ne olepšuj rane, to ti razpotegne napis počez čez sredino telesa, in hodiš lahko le še s hromimi nogami! Če je tako, s prsti raje stečem v gozd, morda tudi ponoči, nabiram kostanj ali liste, zakaj tudi ne, zakaj ne bi vsak dan vsaj nekaj odposlal, čeprav vse ne more ven, letnice na življenju, trakovi okrog njega. Ampak. Gospod Emm se včasih vendarle prebudi, se spusti v klet in gor prinese zgodbo, razdeljeno v škatle, označene s tujo pisavo. Je bilo to res včeraj? Je bilo to res leta tega in tega? Gospod Emm povesi glavo, nekoč, ko ne bo vmes ničesar več, bomo razvezali trakove, odprli škatle, otipali liste in pustili glasovom, da gredo, kamor si pač želijo. Tekli bodo in tekli, drug proti drugemu in v drugega, dokler se ne bodo uglasili, ampak samo skoraj, in v tem skoraj se bomo razblinili. In kot da bi lahko bral misli, gospod Emm doda: Imejte potrpljenje, Hanna, v potrpljenju je rešitev. Do takrat bomo kdaj pa kdaj prešli v tujo zgodbo, odprli bomo knjige in pripeljali mladeniča, ga poslali vzdolž reke in v zavite ulice. Nekoč se bo ustavil, zavzdihnil, si zaželel leči v mokro travo, nastaviti obraz zvezdam in za trenutek razumeti. Biti tu. Ali bo? In na papir napišemo: prispeli. Toda prispeli. Gospod Emm se zravna, zdaj še krehkejši, odide skozi vrata, mahajoč, in nato morda na kakšen trg, da bi sedel na klopi, čakal in molčal, medtem ko bo vse naokrog vrvelo in ropotalo. Hanna gleda za njim, kot že pred leti, ko pogled z okna ujame starca, ki dan za dnem naredi nekaj korakov od tukaj do tam, vedno isto pot, s sklonjeno glavo, utrujenimi rameni. Misliš, da se bo kaj zgodilo, če ga gledam, vedno znova? Lahko bi ga v nekaj zavila ali si na oči položila pesek, dokler ne bi obrnil obraza proti meni in bi si zastavila vprašanje.

rücken sie nicht gerade, hier nicht und nirgendwo. Sie schenkt Tee in zwei Tassen und reicht eine Herrn Emm. Warum sollten wir nicht jederzeit dieser Mensch sein können, mit seinen Beinen, dem kurz geschnittenen Haar, dem traurigen Blick. Hat er nicht Abende lang jemandem zugehört, einer hellen, weichen Stimme, klang sie nicht wie ein Versprechen? Nährte sie einen Wunsch, ein Leben, das es geben kann, mit einer geteilten Gegenwart, und viel Geschichte, die jeden Tag neu entworfen werden muss? Trug man ihm diese Stimme nicht zu? Herrn Emms Fragen schimmern aus einer ewigen Vorzeit, die sich licht im Zimmer ausbreitet, auf Büchern in Regalen, die sich bis zur Decke strecken. Herr Emm dreht sich um und berührt Hanna am Schulterblatt. Wir haben damals immer von vorne anfangen müssen, aber wir fühlten uns beschert, und dazu die Sehnsucht nach den Händen des anderen. Herrn Emms Hand fühlt sich gut an, knochig, die Haut sanft, wenigstens heute, wenigstens jetzt. Er wird so weiter sprechen, in diesem Ton, wie ein Erzähler, der auf einem weitläufigen Platz steht, etwas braust ringsum, und die alten, eingestürzten Häuser an seinen Rändern werden täglich neu aufgebaut, aber Herrn Emms Stimme bleibt immer gleich leise, verwundert und warm. Ich glaube, der junge Mann fühlte sich einsam, sonst wäre er ja niemals hinausgelaufen, mitten in der Nacht, einfach nur, um zu gehen. Er hatte Vertrauen in seine Beine, er glaubte daran, dass sie ihn schon tragen würden und auch wieder zurück bringen. Vor sich selber verbarg er, was er so dringend zu finden hoffte, aber – aber –. Aber der Raum für den Atem von früher, die Worte, die in ihm flossen und untergingen! Und dann? Glauben Sie mir, Hanna, es ist der junge Mann, der mich an meiner Erzählung hindert, es hindert mich die Art und Weise, in der er verweigert, was er begehrt. Hanna schluckt und nickt. Wäre es nicht, spätestens jetzt, an der Zeit, etwas zu tun? Drei Schritte gehen, ein Buch aus dem Regal ziehen, darin blättern und Herrn Emm eine Frage stellen, die woanders hinführt, weil hier nur geschluckt und genickt werden kann, in steter Wiederholung nichts anderes als dies. Herr Emm, wohin geht's, wenn's nirgendwo hin geht? Manchmal stehe ich nachts auf und gehe in den Keller, um verstaubte Schachteln nach oben zu tragen. Manche sind mit einer Jahreszahl beschriftet, manche mit bunten Bändern umwickelt, was, Sie verstehen, nicht ich gemacht habe. Wieder in meinem Schlafzimmer, stelle ich die Schachteln nebeneinander auf, schließe die Augen, fahre mit den Händen über die Deckel, nichts weiter. Ich werde, was mit den Jahren zusammenhängt oder mit etwas anderem, immer bedürftiger, zu fühlen, dass das, was ich tue, stimmt, und aus diesem Grund überlasse ich es dem Zufall, welche Schachtel ich öffne. Wo eben die Hand zu liegen kommt, wenn ich die Augen aufschlage. Alles weitere können Sie sich ausmalen, wenn Sie wollen: Wie ich wühle in alten Blättern, Briefen, Karten, Fotos, wie ich hier und da über einem Wort zu lachen beginne, mir die Tränen kommen. Aber, ich verrate Ihnen, all das geschieht nicht. Ich lache nicht, und ich weine nicht, ich sitze nur da und schaue, verwundert darüber, dass das alles ist. – Herr Emm wendet sich ab, legt einen Ellbogen aufs Regal, hebt den Arm an und streicht den Staub von der Jacke. Hanna schenkt eine weitere Tasse Tee ein und setzt

sich wieder auf den Teppich der Holzterrasse. Sie ringelt eine Locke um den Finger, altes Kinderspiel, Trost dafür, dass der Traum immer irgendwo abbricht, die Finger immer die Wunde finden und dann einer zu schreien anfängt. Schöne nur die Wunde nicht, das schreibt dir einen Balken quer durch die Leibesmitte, und gehen kannst du dann nur noch mit lahmen Beinen! Dann lieber mit den Fingern in den Wald laufen, vielleicht auch nachts, Kastanien sammeln oder Blätter, warum auch nicht, warum nicht jeden Tag wenigstens etwas hinaus schicken, wenn auch nicht alles hinaus und heraus kann, die Jahreszahlen auf dem Leben, die Bänder darum herum. Aber. Immerhin wacht Herr Emm gelegentlich auf, steigt in den Keller und holt eine Geschichte herauf, verteilt auf Schachteln, von fremder Schrift markiert. War das wirklich gestern? War das wirklich im Jahr sowieso? Herr Emm lässt den Kopf hängen, einmal, wenn nichts mehr dazwischen ist, werden wir die Bänder lösen, die Schachtel öffnen, die Blätter ertasten und die Stimmen einfach laufen lassen, wohin sie auch wollen. Sie werden laufen und laufen, eine auf die andere zu und in sie hinein, bis sie übereinstimmen, aber nur fast, und in diesem fast lösen wir uns auf. Und, als ob er Gedanken lesen könnte, fügt Herr Emm hinzu: Haben Sie Geduld, Hanna, Geduld rettet. Bis dahin wechseln wir dann und wann in jemand anderes Geschichte, wir schlagen die Bücher auf und holen den jungen Mann, schicken ihn das Flussufer hinunter und dann in die verwinkelten Gassen. Einmal wird er innehalten, seufzen, Lust haben, sich ins feuchte Gras zu legen, das Gesicht den Sternen entgegenzuhalten, und einen Augenblick Einsicht haben. Da sein. Wird er das? Und aufs Papier schreiben wir: ankommen. Aber ankommen. Herr Emm richtet sich auf, noch zerbrechlicher geworden, geht er zur Tür hinaus, winkend, und dann vielleicht auf einen Platz zu, um auf einer Bank zu sitzen, zu warten und zu schweigen, während es rundum braust und lärmt. Hanna sieht ihm nach, wie vor Jahren schon, als der Blick aus dem Fenster auf einen alten Mann fällt, der tagaus tagein ein paar Schritte von da nach dort geht, immer den gleichen Weg, den Kopf gesenkt, die Schultern müde. Glaubst du, ereignet sich etwas, wenn ich ihm zuschaue, immer wieder? Ich könnte ihn in etwas einwickeln oder Sand auf meine Augen legen, bis er das Gesicht zu mir dreht und wir uns eine Frage stellen.

Inga Žolude se je rodila leta 1984 in živi v latvijski prestolnici Rigi. Piše prozo, literarne kritike, članke in prevaja poezijo iz angleščine. Trenutno se ukvarja s pisanjem diplomske naloge iz literarne teorije, za leto 2008/2009 pa je prejela Fulbrightovo štipendijo. Njene kratke zgodbe so bile objavljene v latvijskih revijah o kulturi in v časopisih, kot so Karogs, Kultūras Diena in Kultūras Forums. Avtorica je leta 2006 prejela nagrado najboljši pripovedovalec za zgodbo z naslovom *Ābolu iela* (Jabolčna ulica), ki je bila kasneje objavljena v zbirki *Delfi stāsti* (Zgodbe iz Delfov). Leta 2007 je avtorici zgodba *Netirā Veļa* (Umazano perilo) prinesla tretjo nagrado na literarnem natečaju, kar jo je uvrstilo v antologijo z naslovom *Stāsti: prozas lasījumi klātienē un neklātienē* (Zgodbe: branja proze v prisotnosti in odsotnosti). Leta 2007 je prejela posebno letno nagrado za branje proze. Njene zgodbe so bile prevedene v nemščino, angleščino, poljščino in ruščino. Njen prvi roman *Silta zeme* (Topla zemlja) je izšel poleti 2008.

Inga Žolude was born in 1984 and lives in the Latvian capital of Riga. She writes prose, literary criticism, articles, and translates poetry from English. She is presently working on her MA thesis in literary theory and has received a Fulbright grant for 2008/2009. Her short stories have already been published in the Latvian culture magazines and newspapers, such as Karogs, Kultūras Diena and Kultūras Forums. Žolude won the Best Storyteller award in 2006 for her story entitled *Ābolu iela* (Apple Street) which was later published in the collection *Delfi stāsti* (Delphi Stories). In 2007 the short story entitled *Netirā Veļa* (Dirty Laundry) won the author the third prize at a short story competition and was later published in the anthology entitled *Stāsti: prozas lasījumi klātienē un neklātienē* (Stories: Prose Readings in Presence and Absence). Žolude has also received a special annual prose readings prize in 2007. Her stories have since been translated into German, English, Polish and Russian. Žolude's first novel *Silta zeme* (Warm Earth) was published in summer 2008.

Inga Žolude

Topla zemlja

(Odlomek iz romana)

Kako je torej zdaj? Kako stojijo stvari z Alberjem? Nelly pravi, da je človek čudovitih idej in čistih, globokih misli. Ali pa ni takšen, temveč samo zna ustvariti vtis, da je. Bili smo v restavraciji in bil je pozoren do mene. Rad bi me še videval; rad bi mi pokazal različne zanimive kraje, Morrisonov grob, na primer. Rekel je, da te tam prevzame občutek večnosti in ljubezni. Poleg tega je rekel, da bi me rad naslikal. Ne tako, kot ti misliš, niti sleči se mi ne bi bilo treba, slikal bi me oblečeno – portret z lovskimi psi, kot so v starih časih upodabljali kralje; naslikal bi tudi najtanjšo čipko, vsak pramen las, vsako gubo na oblačilih, da bi me lahko natančno in čim dlje opazoval.

Nenadoma oba prisluhneva, ker slišiva korake. Vu ne more biti, ker vedno spi kot nagačena, kot mrtva. Najbrž so starši. Kar slišim, je mamin šepet – zbudila je Sally in jo prosi, naj leže pred najina vrata in prisluškuje pogovoru. Pred režo pod vrati naloživa odeje in blazine, da ne more slišati niti besedice, vendar nama ni več do pogovora. Ugasneva luči. Sediva v temi kot dve potepuški mački na kanalu in čakava jutro, zoro, ki bo naznanila nov dan in nove dogodivščine. Preden se ugnezdiva v postelji, ji nežno zašepetam, da mi kljub vsemu ne bi bilo vseč, če bi se še naprej dobivala z Alberjem, da ni takšen, za kakršnega se izdaja, da ni nežen, da je izdajalski in da je umetnik. Umetniki nekatere stvari in ljudi vedno do konca izžamejo, da bi njihovo slikovitost pretočili v svoje delo kot tiste prostitutke, o katerih je pripovedoval v zvezi z rdečo in modro barvo.

Ne grem v svojo sobo. Ležim poleg Nelly v njeni rumeni spalni srajci. Vem, da ne bova mogla zaspati, midva že ne. Natanko vem, kaj se dogaja v njej, njeno srce sem, njeni možgani, vsi njeni organi, njena koža in lasje. Šele nocoj dokončno spoznam, da mi ne pripada ne glede na to, kako močno si želim, da bi mi. Ni pošteno. Nikoli si nisem želel stvari, o katerih mi je pripovedovala nocoj, a so se vseeno zgodile. Nekje od nikoder se je vzela Vu in nimam razloga, da bi ji rekel, naj odide. Pa bi ji lahko, da bi bila z Nelly spet skupaj na začetku; vendar vem, česa si želi Nelly, in tega ji ne morem dati, preprosto ne smem, ker nama ne bi nihče odpustil.

Zjutraj nekdo pokljuka na vrata. Najbrž Vu na poti v službo. Vendar nama ni mar; odejo si potegnem čez glavo, da bi utišal svoj dih, in če bi kdo prisluškoval pred vrati, bi slišal samo popolno tišino. Danes naju ni; danes preprosto ne obstajava. In čez nekaj trenutkov dojamem, da sem sam, da spim sam. Nelly ni. Sprva mislim, da je morda odšla v kopalnico, zato ležem in čakam, da se vrne. Zelo dolgo je ni. Potem skočim pokonci – njenih oblek ni, tudi čevljev ni. Okno je odprto, čeprav se dobro spomnim, da sva ga čez noč zaprla. Nagnem se čez okensko polico, da bi jo zagledal kje doli na ulici, a je seveda ni. Vem, da bi jo moral iti iskat, in sicer takoj, preden bi z njim pobegnila nekam na drugi konec sveta. Hitro navlečem nogavice in splezam skozi okno. Skočim na ulico in stečem proti Alberjevi hiši; oblečen sem v rumeno spalno srajco, vendar ni časa, da bi se vrnil in

Silta zeme

(Romāna fragments)

Un kā ir tagad? Kā ir ar Albēru? Viņš ir, Nellija saka, cilvēks ar skaistām idejām un mīlām dziļām domām. Varbūt arī nav, bet viņš prot likt noticeēt, ka viņš ir. Mēs bijām restorānā, viņš bija uzmanīgs pret mani. Viņš grib mani satikt arī turpmāk, viņš grib man parādīt visādas interesantas vietas, piemēram, Morisona kapa vietu. Viņš teica, ka sajūta, kas pārņem tur atrodoties, ir mūžīgas dzīves un mīlestības sajūta. Un viņš teica, ka gribot mani gleznot. Tas nav tas, ko tu domā, man pat nebūs jāizgērbjas, viņš gleznos mani ar drēbēm, portretu, ar medību suņiem, kā karaļus senos laikos, izzīmēs vissīkākās mežģīnes man mugurā, katru matu šķipsnu, katru apģērba kroku, lai tikai ilgāk un rūpīgāk varētu uz mani skatīties.

Piepeši mēs abi saausāmies, jo dzirdam kādu staigājam. Vū tā nevar būt, jo viņa vienmēr guļ kā piebāzta ar miegu, kā nedzīva. Tie noteikti ir vecāki. Tie ir mātes čuksti, ko es dzirdu, viņa pamodinājusi Salliju un liek viņai nogulties pie mūsu durvīm un klausīties mūsu sarunas. Mēs saliekam priekšā durvju šķirbai segas un spilvenus, lai viņa neko nedzird, bet mēs jau vairs pat negribam runāt. Mēs izslēdzam gaismu. Sēžam tumsā, kā divi pilsētas kaķi uz kanalizācijas lūkas un gaidām rītu, pašu rīta agrumu, kas iesāks jaunu dienu un jaunus piedzīvojumus. Pirms ieritināmies gultā, es viņai saku pavisam klusi čukstot, ka es tomēr negribētu, lai viņa satiekas ar Albēru, jo viņš nav tas, par ko izliekas, viņš nav maigs, viņš ir nodevīgs un viņš ir mākslinieks. Mākslinieki vienmēr dzīvo, izdzīvo noteiktas lietas un cilvēkus tukšus, lai izzīmētu to visu savos krāsu laukumos kā tās protestitūtas, par kurām viņš stāstīja sarkanā un zilā sakarā.

Es neēju uz savu istabu. Es guļu blakus Nellijai viņas dzeltenajā naktskreklā. Es zinu, ka mēs nevaram iemīgt. Mēs abi. Es vienkārši zinu visu, kas darās viņai iekšā, es esmu viņas sirds, es esmu viņas smadzenes, jebkurš viņas iekšējais orgāns, viņas āda un viņas mati. Tikai šonakt es saprotu, ka viņa man nepieder, lai cik ļoti arī gribētos. Tas ir netaisnīgi. Es nekad neesmu gribējis to, par ko viņa šonakt man stāstīja, tas vienkārši ir noticis. Vū uzradās no nekurienes, viņa neiet projām, un man nav iemesla viņai likt aiziet. Bet es taču to varētu, lai mēs ar Nelliju būtu vienādā sākumpunktā, lai mēs vienmēr būtu sākumpunktā, taču es zinu, ko Nellija grib, un es nevaru viņai to dot, es vienkārši nedrīkstu, neviens mums to nepiedotu.

No rīta kāds parausta durvis. Tā droši vien ir Vū, kas iet uz darbu. Mēs neatsaucamies, es pārlietu pār galvu segu, lai klusinātu savu elpu, lai pieliekot ausi pie durvīm būtu kapa klusums. Mēs šodien neesam pieejami, mēs šodien neesam. Un tikai pēc dažiem mirkliem saprotu, ka esmu viens, ka guļu viens. Nellijas nav. Sākumā es domāju, ka viņa aizgājusi uz vannas istabu, es guļu un gaidu, kad viņa atgriezīsies. Viņas ļoti ilgi nav. Tad pielecu kājās, viņas drēbju arī nav, kurpju nav. Logs ir vaļā, lai gan es labi zinu, ka nakti aizvērām. Pārliceos pāri palodzei un mēģinu saskatīt viņu kaut kur

preoblekel. Tečem kot kakšen rumen metulj, najlon se mi zapleta med noge. Če bi me zdaj videli predstavniki določene institucije, bi me ujeli kot potepuškega psa in me poslali na zdravljenje, vendar bi rekel – ne, ne, samo sestro poskušam rešiti pred vsemi mogočimi sprevrženci! Gledali bi me in se smejali – poglej, poglej, kdo se oglašaja! Mamin sinček! V ženski spalni srajci! Pedofil, ki bi rad poškodoval duševnost majhnih deklic! Za to jih boš dobil, psihopat! Naučili te bomo kozjih molitvic! Strgali bi Nellyjino spalno srajco z mene in me prisilili, da bi sedel gol z jajci v dlaneh, medtem ko bi si podajali spalno srajco med seboj, jo ovohavali, si vanjo brisali roke in riti, na koncu pa bi se postavili v krog in jo poscali. Pustili bi jo ležati na cesti, mene pa bi do krvi obrcali, da niti svojih jajc ne bi mogel več zavarovati, držal bi se za glavo, oni pa bi me brcali pod pas in potem odpeljali na policijsko postajo. Mogoče bi Nelly pozneje šla dol po isti cesti in bi prepoznala spalno srajco, prepojeno s scalino neznancev, jo pobrala in vtaknila v svojo torbo, doma pa oprala in zlikala, jo odišavila in mi jo položila na posteljo, da bi me čakala, ko se vrnem.

V resnici mi je vseeno, kaj si kdo misli o meni. Tečem proti Alberjevemu stanovanju. Tečem v nogavicah. Bolijo me stopala. Pritečem do stanovanja in hočem odpreti vrata. Trkam in kričim: »Ne dotikaj se je, da si ne bi drznil!« Alber odpre vrata in planem noter. Nelly mirno sedi in srka kavo. Stečem k njej in se ustavim, ne vem, kaj naj storim, kaj naj rečem, kako jo naj oštejem, ker me je zapustila. Stojim kot lipov bog in potem ji prisolim klofuto. A sem jaz tisti, ki se zdrznem. Rečem: »Odpusti mi, prosim! Nisem hotel!« Alber se hoče vmešati, vendar nazadnje ne reče nič. Tudi Nelly molči in me prime za roko ter se z njo poboža po licu, po katerem sem jo pravkar udaril. Še bolj se zmedem. Tako tiho je, vsi bi najraje planili drug nad drugega, vendar stojimo kot okamnili.

Čutim, da bi mi lahko zvezala roke in me klofutala, kolikor bi hotela, kot kakšno hudobno maščevanje, ki te zadene kot mamilo, da začneš uživati v poniževanju. Alber bi z mene strgal spalno srajco, jaz bi moledoval, naj tega ne stori, naj se je ne dotika, naj jo raje shrani in pozneje vrne, vendar me ne bi poslušal, slekli bi me, zabrisal rumeno srajco v vedro rdeče barve, vzel čopič in mi penis pobarval modro. Potem bi me fotografirala in se smejala, ker bi bil moj organ barve žalosti. Alber bi potegnil spalno srajco iz vedra, prepojeno z barvo bi jo vrgel na tla kot krpo in čez nekaj dni bi se posušila v kepo. Odvezala bi mi roke, pobral bi posušeno rdečo kepo in držeč si jo pred modrim penisom nag odšel domov. Doma bi z njega praskal barvo, dokler ne bi zakrvavel, in pred Vu skrival, kaj se je zgodilo; ne bi je več ljubil, v tistem trenutku ne bi ljubil nikogar. Poglejte – ljubezen je norost, bolezen, ki ohromi možgane.

Umirimo se. Vsi trije sedimo v dnevni sobi in pijemo kavo. Alber reče: »Pravkar sem Nelly vprašal, ali bi se poročila z menoj. In je privolila.« To je to; zunaj njene zavesti sem, zunaj njenega uma, zunaj telesa – izgnan.

Pozneje vsi gremo k nam. Alber mi posodi svoje obleke in čevlje. Spotoma se ustavimo v trgovini in Alber kupi tri steklenice šampanjca. Pridemo domov in Nelly prosi Sally, naj pripravi slavnostno večerjo. Preoblečem se v svoja oblačila. Ko se vrne Vu, sedemo v jedilnico in Alber

lejā uz ielas, protams, ka viņas tur nav. Es zinu, ka, ja nolemšu iet viņu meklēt, tas jādara tūlīt, kamēr viņi abi nav paspējuši pārbēgt pāri puspasaulei. Es uzrauju kājās zeķes un izkāpju pa to pašu logu. Nolecu uz ielas un skrienu Albēra mājas virzienā, dzeltenā naktskreklā, bet man nav laika iet atpakaļ un pārģērbties. Es skrienu kā dzeltens taurenis, neilons pinas pa kājām. Ja mani tagad redzētu attiecīgās iestādes, noķertu kā paklīdušu suni un liktu ārstēties, bet es teiktu, nē, nē, es tikai glābju savu māsu no visādiem pervertiem! Viņi paskatītos uz mani un smietos, kas gan to būtu teicis! Paipuisītis! Sieviešu naktskreklā! Pedofils, kas kropļo mazu meitenišu psihi! Nu tu par to norausies tagad, psihs! Mēs tevi pārmācīsim! Viņi norautu no manis Nellijas naktskreklu un liktu man sēdēt plīkam, turot rokās savus pautus, kamēr viņi palaistu pa apli naktskreklu, apostītu, noslaucītu tajā rokas vai dibenus un beigās kolektīvi, sastājušies aplīti apčurātu. Tad atstātu to uz ielas, spārdītu mani tik sāpīgi un asiņaini, līdz es vairs nespētu turēt plaukstās savus pautus, saķertu rokās galvu, lai pasargātos, bet viņi atspārdītu visu, kas man ir no vēdera uz leju un tad aizvestu uz iecirkni. Nellija varbūt vēlāk ietu tieši pa to ielu un atpazītu savu naktskreklu, paceltu to izmirkušū svešā urīnā, ieliktu somā, mājās izmazgātu, izgludinātu, iesmaržinātu un izklātu uz manas gultas, lai tas mani sagaidītu, kad es atkal atnāktu.

Man ir pilnīgi vienalga, ko par mani domā. Es skrienu uz Albēra dzīvokli. Es skrienu zeķēs. Pēdas ir sāpīgas. Es atskrienu un raustu durvis. Klauvēju, kliegdams, neaiztiek viņu, nemaz nedomā! Albērs attaisa durvis, es metos iekšā. Nellija mierīgi sēž un dzer kafiju. Es pieskrienu pie viņas un nezinu, ko darīt, ko teikt, kā pārmest, ka viņa mani atstājusi. Stāvu kā stabs, tad iesītu viņai pļauku. Pats saraujos. Saku, lūdzu, lūdzu piedod! Es tā negribēju! Albērs grib iejaukties, bet neko nesaka. Nellija arī neko nesaka, viņa tikai paņem manu roku un noglauda ar to savu vaigu, pa kuru tikko esmu iecirtis. Tas liek man apjukt vēl vairāk. Ir tāds klusums, visi gatavi mesties viens otram pie rīkles, bet stāvam kā iemieti.

Man šķiet, ka viņi varētu man sasiet rokas un sist man pa seju, cik uziet, tādā jaunā atriebībā, no kuras var pārkaifoties kā no narkotikām, gūt baudu no pazemošanas. Albērs norautu man naktskreklu, es lūgtos, lai viņš to nedara, lai viņš to neaiztiek, lai paglabā un pēcāk atdod, bet viņš neklausītos, viņš mani izģērbtu, iemestu dzelteno naktsveļu sarkanās krāsas bundžā, paņemtu otu un nokrāsotu manu locekli zilu. Tad viņi mani fotografētu, smiedamies par to, ka mans orgāns ir skumju krāsā. Viņš izvilkto naktskreklu no krāsas, tas būtu piesūcies sarkans, viņš nomestu to uz grīdas, kā lupatu un pēc dienām tas būtu sakaltis kamolā. Viņi atsietu manas rokas, es paņemtu sarkano sakaltušo lupatu un ietu mājās kails, turēdams to priekšā savam zilajam loceklim. Mājās es berztu krāsu nost līdz asinīm, slēptu notikušo no Vū, kuru es vairs nemīlētu, es tajā bridī nevienu vairs nemīlētu. Paskaties, mīlestība, tas ir ārpriests, tā ir slimība, kas paralizē smadzenes.

Mēs nomierināmies. Sēžam visi trīs istabā, dzeram kafiju. Albērs, saka, es tikko lūdzu Nelliju precēties ar mani. Viņa piekrita. Viss, esmu ārpus viņas apziņas, viņas prāta, ārpus viņas ķermeņa. Izdzīts.

svečano oznani, da se bosta z Nelly poročila. Vsi bučno ploskajo, ju prosijo za avtograme, mečejo nanju rože in hrupno prepevajo, šampanjec poka in zunaj pred oknom so ognjemeti. Mama in oče se spogledata in vprašata: »Daniel, kdaj mislita z Vu slediti sestrinemu zgledu?« Hvalabogu Sally prav takrat prinese hrano in pred Vu in Alberja postavi pražena jetra. »*Res ne maram jeter, najlepša hvala,*« nevemkolikič reče Vu. Alber reče: »Je že v redu, jih bom jaz pojedel.« Sedim za mizo in režem hrano, koščke pustim kar na krožniku, vsake toliko pa si le katerega stlačim v usta, pijem Alberjev šampanjec in nenadoma ne vem več, ali sem si samo domišljjal ali pa sta mi Alber in Nelly resnično prebarvala penis v modro – in kje je moja spalna srajca? Prosim Nelly, naj odpre okno, ne prenesem vonja po praženih jetrih, ogaben je – kar predstavljajte si duh, ki veje od notranjih organov! Medtem ko mi Nelly izpolnjuje prošnjo, odidem v stranišče, da bi se ogledal, odprem šlic in vzamem v roko tisto, kar bi moralo biti modro. Oči tiščim skupaj in razmišljam: če je moder, to pomeni, da sta me ponižala. S trdno zaprtimi očmi ga spravim nazaj v hlače.

Iz angleščine prevedla Lili Potpara

Vēlāk mēs visi trīs ejam pie mums. Albērs man iedod savas drēbes un apavus. Pa ceļam mēs ieejam veikalā un Albērs nopērk trīs pudeles šampanieša. Mēs atnākam mājās, Nellija liek Sallijai uztaisīt svētku vakariņas. Es pārģērbjos savās drēbēs. Kad esam sagaidījuši Vū, sasēžamies visi viesistabā un Albērs svinīgi paziņo pārējiem, ka viņi ar Nelliju precēsies. Ir aplausu vētra, viņiem lūdz autogrāfus, apmētā ar ziediem un dzied slavas dziesmas, atsprāgst šampanietis, aiz loga ir salūts. Tēvs ar māti saskatās un jautā, Daniel, kad jūs ar Vū domājat sekot māsas pēdās? Paldies dievam, tieši tajā mirklī Sallija ienes ēdienu, noliek priekšā Vū un tagad arī Albēram ceptas aknas. *Paldies, es esmu uz Jūs ar aknām!* Vū saka simts ento reizi. Albērs saka, tas nekas, es apēdišu tavu porciju! Es sēžu pie galda un graizu ēdienu šķīvī, sagrieztos gabalus tāpat atstāju uz šķīvja, pa brīdim tomēr kaut ko iestumju mutē, dzeru Albēra nelaimīgo šampanieti, un piepeši es vairs nevaru saprast, vai tās bija manas iedomas vai Albērs ar Nelliju tiešām nokrāsoja manu locekli zilu, un kur ir mans naktskreklis? Es saku Sallijai, lai viņa atver logu, es nevaru elpot šajā ceptu aknu aromātā, pretīga smaka, iedomājies, kaut kādi iztvaikojuši iekšējie orgāni! Kamēr viņa izpilda manu lūgumu, es ieeju tualetē, lai apskatītu sevi, atveru bikšu rāvējslēdzi un paņemu rokās to, kas varētu būt zils. Turu cieši aizžmiegtas acis, domādams, ja tas būtu zils, tas nozīmētu, ka viņi mani tiešām pazemojuši. Tāpat ar aizžmiegtām acīm iebāžu to atpakaļ neapskatījis.

Warm Earth

(Excerpt from a novel)

So how is it now? How are things with Alber? According to Nelly, he is a person with beautiful ideas and sweet, deep thoughts. Or maybe he is not, but he knows how to make one believe he is. We were at a restaurant, he was attentive towards me. He wants to go on seeing me; he wants to show me various interesting places, for example, the grave of Morrison. He said that once you are there, you are overcome by a feeling of eternal life and love. And he said he would like to paint me. It is not what you think, I would not even have to get undressed, he would be painting me with clothes on – a portrait with hunting dogs just like the kings of old; he would draw out the tiniest lace, every strand of hair, every fold of the garments so that he could be looking at me closer and longer.

Suddenly we both listen up as we hear someone walking. It could not be Vu as she always sleeps as if she had been stuffed with sleep, like dead. It must be the parents. It is mother's whispers that I hear – she has woken Sally and is asking her to lie down by our door and listen to our conversation. We put blankets and pillows in front of the gap under the door so she would not hear a thing, but we do not even want to talk any more. We turn off the light. We are sitting in the dark like two street cats on a manhole and await the morning, the very dawn that will commence a new day and new adventures. Before we nestle in the bed, I tell her in a soft whisper that I would not like her to date Alber after all, as he is not what he pretends to be, he is not gentle, he is treacherous and an artist. Artists always live certain things and people down till they are empty; so as to put it all in their colourful splotches just like the prostitutes he was talking about in relation to the red and the blue.

I am not going to my room. I am sleeping next to Nelly in her yellow nightgown. I know we cannot sleep, the two of us. I just know everything that is going on inside her, I am her heart, her brain, her every organ, her skin and her hair. It is only tonight that I finally realize that she does not belong to me, no matter how much I would want her to. It's unfair. I never wanted the stuff she was telling me about tonight to happen, but it just did. Vu appeared from nowhere and I have no reason to ask her to leave. But I could do, so that Nelly and I would be at the same starting point; but I know what Nelly wants and I cannot give it to her, I simply must not, no one would forgive us.

In the morning someone tries our door. It is probably Vu on her way to work. We are not concerned; I pull the blanket over my head to quieten my breath so that if someone were to listen at the door, all one would hear would be total silence. Today we are unavailable; today we simply do not exist. And just a few moments later I realize I am alone – I am sleeping alone. Nelly is not there. At first I think she must have gone to the bathroom, so I lie and wait for her to return. She stays away for a very long

time. Then I jump up – her clothes are not there, her shoes are gone. The window is open even though I know very well that we closed it at night. I lean out across the windowsill and try to spot her somewhere down there in the street, but of course she is not there. I know that should I decide to go looking for her, it must be done straight away before both of them have managed to escape half-way across the world. I quickly put on socks and climb out the same window. I jump on to the street and run in the direction of Alber's house; I am wearing a yellow nightgown but I have no time to go back and change. I run like a yellow butterfly, nylon tangling between my legs. If certain institutions were to see me now, they would catch me like a stray dog, make me get treatment, but I would say – no, no – I am only saving my sister from all sorts of perverts! They would glance at me and laugh, out of all people, who would say such a thing! Mommy's boy! In a women's nightgown! A paedophile that is out to damage the psyche of small girls! For that you are going to get it, you psycho! We will teach you a lesson! They would rip Nelly's nightgown off me and make me sit naked cupping my balls in my hands, while they would pass the nightgown around, smell it, wipe their hands or bottoms in it, and finally standing in a circle, piss on it. Then they would leave it in the street; they would kick me so painfully and bloodily that I would not be able to hold my balls in my hands any more – I would hold my head to protect myself, but they would kick everything below my waist and then bring me to the precinct. Perhaps Nelly would later walk down the very same street, recognize her nightgown, pick it up soaked in strangers' urine, put it in her bag and at home wash and iron it, fragrance it and put it on my bed so that it would await me when I return.

I really do not care what anyone thinks of me. I am running to Alber's flat. I am running in my socks. My feet hurt. I reach the flat and pull at the door. I knock yelling 'don't touch her, don't you dare!' Alber opens the door and I rush inside. Nelly is sitting there calmly and sipping coffee. I run to her and stop not knowing what to do, what to say, how to reprove her for leaving me. I stand there like a post and then I slap her. It is I who flinch. I say 'please, please forgive me! I did not mean it!' Alber wants to interfere but says nothing. Nelly also remains quiet and just takes my hand to stroke the very cheek I just slapped. That makes me even more confused. It is so quiet, every one ready to launch at one another, but we are all standing like frozen.

I feel they could tie my hands and hit me in my face as much as they like in the sort of wicked revenge one can overdose on like drugs, gain pleasure from humiliation. Alber would tear off my nightgown, I would plead him not to, to not touch it, to rather save it and give it back later, but he would not listen, he would undress me, throw the yellow night dress into the red paint canister, take a brush and paint my penis blue. Then they would photograph me laughing at my organ being in the colour of sadness. He would pull the nightgown out of the paint, it would have soaked red, he would drop it on the floor like a rag and in a few days it would have dried into a ball. They would untie my hands; I would pick up

the red dried rag and go home naked, holding it in front of my blue penis. At home I would scrub the paint off until it bleeds, hide from Vu what had happened; I would not love her any more, at that moment I would not love anyone any more. Look – love, it is insanity, it is a disease which paralyses the brain.

We calm down. All three of us are sitting in the room drinking coffee. Alber says 'I have just asked Nelly to marry me. She has agreed.' That is it; I am outside her conscience, her mind, outside her body - banished.

Later we all go to our place. Alber lends me his clothes and shoes. On the way we visit a shop and Alber buys three bottles of champagne. We come home, Nelly asks Sally to prepare a celebratory dinner. I change into my own clothes. Once Vu has returned, we all sit down in the dining room and Alber solemnly announces to the others that he and Nelly are getting married. A storm of applause follows, they are asked for autographs, flowers are thrown at them and diatribes are being sung, champagne is popped open and there are fireworks outside the window. Mother and father exchange looks and ask 'Daniel, when do you and Vu plan to follow in your sister's footsteps?' Thank God, at that very moment Sally brings in the food and puts fried liver in front of Vu and now also Alber. 'I am *not fond of liver, thank you very much*', says Vu a hundred-something-eth time. Alber says 'it's ok; I will have yours.' I sit at the table cutting the food on the plate, the pieces I just leave on the plate, time after time stuffing something in my mouth after all, I drink Alber's damned champagne and suddenly I cannot understand any more if it was just my imagination or did Alber and Nelly really paint my penis blue and where is my night-gown? I ask Nelly to open the window – I cannot breathe in this aroma of fried liver, a disgusting smell – imagine – some evaporated internal organs! While she carries out my request, I go into the toilet to have a look at myself, I open my zip and take into my hands that what could be blue. I keep my eyelids squeezed shut thinking that if it were blue, it would mean they have indeed humiliated me. With my eyes still shut, I put it back unexamined.

Translated by Lauris Vanags

GOSTJE VILENICE
VILENICA GUESTS

Yang Lian se je rodil leta 1955 v Švici in odrasel v Pekingu. Pridružil se je mladim pesnikom v opoziciji, ki so izdajali literarno revijo Jintian. Pesmi Yanga Liana so postale mednarodno razpoznavne v osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Leta 1989, po tiananmenskem pokolu, se je odločil za eksil. Yang Lian je v kitajščini objavil sedem pesniških zbirk, dve zbirki proze in številne eseje. Njegova dela so prevedena v več kot dvajset jezikov. Je dobitnik mednarodne nagrade za poezijo Flaiano, prevod njegove pesniške zbirke *Da hai ting zhi zhi chu - Xin shi ji* (Kjer morje miruje: Nove pesmi, 1999) pa je dobil priznanje združenja Poetry Books Society. Njegova zbrana dela *Yang Lian Zuo Pin 1982-1997* (Dela Yanga Liana: 1982-1997, 1998) in *Yang Lian Xin Zuo 1998-2002* (Nova dela Yanga Liana: 1998-2002, 2003) so kasneje izšla tudi na Kitajskem. Najnovejši izmed njegovih angleških prevodov so: *Yi* (2001), pesnitev; *Xing fu gui hun shou ji* (Zapiski blaženega duha, 2002), izbor pesmi; *Tong Xin Yuan* (Koncentrični krogi, 2005), pesnitev; *Unreal City* (Neresnično mesto, 2006), izbor pesmi in proze; in *Riding Pisces: Poems from Five Collections* (Jahanje rib: Pesmi iz petih zbirk, 2008). V pripravi pa je angleški prevod Lianove pesniške zbirke *Lee Valley Poems* (Pesmi iz doline Lee, 2009). Trenutno je sourednik antologije sodobne kitajske poezije. Yang Lian je programski vodja seminarjev v zasebni režiji, ki pod imenom Unique Mother Tongue potekajo od leta 2005.

Yang Lian was born in Switzerland in 1955, and grew up in Beijing. He became one of the young 'underground' poets, who published the literary magazine Jintian. Yang Lian's poems became internationally known in the 1980s. In 1989, after the Tiananmen massacre, he became a poet in exile. Yang Lian has published seven selections of poems, two selections of prose and many essays in Chinese. His work has also been translated into more than twenty languages. Yang Lian was awarded the Flaiano International Poetry Prize and his book *Da hai ting zhi zhi chu - Xin shi ji* (*Where the Sea Stands Still: New Poems*, 1999) won the recognition of the Poetry Books Society Recommended Translation. His collected works, *Yang Lian Zuo Pin 1982-1997* (*Yang Lian's Works: 1982 - 1997*, 1998) and *Yang Lian Xin Zuo 1998-2002* (*Yang Lian's new works: 1998-2002*, 2003) were later also published in China. His latest translations into English have been *Yi* (2001), a book-length poem; *Xing fu gui hun shou ji* (*Notes of a Blissful Ghost*, 2002), a selection of poems; *Tong Xin Yuan* (*Concentric Circles*, 2005), another book-length poem; *Unreal City* (2006), a selection of poems and prose; and *Riding Pisces: Poems from Five Collections* (2008). His forthcoming publication in English translation will be *Lee Valley Poems* (2009). He is currently the coeditor of the Anthology of Contemporary Chinese Poetry. Yang Lian is the artistic director of Unique Mother Tongue, a privately organized seminar series started in 2005.

Yang Lian

Temè

1

Zeleni listi so vedno pozabljeni, ko okna preveč ozelenijo
kot sleherni kamen, ki ga vržemo s silo pomladi
vedno zadane sólo pomlad

ptiči imajo še vedno obute puste modre zimske drsalke
čeprav je obraz starega psa naveličan

pljuskanje ob rečnem bregu ne potrebuje prevoda
estetika smrti zdraži cvetove k množičnemu razpiranju

samó polje prenaša to podivjano srce
če zbežimo še dlje april piha kri iz nosa
gozd sredi sončne svetlobe ždi tik za nami
znanje, ki ga ne moremo odnesti na koncu odnese mrtve
deklamirati pesem poglobljena tišina

drugi svet je še vedno ta svet bi dejala temà

黑暗们

—

绿叶总是被遗忘在 窗口太绿了的时候
像春天用力掷出的每一粒石子
都击中春天自己

鸟儿 仍穿着蓝色的旱冰鞋
老狗的眼神却厌倦了

河岸的拍打声用不着翻译
死亡的美学 唆使花朵们蜂拥而出

惟一忍住狂暴内心的 只有田野
逃得更远时 四月嗅出了血液
阳光中树林守在我们身后
那不能带走的知识 又把死者带走
朗诵一首诗 被加深的寂静

另一个世界还是这个世界 黑暗说

2

Človek brez zgodbe zbeži v dan
z dejanjem pobega iz dneva

človek brez minulosti je preminil
do večera v abstraktno knjigo predelani morski galebi

zaklenjen na zaprtem oddelku le kdo bi ne bil nor
prividi bolj podobni fragmentom kot mesu

koščki stekla zvok razbitja skeleta slišan na obrobju
drobec gnijočega jezika somrak odplavlja, zgolj odplavlja

podgane cvilijo rezko vreščanje, ko svetloba stopi sama nase
vsak dan se v strahu zbuja pred vsakim dnem

v isti temni noči zgodba brez ljudi
povedana dvakrat, se še vedno ne bo nikoli zgodila bi dejala temà

二

没有故事的人 用逃出日子的姿势

逃进一个日子

没有过去的人 过去了

海鸥被暮色制成一本抽象的书

锁在隔离病房里 谁不是疯子

妄想 比肉体更像片断

玻璃的片断 骨骼碎裂声响在外围

舌根腐烂的片段 黄昏为流失而流失

老鼠们叫着 光踩疼自己时的尖叫

每天被每天吓醒了

同一个黑夜 没有人的故事

再讲一次仍不会发生 黑暗说

3

Vsaka ploha dežja povzroči, da sediš na svojem koncu
dež trklja po strehi stopinje malih živali
te negibno prestavljajo v temò
v negibnem vremenu potrebuješ spanec drugih
spati pomeni oditi svet deževne dobe odide
šele ko gre temina skozi tebe kot čistokrven konj skozi ogenj
v sebi zasliši srebrno bele šive vsepovsod
ki krpajo star vetrobran iz mesa

vsaka ploha se vedno zlije samo na tale gola tla
ko začneš brati z zadnjega konca stran črne razlage
neutrudno zamenja nekoga za naslednji dan
ponaredi naslov pokopališčna ulica še bolj blatna
dlakocepi berači se zbirajo v vzajemnem sovraštvu
tvorijo kraj, kjer ni prostora za vedrenje pred dežjem
velika jata vlažnih vran je nemirna v tvoji notrini
rojeva različne zločine z identičnim obrazom bi dejala temà

三

每一场雨都使你坐在自己的终点上
雨声敲打屋顶 小动物们的脚步
把你静止地移入黑暗
在静止的天气里你需要别人睡去
睡眠就是离开 雨季的整个世界离开
黑暗才穿过你像一匹烈马穿过火焰
在你里面听 四周银白的针脚
缝补一件肉质的破旧风衣

每一场雨只落进这片空地
你从终点读起时 一页黑色的说明
不疲倦地为下个白昼更换一个人
篡改一个住址 基地的街更泥泞
挑剔一只手 乞丐们彼此仇恨地拥挤
组成无处躲雨的城市
大群湿漉漉的乌鸦在你里面冲撞
繁殖长着共同面孔的不同罪恶 黑暗说

Vendar temà ni rekla ničesar med temò in temò
je zgolj tale pomlad

ogrodje papirnatega zmaja visi z vrha drevesa
lubje se sveti ljubimci, ki se poljubljajo, gredo mimo pod drevesi
cvetni prah v pljučih udarja ob lanskoletni gong
mali klovn živo rdeče barve vedno razdivja otroke

vedno bolj zeleni so zobje, ki žvečijo male roke
zelenica iz starega časopisa preda škarje plamena
tako april vidi reko teči kot privid
že pozabljene barve rečnega toka vidijo nas kot privide
ko golobja žvižgalka do črnega zgori so vse zvezde
zavržene igrač, zatlačene v zatvornici smolnato črne barve

v temí je vedno telo, ki ga nosi v kraj, kjer ni sanj

celo mi se bojimo vendar bojimo zgolj svoje lastne groze
temà ne črhne ničesar na ulici vsak pešec
zamomlja sam pri sebi
temà pozorno posluša škrlatno, na ustih razmazano temò

pomladna šola nas vedno naredi nevedne
spomin kdor živi znotraj, je prikazen
toda bolezen šibi izraz
ko se ogledalo nosi na obrazu odprto morje prebavi kos mrtve ribe
biti izbruhan je še vedno brezkončno blebetanje

temà je preveč, da bi življenje lahko kdaj koli dospelo
pomlad izstopi iz nas šele tedaj pomlad končno utihne

四

但黑暗什么也没说 黑暗与黑暗之间
仅仅是这个春天

风筝的骨头挂在树梢上
树皮发亮 接吻的情人走过树下
花粉在肺里敲着去年的锣
一个鲜红的小丑 总能让孩子狂奔

嚼着小手的牙越来越绿
旧报纸的草坪 交给火焰的剪子
四月 就以河流为幻影
河流那忘却的颜色 以我们为幻影
鸽哨烧焦后 所有星星
被孩子玩够了塞进一座漆黑的闸门

黑暗中总有一具躯体漂回不做梦的地点

连我们怕 也只怕自己的恐惧
黑暗什么也不说 街头每一个行人
就开始喃喃自语
黑暗 在聆听嘴唇上涂抹的猩红色黑暗

一座春天的学校永远让我们无知
一个记忆 谁活在其中谁就是鬼魂
而疾病使表情变薄
镜子戴在脸上时 大海消化一尾死鱼
被呕吐着仍喋喋不休

黑暗太多了 以至生命从未抵达它一次
春天走出我们 春天才终于沉默

Osebni zemljepis

Drugi ne vidijo
belega zračnega prostora vran še višje od višavja
parka, ki krči svoje zeleno s krčenjem
mišice maternične stene, ki rojeva
pomlad, izjokano od cvetnih listov

Zemljevid na tvojih dlaneh nosi v sebi vse zgodbe
tkanje poševno vstopa v to ulico brez besed
samo s spremembo ključavnica s številčnico dreves
se zavrti nazaj v lansko leto se spet zavrti
vse ptičje petje, do mrtvega poteptano zleti nazaj v veje
voda se vdaja svojim lastnim fantazijam samota vsega, kar je
pripeta z risalnim žebličkom v človeški podobi

Drugi ne vidijo pod žgočim soncem
nevede vkorakaš v to popoldne
sledeč vodiču temè

Prevedla Katja Kolšek

个人地理学

别人看不见

比高地更高 有乌鸦白茫茫的领空

公园抖动它的绿 抖着

子宫壁上的肌肉 分娩

花瓣哭成一片的春天

手掌上满载故事的地图

斜斜织入这条街 什么也不说

就变了 树木的密码锁

一拨一个去年 再拨

压死的鸟鸣都跃回枝头

水耽于幻想 万物的孤独

嵌在一枚人形的图钉上

别人看不见 阳光锤打中

你无知地跨进这个下午

跟着黑暗的指南

Darknesses

1

green leaves always forgotten when windows are too green
like every pebble roughly thrown by spring
hitting spring itself

birds still wearing arid skates of blue
though old dog eyes are tired out

no need to translate the riverbank's slapping
the aesthetics of death incite the swarming of the flowers

fields alone can tolerate the furious heart
fleeing still further April sniffs out blood
in sunlight the wood crouches behind us
knowledge that can't be taken away it takes away the dead
reciting a poem a deepened stillness

the other world is still this world darkness would say

2

a storyless person escapes into a day
with a gesture of escaping from the day

a pastless person has passed away
seagulls worked into an abstract book by the evening

locked in the isolation ward who isn't crazy
delusions more like fragments than flesh

fragments of glass shattering skeleton heard on the periphery
fragments of rotting tongue twilight washes away, just washes away

rats squeal shrill squeals as light stamps on itself
each day startled awake by each day

with one black night a personless story
still won't come true told twice darkness would say

3

each shower of rain makes you sit at your end
rain rapping on the roof tiny animal steps
move you motionlessly into the darkness
in motionless weather you need others to sleep
to sleep is to leave the world of the rainy season leaves
once darkness has passed through you like a thoroughbred through the fire
hear inside you silvery white stitches everywhere
stitching a worn-out windcheater of flesh

every shower falls only on this bare ground
when you begin reading from your end a page of black explanation
unwarily swaps someone else for next day
forgets an address the graveyard street still muddier
finds fault with this hand beggars huddle together in mutual hatred
making a city with nowhere to shelter from the rain
a flock of soaking crows collides inside you
breeds different crimes with identical faces darkness would say

4

but darkness didn't say a thing between dark and dark
only this spring

kite's bones hang in the treetops
bark shines lovers pass kissing under the tree
pollen in the lungs beating last year's gong
a bright red clown always makes children run wild

greener and greener the teeth that chew little hands
old newspaper lawn hands over scissors of flame
so April sees the river flow like a mirage
the current's forgotten colours see us as mirages
once the dove's call is burned black all the stars
are broken toys stuffed in a pitch-black floodgate

in darkness there's always a body drifting back to the place of no dreaming

even we fear only fear our own terror
darkness doesn't say a thing every walker on the streets
starts muttering to himself
darkness is listening to the orange-red darkness of lipstick

a spring school always makes us ignorant
memory who lives in it is a ghost
but sickness attenuates the look
when a mirror's worn on the face the ocean digests a dead fish
being vomited is still endless chatter

darknesses are too many for life ever to have got there
spring walks out of us only then is spring silent at last

Translated by Brian Holton

Personal Geography

Others can not see
the blank airspace of crows higher than the hill
the park convulsing its green convulsing
the womb-wall muscle giving birth
to spring cried out by the petals in their expanse

The map of your palm holds all of the stories
weaves slantwise into this street says nothing
but has changed the combination lock of the trees
spins back one past year and spins again
and all the birdsong crushed to death flips back into the branches
water indulges its own fantasies the loneliness of all things
nailed by a hook in human form

Others can not see under the hammering sun
you walk unknowing into this afternoon
following a guidebook of darkness

Translated by Antony Dunn and the author

Jean-Michel Maulpoix se je rodil leta 1952 v francoskem mestecu Montbeliard. Danes na Univerzi Paris X – Nanterre predava moderno in sodobno francosko književnost. Enoten cilj njegovega opusa je pojasnjevanje tistega, čemur pravimo poetičnost. Objavil je že okrog trideset naslovov, med njimi pesniške zbirke, poetično prozo, eseje in raznovrstne izbore. Med njegova najpomembnejša dela spadajo: *Une histoire de bleu* (*O modrini*, 1992), *L'Ecrivain imaginaire* (*Izmišljeni pisatelj*, 1994), *Domaine public* (*Področje javnega*, 1998), *Adieux au poème* (*Poslavljanja od pesmi*, 2005) in *Boulevard des capucines* (2006). Njegovo pisanje pogosto nastaja na meji pripovedi. Ob tem, da je Maulpoix zelo ploden pisec, je tudi odgovorni urednik trimesečnika za književnost in kritiko *Le Nouveau Recueil*. V angleščino sta prevedeni deli *Une histoire de bleu* in izbor dotlej še neobjavljene poezije z naslovom *The Inkwell's Monologue* (*Črnilnikov monolog*, 2005). V slovenskem prevodu Nadje in Ivana Dobnika sta deli *Une histoire de bleu* (*O modrini*) in *L'instinct de ciel* (*Občutek neba*) izšli v knjižni zbirki Poetikonove lire pri Književnem društvu Hiša poezije.

Jean-Michel Maulpoix was born in 1952 in the French town of Montbeliard. He is a lecturer on modern and contemporary French literature at the University Paris X – Nanterre. His oeuvre has a common aim that is the elucidation of what might be called the poetic. By now he has published some thirty titles, including poetry collections, poetic prose, essays and miscellanies. Among his most important works there are *Une histoire de bleu* (*A Matter of Blue*, 1992), *L'Ecrivain imaginaire* (*Imaginary Writer*, 1994), *Domaine public* (*Public Domain*, 1998), *Adieux au poème* (*Farewell to a Poem*, 2005) and *Boulevard des capucines* (2006). His work frequently evolves on the frontiers of narrative. Besides being a prolific writer Maulpoix is also the director of the trimestrial review on literature and criticism *Le Nouveau Recueil*. *Une histoire de bleu* is one of his works translated into English, the other being a selection of previously unpublished poetry entitled *The Inkwell's Monologue* (2005). *Une histoire de bleu* (*A Matter of Blue*) and *L'instinct de ciel* (*The Sky Instinct*) translated into Slovene by Nadja and Ivan Dobnik were published in the Poetikonove lire book series by the society Književno društvo Hiša poezije.

Jean-Michel Maulpoix

Revno predmestje

I.

Ves modri svod po krpah preselijo v svojih iz vrbja spletenih kovčkih
Povratne karte za njihove sanje
in velik puhast kosem volne, naphane kot dežni oblak

Zaobljeni trebuh ženske se premika.
Zemlja se rahlo vrti v njenih očeh

Ničesar ne rečejo, nikamor ne grejo
Sedejo ali postojijo na uličnem vogalu, stisnjeni drug k drugemu.

II

Avtobusi ob sredah dostavijo svojo posadko otožnih otrok
kot plaz igrač v izložbah pisanih trgovin
kjer prodajajo bombažaste punčke in rdeče kartonaste ptiče

Modra šolarica gre čez cesto in na zebri preskakuje bele proge
z roko kradoma počehlja avtomobilske smrčke
ki bi prav radi, a si ji ne upajo pritisniti par poljubčkov na lica in
je narahlo objeti okoli pasu.

III

Nekoč so ljudje vsakega starčka poznali po imenu
Eden izmed njih je vedno sedel čisto zadaj in ponavljal, da je trpel
na slabo pooblanem lesenem križu

Zdaj pa osiveli in blede lastnik sob brez razgleda
ki stanuje na vrhu, že dolgo ne pozna več imen svojih podnajemnikov
Debelolični angeli spijo po tleh na prepognjenem kartonu

Dež, ki se sprehaja po strehah
ves pokončen zapusti nebo, ne da bi se ozrl.

IV

Kot iz škatice razgrnjene zavese, sonce in luna v isti uležani strugi
Rožnata kurba je ura, ki na pločniku nasproti kaže četrta na šest
Neizbežno na vedno istem mestu, vsak dan ob isti uri

Ženska, ki se je zaprla: vrezi na njenih vilinskih zapestjih
Še vedno ima srce majhne punčke, ki nabuhne, kadar se s kom ljubi

Banlieue pauvre

I

Ils déménagent tout le ciel bleu, en chiffons dans leurs malles d'osier
Les allers-retours de leurs rêves
Et le gros édredon de laine, bourré comme un nuage qui va pleuvoir

Le ventre rond de la femme bouge.
La terre tourne un peu dans ses yeux

Ils ne disent rien, ne vont nulle part
Ils s'asseyent ou restent debout au coin de la rue, serrés les uns contre
les autres.

II

Les autobus débarquent le mercredi leurs équipages d'enfants tristes
Comme un éboulis de jouets en vitrine des magasins de couleurs
Où l'on vend des poupées de coton et des oiseaux rouges en carton

L'écolière bleue traverse la route en sautillant sur les clous blancs
Elle caresse d'une main furtive le mufler des automobiles
Qui voudraient bien mais n'osent pas poser deux baisers sur ses joues et
la prendre un peu par la taille.

III

On connaissait naguère chaque petit vieux par son prénom
L'un s'asseyait au fond, à droite, répétant qu'il avait souffert
Sur une croix de bois mal taillée

Mais il y a longtemps que le propriétaire
Des chambres sans vue gris pâle d'en haut ne sait plus le nom de ses locataires
Les anges bouffis dorment par terre sur des cartons pliés

La pluie qui marche sur les toits
Quitte le ciel très droite sans se retourner.

IV

Persiennes tirées à quatre épingles, lune et soleil dans le même lit
La putain rose est une horloge qui marque six heures moins le quart sur
le trottoir d'en face
Inexorablement au même endroit, chaque jour à la même heure

Femme close : coupures à ses poignets de fée
Elle a gardé son cœur de petite fille qui enfle quand elle fait l'amour.

Oporoka

Pisati in izginjati, veste, sta ena in ista stvar
Zato rad naslavljam pisma na vse tisto, česar ni več
Mrtvim navržem znake, kot polna naročja rož
Mrtvim mečem mreže besed, kajti njihove stisnjene ustnice so črne
in še vedno čakajo na poljub. Njihove kosti so bele in mrzle,
še komajda se spominjamo njihovega smeha in njihovih gibov,
četudi so nas včasih stiskali v trden objem

Pesem: pepel ali prah, kamor dežujejo besede
Nihče me ni predstavil Bogu, ko je tja odšel. Samo njegovo prazno ime poznam,
skrajno odsotnost njegovega obraza, njegovo trmasto molčanje gluhega starca
in na križu tožbo zapuščenega sina, ki ne bo doživel vstajenja
Ne iščem ga kot nekoč po cerkvah, pa tudi ne po železniških postajah
ali celo ne na butastih obrazih kipov ali lahkoživk,
še hrepenim ne več po tem, da bi v to verjel. Umiranje je zaposlitev, ki mi
ustreza

In zato po belem papirju vlečem črne znake,
kjer se lahko izrečem, se razpustim, že darujem svojo telesnost niču, ki jo
požira,
zapustim svojo kri, svojo kožo, se končno znebim svojega srca
kot stare cape, preluknjane od ljubezni, v kateri nas zebe
Za zaveso opazovati tiste, ki odhajajo v mlačni toplini
in še ne vedo, kakšna lopata in kakšna luknja jih čakata
z že razklenjeni prsti se tako močno smehljajo drug drugemu s tako svetlimi,
že prebodenimi očmi

Ljubiti in izginjati, saj ne bi radi vedeli, sta ena in ista stvar
in vendar te kretnje, s katerimi se ponoči bližate drug drugemu,
ti poljubi z zaprtimi očmi govorijo le o ločitvi, kjer se telesno združite
Jaz se določen čas trudim, da bi besede zdržale skupaj
To je moj poklic, moja bolečina, moja izraba, moje dihanje
V šopke ali v snope povezujem dokaze svojega izginotja
in v vaše lase usmerjam bele cvetne listke cvetočih češenj,
da bi se v vaših srcih okrepila misel na ljubezen.

Testament

Écrire et disparaître, le savez-vous, sont une même chose
C'est pourquoi à ce qui n'est plus j'aime adresser des lettres
Aux morts lancer des signes, comme des brassées de fleurs
Aux morts jeter des mots, car leurs lèvres fermées sont noires
Qui attendent toujours le baiser. Leurs os sont blancs et froids
Nous nous souvenons à peine de leurs rires et de leurs mouvements
Même s'ils nous ont tenu parfois serrés très fort entre leurs bras

Poème : cendre ou poussière sur quoi les mots tombent en pluie
Nul ne m'a présenté à Dieu. Je ne connais que son nom vide
Son absence extrême de visage, son silence obtus de vieux sourd
Et la plainte sur la croix du fils abandonné qui ne renaîtra pas
Je ne le cherche plus comme autrefois dans les églises ni dans les gares
Ni même sur le visage stupide des statues ou des filles de joie
Je n'aspire pas même à y croire. Mourir est une occupation qui me convient

C'est pourquoi, sur le papier blanc, je trace des signes noirs
Où me dire, me dissoudre, offrir déjà ma chair au rien qui la dévore
Quitter mon sang, ma peau, me défaire enfin de mon cœur
Comme d'une vieille guenille trouée d'amour où l'on a froid
Observer derrière le rideau ceux qui s'en vont dans la tiédeur
Et ne savent pas encore quelle pelle et quel trou les attend
Les doigts déjà disjoints, ils se sourient si fort, leurs yeux si clairs, déjà percés

Aimer et disparaître, vous ne voulez pas le savoir, sont une même chose
Pourtant ces gestes que vous faites dans la nuit l'un vers l'autre
Ces baisers les yeux clos ne disent que la séparation où vous vous accouplez
Moi, je m'efforce, pour un temps, de faire tenir les mots ensemble
C'est mon métier, ma douleur, mon usure, ma respiration
Je lie en bouquets ou en gerbes les preuves de ma disparition
Et je projette sur vos cheveux des pétales de cerisiers blancs
Afin que se fortifie dans vos cœurs la pensée de l'amour.

Portret pesnika

Portret pesnika bi bil konec koncev le portret izginulega človeka. Portret njegove sence ali njegove prikazni. Kajti v piscu pesnik ni tisti, ki se vrača, vztraja, nenehno trka na vrata srca, da bi mu kdo odprl. In zahteva tisto, kar smo mu dolžni: da bi, kar je nemogoče, ponovno zlepili razbiti ideal, da bi oprali zločin, ki se imenuje konec upanja.

Ta prikazen prihaja motit speče. Ne prepeva, ali pa le čisto neopazno. Bolj sprašuje. Bdi nad vprašanjem.

Tistemu, ki ga bere, ki ga posluša, pravi: »Izberi me med vsemi njimi (mrtvimi) zaradi moje velike tesnobnosti in mojega močnega poželenja.«

Zmeden poskuša razumeti naše razloge za to, da se še vedno držimo pokonci. Išče vzrok za petje pesmi.

Je eden tistih, ki malce privzdignejo kretnje in pogledajo podnje, na pol priprejo obraze, razkrijejo srca in brskajo po njihovi skrivnosti, ne da bi bili videti taki ... Eden tistih, ki iščejo nekaj, kar se skriva na dnu oči, ali kar šepeta pod glasom. Takih, za katere vsaka oblika življenja v sebi skriva nerazrešljivo skrivnost prav sredi očitnosti same.

Ptice in ljudje

Pa čeprav bi si skupaj s Paulom Valéryjem še toliko ponavljali, da »na drevesu telesnosti prepeva kar najmanjša duhovna ptičica« ...

Nimamo prav dosti skupnega s pticami. Naše prepevanje ni ne zaveznik neba ne zaveznik drevesa. Ni telesni del nas samih. In ta težka železna krila nam ne bodo nikoli omogočila, da bi po zraku leteli tako, da bi obenem čutili svojo lastno težo in bi z rokami zajemali modrino tik ob svojih telesih. Ne, ta prisotnost ni za nas, ki si zbijamo skupaj vretenca in si kolena priščipujemo med naše neudobne fotelje in ki se zadovoljimo z majhnim okroglim okencem na boku letala, da bi se povzdignili med bogove.

Portrait du poète

Le portrait du poète ne serait après tout que le portrait d'un disparu. De son ombre ou de son fantôme. Puisque dans l'écrivain, le poète est celui qui revient, insiste, continue de frapper à la porte du cœur pour qu'on lui ouvre. Réclamant son dû : l'impossible réparation de l'idéal brisé, laver un crime qui a pour nom fin de l'espoir.

Ce fantôme là revient déranger les dormeurs. Il ne chante pas, ou guère. Il interroge plutôt. Il veille sur la question.

Il dit à qui le lit, à qui l'écoute : « Choisis-moi parmi eux (les morts) pour ma grande anxiété et mon grand désir. »

Perplexe, il se penche sur nos raisons de nous tenir debout. Il cherche le pourquoi du chant.

Il est de ceux qui soulèvent un peu les gestes, entrebâillent les visages, découvrent les cœurs et fouillent leur secret sans en avoir l'air... De ceux qui cherchent ce qui se cache au fond des yeux, ou ce qui chuchote sous la voix. Ceux pour qui toute forme de vie recèle une énigme dans une évidence.

Des oiseaux et des hommes

Quand bien même pourrions-nous répéter, après Paul Valéry que « sur l'arbre de chair chante le minime oiseau spirituel »...

Nous n'avons pas grand chose à voir avec les oiseaux. Notre chant n'est complice ni du ciel ni de l'arbre. Il ne fait pas corps avec nous. Et ce ne sont pas ces lourdes ailes de métal qui nous permettraient jamais de voler en éprouvant dans l'air notre propre poids, brassant le bleu à même la chair. Non, cette présence n'est pas pour nous qui tassons nos vertèbres et coinçons nos genoux dans des fauteuils inconfortables et nous contentons d'un hublot pour accéder aux dieux.

To življenje ni naše

Sylvia Plath: »Kam pa zabrišeš svoje življenje?«

Primerno bi bilo življenje, ki ni ničemur več podobno, imenovati nečloveško. Na primer življenje človeka, ujetega v pločevino prometnih zamaškov, ki mu je ukraden čas njegovega življenja, človeka, ki ga duši človek, ali tega, ki si sam žaga vejo, na katero se je usedel. Zahodni človek, ki si je nagrabil bogastvo, ki se je izvil iz fizične in materialne bede, se dan za dnem pogreza v bedo izgubljenega časa, vkrčan v neverjeten nesmisel.

Če gledaš že samo mesto, njegove plakate, njegove trgovce, spektakle, ne boš zase v tem svetu našel nobenega prostorčka, ki bi bil tvoj, nobenega razloga za življenje, za dejavnost in za nadaljnje ostajanje tu.

Drevo

Spomnimo se, dobro poglejmo: drevo je zemlja, ki se vzdiguje, se razveja in se razcveta v modrino. Je pogovor listja in plodov med soncem in smrtjo. Je pa tudi lestvica, po kateri se uravnajo naša sorazmerja in naša podnebja.

Cette vie n'est pas la nôtre

Sylvia Plath : « Dis ta vie, où tu la planques ? »

Il convient de dire inhumaine la vie qui ne ressemble plus à rien. Celle, par exemple, de l'homme coincé dans les embouteillages, à qui est volé le temps de sa vie, l'homme asphyxié par l'homme, ou sciant lui-même la branche sur laquelle il s'est assis. L'homme occidental enrichi, qui s'est extrait de la misère physique et matérielle, s'enfoncé jour après jour dans la misère du temps perdu, embarqué par un prodigieux non-sens.

Si tu ne regardes que la ville, ses affiches, ses commerces, ses spectacles, tu ne trouveras pour toi-même en ce monde aucune place qui soit tienne, aucune raison d'être, de faire et de demeurer.

Un arbre

Souvenons-nous, regardons bien : un arbre, c'est de la terre qui s'élève, se ramifie et s'épanouit vers le bleu. C'est une conversation de feuillages et de fruits entre le soleil et la mort. C'est encore une échelle où s'ajustent nos proportions et nos climats.

Telo in duša

Telesnost je naša nerazvozlana teža, vse to neznano, ki nas ne zapusti niti za sekundo, »temačnost pod blagovi«, zapiše Paul Valéry. V tej poltemi si misel izdolbe vodnjak, kjer poezija zajema svojo prečisto vodo.

»Steklen sem,« še pravi ta, ki je svojo misel spremenil v točko loma svetlobe, »žarišče pozornosti«, v katerem izgori vsak predmet, vsaka misel. Ta lom svetlobe, ki ga je Mallarmé tako zelo želel uresničiti v pesmi, Valéry uresniči skozi razum. Stroj za sežiganje temačnosti, takšen je pesnik – mislec.

Možno bi bilo, da je pesem vendarle tisto, kar veže dušo na telo – tisto, brez česar celo ideja duše ne obstaja več – tisto, brez česar lebdi v praznem ali pa se v njem utopi – tisto, brez česar ji ne preostaja nič drugega, kot da v Bogu išče svoje edino zatočišče. Pesem bdi nad našimi navezanostmi in nad našimi vezmi v sklepih: ta zračna luknja in ta nabitost s telesnostjo, ta tukaj in ta odsotnost, ta prisotnost in ta nekaj drugega ... Pesem: nekaj šivov, še nekaj malega ljubezni.

Prevedla Barbara Pogačnik

La chair et l'âme

La chair est notre poids d'énigme, tout cet inconnu qui ne nous quitte pas d'une seule seconde, la « ténèbre sous les étoffes » écrit Paul Valéry. Dans cette obscurité, la pensée creuse un puits où la poésie va puiser son eau très pure.

« Je suis de verre » dit encore celui qui a fait de son esprit un point de réfraction, « un foyer ardent d'attention » où tout objet, toute idée, se consume. Cette réfraction que Mallarmé avait tant désirée accomplir dans le poème, Valéry l'accomplit dans l'intellect. Une machine à brûler l'obscur, tel est le penseur poète.

Il se pourrait que le poème soit après tout cela qui attache l'âme au corps – ce sans quoi l'idée d'âme elle-même n'existe plus – ce sans quoi elle flotte dans le vide ou va s'y noyer – ce sans quoi il ne lui reste plus qu'à chercher en Dieu son unique refuge. Le poème veille sur nos attaches et nos jointures : ce trou d'air et ce plein de chair, ce là et cette absence, cette présence et cet autre chose... Poème : quelques points de suture, encore un peu d'amour.

Poor Suburb

I

They are moving out all the blue sky, in rags in their wicker trunks
Their dreams' round trips.
And the big wool eiderdown, stuffed like a cloud about to rain.

The woman's round belly moves.
The earth turns a bit in her eyes.

They say nothing, go nowhere
They sit or stand on the street corner, huddled against each other.

II

On Wednesdays the buses unload their crews of sad children
Like a rockslide of toys in the hardware store windows
Where they sell cotton dolls and red cardboard birds

The blue schoolgirl hops across the road in the crosswalk
With a furtive hand she strokes the muzzles of the automobiles
That don't dare to place to kisses on her cheeks and lightly hold her by
the waist, though they'd like to.

III

Long ago we knew each little old man by his first name
One sat in the back, on the right, repeating that he had suffered
On a rough-hewn wood cross

But it's been a long time since the owner
Of the pale gray upper rooms with no view has known the names of his
renters
The puffy angels sleep on the ground on folded boxes

The rain walking across the roofs
Goes straight from the sky without turning back

IV

Shutters dressed to the nines, moon and sun in the same bed
The pink whore is a clock that strikes a quarter to six on the opposite
sidewalk
Relentlessly in the same place, every day at the same time

Closed woman: cuts on her fairy wrists
She has kept her little girl heart that swells when she makes love.

Testament

Writing and departing, you know, are one and the same thing
This is why more I like to address my letters to that which is no more
To the dead making gestures, like armfuls of flowers
To the dead tossing words, as their closed lips are black
Still waiting for the kiss. Their bones are white and cold
We hardly remember their laughter and their movements
Even if they sometimes held us very tightly in their arms

Poem: ash or dust upon which words shower down like rain
No one introduced me to God. I know only his empty name
His extreme lack of face, his deaf old man's obtuse silence
And the cry on the cross of the abandoned son who will not be born again
I no longer seek him as I used to in churches or in train stations,
Or even on the dumb faces of statues or good time girls
It is no longer even my aspiration to believe. Dying is an occupation that
suits me

This is why, upon the white paper, I sketch black marks
Where I can tell, dissolve myself, already offer my flesh to this nothing
devouring it
Leave my blood, my skin, finally be rid of my heart
Like an old rag torn by love that can't keep me warm
Observing from behind the curtain those who go off in the warmth
And who don't yet know what pail and what shovel await them
Their fingers already apart, they smile wide at each other, their bright
eyes, already pierced

Loving and departing, you don't want to know it, are one and the same thing
Yet these moves you make towards each other at night
These closed-eyed kisses speak only of the separation where you mate
I force myself, for a while, to make words hold together
It is what occupies me, hurts me, wears me out, keeps me breathing
I link in bouquets or sprays the proof of my departure
And I cast upon your hair the petals of white cherry trees
So that in your hearts the thought of love may gain strength.

Portrait of the Poet

The portrait of the poet after all would be nothing but the portrait of someone who has departed. Of his shadow or his ghost. Since within the writer, the poet is the one who returns, insists, continues to knock on the door of the heart to be let in. Claiming his due: the impossible reparation of the broken ideal, cleansing a crime whose name is the end of hope.

This ghost returns to disturb the sleeping. It doesn't sing, or hardly so. Rather it questions. It watches over the question.

To anyone who reads it, anyone who listens to it, it says: "Choose me from among them (the dead) for my great anxiety and my great desire."

Puzzled, he is inclined to consider our reasons for standing upright. He looks for the why in the song.

He is one of those who slightly lift gestures, open faces just a bit, uncover hearts and search their secret without seeming to... One of those who look for what is hidden deep in the eyes, or what is whispered beneath the voice. The ones for whom all forms of life conceal a riddle within a truth.

Birds and Men

Yet, like Paul Valéry, we could say that "on the tree of flesh sings the minuscule spiritual bird"...

We don't have much in common with birds. Our song is neither the sky's nor the tree's accomplice. It is not one and the same with our bodies. And no heavy metal wings will ever let us fly feeling our own weight, swimming through the blue against our flesh. No, this presence is not for the likes of us who pack down our vertebrae and shove our knees into uncomfortable seats and accept with a small round window as access the gods.

This Life Is Not Our Own

Sylvia Plath: "Where do you hide your life?"

It is right to call life that no longer resembles anything inhuman. For example, the life of a man stuck in traffic jams, who has the minutes of his life stolen from him, man asphyxiated by man, or personally sawing off the very branch upon which he sits. Nouveau riche western man, who pulled himself out of physical and material misery, yet sinks deeper each day into the misery of wasted time, carried away by a fabulous lack of meaning.

If you only look at the city, its posters, its business, its shows, you will never find in this world any place that is your own, no reason for being, for doing and for staying.

A Tree

Let's remember, let's look carefully: a tree is earth rising up, branching out and stretching towards the blue. It's a conversation of leaves and fruit between the sun and death. It's another scale for fitting together our proportions and our climates.

Flesh and Soul

Flesh is the weight of our riddle, all the unknown that never leaves us for a second, the “shadow beneath the fabric,” writes Paul Valéry. In this darkness, thought digs a well where poetry will pump out its very pure water.

“I am made of glass” wrote the one who made his mind into a point of refraction, “a glowing center of attention” where all objects, all ideas are consumed. This refraction that Mallarmé so desired to realize in the poem, Valéry realized it in the intellect. A machine for burning the obscure, this is the poet thinker.

Perhaps after all the poem is what attaches the soul to the body – that without which the idea of the soul itself no longer exists – that without which it floats in emptiness or drowns in it – that without which all that remains is to seek in God the only refuge. The poem watches over our connections and our attachments: this hole of air and this fullness of flesh, this there and this absence, this presence and this something else... Poem: a few sutures, a bit more love.

Translated by Dawn Cornelio

Marina Palej se je rodila leta 1955 v Leningradu (Sankt Peterburg) v Rusiji. Od leta 1995 živi na Nizozemskem. Diplomirala je na Medicinski fakulteti in na Univerzi za književnost v Moskvi. Marina Palej piše v ruščini, vendar tekoče govori tudi angleško in nizozemsko. Je pesnica, pisateljica, esejistka, prevajalka poezije in scenaristka. Zraven tega dela kot model, oblikovalka in grafična oblikovalka na Koninklijke Academie van Beelende Kunsten. Objavila je številna dela v ruščini, med njimi *Отделение пропавших* (Oddelek prekletih žensk, 1991), *Месторождение ветра* (Vetrno polje, 1998), *Long Distance, или Славянский акцент* (Long Distance ali slovanski naglas, 2000), *Ланч* (Kosilo, 2000), *Клеменс* (Klemens, 2007). Redno objavlja v ruskih in tujih literarnih publikacijah. Je članica Ruske zveze pisateljev, Ruskega društva PEN in Nizozemske zveze pisateljev in prevajalcev. Prejela je štipendijo založbe Limbus Press, Fundacije princa Bernharda, bila je v ožjem izboru za nagrade Booker Smirnoff, I. P. Belkin in velika knjiga. Vabili so jo v Villo Serbelloni, Villo Waldberto, Hišo Heinricha Bölla, na mednarodni program pisateljstva univerze v Iowi, v Baltski center za pisatelje in prevajalce na Švedskem, v Hawthornden Castle na Škotskem, Mednarodni center za pisce in prevajalce na Rodosu, dobrodošlico ji je izrekel Kulturamt v Gradcu in Stiftung Künstlerdorf Schöppingen v Nemčiji.

Marina Palei was born in 1955 in Leningrad (Saint-Petersburg) in Russia. Since 1995 she has been living in the Netherlands. She graduated at the Saint-Petersburg Medical Academy and the Literary University in Moscow. Palei writes in Russian, but she is fluent in English and Dutch as well. She is a poet, prose and essay writer, poetry translator and script-writer. In addition, she works as a model, designer and art-director at the Koninklijke Academie van Beelende Kunsten. Palei has published numerous works in Russian, among them are the following *Отделение пропавших* (The Bloody Women's Ward, 1991), *Месторождение ветра* (The Wind-Field, 1998), *Long Distance, или Славянский акцент* (Long Distance, or the Slavic Accent, 2000), *Ланч* (The Lunch, 2000), *Клеменс* (Klemens, 2007). Marina Palei is a regular contributor to Russian and foreign literary journals. She is a member of the Russian Union of Writers, the Russian Department of the International PEN-Club, as well as the Netherlands Union of Writers and Translators. She has received the Limbus Press publishing house grant, the Prince Bernhard Foundation grant, and has been shortlisted for the Booker-Smirnoff award, I. P. Belkin award and the Big Book award. She has been invited to Villa Serbelloni, Villa Waldberta, the Heinrich Böll House, the International Writing Program at the University of Iowa, the Baltic Centre for Writers and Translators in Sweden, Hawthornden Castle in Scotland, the International Writers' and Translators' Centre of Rhodes, and has been welcomed by the Kulturamt in Graz and Stiftung Künstlerdorf Schöppingen in Germany.

Marina Palej

Foto © by Silvana Wedemann

Pót

(Odlomka iz pesmi v prozi)

Kratko življenje dežja

Ko sem te prvič zagledala, sem zaznala vonj dežja.
Dolgo nisem čutila tega vonja, bolj malo sem že čutila tiste čase.
A tedaj sem se spomnila: petnajst let mi je, grem iz šole –
maj je, udobno je in oblačno, na dvoriščih sežigajo lansko listje
in tako trpke, ko jih zmaneš v prstih, mlade listke ribeza –
in ne sprašuješ se še, od kod zemlja jemlje moči,
da se vsako leto prerodi,

in prši droben rjavolas dežek,
kar pri srcu stiska, tako nežen je in žalosten
in zbuja rahel nemir – saj je vedno novorojen,
a njegovo življenje je čisto kratko;
različno diši na stezici, na travi,
na borovih koreninah, udobnih in debelih,
in počasi omaguje,
pa ne najdeš besed, da bi opredelil, kako vendarle diši,
a pri petnajstih letih to ni še nič hudega,

saj se pred tabo blešči – velikanska kot letališče Kennedy –
zgradba sanj, za njo pa vzletna steza, prostranstvo –
in tako brezmejen sij,
da te je že sram – a nekako sladko sram –
sprejeti vse to zastonj.

Pozneje, bolj odrasli, se mi je razkrilo to in ono.
Spoznala sem, da ničesar ne dobimo zastonj – le v zameno.
Spoznala sem, da bom imela vse, razumeš, vse:
vse igračke odraslih, vse njihove igre –
celo kakšno veliko avstralsko nagrado mi bodo dali –
ni pomembno, za kaj – mar veš zanjo?
Le tega, kako diši dež, nikoli več ne bom izvedela ...
Le tega, kako diši dež, nikoli več ne bom izvedela ...

Рейс

(Два фрагмента из стихотворения в прозе)

Короткая жизнь дождя

Впервые увидев тебя, я почувствовала запах дождя.
Давно я не чувствовала этот запах, я уже мало чувствовала тогда.
А тут вдруг вспомнила: мне пятнадцать лет, я иду с уроков –
май, уютно и пасмурно, во дворах жгут прошлогодние листья,
и такой терпкий, как разотрёшь его в пальцах, молодой лист смородины, –
и ещё не задумываешься, откуда это земля берёт силы,
чтобы возрождаться каждый год,

и накапывает русоволосый дождик,
даже сердце щемит, такой он нежный и грустный,
и немножко тревожный: ведь он всегда новорождённый,
а жизнь его совсем коротка;
и он по-разному пахнет на тропинке, на траве,
на корнях сосны, уютных и толстых,
и потихоньку ослабевает,
а так и не найти слов, чтобы определить, как же он всё-таки пахнет,
но в пятнадцать лет это ещё не беда,

ведь впереди сверкает - громадное, как аэропорт Кеннеди -
здание мечты, а за ним - лётное поле, простор –
и такое уже безграничное сияние,
что даже стыдно – но как-то сладостно стыдно –
принять всё это даром.

Потом, повзрослев, я кое-что уточнила.
Я поняла, что ничего не даётся даром – только в обмен.
Я поняла, что всё у меня будет, понимаешь ты, всё:
все игрушки взрослых, все их игры, –
мне даже какую-нибудь Большую Австралийскую премию дадут -
неважно, за что - знаешь такую?
Но только как пахнет дождь, мне больше никогда не узнать...
Но только как пахнет дождь, мне больше никогда не узнать...

Srečanje čez življenje

Po gluhem slovesu,
po najini, kot se zdi, dokončni ločitvi –
pravzaprav po življenju, preživetem zaman,
te znova srečam v tem bučečem Babilonu –

natančneje, *nekaj naju pripelje v to srečanje* –
že po tistem, ko sva se oba sprijaznila
z brezkončno vzporednostjo najinih ločenih bivanj,
z nemožnostjo njunega sekanja v Evklidovem jetništvu Zemlje –
in zdaj po vsem tem, tako imenovani *življenjski resnici* navkljub,

nehote vlamljava v ustroj tukajšnje trigonometrije
in ko se spotakneva nekam navzgor, zletiva skozi svetlino,
kjer se, ko te zagledam, niti malo ne začudim:
v vseh teh praznih nenaseljenih letih
si mi z zamahom, brez oddiha, ožigal srce –
v množici se je za hip prikazal tvoj tilnik,
nekdo je šel mimo in odnesel s seboj tvojo brado,
skoraj tvoj hrbet,
nekdo se je pojavil iz stranske uličice,
da bi za vedno odšel od mene s tvojo deško hojo,
zdaj pa mi ti – resnično ti! – o bog, ti, ti –
stopaš naproti!

Ne, kar pomisli, kakšna je bila verjetnost,
da se sekava v tem oparjenem mravljišču,
kakšne so bile možnosti za najino srečanje prav v tem Tisočletju,
v tej Galaksiji, na tem Vesoljskem telesu,
na robu neke večpostajne tržnice?
Kako zanesljivo je bilo jamstvo
in ali je sploh bilo tako *jamstvo* –
jamstvo – smešna beseda! – jamstvo –
da bova midva – oba – ostala živa,
da ne bo odletel propeler z letala,
da vlak ne bo iztiral,
da te ne bo, ko boš stekel za klobukom,
do smrti povozil avto,
da naju bosta obšli vojna in kuga, da naju ne bo okostenil mraz,
da naju nikakršna povelja volkov in zmajev ne bodo premagala,
da se srce ne bo zbrusilo v prah od nesmiselnega bega?

Встреча жизнь спустя

После глухой разлуки,
после нашего, казалось бы, окончательного разрыва -
по существу, после жизни, прожитой зря,
я сталкиваюсь с тобой вновь в этом грохочущем Вавилоне -

точнее, *нас сталкивает* -
уже после того, как мы оба смирились
с бессрочной параллельностью наших отдельных существований,
с невозможностью их пересечения в евклидовом заточенье Земли -
и вот после всего этого, наперекор так называемой *правде жизни*,

мы, ненароком, взламываем устройство здешней тригонометрии
и, оступившись куда-то вверх, взлетаем в просвет,
где, увидев тебя, я ничуть не удивляюсь:
на протяжении всех этих пустых нежилых лет
ты наотмашь, без отдыха, обжигал моё сердце -
мелькал в толпе твой затылок,
кто-то проходил мимо, унося твой подбородок,
почти твою спину,
кто-то выныривал из переулка,
чтобы навсегда уйти от меня мальчишеской твоею походкой,
но вот сейчас ты - действительно ты! - о господи, это ты, ты -
ты идёшь мне навстречу!

Нет, ты только подумай, какова была вероятность
нашего пересечения в этом опшаренном муравейнике,
каковы были шансы нашей встречи именно в этом Тысячелетии,
в этой Галактике, на этом Космическом Теле,
на окраине какого-то многовокзального торжища?
Какова была надёжность гарантии,
да и была ли такая *гарантия* вообще,
гарантия - смешное слово! - гарантия -
что мы с тобой - оба - останемся живы,
что не вылетит винтик из самолёта,
не сойдёт с рельсов поезд,
что, побежав догонять шляпу,
ты не будешь сбит насмерть машиной,
что нас минует война, чума, не окостенит мороз,
что никакие указы волков и драконов не поразят нас,
что не сотрётся в пыль сердце от напрасного бега?

In tukaj smo – midva in svet, še vedno živi,
in življenja je na zalogi še kolikor hočeš,
hitro me zgrabiš za roko – in ne zbudim se,
močno te zgrabim za ramo – in ne izgineš,
in čutim tako trdnost sveta,
tako neomajnost,
nemara tudi milost,
da si želim takoj vzleteti
prav na konico televizijskega stolpa,
pa se vreči od tod z betico –
v oblake
v oblake
v oblake

Prevedla Lijana Dejak

Но вот же - и мы, и мир, оказываемся ещё живы,
и ещё сколько угодно жизни есть в запасе,
ты быстро хватаешь меня за руку – и я не просыпаюсь,
я с силой хватаю тебя за плечо – и ты не исчезаешь,
и я чувствую такую прочность мира,
такую несокрушимость,
а, может быть, благодать,
что хочется немедленно взлететь
на самое остриё телевизионной башни,
да и сигануть оттуда башкой –
в облака
в облака
в облака

Journey

(Two fragments from the prose poem)

A Short Life of Rain

The first time I saw you, I sensed the smell of rain.
I hadn't felt that scent for a long time; little did I feel in those times.
Then I remembered: I was fifteen, on my way from school -
It is in May, so comfortable and cloudy, last year's leaves burnt in the
backyards
And the young currant leaves - so bitter, rubbed between the fingers -
And you aren't yet wondering where earth regains the power
To be reborn each year,

And the brown-haired drizzle falls,
I can feel the anguish, so gentle, and so sad,
Arousing slight restlessness - always newborn
Though with such a short life;
It smells different on the path, on grass,
On pine roots, comfortable and thick,
And slowly loses its strength,
But you can find no words to define how it really smells,
Though that is no big deal when you are fifteen,

Because it shines in front of you - enormous, like Kennedy Airport -
A dream building, behind it the runway, the vastness -
And such infinite shine
That you become ashamed - somehow sweetly ashamed -
To accept all this for free.

Later, when I became adult, this and that was revealed to me.
I realized that nothing was given for free - only in return.
I realized that I would have it all, you see, all:
All the adults' toys, all their games -
Even some Grand Australian Award would be given to me -
It doesn't matter, what for - do you know it?
Only how the rain smells, I will never learn again -
Only how the rain smells, I will never learn again -

Meeting Over a Lifetime

After our silent parting,
After our, as it seems, final separation -
Actually, after a life spent in vain,
I meet you again in this booming Babylon -

More precisely, *something brings us to this meeting* -
After we had already reconciled ourselves
To the infinite parallelism of our separate existence,
To the impossibility of intersection in the Euclidian imprisonment of Earth -
And now, after all that, in spite of what they call the *truth of life*,

We break into this trigonometric structure unawares
And when we trip upwards, flying through the lightness,
I am not at all surprised to see you there:
In all those empty, uninhabited years
You have been burning my heart with a restless swing -
For a moment I saw your neck in a crowd,
Someone passed and took your chin along,
Almost your back,
Someone appeared from a side street
To leave me forever with your boyish walk
And now it is you - really you! - Oh god, you, you -
Walking toward me!

No; think about the chances
Of intersecting in this scalded ant heap,
About the chances of meeting exactly in this Millennium,
In this Galaxy, in this Space Body,
On the verge of some multi-station market place?
How reliable was the guarantee
And whether there ever was such a *guarantee* -
Guarantee - ridiculous word! - Guarantee -
That we will - both - stay alive,
That no propeller will fly off the plane,
That no train will derail,
That you won't be, when chasing a hat,
Fatally hit by a car,
That war and plague will avoid us, that cold will not ossify us,
That the commands of wolves and dragons will not overwhelm us,
That the heart will not be ground to powder by a futile getaway?

And here we are - we and the world, still alive,
Still more of life is in stock, as much as you wish,
You swiftly grab my hand - and I don't wake up,
I firmly grab your shoulder - and you don't disappear,
And I feel such a solidity in the world,
Such stability,
Perhaps even mercy,
That I wish to take off immediately
Right up to the spire of the television tower
And throw myself down - me and my fat head -
Into the clouds
Into the clouds
Into the clouds

Translated from Slovene by Ana Jasmina Oseban

Zoé Valdés (1959) je kubanska pisateljica, pesnica in scenaristka. Njen opus obsega več romanov, poezijo, otroško knjigo, zbirko kratkih zgodb in filmske scenarije. Začela je s poezijo. Zanj je bila nagrajena dvakrat, najprej za zbirko *Respuestas para vivir* (Odgovori za življenje, 1986), nato pa za *Todo para una sombra* (Vse za tisto senco, 1986). Med njena dela sodijo romani: *La nada cotidiana* (Vsakdanja praznina, 1995), *Te di la vida entera* (Dala sem ti vse življenje, 1996), s katerim je postala finalistka za nagrado planeta in je leta 2000 izšel tudi v slovenskem prevodu Vesne Velkovrh Bukilica pri Mladinski knjigi, *Café Nostalgia* (Kavarna Nostalgija, 1997), ki bo v slovenskem prevodu Nine Kovič v kratkem izšel pri založbi Goga, *Milagro en Miami* (Čudež v Miamiju, 2001), *La eternidad del instante* (Večnost trenutka, 2004), *Bailar con la vida* (Plesati z življenjem, 2006), *La cazadora de astros* (Zvezdolovka, 2007), *La ficción Fidel* (Fikcija Fidel, 2008). Zoé Valdés je predavala na francoskih in nemških univerzah, udeležila se je več pesniških in filmskih festivalov, pisateljskih srečanj ter v Ameriki in drugod po svetu sodelovala v žirijah številnih pisateljskih, filmskih in prevajalskih natečajev in izborov. Delala je tudi kot glavna urednica revije ARS in še vedno piše za številne španske in francoske revije. Še preden je dokončno emigrirala v Francijo, je bila članica kubanske delegacije pri UNESCO in članica Oficina Cultural de la Misión de Cuba v Parizu. Leta 1999 so ji v Franciji podelili eminentno odlikovanje vitez umetnosti in književnosti.

Zoé Valdés (1959) is a Cuban writer, poet and screenwriter. Her oeuvre comprises a number of novels, poetry, a children's book, a short story collection and screenplays. She began as a poet, and as such has been awarded twice, firstly for her collection *Respuestas para vivir* (Life Answers, 1986) and secondly for *Todo para una sombra* (For a Shadow's Sake, 1986). Among her works there are novels such as: *La nada cotidiana* (*The Daily Nothingness*, 1995), *Te di la vida entera* (*I Gave You All I Had*, 1996), which made her the finalist for the Planeta award and was also published by the Mladinska knjiga press in a Slovene translation by Vesna Velkovrh Bukilica; *Café Nostalgia* (*Cafe Nostalgia*, 1997), its Slovene translation by Nina Kovič is soon to be released in Slovenia by the Goga publishing company; *Milagro en Miami* (A Miracle in Miami, 2001), *La eternidad del instante* (*The Eternity of the Moment*, 2004), *Bailar con la vida* (*Dance With Life*, 2006), *La cazadora de astros* (*The Hunter for the Stars*, 2007), *La ficción Fidel* (*The Fidel Fiction*, 2008). Zoé Valdés has lectured at French and German universities, has attended many poetry and film festivals, writers' assemblies in America and all around the world, has been a member of the juries at numerous writers', translators' and filmmakers' competitions and contests. She was also editor in chief of the ARS magazine and still writes for a number of Spanish and French magazines. Before emigrating to France for good Zoé Valdés was a member of the Cuban UNESCO delegation and a member of the delegation Oficina Cultural de la Misión de Cuba in Paris. In 1999 the French government awarded her with the eminent title of Chevalier of the Order of Arts and Letters.

Zoé Valdés

Foto © by Luna Vega

Kavarna Nostalgija

(Odlomek iz romana)

III. poglavje: Sluh, Pozaba

Ali sanje simbolizirajo pozabo? Predstavljajo naš izključni resnični prostor svobode? Pozaba in svoboda si ne nasprotujeta, lahko sta komplementarni. Nas pozabljenje rešuje mor? Ali pozabljenje osvobaja? Nisem prepričana, čeprav edino v sanjah, nehote, lahko omenim prepovedano. Dokler besede niso zapisane, jih nosi veter. Ali enako sanja in pozablja član indijanskega plemena iz Amazonije ali afriškega plemena kot Havančan ali Parižan? Dvomim. Ko sanjam, slišim to, kar je izbrisano iz spomina.

Nehaj lagati, Marcela, in se posveti svojemu. Na meni je, da se spustim na ulico in prisluhnem glasovom obiskovalcev ali prebivalcev, da opazujem in merim temperaturo sonca, ker bo končno vzšlo sonce, in lenarim s canonom, pripravljenim, da ovekoveči vsak nepredvidljiv prizor. Neohi-pije, na primer, z ušesi, nosnicami, ustnicami, jeziki, popki, predvidevam tudi spolovili, prebodeni z obročkom, ko z zamahi steklenic naskakujejo vhod v metro Saint-Paul; to sem videla prejšnji dan, a sem bila brez kamere. Charline je imela prav, ko je nasprotovala moji odločitvi, da se preselim na ulico Beautreillis, v Maraisu, v francoski dvorec v stilu starohavanskih, napovedala je, da se bo zgodilo nekaj nepredvidenega, kar mi bo zaznamovalo življenje, še bolj kot je! Trdila je, da je ta četrt prežeta z glasovi, okusi in raritetami, obenem s prikaznimi iz sedemnajstega stoletja v družinskem dvorcu, ki ga najemam, in seveda z novejšimi. Res je, nasproti moje stavbe je hiša, kjer je živel in umrl, z veno, prebodeno od predoziranja, pevec Jim Morrison; boža me njegovo zračno in sladostrastno dihanje; ko hodim po pločniku, gre včasih mimo mene, sevajoč nenavaden amfetaminski lesk, in se mi na grlo prilepi okus po pačuliju, in njegov glas na moje plašno uho zamrmra pesem. A največja očarljivost četrti je dejstvo, da je ohranila škrata, zaradi nedoumljivega bivanja njenih sumljivih dnevnih oseb, zaradi upornosti bahačev ali resnično znamenitih prikazni ali porogljivih duhov (síá cará!), ki se s svojo glasbo niso marali spraviti drugam.

Zamenjala sem četrt po oni kratki vrnitvi v Havano. Komaj lahko spregovorim o tej temi, ne da bi se mi v hipofizi naredil vozec. Sklenila sem, da opustim poklic, a me je nek francoski poslovnež zaprosil, da ga spremljam, ker je potreboval grafično dokazilo o svojem obisku. Sama pa sem potrebovala denar. Zaklela sem se bila, da se ne vrnem več, vendar ne tajim, da so se me polastili očitki vesti. Čeprav nisem pripravila nič posebnega s pretiranim navdušenjem. Strah me je bilo, da se bom srečala z živimi trupli. Morala sem plačati vstopno vizo v svojo deželo. V kovček sem vrgla štiri obleke, neposnete filme in fotografsko opremo. Na havansko letališče sem prišla zjutraj, zaradi zamude *Cubana de Aviación*; dovtip sprašuje in odgovarja: "Katera je najbolj religiozna družba na svetu? *Cubana de*

Café Nostalgia

(fragmento de la novela)

Capítulo III: El oído, olvido

¿LOS SUEÑOS SIMBOLIZAN LO OLVIDADO? ¿Constituyen nuestro exclusivo espacio real de libertad? Olvido y libertad no tienen por qué contradecirse, pueden ser complementarios. ¿Olvidar nos libera de las pesadillas? ¿Olvidar libera? No estoy segura, aunque solamente a través de los sueños es que, sin proponérmelo, puedo mencionar lo prohibido. Las palabras se las lleva el viento, mientras no sean escritas. ¿Soñará y olvidará igual un miembro de una tribu indígena del Amazonas o de una tribu africana que un habanero o un parisino? Lo dudo. Cuando sueño oigo lo borrado del recuerdo.

Déjate de comer tanta catibía, Marcela, y dedícate a lo tuyo. Lo mío ahora es botarme p'a la calle a escuchar las voces de los visitantes o habitantes, a contemplar y tomar la temperatura del sol, ya que por fin saldrá el sol, a haraganear con la Canon lista para inmortalizar cualquier escena imprevisible. Por ejemplo, unos neohippies con las orejas, las narices, los labios, las lenguas, los ombligos y supongo que también los sexos, pinchados con argollas, fajados a botellazos en la entrada del metro Saint-Paul; eso lo vi el otro día, pero no llevaba la cámara. A Charline no le faltaba razón cuando repudió la decisión mía de mudarme a la calle Beautreillis, del Marais, a un solar francés estilo habanoviejero, pronosticó que algo raro sucedería que marcaría mi vida, ¡más de lo que está! Aseguró que este barrio está cundido de voces, sabores y rarezas, incluidos los fantasmas del siglo diecisiete del hotel particular donde alquilo y desde luego los más recientes. Es cierto, frente a mi edificio se halla el inmueble donde habitó y guindó el piojo acribillado en vena por una sobredosis el cantante Jim Morrison; he sido acariciada por su respiración volátil y voluptuosa; en ocasiones mientras camino por la acera ha pasado junto a mí emanando un extraño halo anfetamínico, y se ha colado en mi garganta un sabor a patchulí, y su voz ha susurrado una canción a mi oído timorato. Sin embargo, lo más seductor de este barrio es eso, el hecho de que todavía conserva el duende, gracias a la permanencia irracional de sus turbulentos personajes diurnos, a la testarudez de sus fanfarrones o realmente gloriosos fantasmas, o espíritus burlones (síá cará!), al desistir de largarse con su música a otra parte.

Cambié de barrio después de aquel efímero regreso a La Habana. Apenas puedo tocar el tema sin que se me arme un nudo en la hipófisis. Ya había decidido dejar mi trabajo y un negociante francés me suplicó que lo acompañara, pues él necesitaba constancia gráfica de su visita. Y yo necesitaba dinero. Me había jurado no volver nunca más, pero no niego que cierta carcomilla se apoderó de mí. Aunque no preparé nada del otro

Aviación, leti, ko se Bogu zljubi." Dve uri sem ostala na carini in nadzorovala izhod in pregled prtljage. Vrvež, združen z živčnostjo, mi je zamašil ušesa, poslovnež me je prosil, naj ne zbudjam pretirane pozornosti, ni maral, da bi mnogo ljudi izvedelo, da sem Kubanka, ironično sem se nasmehnila, to že ve celo Papá Montero.

Ko smo zapustili ta nikogaršnji prostor, to strašno mejo, zaradi psihične škode, ki jo povzroča, in odšli in stopili na zmešan pločnik, sem s polnimi pljuči vdihnila svojo deželo. Jezus, dišala je po otroštvu, po prijateljih! Nisem imela dosti časa, nemudoma so naju posadili v protokolarni avtobus in naju odpeljali do iste vrste rezidence. Štiri dni sem se vozila z avtobusom, zavarovanim s *calobarjevimi* stekli, od vile do različnih ministrstev, s sestanka na sestanku, z lečo, ki je nepretrgano posredovala med mojim pogledom in resničnostjo. Zadnji večer sem se zmuznila do Malecóna, tam sem vzela turistični taksi in se odpeljala proti Santa Cruz del Norte, po vrnitvi sem se vozila po opusteli in razdejani Stari Havani. Zjokala sem se pred domačo hišo, nato sem obšla smeri svojih minulih prijateljstev. Prosila sem taksista, da se za nekaj minut ustavi pred La Cabaña, kjer je končal zaprt Monguy.

Vrnila sem se, pa tudi ne, ker ne bom mogla ničesar povedati, ker nisem našla ničesar, razen bede, zagrenjenosti in odsotnosti. Čeprav so na tem ali onem starodavnem dvorišču ljudje plesali ob zvoku udarjanja na *batá* in so se deklice, ki so se ponujale ob zidnem robu Malecóna, zdele zdrave in vesele, je vsepovsod pronicala apatija. Nato je bilo življenje in tega je bilo treba živeti kakorkoli, s hlinjenim junaštvom. Naslednjega dne sem morala odpotovati.

Na carini so mi zaplenili vse posnete filme, z izgovorom, da sem dokumentirala strateške cone. Francoski poslovnež, od zlovolve brizgajoč peno iz ustnih koticov, na robu infarkta, ni dosegel svojega cilja: kupiti svoji ženi plažo in ob robu postaviti več hotelov. Prešel je carino, grozeč na levo in desno; po čudežu naju niso zaprli. V bistvu me je veselilo, jebi se, ritoliznik, zdaj boš v Franciji rekel, da je Ta otok pravi čudež. Vzpela sem se v letalo z občutkom, da nisem bila tu, s slabo vestjo, da sem se vrnila skoraj kot sokrivka, in s strto dušo. Nikoli več. Nihče ne bo zvedel, da sem se vrnila, sem pomislila. Ne bom si oprostila. Mislim, da je bila to broša, ne iz zlata, temveč iz dreka, s katero sem sklenila svojo uradno zgodbo poklica fotografinje in patriotske zaslepljenosti.

Pred meseci so mi ponudili mesto maskerke na televiziji, ki sem ga sprejela brez obotavljanja, po opravljenem dolgočasnem tečaju, ki zahteva popolno obvladovanje pogojev, nujnih za ta posel, razumljivo; tako imam podnevi na voljo precej prostega časa, ker večino oddaj snemajo ali predvajajo zvečer. Zato lahko pozno ležem in prespim jutra, kar mi je všeč v življenju te četrti, ki kar vabi, da prebediš noč. Glede užitkov postajam vse večja minimalistka, skrbno jih odbiram, zbiram tiste, ki ne povzročajo nikakršne čustvene rane ali pretresa. Čeprav se še tako trudim, da se izogibam skušnjavi, me nespremenljivo zbegajo grenki užitki; v zadnjem času sem dosti pretrpela, in čemu bi tajila, pojasnila sem že, da me negativna stanja omikajo, povzdignejo mojo dušo, obogatijo ustvarjalno energijo.

mundo con entusiasmo desmedido. Sentía miedo de tropezarme con cadáveres vivos. Tuve que pagar una visa de entrada a mi país. Eché en una maleta cuatro mudas de ropa, rollos vírgenes y los equipos fotográficos. Llegué al aeropuerto habanero de madrugada, debido a un retraso de Cubana de Aviación, el chiste pregunta y contesta: «Cuál es la compañía más religiosa del mundo?: Cubana de Aviación, vuela cuando Dios quiere.» Pasé dos horas en la aduana, vigilando la salida y control del equipaje. El bullicio unido al nerviosismo taponaron mis oídos, el negociante me rogó que no llamara demasiado la atención, no quería que mucha gente supiera que yo era cubana, sonreí irónica, de saberlo ya lo sabría hasta Papá Montero.

Al salir de ese espacio de nadie, de esa frontera tan terrible por el daño psíquico que causa, y entrar y pisar el reblandecido pavimento, respiré mi tierra a pleno pulmón. ¡Cristo, olía a infancia, a amigos! No tuve tiempo de mucho más, al instante nos montaron en una guagua de protocolo y nos condujeron a una residencia del mismo género. Pasé los cuatro días dando viajes en el ómnibus protegido con cristales calobares, de la mansión a los distintos ministerios, de reuniones en reuniones, el lente constantemente intermediando entre mi mirada y la realidad. La última noche pude escaparme al Malecón, de ahí pagué un turistaxi y me zumbé hasta Santa Cruz del Norte, de regreso deambulé por la desolada y derruida Habana Vieja. Estuve llorando frente a mi casa, después recorrí las direcciones de mis amistades idas. Pedí al taxista que parqueara unos minutos frente a La Cabaña, donde fenecía Monguy preso.

Había regresado y no, ya que no podría contar nada porque nada había hallado, salvo miseria, amargura y ausencias. Aunque en alguno que otro patio solariego la gente bailara al son de un toque batá, y las muchachas que jineteaban al borde del Malecón se vieran sanas y divertidas, la desidia se filtraba por doquier. Luego estaba la vida, y ésa había que vivirla a lo como fuera, con bravuconería. A la mañana siguiente debía partir.

En la aduana me despojaron de cuanto rollo de fotos tiré, con el pretexto de que había fichado zonas estratégicas. El negociante francés borboteando espuma por las comisuras labiales del malhumor, al borde del colapso, no había conseguido su objetivo: comprar para su mujer una playa e instalar varios hoteles en sus orillas. Cruzó la aduana echando pestes a diestra y siniestra; na caímos presos de milagro. En el fondo me alegraba, jódete, lame-culo, ahora dirás en Francia que Esta Isla es una maravilla. Subí al avión con la sensación de no haber estado allí, con la mala conciencia de haber retornado casi como cómplice, y con el alma hecha trizas. Nunca más. No diré a nadie que regresé, pensé. No me lo perdonaré jamás. Creo que eso fue el broche, no de oro, sino de mierda, con el cual cerré mi historia oficial con la profesión de fotógrafa y con mi ofuscación patrioter.

Como hace algunos meses me ofrecieron una plaza de maquillista de televisión, la cual he aceptado sin titubeos, después de aprobar un curso aburridísimo, el cual exige dominar a la perfección los requisitos indispensables del oficio, claro está; pues poseo bastante tiempo diurno libre, ya que la mayor parte de las emisiones son grabadas o transmitidas

Pred kratkim sem šminkala aktivnega politika, osvetlila sem mu plešo, se pravi, absorbirala maščobo, ki je curljala z njegovih štirih kocin, prilepljenih na lobanjo, mu napudrala glavo z bež pudri, nato pa prekrila kožo z mat osnovo Lancôme; morala sem urediti obrvi z rjavim senčilom, da sem poudarila važnost pogleda in zmanjšala pomembnost pretiranega čela in plešavosti; prav tako sem morala poudariti belino oči, ki so majhne, kot pri miši, in obrobiti trepalnice z *maybelline*, porabila sem vso stekleničko sveže odprte osnove, da sem zakrila jamice na licih; z zamahom slikarja sem izpite, nagubane ustnice obrobila s Chanelovim čopičem in morala sem se zateči k rožnatim tonom Yvesa Saint-Laurenta, da bi zbudila občutek, da njegova usta uživajo zdravje in krasoto, kakršno srečaš pri najstniku. Po zadnjih retušah se je zdelo, da imam pred seboj marioneto, ki jo zvije vsak trzljaj. Bilo je neverjetno, kako je bil odvisen od najmanjše podrobnosti, s kakšno sposobnostjo je do popolnosti obvladal umetnost luči, ki bo ustrezno delovala s tako barvo ličila za ustnice, in da zobje ne bodo videti preveč umazani ali rumeni, ker sem uporabila toliko rožnate na licih in bradi; skratka, vztrajno je celo prosil, da mu pobarvam zobe z biserno belo in naj se ne premaknem med reklamami, da mu otrem maščobo z nosu, ker mu žarometi na veliko izločajo holesterol. Če bi minister vedel o politiki toliko, kot ve o kozmetičnih sredstvih, sem ugotovila, bi morda stvari tekle relativno bolje. Nobenemu politiku, ki mu je pomembnejše, da spominja na Kena (Barbiejinega zaročenca), kot koherentnost njegovega govora, ne bo izkoreninil intolerance, ki osvaja planet.

To tuhtam, ko se napotim proti Saint-Antoinu, ki je moja ulica bonbonček; zagotavljam, da od tam vse poti vodijo v večnost. Od Saint-Antoina v limb. Ko hitim po ulici, me preplavijo najbolj vzvišene ambientalne začimbe, najbolj nenavadne melodije. Tako lahko hodim gor in dol po pločnikih, a si vseeno predstavljam, kako se izkrcam v zalivu Havane ali v zalivu Matanzas. Moj jezik je napet ob spominu na okus solitra na konicah mojih las, moji izostreni bobniči zamenjajo hupanje avtomobilov s sirenami trgovskih ladij.

Na vogalu Beautreillis in Saint-Antoine iz bančnega avtomata Crédit du Nord dvignem tristo frankov; v kiosku nasproti kupim časopise. Na naslovnici dnevnika je besedilo o Onem otoku, preganem ga v nasprotni smeri, da si ne bi uničila dneva z običajno zgodbo. Skratka, kot da prebiraš isti članek: lepota otoka, tropskost, muzikalnost, prostitucija, zagotovljeno zdravje in izobrazba, malo revščine zaradi embarga, druga minimalna količina disidentov, tokrat po njihovi krivdi, ker so tako kapricasti. Skratka, naša vsakdanja zloba. Imaš občutek, da si novinarji privoščijo pot, ki jo plača dnevnik, da bi se predali razpuščenosti, in nato prepisejo iz drugih člankov, ki so najbrž že prepisani od drugod, in tako naprej, identični spisom, kakršne smo sestavljali, da bi ostali v šoli in zdelali z zadostnim.

Ne morem zbrisati Samuela s prednostne liste, ne morem potegniti črte in začeti znova; drget se dvigne od medenice do ust, prav med zobmi in jezikom. Na vsak način skušam izbrisati ton njegovega glasu, njegove umirjene besede; ne morem ga spraviti iz svojega turškega sedla. Čeprav priznam, da je bil njegov odhod balzam, nasprotno, kot sem predvidevala,

en la noche. De esta manera puedo acostarme tarde y dormir las mañanas que es lo me encanta a mí de la vida de este barrio que invita a trasnochar. Cada vez soy más minimalista con respecto a los placeres, los selecciono con esmero, colecciono aquellos que no causen ninguna herida o desgarramiento sentimental. Aunque por más esfuerzo que haga en no caer en la tentación es invariable que me apabullen los deleites amargos; últimamente he sufrido bastante, y para qué negarlo, ya aclaré con anterioridad que a mí los estados negativos me cultivan, engrandecen mi alma, enriquecen la energía creativa. Hace poco maquillé a un político en funciones, después de darle brillo en la calva, es decir, absorber la grasa que chorreaba de sus cuatro pelos pegados al cráneo, empolvé su cabeza con polvos beige, luego de empavesar la piel con base mate de Lancôme; tuve que perfilar las cejas con sombra color marrón para resaltar el valor de la mirada y restar importancia a sus desmesuradas frente y calvicie, también hube de acentuar el blanco de los ojos pues son pequeños, como de ratón, y sacarle pestañas con *maybelline*, gasté todo un frasco de base acabado de estrenar en tapar los baches de la cara; con pulso de pintor perfilé sus chupados y arrugados labios a brochazos de Chanel, y tuve que ampararme en los tonos rosas de Yves Saint-Laurent para dar la impresión de que su boca gozaba de la salud y del esplendor correspondientes a los de un adolescente. Al realizar los últimos retoques, tal parecía que tenía delante de mí a la marioneta que lo dobla en los guiñoles. Resultaba increíble cómo él estuvo pendiente del más mínimo detalle, con qué capacidad dominaba a las mil maravillas el arte de la luz que vendría bien con tal color de pintalabios, o de si los dientes no resultarían demasiado manchados o amarillentos después de haber utilizado tanto rosa en los cachetes y en la barbilla; en resumen, que hasta rogó con encarecimiento que le tiñera la dentadura con blanco perlado y que yo no perdiera ni pie ni pisada durante los cortes de publicidad, para que fuera a enjugar la grasa de la nariz, pues los focos le hacían eliminar colesterol a borbotones. Llegué a la conclusión de que si este ministro supiera tanto de política como de afeites las cosas quizás irían relativamente mejor. Ningún político, más preocupado por lucir como Ken (el marinovio de la Barbie) que por la coherencia de su discurso, logrará aniquilar la intolerancia que invade al planeta.

Así voy cavilando mientras encamino mis pasos a Saint-Antoine, que es mi calle tocinillo del cielo; puedo afirmar que a partir de ella todos los caminos conducen a la eternidad. De Saint-Antoine al limbo. Recorriéndola he sido invadida por los condimentos ambientales más sublimes, por las melodías más extravagantes. Tanto es así que puedo ir y venir por sus aceras, y sin embargo consigo imaginar que desembarco en la bahía de La Habana o en la de Matanzas. Mi lengua se tensa ante el recuerdo del sabor a salitre en la punta de mis cabellos, mis tímpanos aguzados confunden los claxones de los autos con sirenas de barcos mercantes.

En la esquina de Beautreillis con Saint-Antoine, extraigo trescientos francos del cajero automático del banco Crédit du Nord; en el estanquillo de enfrente compro la prensa. En la portada del periódico aparece un

občutim enak učinek, kot ga na nebu povzroči zobarjeva anestezija, paralizirajoče mravljinčenje. Nočem, da me stisne grizenje vesti. Bolje je tako, da je odšel v New York, veseli me, da je dobil delo pri Mr. Sullivanu, ki bo skrbel zanj, kakor da sem jaz, njegova nadomestna hči. Samuel se bo počutil svobodnega, ko bo počel, kar ga navdušuje bolj kot vse drugo, snemal bo po želji, bolje rečeno, po želji reklam; a prišel bo še daleč, dovolj talenta ima. Nekega dne bo snemal filme (morda ne tiste, ki si jih želi), ko se mu bo posrečilo preseliti v Los Angeles, tja v meko. Ne bi se smela mučiti z razporejanjem njegovega življenja. Moram znova uravnotežiti svoj kozmos. Ni bila njegova krivda, in če je bil maščevalen, ko me je ljubil, je to počel podzavestno. Slučaj je še enkrat poskrbel in izkoristil položaj z *deus ex machina*, da je skrenil smer usode. Ah, Marcela, delaj se, da se ti bo z enim udarcem posrečilo odstraniti ta dogodek, prisili se in se predaj ekstazi; sprijazni se s samoto in mirno opazuj ulice drugega mesta, tujega mestu tvojega otroštva, ugotovi, da se v njem premikajo ljudje s številnimi težavami, in spoznaj, kako lepi so, celo tako potrti; spominjaj se brez škode. Zabave, ah, mladostna srečanja! A vsaka evokacija, vsaka vaja spomina se spoji s Samuelom. Ah, Samuel, moj milostni strel!

Prevedla Nina Kovič

escrito sobre Aquella Isla, lo doblo por la parte contraria, para evitar salarme el día con el cuento chino habitual. Total, es como si una leyera el mismo artículo: belleza insular, tropicalidad, musicalidad, jineterismo, salud y educación diz que garantizadas, una pequeña dosis de pobreza por culpa del embargo, otra mínima cantidad de disidentes, esta vez por culpa de ellos mismos, de encaprichados que son. Abreviando, la pendejada nuestra de cada día. Da la impresión de que los periodistas se cogen el viaje pagado por el diario para vacilar la gozadera y luego copian como unos mulos de otros artículos a su vez copiados de otros, y así en sucesión de chivos idénticos a los que confeccionábamos para fijarnos en la escuela y aprobar con el mínimo.

No consigo tachar a Samuel de la lista preferencial, no logro hacer borrón y cuenta nueva con él; un escalofrío asciende de mi pelvis al frenillo, justo entre los dientes y debajo de la lengua. Todas las vueltas que doy para borrar el tono de su voz, las palabras calmadas; y no logro destronarlo de mi Silla Turca. Aunque no debo negar que su partida ha sido un bálsamo, contrario a lo que presentía, experimento idéntico efecto que hubiera producido en el paladar la anestesia del dentista, un hormigueo paralizante. No deseo que me aplasten los cargos de conciencia. Mejor así, que se haya marchado a Nueva York, estoy satisfecha con haberle conseguido trabajo junto a Mr. Sullivan, quien se ocupará de él como si fuera yo, su hija postiza. Samuel podrá sentirse a sus anchas trabajando en lo que le apasiona más que nada, filmará a su antojo, mejor dicho, al antojo de la publicidad; pero algún día llegará lejos, talento le sobra. Algún día hará cine (tal vez no el que desea), cuando logre trasladarse a Los Angeles, allá en la meca. No debiera atormentarme estructurando su vida. Necesito reequilibrar mi cosmos. Él no tuvo culpa y si fue vengativo queriéndome, lo hizo de manera inconsciente. El azar se encargó una vez más y aprovechó la situación con un *deus ex machina* para retorcer el rumbo de los destinos. Ah, Marcela, aparenta que lograrás de un golpe rematar lo ocurrido, compúlsate y abandónate al éxtasis; asume la soledad y observa con parsimonia las calles de otra ciudad ajena a la de tu infancia, comprueba que en ellas se mueven personas con innumerables problemas y descubre cuán bellas son, incluso así abatidas; deberás rememorar sin daños. ¡Las fiestas, ah, las reuniones de juventud! Pero toda evocación, todo ejercicio de memoria enlaza con Samuel. ¡Ah, Samuel, mi tiro de gracia!

Café Nostalgia

(Auszug aus dem Roman)

Drittes Kapitel: Das Hören, Vergessen

Die Träume symbolisieren das Vergessene? Sie allein stellen unseren wirklichen Raum der Freiheit dar? Vergessen und Freiheit müssen sich nicht widersprechen, sie können zwei Seiten einer Medaille sein. Vergessen befreit uns von den Alpträumen? Vergessen befreit? Ich bin mir nicht sicher. Obwohl ich nur durch die Träume, ohne es darauf anzulegen, das Verbotene beim Namen nennen kann. Wenn die Worte nicht aufgeschrieben werden, trägt sie der Wind davon. Träumt und vergißt ein Indio vom Amazonas oder der Angehörige eines afrikanischen Stammes genauso wie ein Einwohner von Havanna oder Paris? Ich glaube kaum. Wenn ich träume, höre ich, was aus dem Gedächtnis getilgt ist.

Spintisiere nicht soviel herum, Marcela, und tu, was du zu tun hast. Im Moment sollte ich auf die Straße runtergehen, den Stimmen der Einwohner und Besucher lauschen, in die Sonne schauen und die Temperatur bei ihr messen, irgendwann wird sie ja schließlich herauskommen. Ich sollte mit der aufnahmebereiten Canon herumlungern, um irgendeine nicht vorhersehbare Szene zu verewigen. Zum Beispiel, wenn ein paar Neuhippies mit gepiercten Ohren, Nasen, Lippen, Zunge, Bauchnabel und vermutlich auch Geschlecht am Metroeingang Saint-Paul mit Flaschen aufeinander einschlagen, wie ich es vor ein paar Tagen erlebt habe; schade, daß ich keine Kamera dabei hatte. Charline wußte, warum sie meinen Entschluß nicht guthieß, in die Rue Beautreillis umzuziehen, in den Marais, in ein französisches Mietshaus vom gleichen Stil wie die solares in Habana Vieja! Sie hat mir vorausgesagt, es wird etwas Sonderbares geschehen, das mein Leben aus dem Gleichgewicht bringen wird, noch mehr, als es schon ist. Sie versicherte mir, daß es in diesem Viertel nur so wimmelt von Stimmen, Gerüchen und Merkwürdigkeiten, nicht zu vergessen die Gespenster aus dem siebzehnten Jahrhundert in dem *hôtel particulier*, wo ich mich einquartiert habe, und natürlich auch die Gespenster jüngeren Datums. Es stimmt schon, gegenüber steht das Haus, wo Jim Morrison wohnte und wo er sich den goldenen Schuß in seine zerlöchernten Venen gegeben hat; ich habe sogar schon gespürt, wie mich sein flatternder, nach Lust gierender Atem streifte; manchmal, wenn ich auf der Straße bin, geht er, von einer seltsamen Amphetamin-Aureole umhüllt, an mir vorbei, in der Nase habe ich Patschuligeruch, und mit leiser Stimme wispert er mir ein Lied in mein furchtsames Ohr. Dennoch, gerade darin liegt der unvergleichliche Reiz dieses Viertels: daß es in ihm noch spukt, gegen alle Vernunft leben in ihm seine ungestümen Taggestalten fort; seine Großmäuler, die ruhmstüchtigen Gespenster und schalksnärrischen Geister weigern sich störrisch, nach einem anderen

Fleckchen Erde Ausschau zu halten, wo sie sich aufspielen können. Fort mit euch, *siá cará!*

In den Marais bin ich gezogen, nachdem ich noch einmal kurz in Havanna war. An diese Reise kann ich mich kaum zurückerinnern, ohne daß sich mir die Hypophyse verknotet. Ich hatte schon beschlossen, die Fotografiererei an den Nagel zu hängen, als mich ein französischer Geschäftsmann darum bat, ihn auf Jene Insel zu begleiten. Er brauchte Bildmaterial von seiner Reise, und ich brauchte Geld. Eigentlich hatte ich mir geschworen, nie wieder dorthin zurückzugehen, dann aber kribbelte es, ehrlich gesagt, doch in mir. Obwohl ich der anderen Welt ohne übermäßige Begeisterung entgegenschau. Ich hatte Angst, lebenden Toten zu begegnen. Für mein eigenes Heimatland mußte ich ein Einreisevisum bezahlen. Ich packte viermal Wäsche zum Wechseln, leere Filme und die Fotoausrüstung ein. Aufgrund einer Verspätung von Cubana kam ich erst spätnachts in Havanna an. Wie lautet doch die Antwort auf die Witzfrage nach der religiösesten Fluggesellschaft der Welt? »Cubana, sie fliegen, so Gott will.« Ich wartete zwei Stunden bei der Zollabfertigung, bis das Gepäck ausgeladen und kontrolliert worden war. Das Gelärme dröhnte mir in den Ohren, hinzu kam die Nervenanspannung. Der Geschäftsmann bat mich, möglichst nicht aufzufallen, er wollte nicht, daß zu viele Leute mitbekämen, daß ich Kubanerin bin. Ich lächelte. Wenn einer es weiß, wissen es alle; sogar Papá Montero.

Als ich aus diesem Niemandsland heraus war und endlich die für mich eine psychische Folter bedeutende Grenze hinter mir hatte, betrat ich den weichgekochten Straßenbelag heimatlicher Erde und füllte meine Lungen mit heimatlichem Arom. Mein Gott, es roch nach Kindheit, nach Freunden! Zu viel mehr blieb nur allerdings keine Zeit, wir wurden sofort in einen Protokoll-Bus verfrachtet und in ein offizielles Gästehaus gefahren. Ich verbrachte die vier Tage damit, in dem Bus mit getönten Scheiben von der Villa zu den verschiedenen Ministerien kutschiert zu werden, von einem Termin zum nächsten, die ganze Zeit mit der Fotolinse zwischen meinem Blick und der Wirklichkeit. Am letzten Abend gelang es mir, zum Malecón zu entwischen, dort nahm ich mir ein *Turistaxi*, büxte nach Santa Cruz del Norte aus und machte auf dem Rückweg noch eine Tour durch die trostlosen Ruinen von Habana Vieja. Vor meinem Haus mußte ich mit den Tränen kämpfen, dann fuhr ich noch die Adressen all der Freunde ab, die gegangen waren. Vor der Kerkerfestung La Cabaña bat ich den Taxifahrer, ein paar Minuten zu halten, dort drinnen siechte noch immer Monguy dahin.

Ich war auf die Insel zurückgekehrt und war es doch nicht, denn ich hätte nichts zu erzählen gewußt, ich hatte nur Elend, Bitterkeit und Verlust vorgefunden. Auch wenn im Hof des einen oder anderen alten Hauses die Leute zum Klang der heiligen *batá*-Trommel tanzten und die sich auf dem Malecón verkaufenden Mädchen fröhlich und gesund aussahen, war doch eine sich überall breitmachende Gleichgültigkeit zu spüren. Man lebte sein Leben und versuchte, mit viel Getue aus diesem Leben das Bestmögliche zu machen. Am nächsten Morgen mußte ich zurückfliegen.

Unter dem Vorwand, ich hätte strategische Zonen fotografiert, nahm mir der Zoll alle belichteten Filme ab. Der französische Geschäftsmann, dem vor Ärger Schaum aus den Mundwinkeln quoll, war schier am Verzweifeln; er hatte nicht erreicht, weshalb er gekommen war: seiner Frau einen Strand zu kaufen und ein paar Hotels draufzustellen. Bei der Zollabfertigung spuckte er Gift und Galle; es war ein Wunder, daß wir nicht verhaftet wurden. Im Grunde freute es mich; kotz dich aus, bist ihnen ja genug in den Arsch gekrochen, jetzt kannst du in Frankreich erzählen, wie wundervoll diese Insel ist. Beim Besteigen des Flugzeugs beschlich mich ein Gefühl, als wäre ich gar nicht dort gewesen, mich quälte das schlechte Gewissen, fast als Komplizin nach Frankreich zurückzukehren, mit zerrissenem Herzen. Nie wieder. Ich werde mich bei niemandem melden, wenn ich zurück bin, dachte ich. Ich werde mir das nicht verzeihen. Mit dieser Reise, glaube ich, habe ich unter meine offizielle Geschichte als Fotografin und unter meine patriotische Bewußtseinsstrübung den Schlußpunkt gesetzt, ich habe mich dabei nicht mit Ruhm bekleckert, sondern mit Scheiße.

Es ist nun schon ein paar Monate her, daß man mir eine Stelle als Maskenbildnerin beim Fernsehen anbot; ich habe ohne zu zögern angenommen, allerdings mußte ich erst einen stinklangweiligen Lehrgang hinter mich bringen, mit dem Ziel, wie sollte es anders sein, beim Umgang mit den unabdingbaren Requisiten für diese Arbeit zur Perfektion zu gelangen. Jetzt habe ich tagsüber ziemlich viel freie Zeit, da die meisten Sendungen abends aufgenommen und ausgestrahlt werden. Dadurch komme ich erst spät ins Bett und kann bis in die Puppen schlafen, was mir am Leben im Marais auch so gut gefällt, es läßt dazu ein, die Nächte durchzumachen. Ich bin immer minimalistischer im Hinblick auf meine Sinnesfreuden geworden, wähle sie mit großem Bedacht aus und lege mir eine Sammlung von denen zu, die keine gefühlsmäßigen Verletzungen oder Schlimmeres verursachen. Aber so sehr ich mich anstrengte, nicht der Versuchung zu erliegen, es ist unausweichlich, die bitteren Wonnen suchen mich doch unweigerlich heim; in letzter Zeit habe ich ziemlich viel gelitten, warum es leugnen, ich habe ja schon früher gesagt, daß mich die düsteren Gemütszustände aufbauen, sie machen meine Seele groß, stärken die schöpferische Energie. Vor kurzem mußte ich einen amtierenden Politiker schminken, nachdem ich seine Glatze poliert, also das von den viereinhalb am Schädel klebenden Haaren triefende Fett abgetragen, die Haut mit Make up von Lancôme eingeschmiert und beige abgedudert hatte; die Augenbrauen sollten mit braunem Kajalstift hervorgehoben werden, um seinem Blick mehr Gewicht zu geben und von der fliehenden Stirn und der Glatze abzulenken, auch das Weiß der Augen sollte betont werden, sie sind nämlich klein, Mäuseäuglein, dazu mußte ich ihm mit Maybelline die Wimpern herrichten, und ich verbrauchte ein ganzes, gerade erst angebrochenes Fläschchen Grundierung, um die Schlaglöcher in seinem Gesicht einzuebnen; behutsam wie eine Malerin frischte ich mit dem Chanelpinselchen seinen ausgelutschten, runzligen Mund auf, und ich mußte zur ganzen Skala der Rougetöne von Yves Saint-Laurent

greifen, um den Eindruck zu erzeugen, als erfreuten sich seine Lippen jünglingshafter Gesundheit und Saftigkeit. Als ich bei den letzten Retuschen war, meinte ich, ihn in der Muppet-Show vor mir zu sehen. Es war unglaublich, wie er auf das geringste Detail achtete, wie routiniert er sich ins vorteilhafteste Licht zu rücken wußte, damit es auch ja abgestimmt war auf seinen Lippenstift, und wie er sich sorgte, daß seine Zähne bloß nicht zu fleckig und gelblich wirkten, nachdem ich ihm die Wangen und das Kinn so dick mit Rouge vollgekleistert hatte; er bat sogar inständig darum, daß ich ihm den Zahnschmelz mit Perlweiß aufhellte und daß ich es in den Werbepausen nicht versäumen sollte, ihm das Fett von der Nase zu tupfen, weil bei ihm durch die Scheinwerfer massenhaft Cholesterin freigesetzt würde. Kurz, ich kam zu dem Schluß, wenn dieser Minister genausoviel von Politik verstand wie vom Schminken, müßten die Dinge eigentlich ziemlich gut laufen. Andererseits dürfte ein Politiker, dem es weniger darauf ankommt, einen klaren Gedanken zu äußern, als wie Ken auszusehen (der Bräuterich der Barbie Puppe), wohl nicht viel gegen die sich auf der Welt immer mehr ausbreitende Intoleranz ausrichten können.

So in Gedanken versunken, lenke ich meine Schritte zur Rue Saint-Antoine, die für mich so etwas wie der Speckgürtel vom Himmel ist; ich möchte behaupten, von ihr führen alle Wege in die Ewigkeit. Von der Saint-Antoine zu den Sternen. Wenn ich durch diese Straße laufe, stürmen die würzigsten Gerüche, die wunderlichsten Melodien auf mich ein. Ich bin auf ihr unterwegs, und dabei überkommt mich die Vorstellung, ich gehe in der Bucht von Havanna oder der von Matanzas an Land. Meine Zunge spannt sich bei der Erinnerung an den Salpetergeschmack meiner Haarspitzen, in meinen hellwachen Ohren vermischt sich Autohupen mit dem Sirenen lärm der Frachtschiffe.

An der Ecke Rue Beautreillis hebe ich am Geldautomaten der Crédit du Nord dreihundert Franc ab, am Kiosk gegenüber kaufe ich mir die Zeitung. Auf dem Titelblatt prangt ein Bericht über Jene Insel, ich drehe die Zeitung um, ich will mir nicht von den üblichen Schönfärbereien den Tag verderben lassen. Es kommt mir vor, als wäre es immer ein und derselbe Artikel: die Schönheit der Insel, das tropische Temperament, die Musikbesessenheit, die Hurerei der *jineteras*, angeblich garantierte Gesundheitsversorgung und Volksbildung, ein Quentchen Armut, schuld ist das Embargo, dazu die Dissidenten, auch die eine zu vernachlässigende Größe, allerdings durch eigene Schuld, was haben sie solche Flausen im Kopf. Mit einem Wort, die tagtägliche Hosenscheißerei. Man könnte glauben, die Journalisten lassen sich die Reise von der Zeitung bezahlen, um sich einen bunten zu machen, und danach schreiben sie wie die Esel einer vom anderen ihren Artikel ab, den der andere schon von noch einem anderen abgeschrieben hat und immer so fort wie bei den wortgleichen Spickzetteln, mit denen wir uns schon in der Schule durchgeschummelt haben.

Es gelingt mir nicht, Samuel von meinem Wunschzettel zu streichen, einen Schlußstrich zu ziehen und ein neues Kapitel aufzuschlagen; ein Schauer durchrinnt mich vom Becken bis zum Zungenband, genau in der Mitte des Unterkiefers. Vergeblich alle Anstrengungen, den Ton seiner

Stimme, die nicht gesagten Worte auszulöschen, ihn vom Thron meines Türkensattels zu stoßen. Obwohl, ich muß zugeben, sein Weggehen war, anders als befürchtet, Balsam auf meine Seele, ich verspüre dieselbe Wirkung wie im Gaumen nach einer Betäubungsspritze beim Zahnarzt, ein lähmendes Prickeln. Ich will mich nicht von den Gewissensbedenken erdrücken lassen. Es ist besser so, daß er nach New York gegangen ist, ich freue mich, daß ich ihm eine Arbeit bei Mr. Sullivan besorgen konnte, der sich seiner annehmen wird, als wäre ich es, seine Ersatztochter. Samuel wird unbeschwert die Arbeit tun können, für die er über alles brennt, er wird filmen können nach Lust und Laune, besser gesagt, nach Lust und Laune der Werbung; er wird es aber mal weit bringen, Talent hat er genug. Eines Tages wird er Kino machen (vielleicht nicht unbedingt das, was ihm vorschwebt), wenn er den Sprung nach Hollywood schafft, ins Mekka des Films. Ich sollte mir nicht den Kopf darüber zerbrechen, wie er sein Leben auf die Reihe bekommt. Ich muß meinen eigenen Kosmos wieder ins Gleichgewicht bringen. Es war nicht seine Schuld, und wenn in seiner Liebe Rache gelegen haben mag, so war er sich dessen nicht bewußt. Alles entscheidend war wieder einmal der Zufall, mit einem Deus ex machina machte er sich zum Herrn der Lage und gab den Schicksalen eine neue Richtung. Ach, Marcela, tu so, als ob du das Geschehene mit einem Schlag ungeschehen machen könntest, finde zu dir selbst und gib dich deinen Gefühlen hin; nimm die Einsamkeit auf dich, schau genau hin in den Straßen einer fremden Stadt, die sehr anders ist als die Stadt deiner Kindheit, du wirst feststellen, daß auf ihnen Menschen mit unzähligen Problemen unterwegs sind, und wirst entdecken, wie schön sie sind, selbst noch in ihrer Erschöpftheit; denke an das Vergangene ohne Schmerz zurück. Die Fiestas, ach, die Begegnungen in der Jugend! Aber jede Erinnerung, jede Gedächtnisanstrengung verbindet sich mit Samuel. *Ach*, Samuel, mein Gnadenschuß!

Übersetzt von Klaus Laabs

Yo Yo (Liu Youhong) se je rodila v zahodni Kitajski. Po pokolu na Tiananmenskem trgu leta 1989 se je skupaj z možem, pesnikom Yangom Lianom, odločila za eksil. Iz Aucklanda sta leta 1991 potovala v Berlin, kjer je imela Yo Yo dve samostojni razstavi slik in instalacij. Leta 1992 sta bivala v koloniji umetnikov Yaddo v državi New York, se nato leta 1993 preselila v Sydney, kjer je začela pisati kolumne za časopis Chinese Herald. Med letoma 1994 in 1996 je gostovala na Akademie Schloss Solitude, odzvala se je vabilu DAAD-ja v Nemčiji in vabilu Centra Civitella Ranieri v Italiji. Brala je na mnogih literarnih festivalih in univerzah po svetu: na Amherst College, na univerzah v Londonu, Bonnu, Münchnu, Zürichu, Baslu, na Dunaju in mnogih drugih. Od leta 1997 je poučevala kitajščino na Šoli za orientalske in afriške jezike na univerzi v Londonu, pozneje pa tudi na kolidžu v Etonu. Leta potovanja so jo navdihnili za pisanje kratkih zgodb in esejev. Njena prva zbirka proze in esejev *Ren Jing Gui Hua* (Človekobeg: Govor duhov, 1994) je izšla v Pekingju. Sledili sta ji dve zbirki kratke proze *Ta Kan Jian Le Liang Ge Yue Liang* (Videla je dve luni, 1995), *Yu Wang De Chi Bang* (Krila poželenja, 1999) in roman *He Chao* (Rečna plima, 2001). Ko je požela uspeh na Kitajskem in na Tajvanu, je bilo njeno delo prevedeno v druge jezike, med njimi v angleščino, nemščino in arabščino. Angleška verzija *River Tide*, preimenovana v *Ghost Tide* (Plima duhov), je izšla v Avstraliji leta 2005.

Yo Yo (Liu Youhong) was born in western China. After the massacre on Tiananmen Square in 1989, together with her husband poet Yang Lian they began a life of exile. From Auckland they went to Berlin in 1991, where Yo Yo staged two solo painting and installation exhibitions. They were residents at the Yaddo artists' colony in New York State throughout 1992, and then moved to Sydney in 1993, where Yo Yo was a columnist for the Chinese Herald newspaper. Between 1994 and 1996, Yo Yo was a guest writer at Akademie Schloss Solitude, at the DAAD in Germany and at the Centro Civitella Ranieri in Italy. She has given readings at many literary festivals and universities around the world: the University of London, Amherst College, the Universities of Bonn, Munich, Vienna, Zürich, Basel and many more. Since 1997 Yo Yo has worked as a teacher of Chinese at the School of Oriental and African Studies at the University of London, and later also at Eton College. Inspired by her years of travel, Yo Yo began writing essays and short stories. Her first selection of prose and essays *Ren Jing Gui Hua* (*Humanscape: Ghost Speak*, 1994) was published in Beijing. It was followed by two collections of short fiction, *Ta Kan Jian Le Liang Ge Yue Liang* (*She Saw Two Moons*, 1995), *Yu Wang De Chi Bang* (*Wings of Desire*, 1999), and a novel, *He Chao* (*River Tide*, 2001). After enjoying success in China and Taiwan her work was translated into other languages including English, German and Arabic. The English version of *River Tide*, renamed *Ghost Tide*, was published in Australia in 2005.

Yo Yo

Odločil se je, da postane drevo

Moshen¹ in njegovo mesto

(Odlomek)

Moshen se je končno preselil v drugo mesto in šele z velikim trudom nazadnje le našel zakotno sobo. Strmel je v gole stene in si mislil: »Kaj naj počnem z njimi?« Izkušnje iz preteklega življenja mu niso pustile nobenih lepih spominov. Upal je, da bo tokrat lahko začel znova. Toda počutil se je izgubljenega, ko je razmišljal o tem, kje naj bi začel. Moshen je že skoraj polovico svojega življenja preživel v neznanski samoti, a kljub temu ni zares razumel svojega problema, tj. v smislu, kot pravijo ljudje: »Najtežje je spoznati samega sebe.« Ali bi torej lahko rekli, da se je bil nezmožen spoznati? Pogosto se je zgodilo, da je za stvari izvedel zadnji; odstavljen je bil na rob družbe, njegov značaj pa mu je narekoval, da bo celo življenje preživel v samoti. Že dlje časa se je vdajal samoti, prazapprav bi se moral že prej vzeti v roke. Problem je bil v tem, da se je kar naprej poskušal iztrgati iz osame, a je bil rezultat teh njegovih naporov vedno znova porazen. Ni razumel, v čem tiči skrivnost vsega tega. Od kod resnično izvirajo težave? Večkrat se je že spopadel s tem, vendar pozneje obupano odnehal. Ni se mogel sprijazniti. Potrti izraz na njegovem obrazu je to že dlje časa razkrival. Toda ni bil pripravljen priznati, da so glavna ovira ravno njegove značajske poteze. Še nikoli se ni sprl, vrh tega ga je bilo strah tekmovanja, zato je bila edina metoda, ki mu je še preostala, da je vse skupaj opustil. Pobeg je postal njegov glavni življenjski adut. Njegov edini talisman. Zato je stisnil rep med noge, se izogibal različnim priložnostim, in zdelo se je neizogibno, da postane eden najbolj osamljenih ljudi na svetu.

Pogosto je pomislil, da si ni on izbral tega življenja, temveč si je življenje izbralo njega. Ni si mogel kaj, da ne bi občutil neke vrste obžalovanja, saj si ni sam izbral takšnega načina življenja, ampak si enostavno ni mogel pomagati. Ne glede na to, kam je pobegnil, je ostala osamljenost njegova večna spremljevalka. Pozneje se mu je zazdelo, kot da se ga je polastil neki demon, ki se ga celo življenje ne bo mogel znebiti. Kakor koli že, v takšnih neizmerno samotnih dneh pa se je vendarle našlo tudi nekaj užitka. Poslušanje glasbe, katere zvoki so že tako ali tako način za preganjanje dolgčasa, pa naj jo razumeš ali ne. V vsakem primeru pa glasbo izvajajo živi ljudje, zato ima v sebi nekaj človeškega. Imel je občutek, kot da ga obkroža množica ljudi, in v trenutku se ni počutil več tako samega. Vendar mu samo zvoki glasbe še niso zadostovali. Hrepenel je po neki otipljivi vidni postavi, ki bi se zibala pred njegovimi očmi, saj je glasba preveč abstraktna. Glasba zgolj lebdi v zraku, v resnici pa je pogrešal kaj bolj substancialnega. Še vedno je imel občutek, kot da je v namišljenem svetu. Poslušal je prazne glasbene tone in se kot poslušalec počutil dokaj neukega.

¹ V kitajščini beseda *mo* pomeni 'ne', beseda *shen* pa 'globina'. Beseda *moshen* pomeni 'neglobok', torej 'plitek'.

决定做一棵树

友友

一、莫深和他的城市

莫深终于搬到了另一座城市，费了九牛二虎之力他才找到了一间伤痕累累的屋子，他望着光秃秃的四面墙，心想，“如何来处置它们哪？”以往的生活经验给他留下了不大愉快的记忆，他希望这一次有所建树，但究竟是怎样的改变？他心里没有一点底。

尽管莫深已活了近半辈子，他是在枯燥和寂寞中打发了全部的日子，他并不真正明白自己的处境，正如人们常说的：“认识自己，是一件最难的事”。或者说，他没有能力知道自己是谁？在许多问题上他是后知后觉的，由于他的性格，使他无端处于人群的边缘地带，造成了他一生的寂寞。他在寂寞里已经走了很久了，其实他早该泰然自若。糟就糟在他一直试着从寂寞中走出来，努力的结果都是以失败而告终。他不知道这其中的奥妙是什么？问题究竟出在哪？他只有徒劳地放弃，却又不甘心。他那张阴郁的脸庞早已说明了这一点。他更不情愿承认这是他的秉性在作梗。在已往的日子里，他既不争取，又惧怕斗争，唯一的方式是放弃。逃遁，成了他生活里的拿手好戏。这是他唯一的法宝。于是，他不得不夹着尾巴做人，回避种种的可能性，看来他成为最孤独的人是不会避免了。

他常想：不是他选择了生活而是生活选择了他。这不能不是一种遗憾，他并没有刻意去追寻这种生活方式，而是他不得不。无论他怎样逃避，寂寞依然追随他。之后，那就象一个甩不掉的魔鬼缠绕他，使他终身不得解脱。话虽如此，他还是在形影相吊的日子里有所享受的；譬如说听音乐，这种声响本身就是一种排解寂寞的方式，至于懂不懂那是另一回事，反正音乐是由活人演奏的，这样就有了人的氛围，似乎人群就环绕着他，他就不再那么孤单了；但是，只有音响效果还不够，他盼望一种看得见摸得着的实体在他眼前晃动，那么音乐就显得太抽象了，它只在空气中浮动，实在缺少某种质底，仍然令人感到虚无飘渺；再说他对音乐的理解也实在有限，与其说他在听音乐不如说他是刻意弄出一种声响来，让声音占满空间，仅仅是为了回避孤独。可是逃避，又是他自己选择的生活方式

Lahko bi rekli, da glasbe sploh ni poslušal, ampak si je prizadeval, da bi proizvedel neki zvok, ki bi zapolnil prostor in odgnal samoto. Vendar si je pobeg kot način življenja izbral sam in izbral si ga je namenoma. Tako je samega sebe trpinčil in se spravljal v zadrego, a ne zato, ker ne bi rad ničesar spremenil, temveč zato, ker ni imel moči, da bi kaj spremenil. Prvi trenutek se mu je zazdelo, da mu še kar gre, že v naslednjem trenutku pa ga je zaradi občutja zapuščenosti spreletel srh. Česa pa ga je bilo strah? Osamljenosti? Ne ravno, ali pač. Ali ni sam s seboj že dlje časa dobro shajal? Ali je mogoče, da se tega še ne bi navadil? Sam pri sebi je ponavljal: »Hočem se naučiti biti sam s sabo. Hočem se naučiti biti sam s sabo. Hočem se naučiti biti sam s sabo.« Ta stavek si je neprekinjeno ponavljal, kot bi mantral.

Sedaj si je Moshen tudi to sobo ogledoval z grozo v očeh. Kaj če bo znova zašel na stara pota? Padel nazaj v stare kalupe? Zakaj se je potem preselil v drugo mesto? Saj je vendar prijetno ostati v rodni vasi, se trmasto držati zase in mirno umreti v visoki starosti. Tudi tako se da živeti. Vendar se vseeno ne bi mogel sprijazniti s takšno usodo. Menil je, da bi moral v nadaljnjem življenju nemara nekaj spremeniti. Nadejal se je, da bo tokratna selitev drugačna od prejšnjih. Pravzaprav je bila vsaka od njegovih številnih selitev tako korenita, da pravzaprav ni vedel niti, katero leto in mesec se piše, niti, v katerem času in kje se nahaja. Včasih je bil tako zmeden, da je povsem izgubil občutek za orientacijo. Ni vedel, kje na svetu sploh je. Ni vedel, ali je v domovini ali v tujini, v mestu ali na vasi. Ker ni vedel, kje je, niti v katerem času je, se je spraševal, ali sploh obstaja. To je bila zadrega, v kateri se je takrat znašel. Njegove selitve, kar tako v en dan, skorajda niso imele haska. Mislil je, da se bo zgodil kak čudež, če se bo še naprej preseljeval. Rezultat je bil, da se z nobeno selitvijo stanje ni spremenilo, temveč je postajalo z vsako celo vse slabše. Da bi se na pot odpravil s kar se da lahko popotno culo, je moral odvreči nekaj spominov vrednih predmetov. Tako se je počutil še bolj samega na svetu. To ponavljajoče se preseljevanje je postalo že tako neumorno, da se na koncu sploh ni mogel več ustaviti. Sprva se je zdelo, da ima to preseljevanje morda le kakšen razlog, na primer to, da bi uspešno pobegnil pred budnim očesom sosedov, iz vidnega polja družine in prijateljev. Naravnost povedano, imel ni nobenih prijateljev. Že kar nekaj let ni napisal nobenega pisma, pa ne zato, ker ne bi hotel pisati, temveč zato, ker ga ni imel na koga nasloviti. Komu pa naj bi pisal? In kdo naj bi potreboval njegova pisma? Ker ni bilo ljudi, ki bi brali njegova pisma, je zanj pisanje pisem izgubilo ves smisel. V preteklosti je precej rad pisal pisma, vendar je to tako oddaljeno kot spomin fosilov. Moshenu je bila selitev nekaj tako običajnega, da ni vedel, ali se seli zato, da bi se ustalil, ali se ustaljuje, zato da bi se selil. Ta globokoumna filozofija ga je zgolj zbegala, njegova filozofija pa je bila zelo enostavna: živeti. Včasih je opazoval trgovce, kako vse mesece v letu preživijo v svojih trgovinah, četudi po ves dan ne vidijo ene same stranke. Le o čem razmišljajo? V tistem času je šel Moshen nekoč mimo trgovine in spreletelo ga je ravno to vprašanje. Takrat je Moshen zaznal, kaj pomeni dolgočasje. Potem pa si je rekel: »Od kod mi pravica, da se norčujem iz drugih ljudi? Ali sam ne tratim takole časa dan za dnem?!«

Prevedla Katja Kolšek

式，并且是他刻意选择的。这样一来，他把自己处在一种相当尴尬的局面，使他进退维谷，不是他不想改变，而是他不具备这方面的能力。乎儿他觉得这样也很好，乎儿又觉得心里空空荡荡的叫人害怕，怕什么呢？怕寂寞？不完全是，他不是与自己相处了很久了吗。难道他还没学会和自己相处？他告诫着自己：“要学会和自己相处。要学会和自己相处。要学会和自己相处。”他象念经一般，不断重复着这句无关痛痒的话。

现在，莫深对着这间空屋子，开始有点犯怵，难道他又要再一次重蹈覆辙？沦为以前的处境？那他有什么理由搬迁到别的城市？满好死守在土生土长的故乡，彻底的老死不相往来，也算一种活法，可他就是不能心甘情愿了此一生，他以为他的下半生应该有所建树，他指望这一次的搬迁与以往不同。

话虽如此，莫深深知自己是不可救药的。其实他在不断地迁移着，他每次的迁移都很彻底，几乎是连根拔掉，以至于他不记得何年何月，何时何地，有时他甚至糊涂到失去了方向感，他完全不知道自己所处的地理位置，他不知道自己是在国内还是在海外、城市还是乡村，他既没有方位，又没有时间，他是否存在，都是一个问题！这就是他目前的处境。他盲目的迁移几乎什么也不为，为了搬迁而搬迁，他以为这种移动会出现什么奇迹，结果一次次的搬迁不但没有使他改变处境，反而每况愈下。为了轻装上路，他不得不扔掉一些值得记忆的东西，于是，他更加孑然一身。这种屡次的搬迁几乎成了一种惯性，以至于不能停止。起初搬迁的原因也许有一个，那就是为了逃脱邻居的监视、亲友的视野，严格地说，他不具备什么朋友，他已经有若干年不曾写过一封信，不是他不想写，而是无处可写。他写给谁呢？谁又须要他的信？既然没人读他的信，那就失去了写信的意义。他曾经有过写信的爱好，那已经是很久的事了，老得就象化石的记忆。莫深平凡的迁移，以至于他不知道是动还是静，以动止静？还是以静止动？他被这种深奥的哲学完全搞糊涂了，他的哲学很简单，活着。有时他看见那些买卖人整年整月守在他们的商店里，甚至一天不见一个顾客光临，‘他们在想些什么呢？’莫深走过一个商店时，他这样自问道。这时，他才彻底地体验到什么叫无聊。他又反问自己‘你有什么资格嘲笑别人呢？你自己不也是日复一日地这样打发日子吗！’

One Man's Decision to Become a Tree

Mo Shen¹ and his City

(Excerpt)

Mo Shen finally moved to another city, and it was only after an inhuman effort that he eventually came across a battered apartment. Looking at the extremely bare walls, he thought to himself "What am I to do with these?"

His experience of life left him with rather unhappy memories, he hoped that this time he could turn over a new leaf, but he felt lost when he tried to think of where to start.

Although Mo Shen was already approaching his middle age, he had endured his days in bitter solitude. He never really understood the true nature of his problem; it was true as they say, "knowing yourself is one of the most difficult things in life". To put it another way, he was unable to know who he was. So often he found he was the last to know about things. He had been deposited on the boundaries of human society; his nature determined he would spend his life alone.

He had already gone a long way on his own; you would think he ought to have accepted it by now. The tragedy was that he made persistent efforts to remove himself from his isolation, but each attempt was to end in failure. He didn't know what the moral was in all this, or where exactly the problem lay. Time and again he regrouped for battle, and time and again he gave up in exasperation. He wasn't willing to face up it. One thing was obvious in his sorrowful face; long-term spiritual depression had carved its lines there. That face, full of suffering, could no more attract members of the opposite sex than it could command respect from his own gender. However, he was unwilling to believe that it was his own innate qualities that were sabotaging his attempts.

He had never put up a fight, on top of which, he was terrified of confrontation, and so all he could do was give up.

Escapology became his strongest suit. It was the only magic charm he possessed. As a result he went about with his tail between his legs, avoiding all sorts of situations. He could hardly avoid becoming the loneliest man alive.

He often thought that it wasn't so much that he had chosen life, but that life had chosen him. He could not help but feel a little regretful, he had not decided to pursue this particular way of life, he felt that he had no choice in the matter. No matter how he sought to escape it, solitude pursued him as always. After that, loneliness became like a shadow that he could not shake off, that he would not be rid of for the rest of his life.

¹ Not Deep, or Shallow

Despite that, he did find moments of enjoyment amongst his days of solitude. Listening to music, for example, the sound of which is basically a means of dispelling loneliness, whether you happened to understand it or not. At any rate, all music was performed by a living person, so it has a little feeling of humanity about it. He would feel as though he were surrounded by a group of people. He could quite well imagine that he was sitting in a crowd, exchanging glances with a certain girl across the dimly lit space. It was a source of stimulation for him. However, this detached tenderness was not enough for him. He desperately wished for a visible and tangible figure to move before him, music was too abstract for that; the music floated in the empty space. There was something substantially lacking, such as a touch, an exchange, a look. Without these things he felt regretful. This alone is sufficient to tell us that Mo Shen was a normal and healthy individual; he did wish to have human contact in his life.

At 2.16 in the morning, he was still sitting in a broken armchair whose protruding springs dug him in the bottom. He stared at the cracks in the ceiling, and he still felt empty, lacking. He listened to the empty drifting notes of the music and felt that his understanding of them was very limited. You could say that he was not listening to music at all, but creating a noise that would fill the space, just so that he wouldn't feel so alone.

Running away was the way of life that he chose, and he chose it on purpose. All along he put himself in a very awkward position. He was stuck between a rock and a hard place. This was reality of a kind for him, it wasn't that he didn't want to change, it was that he was unable to. Three days ago he was struck by the feeling that things were fine like this, then just one hour ago he was suddenly overtaken by a vacant, empty feeling that sent a chill through him.

What was he afraid of?

Afraid of loneliness?

Not only that, and yet, yes, that was it.

Hadn't he lived by himself for a long time? Surely it's not possible that he hadn't got used to it yet. He told himself over and over, "You must learn to get along by yourself. You must learn to get along by yourself." He repeated those unrelated words to himself constantly as if they were a mantra. The hands on the alarm clock, with its two big metal ears, indicated 2.33 am. In that short space of nineteen minutes he had experienced a deep feeling of negativity about himself.

Mo Shen looked at the alarm clock on his windowsill. It was the only thing he'd brought with him from place to place as he moved. The alarm clock was the most treasured gift he received as a boy. His father had brought it back for him once when he went on a business trip to the South. His father, who was a man of few words, had said, "You'll be sixteen soon, time waits for no man, so work hard at your studies." His father didn't say that it was a birthday present; it was still one month and sixteen days 'til his birthday when he gave him the clock. He was so happy with it, for several nights he slept cradling it in his arms, if it weren't for the incredible racket it made in the morning, he would have happily gone

on sleeping with it in his arms everyday. The alarm clock was from Shanghai, a big and prosperous city. It was also the most expensive thing his father ever gave him in his life.

During his adolescence, Mo Shen tried to throw the alarm clock away several times. One time he rode his bicycle out to the river and lifted the clock high in his hand, he very nearly threw it in. But he just loved that alarm clock too much! His father's early death left a deep, deep scar on Mo Shen. All of a sudden he was the man of the house, the only man left. He felt as if a great wall that had stood behind him had collapsed. Mo Shen himself did not have the characteristics to become head of the household; his mother often complained of his weaknesses, sighing to herself that she had failed to give birth to a good strong son who could reach the stars and take care of everything. His mother and father were completely different characters. His mother was always creating a racket at home, she would often tell his father off as if he were a puppy that she must discipline. His father appeared to have no means of defending himself. Five months after Mo Shen's sixteenth birthday, his father washed his hands of the human world. He died of cancer of the liver, Mo Shen didn't even know that he was in the terminal stages; he only noticed that his father had grown pitifully thin. He never saw his mother take special care of his father. Later, Mo Shen came to believe that his father had died of depression. He thought to himself that he had inherited all of his misery from his father's innate qualities. He thought that if he could rid himself of his father's gift, perhaps he would be able to rid himself of his father's legacy. Indeed while he was alive, his father had never been very close with him. Yet his reticent gaze was always full of tenderness.

At night, his father would sit quietly in the dim light waiting for Mo Shen to finish his homework. At that time children were given a lot of homework, most days he would stay up until gone eleven under the light of the 18 Watt light bulb. And his father would sit on their cheap and rather uncomfortable sofa waiting for him. Once, he unconsciously raised his eyes and happened to catch his father's gaze. Only ten years later would Mo Shen perceive the weight of that gaze straight on. His look concealed an infinity of words, a father's hopes for his offspring; that look contained a father's concern and love for his son.

Now, Mo Shen is glad that he didn't throw the alarm clock into the river. That alarm clock was the only decorative article in the whole room; at the same time it was a way for him to remember his father.

Now, the minute hand and the hour hand piled up over the three. Mo Shen gazed at the alarm clock that was already beginning to look a bit old and battered. Then he turned back to the room and continued to regard it with terror.

Surely he wasn't about to go down this road again?

Would he sink back once more into the way things used to be?

Where would he find a reason to move to yet another city?

It must be lovely to stay put in the place where you were born and grew up, growing old alone and dying peacefully of old age. That's one

way of living. But he couldn't resign himself to that fate. He hoped that in the latter half of his life he might really turn over a new leaf. He hoped that this time he moved things would be different.

Desire and reality often go against each other. In his heart of hearts, Mo Shen knew that he was beyond all hope.

In fact he was constantly moving. Each move was absolute, as if he plucked himself up by the roots and moved on. Sometimes he would forget the date, the time or where he was. Sometimes he was so confused he would lose all sense of direction. He did not know where in the world he was. He did not know whether he was at home or abroad, in the city or the country. With no idea where he was, or what the time was; he felt the very reality of his existence was in question! That was his current predicament.

He did not know what he hoped to achieve by moving about from place to place for no apparent reason. He moved for the sake of moving. He thought that something would happen if he stayed on the move. In the end, it didn't solve his problem, but made it worse and worse. In order to travel lightly, he had no choice but to leave behind objects full of memories for him. As a result, he only became more alone. His frequent moves became second nature to him. Before long he could not stop himself. Mo Shen moved so often he didn't even know anymore if he was on the move so as not to rest or resting so as no to move. Such deep philosophical questions only left him confused. His own philosophy was very simple: just to get on with life.

At about that time, he passed by a shop and saw the owner sitting inside looking bored, waiting for customers. Those shop owners could sit there all day every day for a whole year and not see a single customer come in their shop. Right then, Mo Shen understood what boredom was. In that moment, a little confidence sparked in his breast. That confidence vanished quicker than lightning. His confidence quickly turned to self-doubt, "What right have you to laugh at other people? Don't you sit there killing time in exactly the same way?!"

Translated by Callisto Searle

MLADA VILENICA 2008
YOUNG VILENICA AWARD 2008

Nagrajenec 8. mlade vilenice v skupini od 6 do 10 let je Liam Visentin, učenec 4. razreda Osnovne šole Alberta Sirka iz Križa v Italiji, za pesem *Viteški dvoboj*. Mentorica je Barbara Boneta.

Skozi pesmi vseh mladih ustvarjalcev razberemo svet, v katerega smo vrženi. Ta je v večini pesmi »preveč odrasel« in premalo »pristno otroški«. Viteški dvoboj je vsekakor pesem, v kateri junak, vitez, ohranja stik z otroško domišljijo in sanjami. Kdo je pravzaprav ta vitez? Pesem je namreč vsebinsko in oblikovno dvodelna. V prvem delu si bralec lahko predstavlja pravega viteza ali pa viteza iz navidezne (virtualne) igrice, v drugem delu pa se mladi avtor z vitezom primerja. Pesem je komisijo prepričala predusem z optimizmom in otroškimi vrednotami – igro, ki oblikuje otroka v viteza moderne dobe in pušča žalost, grenkobo in razočaranje zunaj svojega sveta.

Viteški dvoboj

Vitez meč v roko vzame
in strah sovražnika prevzame.

Šlem si nadene,
sovražnika z mečem zadene.

Vitez svobodo brani
in mir v deželi vsej ohrani.

Vedno zmagujem,
ker samo v sanjah
se jaz kot vitez bojujem.

The winner of the 8th Young Vilenica Award in the 6–10 year age category is Liam Visentin, a fourth-grader from the Albert Sirk Elementary School at S. Croce/Križ, Italy, for the poem *A Duel of Knights*. His supervisor is Barbara Boneta.

All the young authors' poems afford us a reading of the world into which we are cast. In most poems, this world is "too adult" and not "genuinely childlike" enough. A Duel of Knights, however, is undoubtedly a poem where the protagonist, a knight, maintains the link to a child's imagination and dreams. Who precisely is this knight? The poem falls into two parts, both thematically and formally. In the first part, the reader may visualise a real knight or a knight from a virtual game, while the second establishes a comparison between the young author and the knight. The poem has persuaded the jury above all with its optimism and child's values – that is, play, which shapes the child into a modern-age knight, leaving sorrow, bitterness and disappointment outside its world.

A Duel of Knights

The knight takes up in hand his blade
And makes the enemy afraid.

He puts his helmet on,
And gives the enemy a knock.

The knight battles for freedom's sake
And peace through all the land maintains.

I win in every fight
Because it is only in my dreams
That I do battle as a knight.

Nagrajenka 8. mlade vilenice v skupini od 11 do 14 let je Ana Šemrov, učenka 9. razreda Osnovne šole Srečka Kosovega Sežana, za pesem *Sedim ...*. Mentorica je Marija Štekar Košuta.

Pesem je kratka in ozka kot rezilo. Mir in spokojnost, ki ga pesnica poudari s ponavljajočimi se verzi v prvi in drugi kitici, sta samo navidezna. Jedro te pesmi je občutje, ki počasi pronica skozi preišljeno izbrane besede v bralca in ga zmede, ko se mehko nepričakovano preobrazi v ostrino. Pesnica nas pusti negotove, ker nam ne razkrije, kdo je TI, ki sklene pesem. Je rezilo ali rešitelj?

Sedim ...

Sedim.
Čakam.
Dežne kaplje polzijo po oknu,
kot ostro rezilo
vlečejo črte,
komaj opazne,
hipne,
neizogibne.
Polzijo kot čas
neustavljivo.
Rezilo?

Sedim.
Čakam.
Sonce!
Ti?

The winner of the 8th Young Vilenica Award in the 11–14 year age category is Ana Šemrov, a ninth-grader from the Srečko Kosovel Elementary School at Sežana, for the poem *Sitting ...*. Her supervisor is Marija Štekar Košuta.

The poem is as short and narrow as a blade. The peace and serenity emphasised by line repetition in the first and second stanzas are merely superficial. The core of the poem is its mood, which gradually sinks into the reader through the carefully selected words, causing confusion as the gentleness is unexpectedly transformed into sharpness. The poet leaves us in uncertainty, for she does not reveal the identity of the concluding YOU. Is it a blade or a rescuer?

Sitting ...

Sitting.
Waiting.
Raindrops sliding down the pane,
Like a sharp blade
Drawing lines,
Barely noticed,
Fleeting,
Inescapable.
They glide like time,
relentlessly.
A blade?

Sitting.
Waiting.
The sun!
You?

DOSEDANJI UDELEŽENCI IN NAGRAJENCI
VILENIC / PREVIOUS PARTICIPANTS AND
VILENICA PRIZE WINNERS

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 1986 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

FULVIU TOMIZZI

Utemeljitev nagrade: Jože Pirjevec

V publikaciji "Vilenica 1986" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

PÉTER ESTERHÁZY, REINHARD P. GRUBER, INGRAM HARTINGER, ZBIGNIEW HERBERT, GERT HOFMANN, TADEUSZ KONWICKI, LOJZE KOVAČIČ, SLAVKO MIHALIČ, GERHARD ROTH, MILAN RÚFUS, EVA SCHMIDT, JAN SKÁCEL, WISŁAWA SZYMBORSKA, FULVIO TOMIZZA, ISTVAN VAS, IGOR ZIDIĆ

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 1987 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

PETRU HANDKEJU

Utemeljitev nagrade: Erik Prunč

KRISTAL VILENICE 1987 – GREGOR STRNIŠA

V publikaciji "Vilenica 1987" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

IVAN ARALICA, DEZSŐ TANDORI, ERZSÉBET GALGÓCZI, LÚBOMÍR FELDEK, CARMELA FRATANTONIO, PETER HANDKE, BOHUMIL HRABAL, GEDA JACOLUTTI, DRAGO JANČAR, ALFRED KOLLERITSCH, RYSZARD KRYNICKI, ANDRZEJ KUŚNIEWICZ, GIULIANA MORANDINI, ÁGNES NEMES NAGY, JAN SKÁCEL, GREGOR STRNIŠA, WISŁAWA SZYMBORSKA, DOMINIK TATARKA, VENO TAUFER, PAVLE UGRINOV, ADAM ZAGAJEWSKI, VITOMIL ZUPAN

Disput: CLAUDIO MAGRIS: EWALDOVA BAKLA / EWALD'S TORCH

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 1988 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

PÉTRU ESTERHÁZYJU

Utemeljitev nagrade: Jože Hradil

KRISTAL VILENICE 1988 – EWA LIPSKA

V publikaciji "Vilenica 1988" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

BIRGITTA ARENS, FRANCESCO BURDIN, SÁNDOR CSOÓRI, JAROSLAV ČEJKA, MIROSLAV ČERVENKA, MILAN DEKLEVA, DANIJEL DRAGOJEVIĆ, BENEDIKT DYRLICH, VLADO GOTOVAC, MARIAN GRZEŚCZAK, KLAUS HOFFER, ANTON HYKISCH, GERT JONKE, LÁSZLÓ LATOR, EWA LIPSKA, MARCELJUS MARTINAITIS, VESNA PARUN, ERICA PEDRETTI, RICHARD PIETRASS, ILMA RAKUSA, CHRISTOPH RANSMAYR, RENZO ROSSO, JAROSLAW MAREK RYMKIEWICZ, RYSZARD SCHUBERT, TOMAŽ ŠALAMUN, RUDI ŠELIGO, JOSEF ŠIMON, ALEKSANDAR TIŠMA, JUDITA VAIČIUNAITE, TOMAS VENCLOVA, GIORGIO VOGHERA, JOSEF WINKLER, DANE ZAJC, ŠTEFAN ŽARÝ

Disput: CZESŁAW MIŁOSZ: ČETRТА UČNA URA / THE FOURTH TEACHING LESSON

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 1989 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

JANU SKÁČLU

Utemeljitev nagrade: Albina Lipovec

KRISTAL VILENICE 1989 – DUBRAVKA UGREŠIČ

V publikaciji "Vilenica 1989" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

H. C. ARTMANN, JAN BENO, VOLKER BRAUN, GINO BRAZZODURO, JAN BUZÁSSY, PAOLA CAPRIOLO, CSÓÓRI SÁNDOR, BOGUMIL ĐUZEL, MIROSLAV DUDOK, PETAR GUDELJ, CHRISTOPH HEIN, MILAN JESIH, GERT JONKE, EUGENIUSZ KABATC, DANILO KIŠ, IVAN KLÍMA, JURIJ KOCH, KAJETAN KOVIČ, GABRIEL LAUB, FLORJAN LIPUŠ, MESZÖLY MIKLOS, EMIL MIKULENAITE, ADOLPH MUSCHG, TADEUSZ NOWAK, JOSIP OSTI, TONE PAVČEK, KORNELIJUS PLATELIS, INGRID PUGANIGG, MIROSLAV PUTIK, ALOJZ REBULA, CARLO SGORLON, WERNER SOLLNER, ANDRZEJ SZCZYPIORSKI, ANTONIO TABUCCHI, DUBRAVKA UGREŠIČ, MIROSLAV VALEK, DRAGAN VELIKIČ, LIGIO ZANINI

Disput: GYÖRGY KONRAD: S SREDINE / FROM THE CENTRE

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 1990 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

TOMASU VENCLOVI

Utemeljitev nagrade: Venó Taufer

KRISTAL VILENICE 1990 – ALEŠ DEBELJAK

V publikaciji "Vilenica 1990" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

FODOR ANDRÁS, MIROSLAV KOŠUTA, ALEKSANDRA BERKOVÁ, STELIO MATTIONI, ANDREJ BLATNIK, LIBUŠE MONÍKOVÁ, LEON BRIEDIS, PÉTER NÁDAS, MIROSLAV ČERVENKA, GÁSPÁR NAGY, ALEŠ DEBELJAK, BORIS PAHOR, NEDJELJKO FABRIO, MIODRAG PAVLOVIČ, BRANKO GRADIŠNIK, GIORGIO PRESSBURGER, NIKO GRAFENAUER, KNUTS SKUJENIEKS, REINHARDT P. GRUBER, JOŽE SNOJ, MAJA HADERLAP, EVA SCHMIDT, PAWEŁ HUELLE, JÁN JÓSEF SZCZEPAŃSKI, ANTON HYKISCH, ANDRZEJ SZCZYPIORSKI, EUGENIUS IGNATAVIČIUS, SUSANNA TAMARO, ANTANAS JONYNAS, LADISLAV TAŽKÝ, LUBOMIR JURÍK, GORAN TRIBUSON, DIANA KEMPF, BOŽENA TRILECOVÁ, MICHAEL KÖHLMEIER, LUDVÍK VACULÍK, TOMAS SAULIUS KONDROTAS, JOACHIM WALTER, GYÖRGY KONRÁD, ANKA ŽAGAR

Disput: VENO TAUFER: IZZIV ALI ZGAGA? / CHALLENGE OR HASSLE?

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 1991 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

ZBIGNIEWU HERBERTU

Utemeljitev nagrade: Niko Jež

KRISTAL VILENICE 1991 – GRENDEL LAJOS

V publikaciji "Vilenica 1991" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

LADISLAV BALLEK, ANDREJ BRVAR, LENKA CHYTILOVÁ, HEINZ CZECHOWSKI, EÖRSI ISTVÁN, GRENDEL LAJOS, FABJAN HAFNER, RETO HÄNNY, IVANKA HERGOLD, ANDREJ HIENG, ALOIS

HOTSCHNIG, VIT'AZOSLAV HRONEC, JÓKAI ANNA, DONALDAS KAJOKAS, MILAN KLEČ, MIRKO KOVAČ, LOJZE KRAKAR, VÍT KREMLIČKA, BRONISLAW MAJ, LAURA MARCHIG, ŠTEFAN MORAVČÍK, LUKO PALJETAK, OSKAR PASTIOR, JURE POTOKAR, HANS RAIMUND, ROLANDAS RASTAUSKAS, SOMLYÓ GYÖRGY, MARIO SUŠKO, IVO SVETINA, SUSANNA TAMARO, ARVO VALTON, VÁRADY SZABOLCS, BITE VILIMAITÉ, ALENA VOSTRÁ, JOACHIM WALTHER, ERNEST WICHNER, JOSEF WINKLER

Disput: VLADO GOTOVAC: SKICA O ATLASU / SKETCH OF THE ATLAS

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 1992 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

MILANU KUNDERI

Utemeljitev nagrade: Jaroslav Skrušný

KRISTAL VILENICE 1992 – ENDRE KUKORELLY

V publikaciji "Vilenica 1992" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

ALEXANDRA BERKOVÁ, VYTAUTAS BLOZÉ, BRANKO ČEGEC, SLAVENKA DRAKULIĆ, GUSTAV JANUŠ, DUŠAN JOVANOVIĆ, FERENC JUHÁSZ, RYSZARD KAPUŚCIŃSKI, MARIE-THÉRÈSE KERSCHBAUMER, EFTIM KLETNIKOV, KRZYSZTOF KOEHLER, UWE KOLBE, MIRKO KOVAČ, ENDRE KUKORELLY, KRZYSZTOF LISOWSKI, DRAHOSLAV MACHALA, IVAN MINATTI, VYTAUTAS MARTINKUS, LIBUŠE MONÍKOVÁ, BORIS A. NOVAK, PARTI NAGY LAJOS, AARNE PUU, GERHARD ROTH, ŠTEFAN STRÁŽAY, JANA ŠTROBLOVÁ, MARJAN TOMŠIČ, MILOSLAV TOPINKA, DRAGAN VELIKIĆ, JANI VIRK, PETER WATERHOUSE

Disput: EVGEN BAVČAR: UNIVERZALIZMI IN NJIHOVA FACIES HYPOCRITICA / UNIVERSALISMS AND THEIR FACIES HYPOCRITICA

PÉTER ESTERHÁZY: POSTMODERNI BARBARIZEM ALI EVROPA BREZ LASTNOSTI / POSTMODERN BARBARISM OR EUROPE WITH NO CHARACTERISTICS

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 1993 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

LIBUŠI MONÍKOVÍ

Utemeljitev nagrade: Neva Šlibar

KRISTAL VILENICE 1993 – FRANCESCO MICIEMI

V publikaciji "Vilenica 1993" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

BALLA ZSÓFIA, JÓZEF BARAN, ROBERTO DEDENARO, HELMUT EINSENDLE, ALJOJZ IHAN, DŽEVAD KARAHASAN, MATJAŽ KOCBEK, VLASTIMIL KOVALČÍK, MARKO KRAVOS, ZVONKO MAKOVIČ, MÁRTON LÁSZLÓ, ROBERT MENASSE, FRANCESCO MICIEMI, MARJETA NOVAK KAJZER, PAUL PARIN, DENIS PONIŽ, DIANA PRANCKIETYTĚ, CARLO SGORLON, ARVO VALTON, MICHAL VIEWEGH, PIOTR WOJCIECHOWSKI, IFIGENIJA ZAGORIČNIK SIMONOVIC

Disput: GEORGES-ARTHUR GOLDSCHMIDT, VLADO GOTOVAC, LÁSZLÓ KRASNÁ-HORKAI, ANTONIN J. LIEHM: EDVARD KOCBEK: PALICA / EDVARD KOCBEK: THE STICK

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 1994 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

JOSIPU OSTIJU

Utemeljitev nagrade: Denis Poniž

KRISTAL VILENICE 1994 – SLAVKO MIHALIČ

V publikaciji "Vilenica 1994" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

MARJORIE AGOSÁN, EDOARDO ALBINATI, ÁRNI BERGMANN, MILOŠ BIEDRZYCKI, CHRISTA DERICUM, JANKO FERK, ANTONIO FIAN, ANTANAS GAILIUS, VLADO GOTOVAC, EGYD GSTÄTTNER, GUNNAR D. HANSSON, DANIEL HEVIER, VIT'AZOSLAV HRONEC, PAWEŁ HUELLE, GORAN IGNJATIJE JANKOVIČ, RICHARD JACKSON, DŽEVAD KARAHASAN, LUBOR KASAL, THOMAS KLING, MAJDA KNE, MIKLAVŽ KOMELJ, JURGIS KUNCINAS, FERI LAINŠČEK, PHILLIS LEVIN, SVETLANA MAKAROVIČ, GIUSEPPE MARIUZ, MARNO JÁNOS, MATEJA MATEVSKI, ANDREJ MEDVED, SLAVKO MIHALIČ, DUŠAN MITANA, GRZEGORZ MUSIAŁ, JUAN OCTAVIO PRENZ, ALEKSANDER PERŠOLJA, PETRI GYÖRGY, LENKA PROCHÁZKOVÁ, GIANFRANCO SODOMACO, MATTHEW SWEENEY, TOMAŽ ŠALAMUN, IGOR ŠKAMPERLE, JACHÝM TOPOL, URS WIDMER, UROŠ ZUPAN

Disput: ALAIN FINKIELKRAUT: INTELEKTUALCI, POLITIKA IN VOJNA / INTELLECTUALS, POLITICS AND WAR

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 1995 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

ADOLFU MUSCHGU

Utemeljitev nagrade: Vesna Kondrič Horvat

KRISTAL VILENICE 1995 – MARZANNA BOGUMIŁA KIELAR

V publikaciji "Vilenica 1995" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

JOVICA AČIN, KURT AEBLI, MARJORIE AGOSÁN, EUGENIJUS ALIŠANKA, MARCIN BARAN, ÁRNI BERGMANN, KRZYSZTOF BIELECKI, DARIUSZ BITTNER, LOREDANA BOGLIUN, BERTA BOJETU-BOETA, TEREZA BOUČKOVÁ, LUCAS CEJPEK, RÓZA DOMAŠCYNÁ, ERIK GROCH, GUNNAR D. HANSSON, NORA IKSTENA, RICHARD JACKSON, MARZANNA BOGUMIŁA KIELAR, RADE KRSTIĆ, PHILLIS LEVIN, TONKO MAROEVIĆ, MANFRED MOSER, DANIELIUS MUŠINSKAS, JUAN OCTAVIO PRENZ, RADOVAN PAVLOVSKI, TONE PERČIČ, SIBILA PETLEVSKI, RAOUL SCHROTT, ZORKO SIMČIČ, RUDOLF SLOBODA, ANDRZEJ STASIUK, MATTHEW SWEENEY, TOMAŽ ŠALAMUN, JÁN ŠTRASSER, TÁKÁCS ZSUZSA, TANDORI DEZSŐ, JAROMÍR TYPLT, MILOŠ VACÍK, SAŠA VEGRI, PAVEL VILIKOVSKÝ, ERNEST WICHNER, CIRIL ZLOBEC, VLADO ŽABOT, ALDO ŽERJAL

Disput: LOJZE KOVAČIČ: ALI PISATELJ POTREBUJE SVET, KI NJEGA NE POTREBUJE? / DOES A WRITER NEED THE WORLD WHICH DOESN'T NEED HIM?

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 1996 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

ADAMU ZAGAJEWSKEMU

Utemeljitev nagrade: Niko Jež

KRISTAL VILENICE 1996 – KAĆA ČELAN

V publikaciji "Vilenica 1996" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

LOTHAR BAIER, ULDIS BERZINŠ, PETR BORKOVEC, MAGDA CARNECI, KAROL CHMEL, CLAUDE MICHEL CLUNY, BRANKO ČEGEC, KAČA ČELAN, ZITA ČEPAITÉ, STEFANO DELL'ANTONIO, LJILJANA DIRJAN, DUŠAN DUŠEK, MILAN ĐORĐEVIĆ, MENNA ELFYN, ANN JÄDERLUND, HÁY JÁNOS, ANTANAS A. JONYNAS, JULIAN KORNHAUSER, ANDRÁS FERENC KOVÁCS, VLADIMIR KOVAČIČ, FRIEDERIKE KRETZEN, ENZO MARTINES, LYDIA MISCHKULNIG, BRANE MOZETIČ, BORIS A. NOVAK, IZTOK OSOJNIK, ŽARKO PETAN, JAMES RAGAN, ALES RAZANOV, HANSJÖRG SCHERTENLEIB, TRIINI SOOMETS, KAREL ŠIKTANC, ALEŠ ŠTEGER, THORGEIR THORGEIRSON, MAJA VIDMAR, MÁRTINŠ ZELMENIS

Disput: SVOBODA IMAGINACIJE – IMAGINACIJA SVOBODE / IMAGINATION OF FREEDOM – FREEDOM OF IMAGINATION:

BRANKO MILJKOVIĆ: POEZIJO BODO VSI PISALI / EVERYBODY WILL BE WRITING POETRY

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 1997 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

PAVLU VILIKOVSKEMU

Utemeljitev nagrade: Andrej Rozman

KRISTAL VILENICE 1997 – NICOLE MÜLLER

V publikaciji "Vilenica 1997" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

BALÁZS ATTILA, PAULS BANKOVSKIS, PETERS BRŪVERIS, STEFAN CHWIN, GILLIAN CLARKE, VITTORIO COZZOLI, VERA ČEJKOVSKA, LIUTAURAS DEGĖSYS, EVALD FLISAR, FRANJO FRANČIČ, NIKO GRAFENAUER, MARIANNE GRUBER, AIME HANSEN, JOŽE HUDEČEK, HANNA JOHANSEN, VANDA JUKNAITE, MILA KAČIČ, DORIS KAREVA, ISTVÁN KOVÁCS, KRISTINA LJALJKO, PETER MACSOVSKÝ, HERBERT MAURER, CHRISTOPHER MERRILL, KATJA LANGE MÜLLER, NICOLE MÜLLER, NEŽA MAURER, EWALD MURRER, MIHA OBIT, ALBERT OSTERMAIER, PAVAO PAVLIČIĆ, DELIMIR REŠICKI, BRANE SENEGAČNIK, ABDULAH SIDRAN, ANDRZEJ SOSNOWSKI, PIERRE-YVES SOUCY, RAGNAR STRÖMBERG, OLGA TOKARCZUK, ALTA VÁŠOVÁ, ANASTASSIS VISTONITIS, ANATOL VJARCINSKI, ANDREW ZAWADCKI

Disput: DAIMON ZAPELJEVANJA / DAIMON OF TEMPTATION:

RAINER MARIA RILKE: ORFEJ • EVRIDIKA • HERMES / ORPHEUS • EURYDIKE • HERMES

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 1998 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

PÉTRU NÁDASU

Utemeljitev nagrade: Orsolya Gállos

KRISTAL VILENICE 1998 – PETER SEMOLIČ

V publikaciji "Vilenica 1998" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

AMANDA AIZPURIETE, ANDREI BODIU, JAN ČIKVIN, FRANCE FORSTNERIČ, NATASZA GOERKE, FELICITAS HOPPE, ZOĚ JENNY, ARNE JOHNSSON, JÍRI KRATOCHVIL, JOSÉ JORGE LETRIA, VIDA MOKRIN PAUER, MAJA NOVAK, OSAMLJENI TEKAČI, HAVA PINHAS COEN, ILMA RAKUSA, IZET SARAJLIĆ, PETER SEMOLIČ, MARKO SOSIĆ, ALVYDAS ŠLEPIKAS, SLOBODAN ŠNAJDER, PIA TAFDRUP, VENO TAUFER, LÁSZLÓ VILLÁNYI, MILAN VINCETIČ, HUGO WILLIAMS, ANDREA ZANZOTTO

Disput: TIMOTHY GARTON ASH: KONEC STOLETJA, ZAČETEK TISOČLETJA / THE END OF THE CENTURY, THE BEGINNING OF THE MILLENNIUM

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 1999 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

ERICI PEDRETTI

Utemeljitev nagrade: Vesna Kondrič Horvat
KRISTAL VILENICE 1999 – ANGELO CHERCHI

V publikaciji "Vilenica 1999" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

NERINGA ABRUTYTE, ANGELO CHERCHI, LELO CJANTON, RICHARD FLANAGAN, MARIUS IVAŠKEVIČIUS, RICHARD JACKSON, JANA JURÁŇNOVA, JAAN KAPLINSKI, DRAŽEN KATUNARIČ, TAJA KRAMBERGER, RYSZARD KRYNICKI, FRANCO LOI, MIHA MAZZINI, MILOŠ MIKELN, MIMMO MORINA, ANDREJ MOROVIČ, AMIR OR, RAZVAN PETRESCU, ASHER REICH, CHRISTOPHER REID, KATHRIN RÖGGELA, LJUDMILA RUBLJEVSKA, ANNA SANTOLIUQUIDO, ARMIN SENSER, SANDE STOJČEVSKI, VOJO ŠINDOLIČ, ADRIANA ŠKUNCA, OTTÓ TOLNAL, BOGDAN TROJAK, NENAD VELIČKOVIČ, KAREN VOLKMAN, DANE ZAJC

Disput: TRST NA ZAČETKU 20. STOLETJA: FUTURISTIČNA UTOPIJA ALI MOŽNI MODEL ZA NADNACIONALNO IN USTVARJALNO SOŽITJE V ZDRUŽENI (SREDNJI) EVROPI / TRIESTE AT THE BEGINNING OF THE 20TH CENTURY: A FUTURISTIC UTOPIA OR REALISTIC MODEL OF TRANS-NATIONAL AND CREATIVE COEXISTENCE OF PEOPLE IN THE COMMON (CENTRAL) EUROPE

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 2000 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

SLAVKU MIHALIČU

Utemeljitev nagrade: Venó Taufer
KRISTAL VILENICE 2000 – VÖRÖS ISTVAN

V publikaciji "Vilenica 2000" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

ZORAN ANČEVSKI, PETER BOŽIČ, UKE BUCPAPAJ, ALEŠ ČAR, PRIMOŽ ČUČNIK, JACQUES DARRAS, LIDIJA DIMKOVSKA, MIRCEA DINESCU, MICHAEL DONHAUSER, JANIS ELSBERGS, LEOPOLD FEDERMAIR, MILA HAUGOVA, ŽELJKO IVANKOVIČ, LIUDVIKAS JAKIMAVIČIUS, URS KARPE, GEORGIU KONSTANTINOV, HASSO KRULL, GARY LAWLESS, UMBERTO MANGANI, ERIK MENKVELD, BRINA ŠVIGELJ MÉRAT, JAUME PEREZ MONTANER, IMRE ORAVECZ, SILVANA PALETTI, KATHERINE PIERPOINT, ANGELINA POLONSKAYA, MILORAD POPOVIČ, ANA RISTOVIČ, SUDEEP SEN, MARCIN SENDECKI, RONNY SOMECK, MARJAN STROJAN, YÓRGOS VEIS, VÖRÖS ISTVAN, GERALD ZSCHORSCH

Disput: FRIEDERIKE KRETZEN: VLOGA IN POMEN LITERATURE DANES / THE MEANING AND THE ROLE OF LITERATURE TODAY

NIKO GRAFENAUER: PISATELJ V EKSCENTRU ČASA / WRITER IN THE OFF-CENTRE OF TIME

RÉGIS DEBRAY, ZDENKO VRDLOVEC: LITERATURA IN MEDIJI / LITERATURE AND THE MEDIA

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 2001 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

JAANU KAPLINSKEMU

Utemeljitev nagrade: Venó Taufer

KRISTAL VILENICE 2001 – NATALKA BILOCERKIVEC

V publikaciji "Vilenica 2001" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

ESAD BABAČIČ, MOHAMMED BENNIS, NATALKA BILOCERKIVEC, CASIMIRO de BRITO, RICHARD BURNS, PETERIS CEDRINŠ, DRAGAN JOVANOVIĆ DANILOV, ROBERT DAVIS, MICHEL DEGUY, FERIDA DURAKOVIĆ, ANDREAS EHIN, HANS EICHHORN, MAURO FACCIONI FILHO, MICHAEL FARRELL, GARACZI LÁSZLÓ, GREG GATENBY, ADAM GLOBUS, ADELA GRECEANU, PETR HRUŠKA, VALDO IMMOVILLI, LAURYNAS KATKUS, VLADIMIR KAVČIČ, KATICA KJULAVKOVA, BARBARA KORUN, MARUŠA KRESE, ROMAN LUDVA, SONJA MANOJLOVIĆ, NARLAN MATOS, MARIÁN MILČÁK, BAN'YA NATSUSHI, CLAUDIO POZZANI, MATTHEW ROHRER, ERIK STINUS, FRANCO SUPINO, VIVIENNE VERMES, THOR VILHJÁLMSOON, HANS VAN DE WAARSENBERG, ADAM WIEDEMANN

Delavnice / Workshops: PREVAJANJE POEZIJE, O ESTETSKI KOMPONENTI VSAKDANJEGA ŽIVLJENJA / TRANSLATING POETRY, ON THE AESTHETIC COMPONENT OF THE EVERYDAY LIFE

MLADA VILENICA 2001 / YOUNG VILENICA AWARD 2001: Špela Poljak

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 2002 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

ANI BLANDIANI

Utemeljitev nagrade: Lidija Dimkóvska

KRISTAL VILENICE 2002 – PÁL ZÁVADA

V publikaciji "Vilenica 2002" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

JORGE ENRIQUE ADOUM, DRITËRO AGOLLI, ANDRIY BONDAR, SNEŽANA BUKAL, BORA ČOŠIĆ, JOZEFINA DAUTBEGOVIĆ, TANJA DÜCKERS, OSWALD EGGER, CHUAH GUAT ENG, JAKŠA FIAMENGO, IOAN FLORA, JANICE GALLOWAY, SINAN GUDŽEVIĆ, MICHÁL HVORECKÝ, ANATOL KUDRAVEC, ANATOLIJ KUDRJAVICKI, LEENA LANDER, FRANCO MANZONI, MACIEJ MELECKI, DUŠAN MERC, PETR MIKEŠ, VINKO MÖDERNDORFER, HERTA MÜLLER, PATRICIA NOLAN, KNUT ØDEGÅRD, JUSTO JORGE PADRON, MONIKA VAN PAEMEL, RATIMIR PAVLOVIĆ, JANIS ROKPELNIŠ, KEN SMITH, GLEN SORESTAD, LUAN STAROVA, VIDOSAV STEVANOVIĆ, LUCIJA STUPICA, TONE ŠKRJANEC, WILLEM VAN TOORN, PÁL ZÁVADA

Delavnice / Workshops: PREVAJANJE POEZIJE, O LITERATURI NA INTERNETU, O VIZUALNI IN LITERARNI PODOBI / ON TRANSLATING POETRY, ON LITERATURE ON THE INTERNET, ON VISUAL AND LITERARY IMAGE

MLADA VILENICA 2002/ YOUNG VILENICA AWARD 2002: Ana Šalgaj

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 2003 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

MIRKU KOVAČU

Utemeljitev nagrade: Josip Osti

V publikaciji "Vilenica 2003" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

CONSTANTIN ABĂLUȚĂ, HANA ANDRONIKOVA, KOSTAS ASSIMACOPOULOS, VLADIMÍR BALLA, MAREK BIEŃCZYK, BORIS BILETIĆ, GORDANA MIHAILOVA BOŠNAKOSKA, NICOLE BROSSARD, RENÉ DE CECCATTY, PAULO DA COSTA, JOHN F. DEANE, PAULETTE DUBÉ, LYNN EMANUEL, PAVLE GORANOVIĆ, NORBERT GSTREIN, JACQUES IZOARD, RUTGER KOPLAND, HERKUS KUNČIUS, TARAS LUCHUK, DONAL McLAUGHLIN, TOM PETSINIS, VIVIENNE PLUMB, GREGOR PODLOGAR, ALEK POPOV, STELLA ROTENBERG, PAOLO RUFFILLI, FIONA SAMPSON, LJUDKA SILNOVA, ANDREJ E. SKUBIC, EIRA STENBERG, JAMES TATE, KRISZTINA TÓTH, SUZANA TRATNIK, CHRISTIAN UETZ, VLADIMIR VERTLIB, ERIKA VOUC, JULI ZEH

Delavnice / Workshops: PREVAJANJE POEZIJE, PROSTORI TRANSGRESIJE, REVIJA V REVIJI / TRANSLATING POETRY, PLACES OF TRANSGRESSION, REVIEW IN REVIEW

MLADA VILENICA 2003 / YOUNG VILENICA AWARD 2003: Žiga Mohorič in Agata Venier

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 2004 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

BRIGITTE KRONAUER

Utemeljitev nagrade: Neva Šlibar in Vesna Kondrič Horvat

KRISTAL VILENICE 2004 - VALŽINA MORT

V publikaciji "Vilenica 2004" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

JAN BALABÁN, MUHAREM BAZDULJ, ERIC BROGNIET, ȘTEFAN CARAMAN, DAŠA DRNDIĆ, MARTIN FAHRNER, EDWARD FOSTER, GEORGI GOSPODINOV, GINTARAS GRAJAUSKAS, DANIELA KAPITÁŇOVÁ, VOJISLAV KARANOVIĆ, ARTJOM KAVALEVSKI, JURIS KRONBERGS, ALAIN LANCE, SYDNEY LEA, VASYL MAKHNO, KATARINA MARINČIĆ, TXEMA MARTÍNEZ INGLÉS, VALŽINA MORT, NOVICA NOVAKOVIĆ, GINO PASTEGA, SZILÁRD PODMANICZKY, ALEKSANDAR PROKOPIEV, BARBARA SIMONITI, PETER STEINER, ANNI SUMARI, VLADIMIR P. ȘTEFANEC, CAI TIANXIN, KRZYSZTOF VARGA, PETER WEBER, ANDREA ZANZOTTO

Prevajalska delavnica / Translation workshop: MERERID PUW DAVIES, LOUIS DE PAOR, HELENA SINERVO

Disput: PRIMER EDVARD KOCBEK IN SVOBODA IZRAŽANJA DANES / EDVARD KOCBEK CASE AND THE FREEDOM OF EXPRESSION TODAY

MLADA VILENICA 2004 / YOUNG VILENICA AWARD 2004: Eva Rener in Brigita Berčon

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 2005 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

ILMI RAKUSA in KARLU-MARKUSU GAUßU

Utemeljitev nagrade: Vesna Kondrič Horvat in Drago Jančar

KRISTAL VILENICE 2005 – VLADAS BRAZIŪNAS

V publikaciji "Vilenica 2005" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

CARLOS A. AGUILERA, VEJJKO BARBIERI, JURAS BARISEVIČ, VLADAS BRAZIŪNAS, ANNA MARIA CARPI, THEODORA DIMOVA, JURE JAKOB, JANEZ KAJZER, VILIAM KLIMÁČEK, OLIVERA KORVEZIROVSKA, CVETKA LIPUŠ, JAAN MALIN, JIM McGARRAH, ANNA MITGUTSCH, SINEAD MORRISSEY, DUŠKO NOVAKOVIČ, GREGOR PAPEŽ, LEUNG-PING KWAN, JEAN PORTANTE, ZSUZSA RAKOVSKY, RALF SCHLATTER, STEPHANOS STEPHANIDES, FARUK ŠEHIĆ, MAGDALENA TULLI, MILOŠ URBAN, LILIANA URSU

OKROGLA MIZA SEP NA VILENICI / CEI ROUND TABLE DISCUSSION AT VILENICA: Možnosti sobivanja različnih kultur v Evropi in proces iskanja nove kulturne paradigme / The Possibilities of Coexistence of Different Cultures in Europe and the Process of Searching a New Cultural Paradigm

Moderator: Aleš Debeljak

MLADA VILENICA 2005 / YOUNG VILENICA AWARD 2005: Rožana Švara, Eva Mohorič

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 2006 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

MIODRAGU PAVLOVIČU

Utemeljitev nagrade: Venó Taufer

KRISTAL VILENICE 2006 – MOJCA KUMERDEJ

V publikaciji "Vilenica 2006" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

INGA ABELE, MICHÁL AJVAZ, VENKO ANDONOVSKI, LINDITA ARAPI, ALHIERD BACHAREVIČ, SZILÁRD BORBÉLY, YIORGOS CHOULIARAS, DAIVA ČEPAUSKAITĖ, ERVIN FRITZ, TATJANA GROMAČA, BRIAN HENRY, OTO HORVAT, NORA IUGA, IVA JEVTIĆ, EKATERINA YOSSIFOVA, ZDENKO KODRIČ, MÁRIUS KOPCSAY, MIRAN KOŠUTA, MOJCA KUMERDEJ, TERÉZIA MORA, BIRGIT MÜLLER-WIELAND, CLAUDIO POZZANI, GABRIEL ROSENSTOCK, GORAN SAMARDŽIĆ, OSTAP SLYVYNSKY, BREDA SMOLNIKAR, TÖNNU ÖNNEPALU (EMIL TODE), OLGA TOKARCZUK, MARKO URŠIČ, RAPHAEL URWEIDER

OKROGLA MIZA SEP NA VILENICI / CEI ROUND TABLE DISCUSSION AT VILENICA: "Kdo sliši sosedovo zgodbo?" / "Who Can Hear One's Neighbour's Story?"

Moderator: Simona Škrabec

Manj poznane književnosti Evrope na Vilenici: sodobna baskovska književnost / Lesser-known Literatures of Europe at Vilenica: Contemporary Basque Writing: BARNARDO ATXAGA, HARKAITZ CANO, MIREN AGUR MEABE, RIKARDO ARREGI, KIRMEN URIBE

MLADA VILENICA 2006 / YOUNG VILENICA AWARD 2006: Dita Škalič, Aljaž Ferencek, Miroslava Furtkevičová

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 2007 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

GORANU STEFANOVSKEMU

Utemeljitev nagrade: Lidija Dimkova

KRISTAL VILENICE 2007 – PIOTR SOMMER

V publikaciji "Vilenica 2007" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

DAVID ALBAHARI, ATTILA BARTIS, ATAOL BEHRAMOĞLU, BALŠA BRKOVIĆ, GENTIAN ÇOÇOLI, DUMITRU CRUDU, VYTAUTAS DEKŠNYS, DAGNIJA DREIKA, KRISTIINA EHIN, CAROLYN FORCHÉ MATTISON, NEJC GAZVODA, SONJA HARTER, IOANA IERONIM, ANDREJ KURKOV, META KUŠAR, ERMIS LAFAZANOVSKI, AGI MISHOL, SENADIN MUSABEGOVIĆ, ALEŠ MUSTAR, DENNIS O'DRISCOLL, MAJA PANAJOTOVA, ROBERTO PAZZI, MONIKA RINCK, PIOTR SOMMER, IGOR ŠTIKS, JÁN ŠTRASSER, EDI SHUKRIU, SAMI TCHAK, TOMAS TRANSTRÖMER, CHRISTINA VIRAGH, BARYS ŽANČAK, MATJAŽ ZUPANČIČ

OKROGLA MIZA SEP NA VILENICI / CEI ROUND TABLE DISCUSSION AT VILENICA:

"(Samo)cenzura danes: literarna cenzura v luči politične korektnosti" / "(Self)-Censorship Today: Literary Censorship in the Light of Political Correctness"

Moderator: Alenka Puhar

Manj poznane književnosti Evrope na Vilenici: sodobna književnost v irščini / Lesser-known Literatures of Europe at Vilenica: Contemporary Irish Writing: CELIA DE FRÉINE, TOMÁS MAC SÍOMÓIN, DAIRENA NÍ CHINNÉIDE, MICHEÁL Ó CONGHAILE, CATHAL Ó SEARCAIGH, GABRIEL ROSENSTOCK

MLADA VILENICA 2007 / YOUNG VILENICA AWARD 2007: Katja Lavrenčič, Matic Možc

ČLANI ŽIRIJE / JURY MEMBERS

Andrej Blatnik, predsednik žirije, pisatelj, prevajalec, urednik / president of the jury, prose writer, translator, editor

Aleš Šteger, podpredsednik žirije, pesnik in pisatelj / vice president, poet and prose writer

Lidija Dimkowska, pesnica, prevajalka, esejistka / poet, translator, essayist

Niko Grafenauer, pesnik, prevajalec, esejist, urednik / poet, translator, essayist, editor

Ludwig Hartinger, pesnik, prevajalec, esejist, urednik / poet, translator, essayist, editor

Vesna Kondrič Horvat, docentka za novejšo nemško književnost na Univerzi v Mariboru / associate professor of modern German literature at the University of Maribor

Tone Peršak, pisatelj / prose writer

Veronika Simoniti, prevajalka, pisateljica / translator, prose writer

Tomaž Šalamun, pesnik, prevajalec / poet, translator

Špela Šramel, prevajalka, asistentka za slovaško književnost na Univerzi v Ljubljani / translator, assistant professor of Slovak literature at the University of Ljubljana

Veno Taufer, pesnik, prevajalec, esejist, ustanovni predsednik Vilenice / poet, translator, essayist, founding president of the Vilenica Festival

Jana Unuk, prevajalka / translator

Jani Virk, pisatelj, prevajalec / prose writer, translator

KONZULTANTI / ADVISORY PANEL

- Agnieszka Bedkowska-Kopczyk, prevajalka, docentka na Tehnično-humanistični akademiji v Bielsko-Biali, Poljska / translator, senior lecturer at the University of Bielsko-Biala, Poland
- Miriam Drev, prevajalka, publicistka, pesnica, Slovenija / translator, columnist, poet, Slovenia
- Csordás Gábor, esejist, urednik založbe Jelenkor, Madžarska / essayist, editor at Jelenkor Publishing House, Hungary
- Orsolya Gállos, prevajalka, Madžarska / translator, Hungary
- Alenka Jensterle-Doležal, asistentka za slovensko književnost na Filozofski fakulteti v Pragi, Češka / associate professor of Slovene literature at the Faculty of Arts in Prague, Czech Republic
- Erica Johnson-Debeljak, pisateljica, prevajalka, publicistka, Slovenija / prose writer, translator, columnist, Slovenia
- Aleš Kozar, prevajalec, Češka / translator, Czech Republic
- Dana Krsakova, kritičarka, literarna znanstvenica na Inštitutu za slovaško književnost v Bratislavi, Slovaška / literary critic, literary scholar at the Institute of Slovak Literature in Bratislava, Slovak Republic
- Inesa Kurjan, znanstvena delavka, Belorusija / researcher, Belarus
- Tina Mahkota, prevajalka, publicistka, Slovenija / translator, columnist, Slovenia
- Aleš Mustar, pesnik, prevajalec, Slovenija / poet, translator, Slovenia
- Janis Oga, direktor Latvijskega centra za literature, filolog, Latvija / director of Latvian Literature Centre, philologist, Latvia
- Vera Pejovič, pesnica, prevajalka, Slovenija / poet, translator, Slovenia
- Kornelijus Platelis, pesnik, prevajalec, Litva / poet, translator, Lithuania
- Marjeta Prelesnik Drozg, bibliotekarka, prevajalka, Slovenija / librarian, translator, Slovenia
- Peter Rácz, filozof, pesnik, prevajalec, Madžarska / philosopher, poet, translator, Hungary
- Ilma Rakusa, pisateljica, predavateljica na Univerzi v Zürichu, Švica / writer, lecturer at the University of Zürich, Switzerland
- Judit Reiman, prevajalka, predavateljica na Univerzi v Budimpešti, Madžarska / translator, lecturer at the University of Budapest, Hungary
- Ana Ristović, pesnica, prevajalka, Srbija / poet, translator, Serbia
- Jutka Rudaš, docentka za madžarsko književnost na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru, Slovenija / senior lecturer at the Department of Hungarian Language and Literature at the Faculty of Arts in Maribor, Slovenia
- Namita Subiotto, docentka na katedri za makedonski jezik in književnost na Filozofski fakulteti v Ljubljani, Slovenija / senior lecturer at the Department of Macedonian Language and Literature at the Faculty of Arts in Ljubljana, Slovenia
- Brina Svit, pisateljica, publicistka, Francija / prose writer, columnist, France
- Tea Štoka, prevajalka, Slovenija / translator, Slovenia

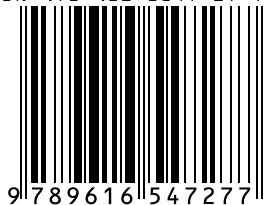
Zbornik Vilenica, ki izhaja od leta 1986, predstavlja poleg dobitnika mednarodne literarne nagrade vilenica tudi dela avtorjev, ki jih žirija Vilenice izbere za goste festivala. Besedila so objavljena v izvorniku, v slovenskem prevodu ter v enem od še drugih dveh uradnih jezikov Vilenice: angleščini ali nemščini. Poleg avtorjev iz Srednje Evrope, ki se potegujejo za kristal vilenice, nagrado za najboljši literarni prispevek v zborniku, Vilenica gosti tudi avtorje od drugod, ki so predstavljeni v posebni rubriki. V zborniku objavljamo tudi zmagovalne pesmi natečaja mlada vilenica.

The Vilenica Almanac has been in publication since 1986. Besides presenting the Vilenica International Literary Prize Winner, it includes presentations of the works of authors invited to the festival by the Vilenica Jury. The texts are published in the original language, in Slovene translation, and in one of the two other official languages of Vilenica: English or German. Besides the authors from Central Europe, who compete for the Crystal Vilenica Award for the best literary piece in the Almanac, Vilenica also hosts writers from other countries. These authors are presented in a special section. The Almanac also features the winning poems of the Young Vilenica competition.

Im Sammelband Vilenica, der seit 1986 erscheint, werden neben dem Preisträger des Internationalen Literaturpreises Vilenica auch alle von der Jury eingeladenen Autoren vorgestellt. Die Texte sind in der Originalsprache, in der slowenischen Übersetzung sowie in einer von den beiden offiziellen Sprachen, Englisch oder Deutsch, publiziert. Neben den Autoren aus Mitteleuropa, die um den Preis „Kristal Vilenica“ konkurrieren, der für den besten literarischen Beitrag im Sammelband verliehen wird, lädt Vilenica auch Autoren aus anderen Ländern ein, die in einer Sonderrubrik vorgestellt werden. Im Sammelband werden auch die preisgekrönten Gedichte des Wettbewerbs „Mlada Vilenica“ publiziert.

23,00 €

ISBN 978-961-6547-27-7

9789616547277

Društvo slovenskih pisateljev
Slovene Writers' Association